

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı

27 Ekim 2022 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonunda bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanması ve Komisyonun diğer çalışma usulleri hakkında görüşmeler

III.- AÇIKLAMALAR

1.- TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, usul hakkında görüşmelerde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada söylediği sözü geri aldığına ilişkin açıklaması

3.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada Trabzon Milletvekili Salih Cora'ya yönelik kullandığı sözünü geri aldığına ilişkin açıklaması

4.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın bugünkü kurum bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- TBMM Başkan Vekili ve Isparta Milletvekili Süreyya Sadi Bilgiç'in,

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe görüşmelerinde Komisyonunda temsil edildiğine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri

- a) Türkiye Büyük Millet Meclisi*
- b) Sayıştay*
- c) Kamu Denetçiliği Kurumu*

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Komisyon toplantısının Birinci Oturumunda yaşanan tartışmada söylenen birtakım sözlerin yayınlandığı "Tweet" in kaldırılmasını tavsiye ettiğine ve mevzuat uyarınca Komisyona bilgilendirme sunumu yapması gereken kamu idarelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

6'ncı Toplantı

27 Ekim 2022 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.07'de açılarak dört oturum yaptı.

Komisyonunda bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanması ve çalışma usulü hakkında görüşmeler yapıldı.

TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, usul hakkında görüşmelerde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

Trabzon Milletvekili Salih Cora, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada söylediği sözü geri aldığına,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada Trabzon Milletvekili Salih Cora'ya yönelik kullandığı sözünü geri aldığına,

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın bugünkü kurum bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine;

TBMM Başkan Vekili ve Isparta Milletvekili Süreyya Sadi Bilgiç, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe görüşmelerinde Komisyonunda temsil edildiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz, Komisyon toplantısının Birinci Oturumunda yaşanan tartışmada söylenen birtakım sözlerin yayımlandığı "Tweet" in kaldırılmasını tavsiye ettiğine ve mevzuat uyarınca Komisyona bilgilendirme sunumu yapması gereken kamu idarelerine ilişkin açıklama yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Türkiye Büyük Millet Meclisinin,

Sayıştayın,

Kamu Denetçiliği Kurumunun,

2023 yılı bütçeleri ve 2021 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, bütçe görüşmelerine devam etmek için 31 Ekim 2022 Pazartesi günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 17.38'de toplantıya son verildi.

27 Ekim 2022 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.07

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Meclis Başkanımız, Sayıştay Başkanımız, Kamu Başdenetçimiz, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınının değerli temsilcileri Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 6'ncı birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sayıştay Başkanlığının bütçe ve kesin hesabı ile Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sunuma geçmeden önce zannediyorum usule ilişkin söz talepleri var, onları karşılayacağım, ardından Sayın Başkanımıza sunumlarını yapmak üzere söz vereceğim.

Buyurun Sayın Paylan, usule ilişkin.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonunda bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanması ve Komisyonun diğer çalışma usulleri hakkında görüşmeler

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Günaydın değerli arkadaşlar.

Sayın Meclis Başkanı, Sayın Sayıştay Başkanı, Sayın Kamu Denetçisi ve değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, biliyorsunuz, dün bu kameralar, canlı yayın konusunda tartışmalarımız olmuştu ve bu konuda topu Sayın Mustafa Şentop'a attınız. Sayın Mustafa Şentop bu konuda bir ihale yaptı, bu ihalede...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok, Sayın Şentop'a değil, bir ihale yapıldığını söyledim, orada olmadığımı söyledim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İhaleyi kim yaptı? Sayın Şentop yaptı herhâlde, Meclisteki ihaleleri kim yapıyor? Sayın Şentop, herhâlde siz yapıyorsunuz. Sonuç olarak buradaki bu salon düzeni için teşekkür ediyoruz size, daha iyi imkânlarda bütçe görüşmelerini yapıyoruz ancak bu salondaki görüşmeler Sayın Şentop halka ulaşmıyor. Bu salondaysa halkın bütçesi görüşülüyor; ya, işçinin, emekçinin, çiftçinin ve topyekûn 85 milyonun bütçesi görüşülüyor. Bu bütçe tercihlerinin biz adaletsiz olduğunu düşünüyoruz ve değiştirmeye uğraşıyoruz. İşte, bu tartışmaların halka ulaşmasını talep ediyoruz Sayın Başkan sizden ama Sayın Komisyon Başkanımız “Efendim, bu konu böyle gelmiş, böyle gider, bu tartışmalar canlı yayınlanmayacak.” diyor. Biz bu taleplerimizi ilettik yıllardır biliyorsunuz.

Şimdi, durum şuraya geldi: Ya, hani canlı yayınlamıyorsunuz, biliyorum, bugün de öyle bir irade ortaya koymayacaksınız. “İhaleyi yaptık, bitti.” diyeceksiniz. Ama bakın, şurada benim görüntümü görüyorsunuz değil mi Sayın Başkan, şu kameralar beni çekiyorlar, az sonra siz konuştuğunuzda da sizi çekecekler. Yani şuradan yayın yapılıyor ve iç odaya bu yayın gidiyor. Yani içerideki odada diğer bürokratlar bu yayını izliyorlar. Şunu önerdik, bari hani bu yıl şunu başaralım: “Ya, şu yayını bakın bir server, bir bilgisayar basına geçelim.” dedik. Buradan Garo Paylan ne demiş, İbrahim Aydemir ne demiş, Mustafa Şentop ne demiş; basın o görüntüleri oradan çeksin.

Sayın Başkan, bakın, ben biraz sonra bir kamera bir tripod kuracağım buraya. Hani meşhur oldu, bu kamera tripod meselesi ve uğraşıyorum ama dünkü yayında bir baktım sesim gitmiş. Yayınımı yapmaya çalıştım, halkıma yani seçmenlerime ulaşmaya çalıştım ama yani teknik imkânlar, ses gitmiş arkadaşlar, ulaştıramamışım yani görüntü var ses yok. Allah, Allah! Biliyorsunuz, yani, ses olmadan görüntünün bir anlamı yoktur. Bazen yayın kesiliyor, bazen, efendim, yayından düşüyorsun, ekrandan düşüyorsun. Ya, 2022 yılı Türkiyesindeyiz Sayın Başkan. Şu kamerayı da şuraya kurmuşsunuz; şunun ucunu -bakın, basın emekçileri burada- onlara ulaştıracak bir server sistemi kursanız, biz de görüntülerimizi oradan çeksek ve o görüntülerimizi halkımıza ulaştırsak, seçmenlerimize ulaştırsak “Bak, ben senin bütçeni böyle savundum, Uğur Aydemir böyle savundu, İbrahim Aydemir böyle savundu.” diye söyleyebilsek ne olur? Ya, bundan kıyamet mi kopar! Neden korkuyoruz Sayın Başkan? Bu açıdan, sizden istirhamım, şu ihaleye bir madde daha ekleyin. Kaç paraysa ben vereceğim Sayın Başkan, iddiayla söylüyorum bakın, kaç paraysa ben vereceğim çünkü bir bilgisayar, bir server bu; hani 10 bin, 20 bin lira içinde çözülebilecek bir mesele. Ben vereceğim diyorum, hani bütçede sıkıntı varsa ben vereceğim. Gelin, şu halkın bütçesini halka ulaştıralım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Garo, sen de para varmış ya!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir server ya, bir server!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Uğur Aydemir, usul hakkında buyurun lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok kıymetli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, kurumlarımızın değerli müdürleri, değerli milletvekili arkadaşlarım, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Kıymetli Başkanım, bütçe görüşmelerine başladık. Bütçe görüşmelerine başlamadan önce siz bizi toplantıya çağırdınız, bütçe usulü hakkında bir toplantı yaptınız grup sözcüleriyle. Belli kararlar aldık, daha sonra burada da usule ilişkin oylamalar yaptınız, bütçe görüşmelerinin usulü belirlendi.

Şimdi, ben, arkadaşlarımız daha iyi anlasın diye örnek vermek istiyorum. Türkiye Süper Ligi karşılaşmaları, sezonu açıldığı zaman, başladığı zaman sezon belli; kaç oyuncuyu değiştireceksiniz, kaç yabancı oynatacaksınız, kaç dakika oynanacak, kurallar belli oluyor. Her hafta maç başlarken, her hafta ligde maçlar başlarken tekrar tekrar Futbol Federasyonu oturup da kuralları değiştirmiyor, usulü değiştirmiyor. Biz de bütçe görüşmeleri başlarken usul hakkında görüştük ama her gün sabahleyin gelip tekrar usul hakkında konuşacaksak o zaman ben size şöyle bir öneride bulunuyorum: Bundan sonra bütçe görüşmelerinin başında kesinlikle usul hakkında görüşmeyelim; her gün hangi bakanlığı görüşüyorsak, hangi kurumu görüşüyorsak onla alakalı bir usul belirleyelim, ona göre yürüyelim. Şimdi, biz her gün sabahleyin geldiğimizde belki kahvaltı yapmadan geliyoruz ama usulü kaçırmıyoruz Sayın Paylan sayesinde. Sağ olsun, her gün usul, her gün “Canlı yayın, canlı yayın...” Bunu siz defaaten söylediniz, konuştuk, görüştük, herkes fikrini açıkladı, bir karar aldık, yürüyoruz. Şimdi, sabahleyin geliyoruz, bir daha aynı şeyi tekrar, canlı yayın olsun mu, nasıl olsun, nasıl olmasın...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dün Komisyon Başkanı, Meclis Başkanını işaret etti.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bununla alakalı, Sayın Paylan, çok da zeki bir insansınız, ne söylendiğini anladığınızı da tahmin ediyorum. Ama her gün sabah kalkıp aynı şeyi tekrarlamanın bence hiç kimseye faydası yok diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Usulümüzü bir daha gözden geçirmemizi, ona göre hareket etmemizi sizden rica ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir cümle Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, bir cümle, buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Uğur Bey’e teşekkür ediyoruz, bir teklifte bulundu. Ben daha iyi bir teklifte bulunayım: Usulü değiştirelim bugün, burada sabah gelsin Başkan okusun, oylayalım bitsin bu iş; ne uzatıyoruz ki ya, ne lüzum var ki yani böyle bir şeye! Nasıl olsa saraydan yapılmış, getiriyorsunuz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, bu konuda tutumumu bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Ben yeni bir...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Meclis Başkanından görüş almadık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye Sayın Paylan. Sizin bu yaptığımız da usule aykırı yani konuşmaya başladım, müsaade ederseniz konuşmamı tamamlayayım.

Değerli arkadaşlar, bu konuları -az önce söylendiği gibi- defalarca tartıştık, ben de defalarca tutumumu ifade ettim. Yeri geldiğinde Komisyonumuzda bazı konularda oylamalar yaptık, Komisyonumuz iradesini ortaya koydu. Yeni bir uygulama yapmıyorum ben, mevcut uygulamayı yıllardır, on yıllardır sürdürülen bir uygulamayı devam ettiriyorum. Arkadaşlarımız yeni tekliflerde bulunuyorlar, eleştiriler yapıyorlar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz devrimci bir partisiniz ya, dünya kadar devrim yaptınız!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Müsaade ederseniz, bir saniye, bir müsaade edin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir devrim de siz yapın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlarımız yeni tekliflerde bulunuyorlar, eleştiri getiriyorlar, bunlara da saygı duyuyoruz, eleştirme hakları var elbette, yeni usuller teklif etme hakları var. Ama şu ana kadar bizim yaptığımız... Yeni bir şey yapmıyoruz, mevcudu devam ettiriyoruz; bir, bunu ifade edeyim tekrar.

İkincisi, şeffaf olmadığını iddia ediyorlar, buna kesinlikle katılmıyorum. Bakın, burada tam tutanak tutuluyor. Tekrarlıyorum: Bütün vatandaşlarımız -basın olsun, başka kesimlerden olsun, STK’lerden olsun, normal vatandaşımız olsun- “web” sitesindeki tam tutanaktan ulaşarak kimin ne dediğini, ne konuştuğunu, hangi fikri beyan ettiğini gayet rahat bir şekilde alabilir ve bunu değerlendirebilir. Dolayısıyla, şeffaflık tam tutanakla sağlanmış durumda.

Ayrıca, “basın” ve “kamera” kavramlarını da karıştırıyoruz. Burası basına kapalı değil; biliyorsunuz -yazılı basın- normal görüşmelerimiz sırasında da kendilerine yer ayırmış durumdayız, salonda basınımız kalmaya devam ediyor.

“Olmayan kameralar...” “Kameralar olsun mu, olmasın mı?” tartışması aslında “Basın olsun mu, olmasın mı?” tartışması değil, bunu da netleştirmemiz lazım. Dün de bir tecrübe yaşadık, daha önceden de tecrübe yaşadık. Geçmişte bir defa sadece görüntüye müsaade edilmiş, 1996 yılında 1997 bütçesi müzakerelerinde bir gün kameralara müsaade edilmiş, o gün de görüşmeler ertesi gün sabaha kadar devam etmiş. Bunun üzerine ikinci gün tekrar eski usule dönülerek devam edilmiş.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir gün devam...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Dün ve daha önceki günlerde kameraların olduğu ortamlarda tartışmaların bitmez tükenmez noktalara geldiğini, başka mecralara gittiğini, yasama kalitemizin, buradaki tartışma kalitemizin çok da olumlu etkilenmediğini hep birlikte gördük, tecrübe ettik. Dolayısıyla bunun da altını çizmek isterim.

Son olarak şunu ifade edeyim: Değerli arkadaşlar, teknolojinin geldiği düzey belli. Arkadaşlarımızın cep telefonları var; oralarından kendi konuşmalarını istedikleri mecralara aktarıyorlar, biz de bu konuda herhangi bir müdahalede bulunmuyoruz. Tek söylediğimiz şu: Hiç kimsenin rızası olmadan bir başka insanı çekmeye hakkınız yok bir defa temel bir hak olarak. O anda şakalaşabilir olabilir bir arkadaşımız, başka bir şey söylüyor olabilir. Hiç kimseyi rızası olmadan çekme ve yayınlama hakkımız yok. Bırakın bu Komisyonda, başka mecralarda da bunu yapmaya hakkımız yok. Dolayısıyla herkes kendi konuşmasını kaydedip ilgili mecralara istediği gibi aktarabiliyor.

Biraz sonra sunum yapılacak ve gün boyu Başkanımızla tartışacağız. Müsaade ederseniz bu görüşmeler sırasında Başkanımızın tutumunu da kendisinden almış olalım ama bir an önce de görüşmelerimize başlayalım istiyorum ben doğrusu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanımız söz istiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanımıza söz vereceğiz zaten. Sunumu esnasında veya görüşmeler esnasında ifade edebilir ama eğer arzu ediyorsa şu anda söz verebiliriz tabii, kendi takdiridir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Arzu ediyor, Başkanımız söz istiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Başkanım.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, usul hakkında görüşmelerde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Garo Bey'e teşekkür ediyorum bana söz aldığı için.

Tabii, bu konuyu her sene tartışıyoruz yeniden, yeni baştan. Ben sadece bir gün katıldığım için o günü biliyorum ama arkadaşlarımızın ifadesine göre her gün tartışılıyor. Olabilir, bu tabii parayla ilgili bir mesele değil esasen. Meclisimizde 18 tane ihtisas komisyonu var. Bu komisyonlarımızın toplantılarının, görüşmelerinin yayınlanmasına dair bir kuralımız, prensibimiz yok, hiçbir komisyon yapmıyor bu yayını. Tabii, esas sebep, burada komisyon çalışmalarının Genel Kurul çalışmalarından farklı olarak -bütün ülkelerde- biraz daha hususi, Meclisin mutfağı çalışması olması hasebiyle düşünülmüş. Sadece Türkiye'de mi? Değil. Almanya'da İkinci Meclis yayınlamıyor komisyon çalışmalarını, Avusturya aynı şekilde, Belçika'da Birinci Mecliste yayınlamıyor, Finlandiya Anayasa gereği yayınlamıyor komisyon çalışmalarını, Fransa'da yine İkinci Meclis yayınlamıyor, Hırvatistan'da “İç Tüzük'e göre olabilir.” denmiş ama uygulamada yok, Hollanda'da İkinci Meclis yayınlamıyor, İsviçre'de yayınlamıyor, İtalya'da “hearing”ler yayınlamıyor komisyonlarda, yine Portekiz'de yayınlamıyor, Yunanistan'da da bir karar veriliyor kamuya açık olup olmamasına, ona göre yayınlamıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gerisi yayın vermiyor mu?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Birçok ülkede yani burada bildiğimiz, baktığımız ülkelerde hiç şüphesiz yayınlayanlar var ama yayınlamayanlar da var bize benzeyen gerekçelerle. Bilhassa Sayın Başkanın söylediği bir komisyon toplantısı komisyon gündemi üzerinde yoğunlaşmak yerine, bu sefer kameralara ve canlı yayına yönelik siyasi bir çalışmaya dönüşüyor. Aslında burada komisyon gündemiyle ilgili olarak verimli bir çalışma yapmak hedefleniyor. Bundan dolayı bir husus. İç Tüzük ele alındığı zaman, yeni bir İç Tüzük hazırlanacağı zaman bu konu enine boyuna tartışılabilir, kısaca böyle ifade edeyim. Ha, siz, bu Meclisin yayımla ilgili çalışmasının maliyetini ödeyeceğinize bence telefonunuzu değiştirin yoksa ben ödeyim sizin telefon paranızı, daha iyi yayın yaparsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, sunumdan önce her zaman yaptığımız gibi, Komisyonumuzu teşrif etmiş olan başkanlarımızı ve bürokratlarımızı tanımak istiyoruz.

Öncelikle Başkanlarımızdan başlayarak buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, öncelikle Meclis Başkanımıza söz vereceğim, ardından Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumuna da ayrıca, daha kısa olmak üzere, sunumlarını yapmak üzere söz vereceğim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi

b) Sayıştay

c) Kamu Denetçiliği Kurumu*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi sunumlarını yapmak üzere Meclis Başkanımız Sayın Mustafa Şentop'a sözü veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Başkanım.

Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, kamu kurumlarımızın değerli yöneticileri, çalışanları, kıymetli basın mensupları; Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2021 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi kapsamında bugün Türkiye Büyük Millet Meclisimizin, Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçelerini ve kesin hesaplarını görüşmek üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Sözlerimin başında bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerinin, bu çerçevede Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve diğer kamu kurumlarımızın 2023 yılı bütçelerinin milletimize ve devletimize hayırlar getirmesini temenni ediyor, hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

* (1/286) ile (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

Yine sözlerimin başında, ülkemizin dirliğini, milletimizin sıhhat ve selametini muhafaza için yurt içinde ve yurt dışında mesai mefhumu gözetmeksizin fedakârca görev icra ederken şehadete yükselen vatan evlatlarımızı rahmetle anıyor, gazilerimize minnet ve şükranlarımızı sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi kuruluşundan itibaren bütçeyi devletin haysiyeti ve onuru olarak görmüş, savaş şartlarında bile bütçe konusuna özel önem vermeyi ihmal etmemiştir. Büyük Taarruz öncesinde, Büyük Millet Meclisinin açılış konuşmasında Atatürk mali bağımsızlığın önemini hassaten vurgulamış ve “Bugünkü uğraşımızın ana gayesi istiklalitamdır, istiklaliyetin tamamı ise istiklalimaliyle mümkündür.” demiştir.

1923’te yokluklar ve harp şartları içindeki Türkiye, kısıtlı bütçesiyle cumhuriyeti ilan etmiş, onun yeni kurum ve kurallarını hayata geçirmiştir. Bugün ise bu Komisyonda Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçesini görüşeceğiz. Malumlarımız olduğu üzere, 2023 yılı milletimiz için müstesna bir yıldır zira bu sene, bir asır önce vatanımızın istiklaline, milletimizin namusuna ve istikbaline kasteden düşmanları bertaraf eden kahraman milletimizin ve Meclisimizin cumhuriyeti ilan edişinin 100’üncü yılını idrak ediyor olacağız. Dolayısıyla, bugünkü bütçe görüşmelerinin Meclis tarihi açısından çok özel bir önem taşıdığını düşünüyorum. Cumhuriyeti ilan eden Meclisin yine cumhuriyetin 100’üncü senesinde millete sunulacak hizmetlerin bütçesini görüşmek üzere toplanan çok kıymetli üyeleri arasında bulunmakla kendimi bahtiyar addediyorum. Bu vesileyle, İstiklal Harbi’nin Başkomutanı ve Gazi Meclisimizin ilk Başkanı Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, açıldığı günden bu yana bu kutlu çatı altında millî iradeyi temsil etme bahtiyarlığına erişmiş bütün milletvekillerimizi ve devlet adamlarımızı vefa hisleriyle şükranla ve minnetle yâd ediyorum.

Görüşmekte olduğumuz cumhuriyetin 100’üncü yılı bütçesinin önümüzdeki yeni yüzyılı Türkiye’nin yüzyılı yapma azim ve kararlılığımıza önemli katkılar sunacağına inanıyorum. Mevcut dünya düzeninin değişmesinin kaçınılmaz olduğu tarihi bir dönüm noktasında ikinci yüzyılına erişen cumhuriyetin yakın gelecekte bütün dünyada adından sıklıkla söz ettireceğine ve yeni yüzyılında Türkiye’nin sadece oyunları bozan bir ülke değil; oyunları barış, hakkaniyet ve adaletten müteşekkil yeni dünya nizamıyla değiştirecek ülkelerden biri olacağına tam ve kati bir imanla inanmaktayım. Bu çerçevede, Türkiye, yeni dünya düzeni kurulurken coğrafyalar ve medeniyetler arasında kavşak işlevi gören konumunun idrakinde olarak kaderini ve geleceğini belirleyecek kararları bizzat kendisi vermek ve her konuda “önce vatan” demek zorundadır. Bu ise şüphesiz kamu gelirlerinin kullanılmasında ve giderlerin sarfiyatında bütçe ve kesin hesap kanunlarıyla yapılacak tercihlerle doğrudan ilgilidir. Bu sebeple, bütçemiz “Güçlü ve tam bağımsız Türkiye” idealimiz açısından büyük önem arz etmektedir.

Kıymetli milletvekili arkadaşlarım, bildiğiniz üzere, geçtiğimiz 1 Ekim tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi 27’nci Yasama Döneminin Altıncı Yasama Yılına başladık. Böylece Meclisimiz tarihinde ilk defa Altıncı Yasama Yılı içerisinde yasama denetim ve temsil faaliyetlerini icra etmeye başladı. Bizler de yüce Meclisin bir konuda daha tarihe tanıklık eden üyeleri olduk ancak Altıncı Yasama Yılı’nın ilk haftasında maalesef Amasra’da meydana gelen elim maden kazasını yaşamış olmak hepimizi derin üzüntüye boğdu. Bu vesileyle, söz konusu kazada hayatını kaybeden vatandaşlarımıza bir kere daha Allah’tan rahmet, yakınlarına sabırlar niyaz ediyorum; milletimizin başı sağ olsun. Söz konusu kazayı takiben Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan bütün siyasi partilerin ortak girişimiyle bir araştırma komisyonunun kurulmasını ve üye seçiminin tamamlanarak söz konusu komisyonun çalışmalarına başlayacak olmasını çok önemli buluyorum. Ümit ediyorum ki bu araştırma komisyonu konu hakkında kapsamlı çalışmalar yürütecek, yasama dönemi bitmeden çalışmalarını

tamamlayarak benzer acıların yaşanmaması için alınması gereken yasal ve idari tüm tedbirleri tespit edecek ve Meclisimiz de yine yasama dönemi tamamlanmadan önce bu konuda gerekli görülen kanuni düzenlemeleri gecikmeksizin hayata geçirecektir.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; içinde bulunduğumuz zaman diliminin 27'nci Döneminin Altıncı Yasama Yılına denk gelmesinin tabii sonucu bu yılın aynı zamanda dönem içindeki son yasama yılımız olmasıdır. Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz yasama yılının sonunda ülkemizde Cumhurbaşkanı ve milletvekili genel seçimleri gerçekleştirilecek, yaklaşık yedi ay gibi kısa bir zaman dilimi sonunda milletimiz kendisini temsil edecek milletvekilleri ile Devlet Başkanının kim olacağına bir kere daha hür iradesiyle karar verecektir. Birçoğumuz için yeni bir demokratik yarışını ifade edecek bu sürecin bugüne kadar Türkiye'nin gerçekleştirdiği onlarca seçimde olduğu gibi bütün siyasi aktörlerin olgunlukla yarışacağı bir ortamda barış ve huzur içinde tamamlanacağına yürekten inanıyorum. Kısa süre sonra yapılacak seçimlerin şimdiden ülkemize, milletimize ve devletimize hayırlı olmasını ayrıca güçlü ve tam bağımsız Türkiye idealinin gerçekleşmesine katkılar sağlamasını niyaz ediyorum.

Bu vesileyle Meclisteki çalışmalarımızın 2023 yılında bizzat seçmenler tarafından değerlendirilmesinden önce bir araya geldiğimiz bugünkü son bütçe görüşmemizde sizlere öncelikle çok kısa süre önce tamamladığımız Beşinci Yasama Yılında gerçekleştirdiğimiz yasama, denetim ve temsil faaliyetleriyle ilgili olarak bazı bilgiler vermek, akabinde de Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023-2025 dönemi bütçe teklifiyle ilgili bazı değerlendirmelerde bulunmak istiyorum.

Kıymetli milletvekilleri, Beşinci Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 38'i uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere toplam 762 kanun teklifi sunulmuştur. Böylece 27'nci Yasama Döneminin tamamında Başkanlığa sunulan toplam kanun teklifi sayısı Beşinci Yasama Yılı'nın sonu itibarıyla 4.335'e ulaşmıştır. Beşinci Yasama Yılı içinde söz konusu kanun tekliflerinden 83 tanesi kanunlaşarak yürürlüğe girmiştir. Bu teklifler arasında Paris Anlaşması'nın onaylanmasının uygun bulunmasına, kadınlara ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddet eylemlerinin cezalarının arttırılmasına, genel seçimlerde ülke barajının yüzde 7'ye düşürülmesine ve müsülaj sorununun çözümü için alınması gereken önlemlerin hukuki çerçevesinin belirlenmesine ilişkin kanun teklifleri gibi siyasal ve toplumsal hayatımız açısından taşıdığı önem sebebiyle kamuoyunun yakından takip ettiği düzenlemeler de yer almaktadır. Yine bu yasama yılında Meclis Genel Kurulunda çeşitli konularda 31 karar alınmıştır.

Yasamanın yanı sıra Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok önemli bir diğer fonksiyonu olan denetim faaliyetleri kapsamında ise Beşinci Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına milletvekillerimiz tarafından toplam 19.710 yazılı soru önergesi verilmiştir. Böylece 27'nci Dönemde verilen toplam soru önergesi sayısı 73 bini geçmiş ve 27'nci Yasama Dönemi daha altıncı ve son yasama yılına başlamadan önce Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinin en fazla yazılı soru önergesi sunulan yasama dönemi hâline gelmiştir.

Bu çerçevede içinde bulunduğumuz yasama döneminden sonra milletvekilleri tarafından en fazla yazılı soru önergesinin verildiği dönem yaklaşık 71 bin soru önergesiyle 24'üncü Yasama Dönemidir. 27'nci Yasama Döneminde bu sayı henüz dönem sona ermeden aşılmış ve Altıncı Yasama Yılı boyunca verilecek yazılı soru önergelerinin sayısı dikkate alınmadan rekor düzeyine ulaşmıştır.

Yine Meclisimizin bir diğer denetim faaliyeti olan Meclis araştırması önergeleri bakımından da Beşinci Yasama Yılı sonunda benzer bir rekor kırılmıştır. Buna göre Beşinci Yasama Yılında Başkanlığımıza sunulan 1.697 önergeyle birlikte 27'nci Yasama Döneminin tamamında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına toplam 6.647 Meclis araştırması önergesi sunulmuştur. Bu sayı bugüne kadar geçirdiği tüm yasama dönemleriyle mukayese edildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanlığına bir yasama dönemi içinde sunulan en fazla Meclis araştırması önergesi sayısıdır. Hatta içinde bulunduğumuz yasama döneminden hemen önceki üç yasama döneminde Meclis Başkanlığına sunulan Meclis araştırması önergelerinin toplam sayısı dahi 27'nci Yasama Dönemi içinde Beşinci Yasama Yılı'nın sonuna kadar verilen toplam Meclis araştırması önergesi sayısını geçmemektedir. 27'nci Dönemin hâlen devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda, dönem sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan toplam Meclis araştırması önergesi sayısının daha da artacağı ve kırılması oldukça zor bir rekor seviyesine ulaşacağı açıktır. Öte yandan, sayısı bakımından rekor düzeyine ulaşan Meclis araştırması önergeleri bu önergelerin Genel Kurulda kabul edilmesi üzerine kurulan Meclis araştırması komisyonlarının faaliyetleri dikkate alındığında işlevsel açıdan da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu çerçevede daha önce kurulan ve depreme karşı alınabilecek önlemler, küresel iklim değişikliği, kadına yönelik şiddet ve müsülaj sorunu konularında çalışan Meclis araştırması komisyonları Beşinci Yasama yılında faaliyetlerini tamamlamış ve komisyon raporları aynı yıl içinde Genel Kurulda görüşülmüştür.

Ayrıca Beşinci Yasama Yılı içerisinde Meclisimiz yaşlı vatandaşlarımıza ihtiyaç duydukları kamu hizmetlerini üstün kalitede, sürekli ve sürdürülebilir şekilde sunmak için alınması gereken tedbirleri araştırmak üzere yeni bir araştırma komisyonunun kurulmasına karar vermiştir. Faaliyetlerini yakından takip etmekte olduğum söz konusu komisyon çalışmalarına hâlen devam etmektedir.

Kıymetli Başkan, değerli milletvekilleri; 27'nci Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan yazılı soru önergeleri ile Meclis araştırması önergelerinin sayısı noktasında şimdiden rekor kırılmış olması, şüphesiz denetim faaliyetleri alanında siz kıymetli milletvekillerimizin gösterdiği üstün gayretin neticesidir. Diğer taraftan, takdir edilmelidir ki iki denetim aracının milletvekilleri tarafından kullanılma sayıları bakımından Meclis tarihi rekorlarının kırılmasında 27'nci Yasama Döneminin 6 yasama yılı gibi uzun bir süreci kapsamının büyük payı vardır. Bu çerçevede, 2017 yılında bu çatı altında hayata geçirdiğimiz başkanlık sistemi, sistemin doğası gereği erken seçime duyulan ihtiyacı büyük ölçüde ortadan kaldırmış ve Meclisin 6 yasama yılına sâri olacak şekilde uzun bir faaliyet süresini sürdürmesine imkân tanımıştır. 2018 yılından 2023 yılına kadar uzanan bu zaman diliminde Türkiye hem yürütmenin hem de Parlamentonun devamlılığı açısından istikrarı yakalamıştır. Diğer taraftan, yine başkanlık sistemi sayesinde yakalanan bu istikrar uğruna millet iradesinin Mecliste yüksek oranda temsili feda edilmemiş, 2018 yılında gerçekleştirilen seçimlerde oy kullanan seçmenlerin yüzde 95'inden fazlasının oylarının temsil edildiği Meclisimiz beş yıl boyunca çalışmalarını aralıksız sürdürerek Türk Parlamento tarihinin çalışma rekorlarına imza atmıştır. Böylece belki de 1982 Anayasası'nın kabulünden sonra ilk defa hükümet sistemini de değiştirdiğimiz 2017 Anayasa değişikliği sayesinde Anayasa'nın 67'nci maddesinde yer verilen "temsilde adalet ve yönetimde istikrar" ilkeleri aynı anda ve büyük ölçüde hayata geçirilebilmiştir. Bu vesileyle, temsilde adalet ilkesinden ödün verilmeden yönetimde istikrarın yakalanabildiği hükümet sisteminin ilk yasama döneminde Meclis çatısı altında gösterdiğiniz bu başarılı ve özverili performans sebebiyle siz kıymetli çalışma arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Saygıdeğer Başkan, değerli milletvekilleri; 27'nci Yasama Dönemi boyunca yazılı soru önergeleriyle ilgili olarak sıklıkla gündeme getirilen ve eleştirilen 2 temel konu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, yazılı soru önergelerinin Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile Bakanlar tarafından cevaplandırılma oranları, diğeri ise yazılı soru önergelerinin ve Meclis araştırması önergelerinin istisnai nitelikte de olsa Başkanlığımız tarafından işleme alınmayarak ilgili milletvekiline iade edilmesi hususudur. Esasen 27'nci Yasama Dönemi içerisinde, önceki bütçe görüşmeleri de dâhil olmak üzere, çeşitli vesilelerle bu konulardaki eleştirilere cevaplar verdim ama hem söz konusu eleştirilerin bu cevaplar dikkate

alınmaksızın süreklilik arz edecek şekilde tekrar edilmesi hem de 27'nci Yasama Döneminin son bütçe görüşmelerinde önemli addedtiğim bu 2 konuya değinerek tarihe not düşmüş olmak için müsaadenizle bir iki hususa tekrar işaret etmek istiyorum.

Öncelikle, malumlarınız olduğu üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğü'nün 99'uncu maddesinde "Yazılı sorular, Cumhurbaşkanlığı yardımcıları veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde cevaplandırılır." kuralı yer almaktadır. Buna rağmen, uygulamada yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması konusunda çeşitli sebeplerle aksaklıklar yaşandığı gözlemlenmektedir. Ancak bu sorun sadece içinde bulunduğumuz 27'nci Yasama Dönemine özgü olmayıp önceki yasama dönemlerinde de benzer sıkıntılar ve buna dayalı tartışmaların yaşandığı bilinmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz ve başkanlık sisteminin geçerli olduğu 27'nci Yasama Dönemi ile bu dönemin hemen öncesinde parlamenter hükümet sisteminin geçerli olduğu 24'üncü ve 26'ncı yasama dönemlerindeki yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranları kıyaslandığında soru önergelerinin söz konusu 2 dönemdeki cevaplandırılma oranlarının içinde bulunduğumuz yasama döneminin oranından daha düşük olduğunu görmekteyiz. Bu çerçevede, 24'üncü Yasama Döneminde yüzde 60,3, 26'nci Yasama Döneminde ise yüzde 45,4 olan yazılı soru önergelerinin toplam cevaplandırılma oranı 27'nci Yasama Döneminde Beşinci Yasama Yılı'nın sonu itibarıyla yüzde 63,8'e tekabül etmektedir. Karşılaştırmalı tablo sizlere dağıtmış olduğumuz konuşma metni içerisinde de bulunmaktadır. Bu rakamlar dikkate alındığında, soru önergelerinin cevaplandırılması noktasında önceki yasama dönemlerinden ve dolayısıyla parlamenter hükümet sistemi döneminden daha kötü bir durumda olduğumuz yönünde kimi zaman dile getirilen eleştirilerin gerçeğe aykırı ve dayanaktan mahrum olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, şüphesiz bu oranlar İç Tüzük'ün soru önergelerine ilişkin 99'uncu maddesi hükmü karşısında yeterli değildir. Başkanlığımız bu oranların mümkün olduğunca artırılmasını teminen gerekli girişimlerde de bulunmaktadır. Bu kapsamda 27'nci Yasama Döneminde Başkanlığımız yaklaşık altı aylık zaman dilimlerinde düzenli olarak Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı ile bütün bakanlara yazılı soru önergelerinin cevaplandırma oranlarını ayrı ayrı gösteren yazılar göndermiş ve bu yazılarda yazılı soru önergelerine süresi içinde cevap verilmesi ve verilecek cevapların Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına uygun olacak şekilde, soruları tam olarak karşılayan, yeterli ve tatminkâr nitelikte hazırlanması hususunu iletmiştir.

Yazılı soru önergelerinin ve Meclis araştırması önergelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından zaman zaman işleme alınmayarak iade edilmesi konusunda ise öncelikle daha önce çeşitli vesilelerle belirttiğim çok önemli bir noktanın altını tekrar çizmek isterim. Milletvekilleri tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan önergelerin bazı kıstaslara uygunluk yönünden bir denetime tabi tutulması ve denetim neticesinde söz konusu kıstaslara uymayan önergelerin işleme alınmaması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tercihi değil, Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinden kaynaklanan hukuki bir zorunluluktur. Aslında bu noktayı ve dolayısıyla soru önergeleri ile araştırma önergelerinde Anayasa ve İç Tüzük hükümleri uyarınca hangi unsurlara dikkat edilmesi gerektiğini Meclis çatısı altında birlikte görev yaptığımız milletvekillerimizin gayet iyi bildiğinden şüphe etmiyorum. Ancak buna rağmen, maalesef, normalde haber değeri taşımayacak bir önergeyi sadece iade olgusundan yola çıkarak haber yaptırabilmek uğruna hukuki ve teknik bir eksiklikten kaynaklanan iade meselesini kendi siyasi yorumuna alet eden arkadaşlarımız olabiliyor. Esasen, siyasetin kendi mecrası içerisinde doğal karşılanabilecek bu tür yaklaşımlar ne yazık ki kimi zaman Mecliste Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinin uygulanmasını eleştirmek gibi anlamsız bir hâle dönüşerek Parlatmentonun işleyişine zarar verebilmektedir.

Buna rağmen, iade oranlarına baktığımızda, Beşinci Yasama Yılında işleme alınan 19.283 yazılı soru önergesinin sadece yüzde 1,57'sinin -303 tanesinin- 1.711 Meclis araştırması ve genel görüşme önergesinin ise sadece yüzde 1,23'ünün -21 tanesinin- iade işlemlerine konu edildiğini görmekteyiz.

Bilinmesini isterim ki iade oranlarının bu şekilde düşük seviyelerde kalmasının başlıca sebebi, Meclis Başkanlığımızın konu hakkındaki toleranslı yaklaşımı ve mümkün olduğunca fazla sayıda önergenin işleme alınabilmesi noktasındaki tutumudur. Bu konuyu somutlaştırmak adına, normalde İç Tüzük hükümlerine aykırılık sebebiyle iade edilebilecekken işleme alınmış ve ilgili bakanlıklara gönderilmiş olan çok sayıda soru önergesi yanımda getirmiş bulunuyorum. Arzu eden arkadaşlarımız olursa bu önergelerin ve yine İç Tüzük hükümlerine bariz şekilde aykırılık taşınması sebebiyle iade edilmiş bulunan diğer bazı önergelerin örneklerini kendileriyle paylaşabileceğimi belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlar, kamuoyunda Meclisimizle ilgili sık sık gündeme gelen bir diğer konu, yasama dokunulmazlığı tezkereleridir. Gazi Meclisimizin itibarını gerçek anlamda zedeleyen bu tezkereler vesilesiyle yasama dokunulmazlığının “suç işleme özgürlüğü” anlamına gelmediğinin ve milletvekillerine, şahıslarından bağımsız olarak sadece yürüttükleri yasama görevi sebebiyle bazı geçici imkânlar tanındığının bir kere daha altını çizmek isterim.

Yasama dokunulmazlığı müessesesi kapsamında Beşinci Yasama Yılı çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 317 dosyayla birlikte 27'nci Dönemin tamamında işleme aldığımız yasama dokunulmazlığı tezkerelerinin sayısı maalesef 1.700'ü geçmiştir.

Tamamı Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona havale edilmiş bulunan bu dosyalardan 2 milletvekiline ait 7 dokunulmazlık tezkeresi hakkında anılan komisyon tarafından Beşinci Yasama Yılı içerisinde işlem yapılmış bulunmaktadır. Dönem içerisinde işlem yapılamayan diğer dokunulmazlık tezkereleri bakımından ise yasama döneminin hitama ermesinden sonra adli süreçlerin devam edebilmesi için ilgili başsavcılıklara tezkerelerin iade işlemleri gerçekleştirilecektir.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir diğer önemli faaliyet alanı, parlamenter diplomasi kapsamında icra edilen temsil faaliyetleridir. Covid-19 salgını sebebiyle alınmış bulunan tedbirlerin bütün dünyada hafiflemesi neticesinde Meclisimiz geçtiğimiz yasama yılında parlamenter diplomasi faaliyetleri açısından daha aktif ve etkin bir dönem geçirmiştir. Bu kapsamda, Beşinci Yasama Yılında Meclisimiz ve milletvekillerimiz devletimizin “girişimci ve insani dış politika” ilkesiyle uyumlu bir şekilde devletimizin ve milletimizin menfaatlerini uluslararası platformlarda dile getirmek amacıyla yurt dışındaki muhataplarıyla önemli görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu görüşmeler arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak benim, hemen hemen her zaman milletvekillerimizden oluşan Parlamento heyetlerimizin katılımıyla gerçekleştirdiğim çok sayıda uluslararası toplantı, ikili görüşme, ziyaret ve heyet kabulleri de yer almaktadır. Bu kapsamda, Beşinci Yasama Yılı içerisinde 11 ülkeye resmî ziyaret düzenlenmiş, 8 farklı ülkeden parlamento heyetlerini ülkemizde ağırlamış, uluslararası meselelere kolektif çözüm önerilerinin ele alındığı 3

uluslararası parlamenter konferansa ev sahipliği yapmış ve ülkemiz lehine bir iklim oluşturmak gayesiyle yüzden fazla ikili görüşmeyi gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Bu faaliyetlerin ve yine vakit darlığı sebebiyle burada değinemediğim yasama, denetim ve temsil konularındaki diğer faaliyetlerin ayrıntıları sizlere dağıtmış olduğumuz faaliyet raporunda yer aldığından temsil kapsamındaki faaliyetlerimiz hakkında burada daha fazla detaya girmek istemiyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Covid-19 salgınının etkilerinin azalmış olması Beşinci Yasama Yılında ayrıca millî günlerimizi ve bayramlarımızı salgın öncesindeki gibi coşkulu kutlamalarla anabilmemize de izin verdi. Böylece bu sene Meclisimizin açılışının 102'nci yıl dönümünü idrak

ettiğimiz 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında geniş katılımlı etkinlikler düzenleyebildik. 23 Nisanda Atatürk Anıtı'nda, Anıtkabir'de ve Birinci Mecliste düzenlediğimiz törenlerin yanı sıra, bir dizi etkinlik yapma imkânı da bulduk.

Saygıdeğer milletvekilleri, konu 23 Nisan ve çocuklardan açılmışken bu dönemde idari teşkilatımızın gerçekleştirdiği faaliyetlerden beni ziyadesiyle memnun eden bir projeyi burada tekrar anmak isterim. Bu çerçevede 2021 yılı içerisinde inşaatını tamamladığımız yeni Kreş, Gündüz Bakımevi ve Anaokulu binasını 2022 yılının başında faaliyete geçirmiş ve milletvekillerimiz ile personelimizin çok kıymetli yavrularının istifadesine sunmuş bulunuyoruz. Bildiğiniz üzere, daha önce Meclis Külliyesi'nin dışında kalan eski binanın hizmet verebileceği çocuk kapasitesi maalesef kurum ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktı ve yeni bir binanın yapımı elzem hâle gelmişti. Bu ihtiyaç sebebiyle yerleşke içerisinde inşa edilen ve 400 çocuğumuza hizmet verebilecek kapasitedeki yeni Kreş, Gündüz Bakımevi binamız Meclisimizin genel mimarisine ve teknik standartlarına uygun olarak yapılmıştır. Bina içerisinde eğitim sınıfları, uyku odaları, çok amaçlı salon, spor salonu, farklı içerikli atölyeler, çocuk gözlem ve görüşme odası, revir, çocuk yemekhaneleri, mutfak; çocuk gelişim uzmanı, psikolog diyetisyen ve öğretmenler için ayrı odalar ile sığınak gibi öğrencilerimizin ve eğitimcilerimizin ihtiyaç duyabileceği bütün fiziki alanlar düşünülmüş ve hayata geçirilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şüphesiz Meclisimizin geçtiğimiz yıl içerisinde yasama, denetim ve temsil alanında gösterdiği yüksek performansta idari teşkilatımızın sunduğu teknik destek faaliyetlerinin büyük payı vardır. Biraz önce andığım yeni Kreş, Gündüz Bakımevi binasıysa idari teşkilatımız tarafından yasama faaliyetlerine teknik destek kapsamında sunulan çok sayıdaki hizmetten sadece biridir. Ancak şahsen çok kıymetli bulduğum bu hizmetlerin ayrıntılarına ve yine Beşinci Yasama Yılında Meclisimizin gerçekleştirdiği kültür ve sanat faaliyetleri ile sosyal etkinliklere ilişkin bilgilere sizlere dağıtmış olduğumuz faaliyet raporunda yer verildiği için burada bu konular hakkında daha fazla ayrıntıya girmek istemiyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; şimdi sizlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi ve kesin hesabıyla ilgili bazı bilgileri paylaşmak istiyorum. Bu kapsamda, öncelikle 2021 yılı kesin hesap sonuçlarına ve 2022 yılı bütçe verilerimize ilişkin kısa notlar aktaracağım.

2021 yılı bütçemiz 1 milyar 894 milyon 56 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 1 milyar 894 milyon 561 bin 721 lira 56 kuruş olmuştur. 2021 yılı sonu itibarıyla bu rakamın 1 milyar 859 milyon 498 bin 404 lira 74 kuruşu harcanmıştır. Böylece 2021 yılı bütçesinin yıl sonu gerçekleşme oranı yüzde 98,1 olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi harcamalarının dış denetimi sonucunda Sayıştay tarafından hazırlanan 2021 Yılı Dış Denetim Raporu'nun "Sonuç" bölümünde özetle; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca arşivlenen 2021 yılı ödeme emri belgeleri ve muhasebe işlem fişleri tutarları ile bunların kaydedildiği ilgili hesaplardaki tutarların uyumlu olduğu, 2021 yılı kesin hesap cetvellerinde gösterilen gelir-gider rakamlarının doğru ve denk olduğu, yapılan harcamaların harcama evrakıyla tevsik edildiği, ödenek üstü harcama yapılmadığı; Strateji Geliştirme Başkanı, harcama birimi başkanları ve diğer personelin, mali işlemlerin yürütülmesine ilişkin harcama belgelerinin düzenlenmesinde ve muhasebe kayıtlarında ilgili mevzuatta öngörülen usul ve esaslara uygun şekilde işlem yaptıkları; üst yönetici tarafından kalkınma planına, yıllık programa, kurumun stratejik plan ve hedeflerine uygun olarak bütçe hazırlanması ve uygulanmasında, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanılmasında gerekli özenin gösterildiği sonucuna varıldığı ifade edilmektedir.

Bu şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetimi neticesinde Sayıştay tarafından 2021 yılı bütçesinin uygulanması kapsamında gerçekleştirilen Başkanlığımız iş ve işlemleri hakkında, mevzuata uygun olduklarından bahisle herhangi bir bulgu veya tenkitte bulunulmaması; ayrıca aynı raporun “Değerlendirme” bölümünde, kurumun plan ve programında yer alan alım ve yapım hizmetlerinde kullanılmak amacıyla öngörülen ve 2021 yılı bütçesine konulan ödeneğin kurumun amaç, hedef ve planına uygun olarak kullanıldığının belirtilmesi memnuniyet vericidir.

İçinde bulunduğumuz 2022 yılının bütçe verilerine baktığımızda ise, 2022 yılı bütçemiz 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış; yıl içinde Ek Bütçe Kanunu’yla personel ödemeleri tertiplerinde yapılan yüzde 41 oranında -612 milyon TL’lik- artış, birimlerin ihtiyaçları doğrultusunda Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçesinin yedek ödenek tertibinden eklenen 233 milyon 250 bin TL’lik ödenek aktarımı ve ilaveleriyle birlikte eylül ayı sonu itibarıyla toplam ödeneğimiz 3 milyar 57 milyon 508 bin 441 Türk lirası olmuştur. Bu ödeneğin eylül ayı sonu itibarıyla 2 milyar 12 milyon 761 bin 57 Türk lirası, diğer bir ifadeyle yüzde 65,8’i harcanmış olup 2022 yılı sonunda toplam bütçe gerçekleşmesinin yüzde 95 oranında olması beklenmektedir.

Değerli milletvekilleri, şimdi de sizlere 2023 yılı bütçe teklifimizle ilgili bazı bilgiler vermek istiyorum. 2023 yılı bütçe teklifimiz 2022 yıl sonu harcama tahminleri dikkate alınarak program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanmıştır. 2024 ve 2025 yılları bütçe ödenekleri ise yatırım programı dikkate alınarak bir önceki yılın ödeneklerine göre yüzde 20 artırımlı olarak teklif edilmiştir. 2023 yılı bütçe teklifimiz hazırlanırken yaklaşık bir yıldır hazırlık çalışmalarını sürdürdüğümüz, henüz taslak aşamasında olmakla birlikte büyük ölçüde tamamlanan ve 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girecek olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı 2023-2027 Dönemi Stratejik Planı’ndaki amaç ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilecek faaliyet ve projeler maliyetlendirilerek ödenek teklifinde bulunulmuştur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, sunumunuzu tamamlamanız bakımından on dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yine, bütçe teklifimiz hazırlanırken kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amaçlanmış ve tasarruf tedbirlerine azami derecede riayet edilmiştir. Performans esaslı program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanan 2023 yılı bütçemizde Türkiye Büyük Millet Meclisine özgü yasama programının yanı sıra yönetim ve destek programı ile program dışı giderler yer almaktadır. Bu kapsamda, bildiğiniz üzere Meclisimizin yasama, denetim ve temsil faaliyetleri ile bu faaliyetlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilen giderler “yasama programında” ilişkilendirilemeyen faaliyetler ile ortak yönetim giderleri “yönetim ve destek programında” Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendine mahsus faaliyetleriyle hiçbir şekilde ilişkisi olmayan giderler ise “program dışı giderler” başlığı altında bütçelendirilmektedir. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçe teklifi 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmuştur. 2023 yılı bütçe teklifinin yüzde 71,5’i yasama, yüzde 24,3’ü yönetim ve destek ve yüzde 4,2’si ise program dışı giderlerden oluşmaktadır. Ayrıca, 2023 yılı bütçe teklifinin yüzde 96,9’u cari giderlerden, yüzde 3,1’i ise yatırım giderlerinden oluşmaktadır. 2023 yılı bütçe teklifimizde personel giderleri yüzde 64,7, Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderleri yüzde 8,3, mal ve hizmet alımı giderleri yüzde 10,4, cari transferler yüzde 13,6, sermaye giderleri yüzde 2,6, sermaye transferleri ise yüzde 0,4 oranında bir ağırlığa sahiptir.

Görüldüğü gibi 2023 yılında da daha önceki yılların bütçelerine benzer şekilde, bütçemizin yüzde 73 oranıyla büyük kısmını personel giderleri oluşturmaktadır. Öte yandan, daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinde 6328 sayılı Kanun gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olan Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı olarak 114 milyon 858 bin Türk lirası; ayrıca, 6112 sayılı Kanun'un Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun gelirleri arasında yer verdiği Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden alınacak hazine yardımı kapsamında hazine yardımı olarak 116 milyon 147 bin Türk lirası pay ayrılmıştır.

2023 yılı bütçe teklifimiz, 2022 yılı başlangıç ödeneği olan 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirasıyla kıyaslandığında yüzde 149,3 oranında artarak 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası olmuştur. Bu çerçevede 2022 yılı bütçesi başlangıç ödeneği ile 2023 yılı bütçesi arasında var olan 3 milyar 282 milyon 367 bin Türk liralık fark, özetle, personel ve sosyal güvenlik giderlerindeki artışlardan, yıllık enflasyon ve kur artışlarından, ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna yapılan hazine yardımlarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı, çok kıymetli üyeleri; Başkanlığımız, Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlık sebebi ve en temel faaliyet alanı olan yasama kuvvetini milletimiz adına kullanan siz değerli milletvekillerimize hizmeti ve faaliyetlerinizi kolaylaştırmayı her zaman en öncelikli konu addetmektedir. Bu amaçla, verdiğimiz hizmetleri kesintisiz ve üstün kalitede sunabilmek için elimizden gelen gayreti göstermekteyiz. Bu çerçevede 2023 yılı bütçesi için de temel hedefimiz yasama ve denetim faaliyetlerini gerçekleştiren değerli milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirip işlerini kolaylaştırarak milletimize daha iyi hizmet vermelerine katkı sağlamak olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, toplamak gerekirse Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımızın 2023-2025 dönemi bütçe teklifi 2023 yılı için 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası, 2024 yılı için 6 milyar 766 milyon 522 bin Türk lirası, 2025 yılı için de 8 milyar 98 milyon 365 bin Türk lirası olarak öngörülmektedir. Bu üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifiyle ilgili ayrıntılı bilgilere, ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2021 yılı kesin hesap sonuçları ile 2022 yılı bütçe uygulaması kapsamında olup burada zaman darlığı sebebiyle değinemediğim bilgilere arkadaşlarımızın sizlere dağıttıkları dokümanlardan ve taşınabilir belleklerden ulaşabilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi bitirirken Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında hep birlikte icra ettiğimiz yasama, denetim ve temsil faaliyetleri kapsamında ihtiyaç duyulan hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla yaptığımız çalışmalarda sizlerin de bize destek vereceğinize yürekten inandığımı belirtmek isterim.

Cumhuriyeti ilan eden Gazi Meclisimizin cumhuriyetin 100'üncü yılındaki bütçesinin şimdiden ülkemiz ve milletimiz adına çok büyük hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Cumartesi günü 29 Ekim, cumhuriyetin ilanının 99'uncu yıl dönümü, şimdiden Cumhuriyet Bayramı'nı tebrik ediyorum.

Siz değerli milletvekillerimizi, değerli katılımcıları saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Meclis Başkanımıza ben de çok teşekkür ediyorum.

Meclisimiz olarak ve Plan Bütçe Komisyonu olarak 100'üncü yıl bütçesini tartışmaktan biz de onur duyuyoruz. Bu 100'üncü yıl bütçesi, aynı zamanda cumhuriyetimizin ne kadar sağlam temeller üzerine kurulduğunun da en güzel göstergelerinden bir tanesi diye ifade etmek istiyorum. Bugüne kadar Meclisimizde, Komisyonumuzda bütçelerimize katkı sunan herkese de şükranlarımı bu vesileyle ifade etmek istiyorum. Daha nice bütçelere inşallah.

Bir diğerk teşekkürü de burada yine ifade etmek istiyorum: Bu salon birkaç yıldır bütçe görüşmelerimiz için Plan ve Bütçe Komisyonumuza tahsis ediliyor. Bu tahsisi yapan Meclis Başkanımıza ve Genel Sekreterliğimize, idari personelimize katkıları için çok çok teşekkür ediyorum, şükranlarımı sunuyorum. Ortam önemli gerçekten. Bu salonda çok daha sağlıklı bir ortamda çalışmalarımızı yürütüyoruz; bunun için, gerçekten teşekkürü bir borç biliyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayıştay sunumunu gerçekleştirmek üzere Sayıştay Başkanımıza söz vereceğim. Bu vesileyle, tabii, bütçe görüşmelerine yaptığı katkı için Sayıştaya, bütün emeği geçenlere, Sayıştay mensuplarına, Başkanımıza teşekkür ediyorum Komisyonumuz adına. Bu yıl da Sayıştayın raporlarından tabii ki bu görüşmelerde çok faydalanacağız. Komisyonumuza toplam 205 rapor gelmiş durumda ve üyelerimize dağıtılmış durumda.

Başkanımıza ancak on dakika söz verebileceğim. Bir kitapçık dağıtıldı, orada geçen bütün hususları ifade etme imkânı olmayacak belki ama önemli gördüğü hususların altını çiziceği bir konuşma olacağını tahmin ediyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER - Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkanı ve saygıdeğer üyeleri; konuşmama başlarken şahsım ve kurumum adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamda, sırasıyla, mevzuatla Sayıştaya verilmiş olan görev, yetki ve sorumluluklar; 2022 yılında gerçekleştirilen denetim, yargılama, görüş verme faaliyetleri; 2022 Yılı Denetim Programı, 2021 yılı kesin hesabı, 2023 yılı bütçe teklifi ve 2022 yılı tahmini bütçe gerçekleştirmeleri hakkında bilgi sunmak istiyorum.

Anayasa'mıza göre Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak, mahalli idarelerin hesap ve işlemlerini denetlemek ve kesin hükme bağlamak, kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlemlerini yapmak, kesin hesap kanunu teklifine genel uygunluk bildirimini vermek ve 3346 sayılı Kanun çerçevesinde kamu işletmelerinin denetimini yapmakla görevlidir.

5018 sayılı Kanun'un 68'inci maddesinde, Sayıştay tarafından yapılacak dış denetimin amacının, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde mali faaliyet, karar ve işlemlerinin kanunlar ile kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanması olduğu belirtilmiştir.

Genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması, idare faaliyet raporları ile genel faaliyet raporunun ve Hazine ve Maliye Bakanlığınca hazırlanan mali istatistiklerin değerlendirilmesi de Sayıştayın görevlileri arasındadır.

Sayıştay Kanunu'na göre Sayıştay denetimi, kamu idarelerinin gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlar ve diğerk mevzuat hükümlerine uygun olup olmadığının tespiti, kamu idarelerinin mali rapor ve tablolarına dayanak oluşturan ve ihtiyaç duyulan her türlü belgenin değerlendirilerek bunların güvenilirliği ve doğruluğu hakkında görüş bildirilmesi, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin değerlendirilmesi, hesap verme sorumluluğu çerçevesinde idarelerce belirlenen hedef ve göstergelerle ilgili olarak faaliyet sonuçlarının ölçülmesi suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Sayıştay tarafından yapılan denetimlerin amacı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkının gereği olarak kamu kaynağını harcayan kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulması, kamu mali yönetiminin hukuka

uygun olarak yürütülmesi, kamu kaynaklarının korunması, kamu idarelerinin performanslarının değerlendirilmesi, hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlığın yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılması olarak belirtilmiştir. Sayıştay, bu kapsamda, Anayasa ve kanunlarda kendisine verilen görev, yetki ve sorumluluklarını sürekli gelişim anlayışıyla dünyadaki gelişmeleri de izleyerek en etkili şekilde yürütme gayreti içerisinde. Yüce Meclis adına yaptığı denetimleri dürüst, ön yargıdan uzak ve tarafsız bir biçimde ve aynı zamanda uluslararası denetim standartlarına uygun bir şekilde planlayıp yürütmektedir. Kamu yönetiminin saydamlığına ve hesap verilebilirliğine katkı sağlamayı hedeflemekte, denetimlerinde bilişim teknolojilerinden azami ölçüde yararlanmaya çalışmakta, denetim ve raporlama kapasitesini sürekli geliştirmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve kamuoyu ile denetlenen kurum ve kuruluşların beklenti ve ihtiyaçları da dikkate alınmaktadır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, 2022 yılında gerçekleşen faaliyetler ve 2023 bütçesiyle ilgili kısa bilgi sunmak istiyorum. 2021 yılı denetim programı kalkınma planları, yıllık programdaki öncelikler, Sayıştay Denetim Stratejik Planı, kamuoyu ve denetlenen kamu idarelerinin beklentileri, faaliyetlerin nitelik ve niceliği, bütçe büyüklükleri, denetlenme sıklığı, ihbar ve şikâyetler ile geçmiş yıl denetim raporları dikkate alınarak belirlenmektedir. Sayıştay tarafından gerçekleştirilen denetimler yıllık olarak yürütülmekle birlikte bir bütün olarak denetim süreci üç dört yıllık bir döngüyü kapsamaktadır. Bu döngünün birinci safhasında önceki yıl denetimlerinden elde edilen sonuçlar dikkate alınarak yıllık denetim programı hazırlanır. Bu kapsamda kamu idarelerinin bazılarında tespit edilen denetim bulgularının diğer kamu idarelerinde de olma ihtimali göz önüne tutularak aynı alanda denetim yürüten her bir denetim ekibinin çalışmalarında zorunlu prosedürler hazırlanır. Zorunlu prosedürlerin tüm denetim ekipleri tarafından denetim sürecinde uygulanmasıyla tüm kamu idarelerinde benzer hususların denetime tabi tutulması sağlanmaktadır.

İkinci safhasında, zorunlu prosedürlerden de yararlanmak suretiyle denetimler yürütülür, bulgular tespit edilir ve öneriler geliştirilir. Bu safhada ayrıca müteakip yıl denetim planına ışık tutacak yeni hususlar da tespit edilir.

Üçüncü ve son safhada ise uygulama izlenir, tespit edilen bulgu ve getirilen önerilere kamu idareleri tarafından uyum süreci takip edilir.

2021 yılı denetim programı kapsamında 5018 sayılı Kanun'a tabi 36 genel bütçeli idare, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitülerini içeren 101 özel bütçeli idare ile 34 diğer özel bütçeli idare, 2 sosyal güvenlik kurumu, 8 düzenleyici ve denetleyici kurum; 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan 6 kalkınma ajansı, 12 diğer kamu idaresi, 2 diğer kamu şirketine ilişkin olmak üzere toplam 201 adet Sayıştay denetim raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve ilgili kamu idarelerine gönderilmiştir.

Mahalli idarelere ilişkin olarak da 9 il özel idaresi, 30 büyükşehir belediyesi, 26 büyükşehir bağlı idaresi, 17 il belediyesi, 97 ilçe belediyesi, 39 mahalli idare şirketi ile 8 yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı olmak üzere toplam 226 kamu idaresi denetlenmiştir. Söz konusu denetimlere ilişkin raporlar ilgisine göre meclislerine, görüşülmek üzere ilgili kamu idaresine, İçişleri Bakanlığına ve valiliklere gönderilmektedir.

Kamu işletmelerinin denetimine ilişkin olarak 108 adet Sayışay denetim raporu aralık ayı içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı ve ilgili kamu idaresine gönderilecektir.

2021 yılına ilişkin olarak yürütülen denetimler sonucunda Genel Uygunluk Bildirimi, Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve Mali İstatistik Değerlendirme Raporu Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Kamu İşletmeleri Genel Raporu da hazırlanmasını müteakip Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilecek ve Sayıştay internet sitesinde yayımlanacaktır.

Genel Uygunluk Bildirimi, muhasebe kayıtları dikkate alınarak merkezî yönetim bütçe kanununun şekline uygun olarak Hazine ve Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe kanununun uygulama sonuçlarını onama yetkisini kullanma aracı olan kesin hesap kanunu teklifine Sayıştay tarafından verilen denetim ve değerlendirme görüşüdür.

Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, denetime ilişkin genel bilgileri, denetim raporlarında önemli görülen ve genellik arz eden konuları ve mali konularda belirtilmesi uygun görülen diğer hususları içeren değerlendirme rapordur. Bu kapsamda, rapor, denetimlerin tamamının özetlendiği ve denetimlerin genel çerçevesinin ortaya konulduğu rapordur. Raporun genel çerçevesinin açıklandığı birinci bölümünün ardından, ikinci bölümünde denetimler ve denetim sonuçlarına ilişkin genel bilgiler ve istatistikler, üçüncü bölümünde kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerine ilişkin değerlendirme ve tespitler, dördüncü bölümünde kamu idarelerine ilişkin önemli görülen veya genellik arz eden konular, beşinci bölümünde mevzuat değişikliği önerileri ile denetimler üzerine kamu idarelerince yapılan mevzuat düzenlemeleri yer almaktadır.

Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu, kamu idareleri tarafından gönderilen idari faaliyet raporları, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanan Genel Faaliyet Raporu'nun denetim sonuçları dikkate alınarak değerlendirilmek suretiyle hazırlanan rapordur.

Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yayımlanan mali istatistiklere hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından yapılan değerlendirmeleri içeren rapordur.

Kamu İşletmeleri Genel Raporu, 3346 sayılı Kanun kapsamında denetlenen kuruluşların yıllık faaliyet sonuçlarını içeren rapordur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, normal süreniz bitti.

Toparlarsanız, iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Tabii Sayın Başkanım.

Bütçemiz hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum. Sayıştay bütçemiz de malumları olduğu üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı tarafından görevlendirilen heyet tarafından incelenmektedir. 2021 yılı Sayıştay Başkanlığı Dış Denetim Raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanında 13 Ekim 2022 tarihinde görüşülmüştür. Dış Denetim Raporu'na göre, kesin hesap cetvellerinde gösterilen gelir gider rakamların doğru ve denk olduğu, ödenek üstü harcama yapılmadığı, mali faaliyetlerle ilgili olarak alınan kararların ve yapılan işlemlerin 5018 sayılı Kanun ile diğer mevzuat çerçevesinde yürütüldüğü kanaat ve sonucuna varıldığı ifade edilmiştir.

7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'yla Sayıştay Başkanlığına 514 milyon 385 bin TL ödenek tahsis edilmiştir. Yine, 7414 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerin bütçesine personel giderleri, Sosyal Güvenlik Kurumuna devlet primi giderleri ekonomik kodlarını

içeren tertiplere de başlangıç ödeneklerinin yüzde 40,5'i oranında ödenek eklenmiştir. 2022 bütçesi olarak, ikinci altı aya ilişkin beklentiler ve hedefler ile faaliyetleri kapsayan kurumsal, mali durum ve beklentiler raporu hazırlanmış ve temmuz ayı itibarıyla yayımlanarak kamuoyuna duyurulmuştur.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; şimdi, 2023 yılı hedefimizle ilgili kısa bilgi vermek istiyorum. 2023 yılı bütçe teklifimiz 2019-2023 Stratejik Plan'da yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu olarak hazırlanan 2023 Yılı Performans Programı'ndaki program, alt program ve faaliyetlere göre hazırlanmış ve takdirlerinize sunulmuştur. 2023 yılı bütçe teklifimizde istenen toplam ödenek 1 milyar 292 milyon 458 bin liradır. Bunun yüzde 69,5'i personel giderlerinden, yüzde 9,6'sı SGK devlet primi giderlerinden, yüzde 10'u mal ve hizmet alımı giderlerinden, yüzde 0,8'i cari transferlerden, yüzde 10,1'i sermaye giderlerinden oluşmaktadır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; 2023 yılı bütçe teklifimizi takdirlerinize bırakıyor, yapacağınız katkılar için şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Bir kitapçık dağıtıldı zaten, arkadaşlarımız detayları oradan takip edebilirler.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumunun sunumuzu yapmaz üzere Kamu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç'a söz veriyorum.

Sayın Malkoç, sizin de süreniz on dakikadır.

Çok detaylı bir kitapçık dağıttınız zaten; çok önemli gördüğünüz hususların altını çizerseniz seviniriz.

Buyurun lütfen.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ - Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Başkanı ve üyeleri, kurumlarımızın kıymetli yöneticileri, temsilcileri, saygıdeğer basın mensupları; hepinizi şahsım ve Kamu Denetçiliği Kurumu adına saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 yılı bütçe teklifi, 2021 yılı kesin hesabı ve faaliyetlerimizle alakalı bilgi arz etmek istiyorum. Görüşmeler esnasında Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili önerilerinize, katkılarınıza ve eleştirilerinize şimdiden teşekkür ediyorum.

Malumlarınız olduğu üzere, 2023 yılı cumhuriyetimizin 100'üncü yılı yani bundan sonra cumhuriyetimizin ikinci yüzyılı başlayacaktır. İşte, bu açıdan, daha güçlü bir Türkiye'nin adalet, insan hakları, hukukun üstünlüğü, hakkaniyet ilkeleri üzerinde yükseleceğine inanıyoruz. Bu nedenle Kamu Denetçiliği Kurumu olarak Anayasa'da teminat altına alınan temel hak ve hürriyetlerin uygulanması, hak arama konularında toplumun bilgilendirilmesi için çalışıyoruz. Ayrıca, asıl görevimiz olan idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri alıyor, inceliyor ve karara bağlıyoruz. Kurumumuz bu hedefler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumunda toplam 293 personel bulunmaktadır, bunlardan 139'u uzman, uzman yardımcısı veya geçici görevli hâkim ve savcılardan oluşmaktadır yani Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan şikâyetleri bu 139 arkadaşımız incelemekte, araştırmakta ve karar taslaklarını hazırlamaktadırlar, diğer arkadaşlarımız Kurumumuzda yardımcı personel olarak çalışmaktadır.

2022 yılında 1 Ocak-15 Ekim tarihleri arasında Kamu Denetçiliği Kurumuna 13.708 başvuru yapılmıştır. Geçen yıldan devreden dosyaları da dikkate aldığımızda yapılan incelemeler sonucunda 14.016 karar verilmiştir. Esastan incelemeye aldığımız dosyalardan 496'sına kısmen tavsiye kısmen

ret, 807'sine ret, 848'ine tavsiye kararı, 1.793 dosyaya da dostane çözüm kararı verilmiştir. Şunu memnuniyetle belirtiyim ki tavsiye kararına idare tarafından uyma oranımız yüzde 79'a çıkmıştır. Dosyaların incelenip bu kararların verilmesinin yanı sıra 2022 yılı 15 Ekim tarihine kadar Kamu Denetçiliği Kurumuna 97.357 kişi de telefonla, mail yoluyla veya yüz yüze gelerek destek istemiş, bunlara hukuku destek verilmiş, kendileri bilgilendirilmiş veya yapacağı çalışmalar karşısında kendilerine yol gösterilmiştir.

Kamu Denetçiliğinin şikâyet alıp inceleyip karar vermesinin yanı sıra, bazı kanunlarda kendisine ek sorumluluklar ve görevler yüklenmiştir. Bunlardan bir tanesi 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu'nun 6'ncı maddesindedir. Bunu 6'ncı maddede şöyle ifade ediyor: Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının raporları Kamu Denetçiliği Kurumuna intikal ediyor. Kamu Denetçiliği Kurumu izleme kurullarının bu raporlarını inceleyip görüş belirtmektedir.

Yine, ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan ve Nisan 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan İnsan Hakları Eylem Planı'ndaki faaliyetlerin yapılıp yapılmadığına, süresi içerisinde tamamlanıp tamamlanmadığına veya eksiklikler, noksanlıklar varsa Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan bilgiler Kamu Denetçiliği Kurumuna intikal ettirilmekte, Kamu Denetçiliği Kurumu bir yıllık rapor hazırlayarak bu raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Cumhurbaşkanlığına sunmaktadır. Bu raporumuzu da 2022 yılı içerisinde tamamladık ve Sayın Meclis Başkanlığımıza, Cumhurbaşkanlığımıza sunduk.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Kamu Denetçiliği Kurumu bu faaliyetleri yaparken üzerinde durduğu en önemli şey personelimizin eğitimi. Bu anlamda, Kamu Denetçiliği Kurumunda çalışan personelin bilgisini çoğaltmak, tecrübesini artırmak, sorun çözüme kapasitesini geliştirmek için eğitimlere önem verdik ve 2022 yılının on aylık süreci içerisinde 31 tane eğitim yaptık yani her ay ortalama 3 eğitim yaptık. Ayrıca, personelimizin uluslararası hukuk standartları çerçevesinde tecrübesini, deneyimini, bilgisini artırmak için, dosya inceleyen personelimizden 48'ini yurt dışına gönderdik. Bunlar, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Dairesinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, Venedik Komisyonunda, Avrupa Adalet Divanında, Hollanda, Belçika, Fransa Ombudsmanlıklarında bir hafta veya bir aylık süreyle tecrübe paylaşımında bulundular. Yeni uzman yardımcılarını aldık, bu uzman yardımcılarının eğitimi Ankara Üniversitesi aracılığıyla devam ederken Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, Adalet Akademisinde de titizlikle eğitimlerini sürdürüyoruz. Ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumunda çalışan personelin yüksek lisans ve doktora yapması için kendilerini teşvik etmekteyiz, şu anda 25 personelimiz, yüksek lisans veya doktora seviyesinde çalışmaktadır. Yine, Ankara Üniversitesiyle protokol yaparak TÖMER'de personelimize uygun şartlarda yabancı dil eğitimi verdiğimiz; çok sayıda katılım görülmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Plan Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı ve üyeleri, hak arama kültürünün yaygınlaştırılması için Kamu Denetçiliği Kurumu toplumun bütün kesimleriyle, medyayla ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca, karar verme süremiz altı ay gibi kısa bir süre olduğu için hem bilgi belge akışını güçlendirmek açısından hem de vereceğimiz kararların uygulanmasını temin açısından bakanlarla sürekli temas hâline geçtik. Bakan yardımcısıyla, genel müdürlerle, uygulamadaki arkadaşlarla mutlak aralıklarla toplantılar yapmaktayız.

Bunun yanı sıra, Türkiye'de 15'in üzerinde hak arama kurumu var, her biri kendi alanında çalışmakta; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, CİMER gibi. Yine bu kurumların Başkanlarını davet ederek kendi sorunlarını aktarmaları ve sorun çözüme kapasitemizi artırmak için hemen hemen iki ayda bir, bir araya gelerek bilgi akışını sağlayıp tecrübeyi artırma gayreti içerisinde olduk.

İllerdeki programlarımıza devam ediyoruz. 2022 yılının ilk on ayında 16 ile gittik, önümüzdeki iki buçuk ay içerisinde Diyarbakır, Mardin, Erzincan, Tunceli, Malatya, Edirne, Kırklareli, Kütahya olmak üzere 10 ilde program yapacağız. 150 üniversitede ombudsmanlık kulübü kurduk, 2022 yılında bu üniversitelerin 22'sinde konferans verip 8 bin öğrenciyi Kamu Denetçiliği Kurumu ve hak arama yolları konusunda bilgilendirdik.

Doldu mu sürem Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikanız var.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Peki.

Efendim, söyle, malum, Türkiye’de 18 yaşın altında ilkökul, ortaokul, liselerde okuyan 20 milyon öğrencimiz var. Millî Eğitim Bakanımızla görüşerek 4’üncü, 5’inci, 6’ncı, 7’nci sınıf ders kitaplarına bir hak arama yolu olarak Kamu Denetçiliği Kurumunu koydurduk; o açıdan Millî Eğitim Bakanımıza da huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Uluslararası alandaki faaliyetlerimiz... Dünyadaki 9 ombudsmanlık ağının üyesiyiz ve bunlarda da aktif üyeyiz. İslam Ülkeleri Ombudsmanlık Birliğini kurduk ve Başkanlığını yürütmekteyiz. 13 Mayıs 2022 tarihinde Bursa’da Türk Devletleri Teşkilatı Aksakallılar Başkanı olan Sayın Binali Yıldırım Beyefendi’nin katılımıyla Türk Dünyası Ombudsmanlar Birliğini kurduk, bu çalışmalarımız devam etmekte. Onlarca faaliyeti Türkiye’de yaptırıldı veya katıldık. Bunlardan çok önemli olan biri var, ona değinmek istiyorum. Bir buçuk ay kadar önce UNICEF bize şunu teklif etti, bu aktif çalışmalarımızı gözlemlediği için: Özellikle Rusya’nın Ukrayna bölgesinde işgal ettiği topraklarda binlerce refakatsiz çocuk var. Bu çocukların ailelerine ulaşması için bizden destek istedi çünkü Ukrayna ve Rusya Ombudsmanlıklarıyla ilişkilerimizi biliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlave iki dakika süre veriyorum Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Peki efendim, teşekkür ederim.

Biz, Ukrayna Ombudsmanlığı ve Rusya Ombudsmanlığıyla görüşerek sadece refakatsiz çocuklar değil, sivillerden de esaret altında olan, cezaevinde olan veya diğer şekilde olanlarla İstanbul’da bir platform oluşturacağız, mutad aralıklarla bunları da gidip ziyaret edeceğiz ve dünya kamuoyunu o anlamda bilgilendireceğiz. Yani bir bakıma tahıl koridoruna, esir değişimine ilişkin İstanbul’un fonksiyonunu biz de insan hakları alanında kuvvetlendirmeye çalışıyoruz.

Efendim, yayınlarımız var, bunlardan sadece birine değineyim çünkü süre kısıtlı. Özellikle, Türkiye’de bulunan göçmenlerin Avrupa’ya giderken Ege Denizi ve Yunan güzergâhını kullanmaları esnasında Yunan güvenlik güçlerinin yaptığı zulümleri bizzat bu göçmenlerle görüşerek, ölenlerin yakınlarıyla veya mağdur olanlarla görüşerek şöyle bir rapor hazırladık –çok kapsamlı, yüz yüze görüşmeyle ilgili- bu geri itmelerde yaşanan insan hakları ihlallerini raporlaştırdık; bunu İngilizceye de çevirip bütün dünyaya dağıttık. Raporun sunumunu bu salonda yaptık. O açıdan, Sayın Meclis Başkanımız Mustafa Şentop’a katkıları ve bize olan desteklerinden dolayı teşekkür ediyoruz.

2022 yılı kesin hesap ve 2023 bütçemizle alakalı Kurumumuza 2021 yılında 39 milyon 759 bin TL ödenek tahsis edilmiş. Yıl içinde ödenek eklenmesiyle bu ödenek toplam 42 milyon 112 bin 330 TL’ye ulaşmıştır. Biz bu ödeneğin 39 milyon 390 bin 923 TL’sini harcadık, 5 milyonunu tasarruf edip 2022 yılına aktarmıştık. 2022 yılı bütçemiz ödenek ilavesiyle birlikte 66 milyon 939 bin oldu. 2023 yılı bütçemiz çok güzel bir oranda artışla, yüzde 135 artışla 115 milyon 371 bin TL oldu. Emeği geçenlere hassaten teşekkür ediyorum. İnsan hakları, hakkaniyet, hukuk ve adalete erişim açısından önemli. Onun için teşekkür ediyorum.

Bütçe teklifimiz içerisinde personel giderlerimiz yüzde 54; sosyal güvenlik primlerimiz yüzde 9; mal, hizmet ve alımlarımız yüzde 15; cari transferlerimiz yüzde 2; sermaye giderlerimiz yüzde 20 oranında olacaktır.

Efendim, yapacağımız faaliyetler kitapçığımızda var, o açıdan onlara değinmeyeceğim.

Ben 2023 yılı bütçesinin kurumlarımıza, Türkiye Büyük Millet Meclisimize, ülkemize ve insanlığa hayırlı olmasını diliyorum. Bu çalışmalarda bize kuvvetli destek sunan Türkiye Büyük Millet Başkanımız Sayın Mustafa Şentop Bey'e hassaten teşekkür ediyorum. Ayrıca, Dilekçe Komisyonu, İnsan Hakları Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkan ve üyelerine de teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi müzakerelere geçeceğiz.

Değerli arkadaşlar, bütün gruplarla bütçe süreci öncesi yaptığımız istişareler çerçevesinde çalışma usulümüze ilişkin bazı kurallar belirlemiştik ve ilk gün bunu Komisyonumuzda oylayıp kabul etmiştik. Bu çerçevede, öncelikle her gruptan bir grup sözcüsüne söz vereceğim ve yirmi dakika süre tanyacağım. Ardından Komisyon üyelerimizden talepte bulunanlara onar dakika söz vereceğim. Daha sonra da Komisyonumuzu teşrif eden diğer vekillerimize talepleri hâlinde beşer dakika söz vereceğim; müzakerelerimizi bu şekilde sürdüreceğiz.

Gruplar adına konuşacak arkadaşlarımızı anons etmek istiyorum, sırasıyla söz vereceğim. Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Engin Altay konuşacak CHP Grubu adına. HDP'den Sayın Garo Paylan konuşacak. İYİ Partiden Sayın Müsavat Dervişoğlu konuşacak. MHP'den Sayın Mustafa Kalaycı konuşacak. AK PARTİ'den de Sayın İbrahim Aydemir konuşacak. Daha sonra da diğer arkadaşlarımıza söz verme imkânım olacak.

Ben şimdi hemen ilk sözü Sayın Engin Altay'a vermek istiyorum.

Tabii, Grup Başkan Vekillerine Komisyonumuza da hoş geldiniz demek istiyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sizi, Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerini, Sayın Meclis Başkanımızı, bütün milletvekillerimizi ve diğer katılımcıları selamlıyorum.

Az önce çok üzücü bir haber geldi. Maalesef, Pençe-Kilit Operasyonu'nda Piyade Uzman Çavuş Faim Bozkurt kardeşimizin şehit olduğunu üzülenek öğrendik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biz de Komisyonumuz adına rahmet diliyoruz, milletimizin başı sağ olsun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Mekâmı cennet olsun. Milletimizin, ailesinin başı sağ olsun. Sabır diliyorum.

Sayın Başkan, bütçe hayırlı olsun diyeceğiz ama çok hayırlı görünmüyor maalesef.

Şimdi, biz burada bütçe yapıyoruz. Tabii, konuşmuşsunuz, anladım ama şimdi bütçeniz bugün Meclis Başkanlığı da yarın bakanlıklar başlayacak, pazartesi günü. Medyayı sunuşta burada tutup dışarı çıkarmak bütçenin şeffaflığıyla bağdaşmaz. Milletten neyi kaçıırıyoruz, onu anlamış değilim. Bunu doğru bulmadığımı belirteyim ama millet her şeyin farkında onu da bildiğimiz için böyle bir rahatlığımız var.

Ne yapıyoruz? Bütçe yapıyoruz. Pazartesi bakanlar gelecek, sizden, Meclisten, yüce Meclisten para isteyecekler ve yüce Meclis parayı verecek. Parayı verecek ama Anayasa, yüce Meclise verdiği paranın nereye harcadığını kör kuruşuna kadar denetlemek gibi de bir görev veriyor; Anayasa ve millet veriyor bu görevi. Böyle olduğu zaman burada bu yapılabiliyor mu, ne kadar yapılıyor; buralarda ciddi kaygılar, endişeler var. Kaygı ve endişenin dışında somut tespitlerimiz var, bunları paylaşacağız.

Bugün tabii, Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesini konuşuyoruz. Bizim bütçemiz, kendi bütçemiz; elbette Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim ve yasama faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi için ihtiyacı olan paranın fazlasıyla verilmesini gönlümüz de arzu eder. Sadece Meclis bütçesini değil, burada bugün Kamu Denetçiliğini ve Sayıştay'ı da konuşacağız. Onların da sunumlarını izledik. Onlarla ilgili başlamak istiyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu düşünce olarak güzel aslında -ben de ilk vekil olduğum yıllardı, Ürgüp'te bir ombudsmanlık çalıştayına katılmıştım, biraz da konuya hâkim sayılırım- ama arzu ettiğimiz işlevselliği göremedik, Sayın Başkan kusura bakmasın. Bu Kurum eski AK PARTİ'lilerin istihdam ofisi gibi oldu biraz; etki yok, yetki yok, sorumluluk yok. Görevsiz yetki, yetkisiz sorumluluk olmaz. Yönetim biliminin temel kuralına da bu aykırı. Ama böyle bir kurum orta yerde var. Güzel, bence de olmalı. Aslında bu, AB normları kapsamında o zaman -ben o zaman da Meclisteydim- böyle yapıldı, bir yasaladı, Anayasa'da yer buldu ama mesela ben şunu merak ediyorum: Kamu Denetçiliğinin hak ihlali kararı verdiği konularda İçişleri ve Adalet Bakanları ne yapıyor? Merak ediyorum yani Ombudsmanımızın, Ombudsmanlığın verdiği bu hak ihlalleriyle ilgili bir düzeltme, bir özür, bir iade var mı. Yani bu hak ihlalinin, ortaya koyulan hak ihlalinin gereği yapılıyor mu? Yapılmıyor. Bunu burada geçelim.

Asıl derdimiz tabii, Sayıştay. Sayıştay şunun için önemli: Türkiye Büyük Millet Meclisi adına devletin kör kuruşunu takip etmesi gereken bir kurum. E, kısmen de aslında ediyor gibi Sayın Başkan yani Sayıştay raporları her sene biraz daha daralıyor ama Sayıştay raporu gönderiyor Meclise. İzleme formları var mesela. Bu Karayolları özellikle burada dikkat çekici. 2020 izleme formlarında bir sürü husus "yerine getirilmedi" diye belirtilmiş Sayıştay tarafından. Peki, Meclis buna ne yapmış? Yani Karayollarında bir sürü husus yanlış yapılmış. Ben demiyorum, beyefendi orada oturuyor, Sayıştay söylüyor. Peki, Sayıştayın Karayolları Genel Müdürlüğünde yapılan -ve birçok kurumda var, örnek Karayolları Genel Müdürlüğü- ortaya koyduğu bu yanlışlara karşı ne yapıyor Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sayın Başkan, öğrenmek istiyoruz. Mesela, somutlaştıracam "..."yerine getirilmedi."leri okuyarak zaman kaybetmek istemiyorum ama bir şey söyleyeyim şimdi: Sayıştay -uzun, hepsini okumayacağım- diyor ki: "110 mm kablo muhafaza borusu iş kaleminin Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ resmî birim fiyatlarının yaklaşık 315 katı fiyatına yaptırıldığı tespit edilmiştir." Sayın Başkan, Sayıştay Meclis adına çalışan bir kurum, Başkanı yanınızda oturuyor. Peki, daha somuta indirgersek bu, şu demek: Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ resmî birim fiyatı 7 lira 94 kuruş... Sayın Şentop, bunu takip etmek önce sizin göreviniz. 7 lira 94 kuruşluk iş için 315 katı olan 2.500 liradan ödeme yapılmış. Bu, burada.

Ey Meclis, ey Meclisin milletvekilleri, ey aziz millet; Türkiye Cumhuriyeti'nde "Sayıştay" diye bir kurum var, elimde Karayolları Genel Müdürlüğüyle ilgili böyle bir denetim raporu var; 7 liraya karşılık 2.500 lira, 1 metrede. Sayın Başkanım, bunun hesabını soramıyorsak hepimiz burayı terk edelim, Türkiye Büyük Millet Meclisini kapatalım. Bu olabilir mi, böyle bir şey olabilir mi? Bunu anlamak mümkün değil. Böyle onlarca, yüzlerce bulgu var.

Şimdi, Sayıştay da herhâlde hiç kale alınmıyor diye şimdi Anayasa Mahkemesine transfer tramplenine dönüştü zaten. Şimdi, bakın, 2020'deki Karayolları İzleme Raporu'nun -elimde gördüğünüz gibi- içinde 60-70 hüküm var; geldik 2021'e, kuşa çevrilmiş arkadaşlar. Ben iktidar milletvekillerine de seslenmek istiyorum, hepimiz maaşıyla geçinen, benim gibi insanlarsınız ya ama İbrahim Bey, bir müteahhide 7 liralık boru için 2.500 liraya ödeme yapan Karayollarına hesap sormak benden önce senin işin kardeşim. Sen yürütmeyi oluşturan partinin milletvekilisin ya. Bunu soramayacaksak burada niye oturuyoruz? Bunlar doğru değil Sayın Başkan.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir saygınlığı var. Meclis egemenliğin merkezi, millî iradenin tecelligâhı diyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üstünde vesayet değil bulut bile kabul etmez. Üstünde bulut bile kabul etmediği için bu Meclis Kurtuluş Savaşı'nı yürütmüş bir Meclis olmuş, Gazi Meclis olmuş, 15 Temmuz karşı da meydan okumuş bir Meclis olmuş. Meclis üstünde bulut kabul etmez. Parti aidiyetine saygı duyarım, AK PARTİ Genel Başkanı sıfatıyla Tayyip Bey'in Meclise gelip AK PARTİ Grubunda talimat vermesini de anlayışla karşılarım ama Tayyip Bey aynı zamanda yürütmenin başı, yürütmenin başı sıfatıyla Meclise talimatını asla kabul edemem. Yani parti genel başkanı olarak grubuna talimat verebilir ama bir siyasi partinin genel başkanı, yürütmenin başı sıfatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine talimat veremez.

Sayın Başkan, sunuşunuzda Atatürk'ten bir alıntı yaptınız, güzel, çok güzel. Atatürk -Sayın Başkan sundu- demiş ki: "Bugünkü uğraşımızın ana gayesi istiklal-i tamdır, istiklaliyetin tamamı ise istiklal-i mali ile mümkündür." Yani ekonomik özgürlükle... Doğru. Atatürk'ün başka bir sözü daha var, tam da bugünkü bütçe görüşmelerine uyan, Meclisimizin şu an içinde bulunduğu hâle uyan bir sözü daha var, o da şudur: "Şimdiye kadar milletimizin başına gelen bütün felaketler, kendi talih ve geleceklelerini başka birisinin eline terk etmesinden kaynaklanmıştır. Bu kadar acı tecrübeler geçiren milletin bundan sonra egemenliğini bir kişiye vermesi kesinlikle mümkün olmayacaktır." Maalesef oldu. 2018 rejim değişikliğiyle böyle bir tabloyu yaşıyoruz. Cumhurbaşkanı, evet, Anayasa'daki yetkileri belli, devletin, milletin birliğinin de temsilidir, bir itirazımız da olmaz ama Cumhurbaşkanı da olsa Türkiye Büyük Millet Meclisine talimat veremez, vermemelidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, AK PARTİ menşeli olabilir ama Türkiye Büyük Millet Meclisi hepimizin, herkesin Meclis Başkanı olmalıdır; objektif olmalıdır, parti aidiyetini, parti ilintisini terk etmelidir. Niye söylüyorum bunu?

Sayın Başkan, bu Anayasa'ya göre çalışan bir Meclis var. 74'üncü maddeden 100'üncü maddeye kadar Anayasa'nın Meclisle ilgili hükümleri var. Mesela, Sayın Başkan, şuna müdahale etmeniz lazım: Siz hâlihazırdaki mevcut ve önceki dönem milletvekillerinin Başkanısınız, onların onurunu, haysiyetini korumak önce sizin işiniz. 10 bin dolar rüşvet alan milletvekili kimdir? Bu, Türkiye'de gelmiş geçmiş, yaşayan bütün milletvekillerini itham altında bırakan bir tablodur. Bunu iddia eden kimdir? Ülkenin maalesef İçişleri Bakanındır. Böyle bir şey olabilir mi? Meclis bunun altında kalabilir mi?

SALİH CORA (Trabzon) – Saraydan para alıp da parti kuran kimdi? Onu açıklayın!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yani o bunu akıyor, öyle mi?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Merkez Bankası...

SALİH CORA (Trabzon) – Onu açıklayın!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bir dur ya, bir dur, konuşuyoruz, bir dur ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Laf istiyorsan laf yetiştiririm ben sana!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sırası geldiğinde fikirlerinizi ifade edersiniz, lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sen utanmıyor musun! 10 bin dolar alan milletvekili belki de sensin!

SALİH CORA (Trabzon) – Sen utanmıyor musun!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Belki de sensin!

SALİH CORA (Trabzon) – Utanmıyor musun saraydan...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sözümü kesme!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

SALİH CORA (Trabzon) – Terbiyesiz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım lütfen!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Terbiyesiz sensin! Densiz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sen nasıl “terbiyesiz” dersin lan bana!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cora, rica ediyorum...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Asabımı bozma benim!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir usulümüz yok, rica ediyorum.

Sayın Cora, Sayın Cora...

CAVİT ARI (Antalya) – Sen kimsin Grup Başkan Vekilimize “terbiyesiz” diyeceksin! Hadsiz adam!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bak, Salih, beni azdırma!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Salih Bey...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Çıksın gitsin, tansiyonu inince gelsin geri!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Salih Bey, o sözünüzü geri alın lütfen. “Terbiyesiz” demek doğru değil. Bir heyecan içinde söylenmiş bir söz olduğunu düşünüyorum. Lütfen, öyle sözleri hiçbirimiz söylememeliyiz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Konuşamayacak mıyız lan biz burada!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birbirimizi eleştirebiliriz, fikirlerimizi... Çok farklı şeyler düşünebiliriz ama üslubumuza dikkat edeceğiz hep birlikte. (Gürültüler)

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Beş senedir yaptığı tek şey bu!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, o sözü geri alın Salih Bey; o sözü geri alın, devam edelim toplantımıza.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Türkiye Büyük Millet Meclisine tek katkısı bunu yapmak!

CAVİT ARI (Antalya) – O terbiyesizi dışarı çıkarın! Terbiyesiz adam!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Salih Bey...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu Meclise, bu Komisyona başka bir katkısı var mı adamın ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Başkan...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Önce o alacak.

CAVİT ARI (Antalya) – Hadsiz adam!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nasıl bir hareket...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sözünü geri alsın!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – O başlattı, bilmiyor musun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hep birlikte...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Senin İçişleri Bakanın “Hırsız milletvekili var!” diyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Grup Başkan Vekiline “terbiyesiz” diyemez!

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sözünü geri alsın!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Almıyor musun sözünü?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye Engin Bey...

Salih Bey, bir düzeltirseniz ne ifade ettiğinizi.

Söz verdim, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanım, tutanaklara bakalım, ben bir hakaret işittim, onun üzerine söyledim bu lafı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman tutanakları isteyeceğim, bir hakarete uğradığımı iddia ediyor Salih Bey. Tutanaklara bakıp ondan sonra neyse gereğini yapacağım.

Buyurun lütfen, devam edin Engin Bey.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Süreyi yeniden başlatın Başkan, on dakika gitti yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Veririz, mesele değil; on dakika değil de...

Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Merkez Bankası Anayasa’ya, yasaya göre gelip Meclise hesap verecek, vermiyor. “Kur korumalı mevduata kaç lira ödedin?” diyor, “Ben buna cevap vermem.” diyor. Ve o Merkez Bankası şimdi Genel Kurula gelecek öyle mi? Onu Genel Kurula sokmayız Sayın Başkan. Ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden özür dilemeden Merkez Bankası Başkanı Genel Kurula giremez, nokta. Türkiye Büyük Millet Meclisi kendisine saygısızlık yapanları Genel Kurula kabul edecek kadar aşağıya düşmedi. Böyle bir şey olamaz, bunu kabul etmiyoruz.

KİT Komisyonunda medya patronlarına peşkeş çekilen, batan kredileri soramıyoruz, bunların üstüne gidemiyoruz. KİT Komisyonu niye var kardeşim? Ziraat Bankasından, Halk Bankasından, Vakıfbanktan para alınmış, medya satın alınmış, iktidara borazanlık yapıyor, milyon dolarlardan bahsediyoruz; çiftçinin Tarım Kredi Kooperatifinden çektiği 10 bin lira için çiftçinin öküzü, traktörü haczedilmiş ama KİT Komisyonunun denetlediği kamu bankaları KİT Komisyonuna hesap... Daha doğrusu, düzeltiyorum, KİT Komisyonu, bu bankalara bu hesabı soramıyor Sayın Başkan; o zaman siz soracaksınız, bunu siz soracaksınız. Komisyonların çalışmasını gözetmek, düzenlemek, çalışmıyorsa uyarmak, komisyonların görevini yapmadığını Genel Kurula bildirmek İç Tüzük’te size verilmiş ödevdir, bunu yapacaksınız. Yani bir sistem kurdunuz, hatta dediniz ki: “Artık kanun tekliflerini milletvekilleri verecek. Meclis kanunu yapan yerdir -oh ne güzel- kanunları da kanun tekliflerini de milletvekili verecek.” Ne güzel, iyi dedik. Yasama böyle olur zaten. Ya, muhalefetle oturuyorsunuz, müzakere yapıyoruz ama iktidar partisinin Grup Başkan Vekili diyor ki: “Evet, haklısınız; bunu böyle yapmak daha doğru.” Sonra dönüyor Bakan Yardımcısına -Bakan Yardımcısı memur, saygısızlık anlamında demiyor, devletin memuru- Bakan Yardımcısı “Olmaz.” deyince iktidar partisi Grup Başkan Vekili ağzını açmıyor. Bu nasıl kanun yapmak? Böyle bir şey olabilir mi? Bu yanlış. Önergeler, teklifler...

Şimdi, Sayın Başkan, şu yaptığımız çok yanlış: İktidardan gelen kanun teklifini hemen aynı gün komisyona sevk ediyorsunuz -edin, tabii ki edeceksiniz; hatta siz yurt dışındayken sevk ediliyor, sevk olunuyor- bizden gelen kanun teklifleri zaten komisyonlarda gündeme alınmıyor ama Sayın Başkan, bizim 1 maddelik kılık kıyafet teklifimizi bir hafta niye beklettiniz, komisyona sevk etmediniz? Gerekçeniz şu olursa “Yurt dışındaydım...” Yemez, anlamam. Niye anlamam? İktidarınıki yurt dışındayken sevk ettiniz. Bizimkini niye sevk etmiyorsunuz, merak ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şentop, tamamlayınca söz vereyim olur mu?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yasama faaliyeti yapar iken bizim bir görevimiz de denetim faaliyetidir. Nasıl denetleyeceğiz şimdi Sayın Başkan? Şimdi, siz bu önermeleri, milletvekillerinin yazdığı önermeleri İç Tüzük’e uygun değil diye iade ediyorsunuz; edebilirsiniz de hiçbir itirazım olmaz. Evet, biz de önermeleri İç Tüzük’e uygun verelim kardeşim; tamam. Peki, Sayın Başkan, bir tane şu cevabı okuyacağım: Grup Başkan Vekilimiz Özgür Özel İçişleri Bakanına sormuş, yurt dışındaki Türk vatandaşlığına geçirilen insanların sayısı vesaire... Bir milletvekili bunu bilemiyorsa; kaç yabancı Türk vatandaşlığına geçti, bunu bilemiyorsa o milletvekilinin milletvekili olmasının da bir anlamı yoktur, Türkiye Büyük Millet Meclisinin varoluşunun da bir anlamı yoktur. Niye? Cevap şu Sayın Başkan... Siz şahsen meşgul olamazsınız ama o çok bilmiş bürokratlarınız bir bakacak. Benim verdiğim teklifi didik didik ediyorlar da gelen cevaba niye göz atmıyorlar? Ya, şöyle bir cevaba makul diyorsanız konuşmamı burada size teşekkür ederek kapatacağım, keseceğim. Cevaba bak, hizaya gel ya! “İlgili yazı ekinde gönderilen Manisa Milletvekili Özgür Özel’e ait (7/4051) esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiştir. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ile Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’e göre gerekli iş ve işlemler yapılmaktadır.” Bu cevap mı Sayın Başkan? Bu, sizin vicdanınızın kaldıracağı... “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı” sıfatıyla Meclise verilmiş böyle bir cevabı Türkiye Büyük Millet Meclisine saygısızlık olarak görmüyorsanız “Görmüyorum.” dersiniz konuşmamı burada sonlandırırım ama görürsünüz, biliyorum. Bu, saygısızlık; böyle cevap olmaz. Bir eylem yapıyor diye yapmıyorum bunu; burada bürokratlar var, biraz Meclisin ciddiyetini, ciddiyetimizi anlasınlar diye yapıyorum. İnşallah, yedi ay sonraki seçimlerden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinin nasıl işlevsel, nasıl gerçekten milli iradenin ve egemenliğin tecelligâhı olduğunu herkes görecek. Bunlar olmaz, yanlış işler. TRT’ye soru sormuşuz “Siyasi parti gruplarının konuşmalarını niye vermiyorsunuz ya da kaçar dakika veriyorsunuz?” diye. Yani cevaba bak ya: “Biz kanuna göre haber programlarında yer veriyoruz.” diyor. AK PARTİ ve MHP grup toplantılarının tamamı veriliyor; CHP’nin beş dakika, İYİ Parti’nin iki dakika, HDP’nin hiç verilmiyor zaten. Ve bu TRT. Kim TRT? KİT aynı zamanda, devletin kurumu. Böyle devlet olur mu Sayın Başkan? Böyle devlete “demokrasi” denir mi? Devlet dediğin, şefkat elini de güç elini de herkese uzatır. Güç kullanacaksa, otorite kullanacaksa onu da herkese eşit kullanır; şefkat kullanacaksa, adalet verecekse onu da herkese eşit verir. Adalet olmayan, ahlak olmayan, liyakat olmayan bir devlet oluştu dört yılda. 2018’den sonra ahlaktan, adaletten, liyakatten yoksun bir devlet var. Bu kabul edilemez, bunlar cevap değil. Siz “İç Tüzük bana yetki vermiyor...” Veriyor efendim. Vermiyorsa -sizle yazışma yaptı arkadaşlarımız- “Gelin, İç Tüzük’le bu yetkiyi size verelim.” dedik. “Verin siz teklifinizi...” Ama Sayın Cumhurbaşkanı “İç Tüzük değiştirilmeli.” deyince “Evet, İç Tüzük’ü değiştirelim.” diyebiliyorsunuz. Tamam, partinizin Genel Başkanı; elbette bir aidiyetiniz var ama sizin beş yıl boyunca ya da görevde bulunduğunuz sürece AK PARTİ rozetini unutmanız lazım Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı böyle olur. Kulakları çınlasın, Hüsamettin Cindoruk fezlekeleri geri göndermiştir, “Bu konuşma Mecliste yapıldı, buna fezleke veremezsin.” diye elinin tersiyle fezlekeyi iade etmiştir. Siz diyorsunuz ki “Şu kadar var.” Evet, var, hepimizin fezlekesi var, hepimizin; Sayın Genel Başkanın 27 tane, benim 7 tane, arkadaşların hepsinin fezlekesi var. Olsa

ne olur ya, olsa ne olur? Muhalefet böyle baskılanmaz, muhalefet icraatla baskılanır. Öyle iyi işler yapmalısınız ki biz feryat edememeliyiz, millet inim inim inlememeli; muhalefet anca böyle baskılanır. Siz böyle yaptıkça, hiç merak etmeyin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Altay, normal süreniz bitmiştir. İki dakika normal ek süre var, üç dakika da tartışmadan dolayı, toplam beş dakika ek süre veriyorum; lütfen tamamlayınız.

Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Muhalefetin sesini sen de kısma Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok, muhalefet bir ay boyunca burada konuşacak, merak etmeyin.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Konuşacak, Meclis konuşma yeri zaten, Meclis konuşma yeri.

Rahmetli Demirel bir gün dedi ki: “Sizi izliyorum, münakaşalarınızı seyrediyorum, peşinde de kıvanıyorum.” Bu neye kıvanıyor şimdi, münakaşa falan dedim. “Demokrasi tıkr çalışıyor diyorum.” dedi. Böyle bir Meclis istiyoruz, konuşan Türkiye istiyoruz, konuşan Meclis istiyoruz. Bunları söyleyeceğiz, söylememiz lazım.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığını hepimizin arzu etmesi ve koruması, koruyabilmesi lazım. Cumhurbaşkanı Meclise geliyor, ben rahatsız oluyorum; normalde olmazdım eskiden. Niye oluyorum biliyor musunuz arkadaşlar? Benim odam 2’nci katta, bizim grup yönetiminin orası çatıyla bitişik; rambolar, otomatik silahlar Meclis çatısında patır patır. Ya, Afrika’da mıyız? Türkiye’nin Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün milletvekilleri korur kardeşim. Bu kadar koruma ordusuyla Meclise niye girer Sayın Cumhurbaşkanı? Telefonlarımız çalışmıyor -Sayın Başkanım, şikâyet ediyorum- Sayın Cumhurbaşkanı Meclise gelince telefonlar çalışmıyor, “jammer” var. Ne olacaksa? Eğer bu ülke, bu koca devlet, bu kadim devlet, Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesinde bu kadar büyük bir önlemlerle koruma gereği duyuyorsa evvah ki evvah, evvah ki evvah. Böyle bir şey olabilir mi? Bunu da doğru bulmuyoruz yani Afrika’daki kabile reislerinin olur böyle korumaları, uzun namlulu silahları. Benim pencere kenarında her çarşamba patır patır patır, çatıda postallar, otomatik silahlar, tepede helikopter. Sayın Cumhurbaşkanı, korkma ya, Türkiye Büyük Millet Meclisine geliyorsun ya, Gazi Meclise geliyorsun ya; hiçbir şey olmaz.

Kanun yapan ama kanunlara uymayan bir kurum olduk Sayın Başkan. Meclisimizde paydaşlarımız var, milletvekilleri var, çalışanlarımız var, bürokratlarımız var. Çay ocağında bize çay getiren arkadaşlar 4 ayrı maaş alıyor ya; aynı işi yapıyorlar, 4 ayrı maaş alıyorlar Sayın Başkanım, bu olabilir mi? Olmaz, yanlış. Eşit işe eşit ücret ödemeyen bir Meclis nasıl olur? Olmaz. Çalışanlarımıza, Ayrancı Kapısı’nın dışında, tatil günü de olsa Dikmen ve Çankaya Kapısı’ndan giriş-çıkış yaptırmıyoruz arkadaşlar. Biz milletvekiliyse milletvekiliyiz, onlar da Meclisin çalışanları ya. Birisi çay veriyor, birisi danışmanlığımızı yapıyor, birisi önümüze kanun koyuyor, kanun teklifimizi hazırlıyor, birisi oturduğumuz odayı temizliyor. Bunlar da insan ya, bunlar da aziz milletin bir parçası ya. Yani Amerikalıların bilmem kaç yüzyıl önce siyahilere uyguladığı yöntemleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde çalışanlara uygulamak caiz midir arkadaşlar? Bana göre, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki her bir milletvekili, Meclis çalışanlarıyla, çay ocağında bize çay servisi yapanla aynı onura, aynı haysiyete, aynı şahsiyete sahiptir; benden bir zerre aşağıda değildir hatta daha emekçi olduğu için benden yukarıdadır, böyle bakabilmek lazım.

Sayın Başkan, içimde bir yaradır -yedi ay sonra biz alacağız- şu Millî Sarayları vermemeliydiniz, Millî Sarayları vermemeliydiniz. Millî Sarayların egemenliğin sembolü olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine devredilmesinin bir anlamı vardı. Millî Sarayları nasıl verirsiniz? Bu olmaz. Millî

Sarayları vererek aslında Meclis egemenlik hakkını da bir nevi Beyefendiye vermiş oldu. Mesele saray değil arkadaşlar; Osmanlı'nın üstüne inşa edilen cumhuriyet Osmanlı'nın da bir devamıdır, oradaki o önemli eserlerin Türkiye Büyük Millet Meclisinin uhdesinde olması bunun sembolüdür. Bir tane ver, alayını niye veriyorsun? Neden buna ses çıkarılmıyor, bunu anlamak da mümkün değil. Başka? Çalışanlarımızın bir kısmı tazminat alabilecek, bir kısmı alamayacak; şimdi bu vicdani değil. Bütün dinler, bütün peygamberler adalet üzeredir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Başkanım, bitireyim, daha on beş dakika olmadı ki.

Bütün dinler adalet üzere gelmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birçok başka konuşacak arkadaşımız da var Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Evet, tabii ki, tabii ki, tamam.

Türkiye Büyük Millet Meclisi adalet terazisi meselesinde en hassas olması gereken kurumdur. Maalesef, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu noktada, bu adalet noktasında kamu vicdanında uygulamalarla çok tasvip edilmeyecek bir durumda olduğunu da görüyoruz. Bunu şunun için söylüyorum, Meclis şudur: Milletten hâliyle hâllenen, milletin derdiyle dertlenen yere Meclis denilir. Eğer Meclis milletin derdiyle dertlenmiyorsa milletin hâliyle hâllenmiyorsa o Meclise milletin Meclisi demek zordur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Son cümlem, çok rica ediyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, son cümle lütfen.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Şunu istiyorum: Fransa'da, İngiltere'de havalimanından taksiye binersiniz “Meclise çek.” dersiniz taksici der ki: “Hangi meclise, şehir meclisi mi, bilmem şu meclisi mi, bu meclisi mi?” Ama Ankara'da havalimanından ya da otagardan taksiye binip “Meclise çek kardeşim.” dediğinizde direkt buraya geliyor araba. Türkiye'de Meclis bu kadar önemlidir.

Ama sürem bitti, Meclisin önemini hep birlikte korumak önce Sayın Başkan zatalinizin, sonra hepimizin görevi diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bir ay boyunca burada tartışmak için bulunuyoruz. Herkes fikrini söyleyecek ama tekrar hepimizden bir konuda hassasiyet rica ediyorum. Bu, sadece benim başarabileceğim bir şey değil bütün partilerimizin, gruplarımızın katkılarıyla usul ve üsluba hep birlikte dikkat edeceğiz. Ben inanıyorum ki buradaki bütün arkadaşlarımız usule ve İç Tüzük'teki temiz bir dil kullanmak kuralına bağlı kalarak her türlü fikri çok rahat ifade edebilirler, bunu bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Başkanım, size topluca söz vereceğim ama anladığım kadarıyla bu konuda özel bir hassasiyetiniz var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Evet, bir şeyi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yeni bir sataşmaya mahal vermeyin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Altay, cevapları verdiğim sırada burada olacak mısın yoksa...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Vallahi buradayım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Olmuyorsun genelde de onun için.

Neden? Şunun için söylüyorum. Mesela Sayın Cindoruk'un iade ettiği taleple ilgili olarak 2019'dan beri söylüyorsunuz, ben de cevabını veriyorum ama siz yoksunuz cevabımı verdiğim sırada, tekrar söylüyorsunuz.

Sayın Cindoruk'un iade etmiş olduğu talep, DGM başsavcısının talebi Meclis Genel Kurulunda söylenen, kürsüde söylenen sözlerle ilgili. Benzeri bir olay hiç yaşanmadı benim dönemimde de daha sonra da. Genel Kurul salonundaki sözler çünkü dokunulmazlık değil...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – ...dokunulmazlık değil...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye arkadaşlar, bir izah etsin Başkanımız.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – ...yasama sorumsuzluğuyla ilgilidir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı Başkanım, yaşandı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Nedir?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Grup konuşmalarıyla Genel Kurul ayrı mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı, arkadaşımız ceza aldı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, bir örnek gösterin bana. Ben buradayım, buradayım, getirin vaktimiz var, geceye kadar buradayız. Bir örnek istiyorum sizden.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 10 tane örnek getiririm.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, bak, 10 tane değil 1 tane yeter. 1 tane getir bana, 1 tane, 1 tane.

Yasama sorumsuzluğu kapsamında gelmiş tek bir fezleke yok Mecliste.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, grup konuşmaları dâhil mi, çıkarıyor musunuz?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Grup öyle... Doğrudur, grup da öyle, tamam. Ama konuşma başka, eylem başka. Hayır, yasama sorumsuzluğu söz ve oyları kapsıyor; fiili durum, eylem, davranışları kapsamıyor yasama sorumsuzluğu. Bununla ilgili ben getirdim, her seferinde söylüyorum de onun için.

Kanunlar gelir gelmez ilgili komisyonlara sevgiyle ilgili büyük bir titizlik içerisinde hareket ediyoruz. Sizin bahsettiğiniz konu, tek bir konu, bizim G20 toplantısı dolayısıyla Uzak Doğu'da olduğumuz süre içerisinde gerçekleşmiş bir husus. Genellikle vekâlet bıraktığım Başkan Vekili arkadaşlar bu konuda bir inisiyatif almak istemiyorlar. Bir istisna yapılmış o süre içerisinde, o da komisyondan gelen talep üzerine "Bunu falan tarihte görüşmeye alacağız." diye kendilerine iletildiği için yapmışlar. Dolayısıyla parti farkı gözetmeksizin verilen bütün kanun tekliflerini mümkünse o gün içerisinde mümkün değilse ertesi gün mutlaka komisyonlara havale ediyoruz, elektronik imzayla bunu yapıyoruz.

Meclis çalışanlarıyla ilgili söyledikleriniz üzerinde çok şey söyleyeceğim ama bir şeyi merak ettim: Çok bilmiş olan Meclis çalışanları da dâhil mi, hepsini kapsıyor mu sizin söyledikleriniz yoksa çok bilmiş olanları dışarıda mı bırakıyorsunuz? Bir ayrımcılık mı yapıyorsunuz çalışanlar arasında?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum, sağ olun Başkanım.

Sayın Garo Paylan, grup sözcüsü olarak süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Meclis Başkanım, tavsiye ettiniz, bir yedek telefon kurdum biri kesilirse biri çeksın diye.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP - İhtiyaç var mı? İhtiyaç varsa yardımcı olayım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Meclis Başkanım, Sayıştay Başkanım, kamu denetçisi değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Demokrasilerde iktidarların freni boşalırsa onlara fren olması gereken kurumların bütçesini görüyoruz burada. Eğer bir ülkede haksızlıklar, hukuksuzluklar, yolsuzluklar zirve yapmışsa; tüyü bitmemiş yetimin hakkı gasbediliyorsa, insanlar gadre uğruyorsa, insan hakları ayaklar altına alınıyorsa fren olması gereken kurumların bütçelerini görüyoruz. Değerli arkadaşlar, pek çok ülke hukuk dışına çıkmıştır tarihleri boyunca; hiçbir devlet yoktur ki “Tertemizim ben, geçmişimde hiçbir karanlık sayfa yok.” desin. Bizim de geçmişimizde karanlık sayfalar var ve bunlarla, maalesef, yüzleşemediğimiz için hep aynı hataları yapıp duruyoruz ve kuyruğunu kovalayan bir kedi gibi kendi yerimizde sayıp duruyoruz, ileri doğru yürüyemiyoruz. Bakmayın iktidarın “Türkiye uçuyor, kaçıyor.” dediğine değerli arkadaşlar; geriye doğru gidiyoruz Sayın Meclis Başkanım, Sayın Sayıştay Başkanım, Sayın Kamu Başdenetçim. İşte, iktidar freni boşalmış bir kamyon gibi baş aşağı giderken şoförü maalesef diyor ki: “Ben bu yolda devam edeceğim -fren patlamış- ben gaza basacağım.” Ama gaza bastığı zaman önündeki insanları çiğniyor, eziyor, haklarını gadre uğratarak, onların ekmeğini ve huzurunu yok ediyor; hem huzurumuz hem refahımız yok oluyor. İşte, demokrasilerde Meclis, Sayıştay, Kamu Başdenetçiliği bunun için var; fren olsun diye var Sayın Meclis Başkanım, fren olsun diye. Siz “Ya, bizim gücümüz var; biz bu iktidarı dengeleyebiliyoruz, denetleyebiliyoruz; bizim bu gücümüz var.” diyebiliyorsanız buyurun, söyleyin; ben, gerçekten, şu anda konuşmamı bitirebilirim. Buyurun...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP - Var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - “Var.” mı diyorsunuz?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP - Var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yani “Biz bu iktidarı frenleyebiliyoruz.” mu diyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Paylan, soru-cevap usulümüz yok. Lütfen, usulümüze uygun devam edelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Meclis Başkanım, maalesef, bakın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Başkanım, en sonunda topluca cevap vereceksiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP - Tamam da devam ediyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Meclisimizin görevleri var, biliyorsunuz; sizin de bu Meclisin 600 milletvekilinin Başkanı olarak görevlileriniz var.

Her birimizi millet niye seçmiş Sayın Başkan yani bizleri niye seçmiş, sizi niye seçti? Beni Diyarbakır niye seçti, sizleri niye seçti, buradaki bütün milletvekillerini niye seçti? Niçin seçilir milletvekilleri? Çünkü iktidar bütün gücü kullanır ama gücü kullanırken yaptığı yanlışları denetlesin diye bizi seçmiş, değil mi Sayın Meclis Başkanım? Hepimizi, iktidar yol alırken milletin vergilerini doğru mu harcıyor, yanlış mı harcıyor, yolsuzluklara mı sebep oluyor ya da mesela İçişleri Bakanı hukuk dışına çıktığında acaba insanlara zulüm mü ediyor, insan haklarını ayaklar altına mı alıyor, bu konuları denetlememiz için seçmiş millet bizi, değil mi? Başka niye seçmiş millet bizi? Yasama

faaliyeti yapalım diye seçmiş; milletin hakkını, hukukunu koruyacak, ekmeğini güvence altına alacak yasama faaliyetlerini yapalım diye seçmiş. Sayın Meclis Başkanım, yasama faaliyetini biz mi yapıyoruz gerçekten? Yani, saraydan ferman olarak gelmeyen bir yasa teklifi bu Mecliste görüşüldü mü? Ben Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiyim sekiz yıldır ve her yıl daha fazla artan oranda yalnızca saraydan gelen fermanları görüşüyoruz maalesef.

Bakın, cemevleriyle ilgili bir düzenlemeyi, bu coğrafyanın yüzlerce yıllık kadim bir meselesini bu iktidar torbanın içine attı ya! Cemevi meselesi torbaya sığar mı ya, yazık değil mi? Turizmle ilgili, vergiyle ilgili, şunula ilgili, bununla ilgili 20 tane yasanın içine cemevi meselesini attı iktidar; siz şunu demediniz, diyemediniz o yasa teklifi geldiğinde: “Ya, arkadaş, bu, Türkiye’nin kadim bir meselesi. Bu iş müstakil olarak görüşülmeli, bu iş çeşitli toplumsal kesimlerle tartışılmalı, adaleti sağlanmalı, Alevi toplumunun talepleri karşılanmalı.” Ve torba yasa içinde Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüldü ya, yazık değil mi? Niye? Çünkü ferman öyleydi, Sayın Meclis Başkanı, ferman öyleydi.

Değerli arkadaşlar, maalesef Meclisimiz artık sarayın bir noterine dönüşmüştür. Ben Orta Asya’da çok meclis gezdim, başka Afrika ülkelerinde de meclisler gezdim; oralarda da meclisler var, gerçekten var ama hükmü yok, etkisi yok, milletvekilinin bir itibarı yok. Oralarda efendim tek adam rejimleri var, krallıklar var, padişahlıklar var -yani eski anlamda söylüyorum- onlar yetkiyi kullanıyor, geriye kalan meclis üyeleri de “Padişahım çok yaşa!” diyor. Sayın Meclis Başkanı, maalesef, o meclislerin onları denetleme gücü yok.

Bakın, şu anda demokrasi liginde Sayın Meclis Başkanım, sizin karnenizi söylüyorum, hepimizin karnesini, Türkiye’nin karnesini söylüyorum: 167 ülke içinde 113’üncü sıradayız, gerisinde olduğumuz ülkeleri saysam hepimiz utanırız değerli arkadaşlar. Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 139 ülke içinde 117’nci sıradayız, yine gerisinde olduğumuz ülkeleri saysam utanırız. Basın Özgürlüğü Endeksi’nde 180 ülke içinde 153’üncü sıradayız ve kuvvetle muhtemel bu yıl daha da gerilere düşeceğiz çünkü maalesef sansür yasasını da bu Meclis çıkardı. Sayın Meclis Başkanı, ben bu tabloda utanıyorum, siz utanıyor musunuz? Hepimiz utanmalıyız değerli arkadaşlar bu tabloda ve birileri bu ülkeyi “İlk 10 ülke arasına sokacağız.” diyor ya... Ya, biz demokrasi liginde bu ülkeyi ilk 10 ülke içine sokmadan ekonomide de ilk 10 ülke içine sokamayız. Bak, yurttaşımız sefil, aç. Niye? Demokrasi krizi, ekonomik krizi yarattı. Bak, Türkiye’nin bir hikâyesi vardı, gerçekten de vardı, hakkı teslim edelim. AK PARTİ’nin ilk dönemlerinde “Ya arkadaş, bu müesses nizam bu yurttaşlarımıza zulmetti, demokratik açılımlar yapacağız, Türkiye’yi Avrupa Birliği’ne taşıyacağız.” dedi. Bu çerçevede belli ekonomik gelişmeler de oldu. Niye? Demokrasi liginde yükseldikçe ekonomide de belli rahatlamalar oldu. Evet, gene hakkaniyetsizlikler vardı ama iyi bir yoldaydık, ne zaman ki demokrasi yolundan çıktık, demokrasi liginde geriye gittikçe ekonomik ligde de geriye gittik; haksızlıklar, hukuksuzluklar arttı Sayın Başkan.

Sayın Başkan, bakın, “Bu Meclisin gücü ve itibarı yerinde mi?” diye size sormak isterim ve Meclisin gücü nereden geçer? Etkili denetim faaliyeti yapabilmesinden geçer. Biz sahadayız milletvekilleri olarak, zaman zaman sizi de sahada görüyorum ama biz gerçekten kılcal damarlara kadar gidiyoruz, haksızlıkları göstermeye çalışıyoruz.

Değerli Başkanım, gerçekten milletin Meclisinin bir bütün olduğunu, milletin iradesinin bir bütün olduğunu biliyorsunuz. Öyle değil mi? Yani burada 600 milletvekili var, 600 milletvekilinin iradesi Meclisin iradesini temsil eder ve her bir milletvekili seçildikten sonra -biliyorsunuz ki- tüm Türkiye’nin milletvekilidir, yalnızca seçildiği bölgenin değil. Bu 600 milletvekilinin itibarını korumakla sorumlu olan Başkansınız, hepimizin itibarını korumakla sorumlusunuz ama bu konuda Sayın Başkan, milletin itibarı yerlerde sürüklenirken sizi duymuyoruz, sesinizi çıkarmıyorsunuz. Süleyman Soylu’nun emir verdiği kolluk milletvekillerine zulmederken sesinizi çıkarmıyorsunuz, ağızınızı açmıyorsunuz. Bakın,

yalnızca bu yıldan bazı örnekler vereceğim: Musa Piroğlu, engelli bir milletvekilimiz, tekerlekli sandalyeyle eylemlere katılıyor; polis onu darp edip tekerlekli sandalyeden düşürdü nisan ayında, sesinizi çıkarmadınız. Siz sesinizi çıkarmadığınız için kolluk yoluna devam etti. Ayşe Acar Başaran, polis ona “Seni çivilerim ha!” dedi, bütün televizyonlar gösterdi, tabii bazı televizyonlar diyeyim, hani havuz medyası göstermiyor ama siz mutlaka görmüşsünüzdür; “Seni çivilerim ha!” diyor bir milletvekiline bir kolluk, bir emniyet amiri, siz sesinizi çıkarmadınız. “Ha, Meclis Başkanı sesini çıkarmıyor.” Süleyman Soylu “devam” diyor, “Milletvekillere daha fazla –efendim- baskı yapın, zulmedin.” diyor. Mustafa Yeneroğlu’na kolluk, hakaret ediyor, tehdit ediyor; yine sesinizi çıkarmadınız. Daha sonra sevgili Diyarbakır Vekili Semra Güzel’e, vekili olduğum ilin milletvekiline Sayın Başkan, biliyorsunuz, bir kumpas kuruldu. Çözüm sürecinde, biliyorsunuz, iktidarımızın çağrısıydı, “Kardeşim dağdakiler insanlar, aileleriyle buluşsunlar.” diye Sayın Cumhurbaşkanının, AKP temsilcilerinin çağrıları vardı; evet, dağdan inişler başlamıştı, insanlar sevdikleriyle buluşuyorlardı. Semra Güzel’in de nişanlısı o zulüm döneminde isyan edip dağa çıkmış, daha sonra “Dağdakiler buluşsun.” dediklerinde Semra Güzel de nişanlısıyla buluşmuş 2015 yılında. Sayın Başkan, daha sonra, tekrar çatışmalı dönem başlamış ve Semra Güzel’in nişanlısı 2017 yılında öldürülmüş. 2017 yılında cep telefonu kolluğun elinde yani devletin elinde; Semra Güzel daha ne üyemiz ne milletvekilimiz. Ortada bir suç varsa -ki 2017 yılı da sert bir dönemdi- ne yapar hukuk, bir suç varsa ortada? Harekete geçer değil mi? Bir gün bile beklemez ama hukuk harekete geçmiyor. Ne yapıyor? Elinde bir koz olarak bekletiyor. 2018 yılında Semra Güzel partimize üye oluyor, aday oluyor çünkü Diyarbakır Tabip Odasının Başkanı, üyesi, çalışanı, bir sağlıkçı olarak partimize üye oluyor, milletvekili olarak seçiliyor. Ha “Şimdi, elde bir koz var ama bu kozu bekletelim.” Ne zaman için bekletelim? “Lazım olduğu zaman için bekletelim.” diyor. Ta ki 2022 yılına kadar bu koz bekletiliyor ve bu koz ortaya çıkarılıyor. “Vay efendim, Semra Güzel’in fotoğrafları var!” Bu fotoğraflar çarşaf çarşaf servis ediliyor Sayın Başkan ve o dönemde linç ediliyor; bu linçe karşı siz sesinizi çıkarmadınız, bu kumpasa karşı sesinizi çıkarmadınız. Dokunulmazlığı kaldırıldı, linç edildi; sesinizi çıkarmadınız. Ve sonrasında Sayın Başkan, kolluk, aynı 90’lı yıllarda olduğu gibi biliyorsunuz, burada milletvekillerinin başına basıldı ve sonra siz, bundan utanç duyduğunuz söylediniz ama aynı şekilde, Semra Güzel kafasını aşağı eğmeye çalışan, işkence eden, darbeden polisler tarafından gözaltına alındı ve tutuklandı. Yetti mi zulüm? Yetmedi Semra Güzel’e, şimdi de Karma Komisyonunda Semra Güzel’in, efendim, vekilliğini düşürmek için toplantıya çağırınız. Ya, ben size sorarım: Hiç mi şurada oturan Ömer Faruk Gergerlioğlu’ndan ders çıkarmadınız ya! Bakın, bir kumpas kurdu Ömer Faruk Gergerlioğlu’na, bu kumpas kuruldu.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, hayır. Bu nasıl...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizin için söyleyemiyorum. “Kuruldu” diyorum “kuruldu”, bir kumpas kuruldu; size söyleyemiyorum, geri alıyorum; bir kumpas kuruldu, siz bunu durdurmadınız. Bakın, bir kumpas kuruldu, sizin göreviniz bunu sorgulayıp durdurmakta, bu kumpası durdurmadınız. Şimdi de bir kumpas var diyorum Semra Güzel’e karşı ve Semra Güzel tutuklu. Ama yargılansın, yargılanacak ve beraat alacak, bundan hiçbir şüphemiz yok eğer tarafsız bir yargı olursa.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkan, yargıya...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, vekilliğini düşürmek için toplantıya çağırıyorsunuz. Niye? Linç edilmesi lazım. Niye? Siyasi malzeme olarak kullanılması lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Nereden biliyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Eski Başbakan Ahmet Davutoğlu, bu Meclisin bir üyesi, şu kapıda bir eylem yapmak istedi, polis darp etti Gelecek Partilileri ya! Bakın, biz her partinin hakkını savunuyoruz.

Değerli arkadaşlar, Habip Eksik... Sayın Başkan, ya, bu Meclisin üyesi ya sevgili Habip Eksik. Arkadaşlar, bakın lütfen bu fotoğrafa, bu Meclisin bir üyesi, milletin iradesi, Iğdır'ın iradesi Habip Eksik.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Empati kurun, empati!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, Hakkârî'de bir basın açıklaması yapılacak, polis saldırıyor, polis saldırıyor ve polis saldırısında sevgili Habip Eksik yerlerde sürükleniyor değerli arkadaşlar, yerlerde sürükleniyor. Habip Eksik “Ben milletvekiliyim.” diyor, bağırıyor, can havliyle bağırıyor “Ben milletvekiliyim.” diyor; duyuyor polisler, devam ediyorlar, daha da hınçla vuruyorlar. “Bacağı kırıldı.” diyor “Bacağı kırıldı.” diyor, bacağına vurmaya devam ediyorlar, bir yerinden kırılmış bacağı üç yerinden kırıyorlar. Değerli arkadaşlar, ya, gerçekten, bu herhangi bir yurttaşımıza yapılsa da işkencedir, herhangi bir yurttaşımıza. Ama bir milletvekiline yapılmış, Meclisin Başkanı var. Habip Eksik, biliyor musunuz, yirmi gündür canıyla mücadele ediyor, ölüm tehlikesiyle karşı karşıya; ölüm tehlikesiyle karşı karşıya, ölüm riski var. Bakın, burada Rıdvan Turan Vekilimiz hekimdir, gidiyor, bakıyor, ölüm riski var Habip Eksik'in, bir tek öldürmedikleri kalmış. Ya, bu Meclisin bir Başkanı var, çıkıp demiyor “Bu saldırıyı kınıyorum. Kolluğun yaptığı saldırı kabul edilmez.” diyemiyor yirmi gün geçmiş üzerinden. Bu nasıl Meclis Başkanlığı Sayın Başkanım, nasıl Meclis Başkanlığı? Siz Habip Eksik'in de Başkanı değil misiniz? Habip Eksik Kürt diye mi bunu yapıyorsunuz? Habip Eksik HDP'li diye mi bunu yapıyorsunuz? Bu bir düşman hukukudur, ayrımcılıktır.

Bakın, Sayın Engin Altay Sayın Cindoruk'tan referans verdi, ben de Sayın Cindoruk'tan bir referans vereceğim; vicdanlı, adaletli ve zalimlere karşı fren olmaya çalışan bir Meclis Başkanından referans vereceğim, çok saygı duyduğum bir insandır kendisi. Yıl 1992 arkadaşlar, Ekim ayı. Refah Partisi Milletvekili Ömer Faruk İkinci imam-hatip lisesi önünde açıklama yapmaya gidiyor. Niye? O günlerde muhafazakârlara karşı baskı var “irtica” deniyor, terörle eş değer tutuluyor; onlara karşı, Refah Partisine karşı büyük bir zulüm var; partileri kapatılma riskiyle karşı karşıya ve dönemin zalimleri Refah Partisine karşı zulüm uyguluyorlar. Bir milletvekili bu zulme karşı imam-hatip lisesi önüne gidiyor ve haksızlıklara karşı basın açıklaması yapacak. Dönemin kolluğu, Milletvekili Ömer Faruk İkinci'yi darbediyor, daha sonra karakola götürüyorlar -düşünebiliyor musunuz- bir milletvekilini, karakolda da darbediyorlar. Şimdi, buna karşı dönemin Meclis Başkanı, o koltuğunuzda oturan Sayın Hüsamet Cindoruk ne yapıyor biliyor musunuz? Harekete geçiyor, derhâl harekete geçiyor, bir saat bile beklemiyor, diyor ki: “Bu saldırı vekilimize değil, Meclisin şeref ve onuruna karşı yapılmıştır.” Onun kimliğine bakmıyor. Hüsamet Cindoruk sonuç olarak Refah Partisi Milletvekili değil. Refah Partisi de o günün kara koyunu, o günün ötekisi, o günün hedef gösterileni, linç edileni Refah Partisi. Hüsamet Cindoruk kimliğine bakmıyor milletvekilinin, ideolojisine bakmıyor, partisine bakmıyor, harekete geçiyor ve derhâl o zamanki Başbakan Demirel'i arıyor “Bu kabul edilemez.” diyor ve kamuoyuna dönüp de açıklama yapıyor. Ne oluyor sonra? En azından, kolluğu bir miktar frenleyebiliyor ama siz bu saldırılara, hakaretlere vekilin bacağına kırılmasına ses çıkarmadığınız için kolluk yoluna devam ediyor. Değerli Başkan, sesinizi çıkarmanız için birimizin öldürülmesi mi lazım? Ben size hassaten soruyorum. Herhâlde ölünce sesinizi gene çıkarmayacaksınız.

Bakın, benimle ilgili bir suikast planı varmış 2016 yılında, darbe planı var. O dönemde ben de Ermeni meselesiyle ilgili konuşmalar yapıyorum, MHP de beni hedef gösteriyor. Devlet içinde bu durumdan vazife çıkaran bir karanlık var, devlet içinde bir karanlık... Bu devlet içindeki karanlık darbeye yürüyecek ya “Bu dönemde de bir Ermeni'yi öldürsek, hele hele Meclisin içinde öldürsek ciddi bir sansasyon yaratır.” diyor. Aynı Hrant Dink cinayetinde olduğu gibi, aynı, göstereceğim size belgelerini, aynı Hrant Dink cinayetinde olduğu gibi. Grup Başkan Vekilimize verdim belgeleri, kendisi

gayet iyi biliyor. O dönem Meclisin içinde beni katledeceklermiş arkadaşlar. Bakın, işaatlar var; Levent Göktaş, firari, Hablemitoğlu suikastının faili olarak görülüyor ve kaçak şu anda Bulgaristan’da. Bununla ilgili işaatlar oldu, pek çok insan devlet içinde benimle görüştü, ciddiye aldı, sizinle de görüştüm bu konuyu. Ya, değerli arkadaşlar, dün Şebnem Korur Fincancı’yla ilgili, böyle saçma iddialarla ilgili saniyesinde talimatla harekete geçen yargımız üzerinden iki aydan fazla geçmiş, ne bir soruşturma var ne harekete geçen kimse var. Meclisimizin Başkanı bana bugün dilekçe göndermiş. Sağ olun bu sabah geldi, biliyorsunuz sizi eleştireceğimi; diyorsunuz ki Sayın Başkan dilekçenizde: “Efendim, Meclise silah sokulması mümkün değildir.” Ya, bu Meclise silah sokulmadı mı? Bu Mecliste insan vurulmadı mı silahla ya Genel Kurulda?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çekiç de sokuldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Bu suikastı kim durdurmuş biliyor musunuz? Bir milletvekili danışmanı durdurmuş. Hangi milletvekili? Hangi milletvekilinin danışmanı? Bununla ilgili bir soruşturma açtınız mı? Açmadınız, üzerine gitmediniz. Efendim, diyorsunuz ki: “Kamera kayıtları yok. Bu işaatlarda bulunanlarla ilgili Meclise giriş kayıtlarını da sana veremem, savcılığa gönderdim.” diyorsunuz. Ya, savcılığın benimle ilgili harekete geçme inancınız var mı Sayın Başkan? İki ay geçmiş üzerinden, böyle bir şeyle ilgili iki saat durulmaz, iki ay geçmiş, kimse harekete geçmiyor.

Bakın, Meclisimiz ne için var Sayın Başkan biliyor musunuz? Geçmişle yüzleşmek için. Niye? Hrant Dink, cinayeti, öldürülmüş “Onunla yüzleşelim.” diyoruz “Yok.” diyorsunuz. Yüzleşilmeyen her suç tekrarlar Sayın Başkan. Bakın, ben de diyorum ki bir pogrom olmuş tarihte, 6-7 Eylül 1955; bugünlere çok referans verebiliriz bu konuda. Hani Sayın Şebnem Korur Fincancı Türk Tabipleri Birliği Başkanı diyor ya “Efendim, şöyle bir iddia var, buna bakalım diyor.” ya...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, süreniz dolmuştur, iki dakika ek süre veriyorum, tamamlayın lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Üç dakika...

Yani her devletin içinde karanlık güçler olabilir. Sayın Hulusi Akar 15 Temmuz 2016’da Genelkurmay Başkanıydı, ordunun darbe hazırlığı içinde olduğunu göremiyordu ama ben görmüştüm, 10 kere, burada, darbe geliyor dedim. Niye? Çünkü Cizre’ye giderken, üç yıldızlı generallerin çatışmaları durdurmaya giderken bizi engellediğini gördüm. Bir hareketlenme vardı, toplumu birbirine düşürecek bir dinamik vardı; aynı dinamik, 6-7 Eylül 1955’te de hayattaydı. Dönemin Özel Harp Dairesi Başkanı Sabri Yirmibeşoğlu itiraf etti sonra, “Biz Atatürk’ün evini bombalattık.” dedi, 6-7 Eylül 1955 için “Muhteşem bir örgütlenmeydi.” dedi. Niye? Atatürk’ün evini bombalatacağı; burada hazır kıtalar, Rumların, Ermenilerin evini basacaktı. Şimdi, arkadaşlar, ben bununla ilgili yıllardır araştırma önergesi veriyorum, Sayın Meclis Başkanı bana geri gönderiyor, efendim “Toplumun bir bölümünü yaralyorsunuz.” diyor.

Ya, arkadaşlar, gerçekten soruyorum: Hani, 90’lı yılları -hafızayı beşer nisyan ile maluldür-hatırlayın, o dönem yaralananlar sizlerdiniz, ben sizin yanınızdıydım. 6-7 Eylül 1955’te de yaralanan bizlerdik, bendim yaralanan ya; bizim evimiz basıldı, bizim kilisemiz yakıldı, bizim mezarlıklarımız yerle bir edildi, insanlarımıza tecavüz edildi o günlerde; yaralanan bizdik biz, biz! Ama buna ne diyor Meclis Başkanı? “Toplumun yaralıyor.” diyor ve geri gönderiyor bana, hangi gerekçeyle geri gönderdiğini bile yazmaya tenezzül etmiyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, başörtüsü meselesiyle bu toplum yüzleşti, bunu aştı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu meseleyi artık aşmış ama başka aşılmamış meselelerimiz var; Kürt meselesi var, Alevi meselesi var, Ermeni meselesi var. Bunları bu Mecliste konuşamazsak hangi mecliste konuşacağız Sayın Başkan? Bakın, bu ülkeden göç etmiş Ermeniler Amerikan Parlamentosunda adalet arayınca kızıyorum, ben de kızıyorum ya, niye orada adalet arıyorsunuz diyorum. Ben bununla ilgili bir önerge verdiğim zaman “Bunu konuşamazsın.” diyorsunuz. Nerede konuşacağız bunu? Türkiyeli Ermeniler değil mi bunlar? Bakın, Ankara’da adalet arıyorum, Washington’ta, Paris’te adalet aramıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, ek süreniz de doldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir dakika istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son sözlerinizi söyleyin.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben başka bir yerde adalet aramıyorum, bu Mecliste Ankara’da adalet arıyorum. Bu adaleti aramama niye engel oluyorsunuz? Ben bu adaleti burada arayamazsam diasporadaki Ermenilere nasıl diyeceğim, arkadaş, bırakın Washington’da adalet aramayı, Paris’te, Berlin’de adalet aramayı; gelin, Ankara’da adalet arayalım, geçmişle yüzleşelim diye? Geçmişimizle yüzleşelim Sayın Başkan; Kürt meselesiyle yüzleşelim, Ermeni meselesiyle, Alevi meselesiyle, bütün meselelerimizle yüzleşelim, hepimiz birbirimizle -Sayın Kemal Kılıçdaroğlu’nun söylediği gibi- helalleşelim; gerekiyorsa hesaplaşalım, kanımıza, canımıza girenlerle hesaplaşalım; onları tarihin karanlık sayfalarında lanetleyelim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, rica ediyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, sizi sorumluluğa davet ediyorum ama maalesef bu gücünüzün olmadığını görüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi fazlasıyla aştınız Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama güce ihtiyacınız varsa hep beraber biz sizin yanınızdayız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi, tabii, ithamlara yönelik, eleştirilere yönelik Meclis Başkanımız inanıyorum ki sonunda hepsine cevap verecektir. Dolayısıyla tek tek söz söylemek isteyen arkadaşlara usul gereği şu anda söz veremiyorum.

Tutanak geldi; Salih Bey, inceleyebildiniz mi?

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada söylediği sözü geri aldığına ilişkin açıklaması

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanım, Değerli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Az önce Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili, partisi adına konuşurken bir tartışma meydana geldi, bu tartışmada esasında şunu ifade etmek istiyorum: Ben Meclise geldiğimde, milletvekili olduğumda Sayın Engin Altay’dan bir söz öğrenmiştik, o da şöyleydi: “Laf atmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin ritüellerinden biridir.”

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hakaret değil.

SALİH CORA (Trabzon) – “Bunu çok anlayışla karşılamamız gerekiyor.” şeklinde ifadesi vardı. Kendisinin konuşmasını ben hiçbir şekilde kesmedim. Konuşmasını yaparken bir iddia ve ithamda bulundu. Bunun üzerine ben de benzer bir ifadeyi kendisine söyledim, ardından onun gibi tecrübeli bir siyasetçi, ikinci sözü bana söyleyip bu şekilde konuyu kapatması gerekirken sözünü değil sesini yükseltti. Ardından yine Antalya Milletvekili de masasının üzerinde bulunan suyu bana fırlatmak üzere hamle gerçekleştirince ortam gerildi. Tüm bunlar esnasında, tabii, Engin Altay Bey’in söylediği belli belirsiz sözleri kendimce hakaret olarak adlandırarak benim ağzımdan çıkmaması gereken bir sözü kendisine söyledim. Bundan dolayı özellikle Meclis Başkanımızın huzurunda böyle bir tartışma olduğu için üzgün olduğumu ifade ediyorum ve sözümü geri alıyorum .

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun. Gerçekten ben de bu değerlendirmenizi takdirle karşıladım.

Buyurun Sayın Altay.

3.- *İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, TBMM bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmada Trabzon Milletvekili Salih Cora’ya yönelik kullandığı sözünü geri aldığına ilişkin açıklaması*

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Evet, Parlamentoda sataşma bir ritüeldir ama hakaret değil. Salih Bey’in bana yönelik bu hakaretimiz sözünden sonra ben de şimdi tutanağa bakıyorum, kullanmamam gereken söz kullanmışım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz de o sözlerle ilgili bir düzeltme yaparsanız...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ben de geri alıyorum, karşılıklı helalleşiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten Meclisimize yakışır iki değerlendirme dinlemiş olduk. Her ikinize de çok teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)*

b) *Sayıştay (Devam)*

c) *Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Müsavat Dervişoğlu, İYİ Parti Grubu Sözcüsü olarak süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

DUR SUN MÜSA VAT DER VİŞ O Ğ LU (İzmir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Zatıalınızı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Değerli Başkanını, Kamu Başdenetçimizi, Sayıştay Başkanımızı, Komisyonun değerli üyelerini, siyasi partilerimizin temsilcilerini, sözcülerini ve kurumların burayı şereflendiren çok kıymetli mensuplarını saygılarımla selamlıyorum.

Sözlerimin başında Pençe-Kilit Operasyonu bölgesinde teröristlerle çarpışırken şehit olan Faim Bozkurt’u rahmetle, minnetle yâd ediyorum; mekânı cennet olsun, kabri nur olsun, aziz milletimizin başı sağ olsun.

Bugün 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifini yani Adalet ve Kalkınma Partisinin son bütçesini görüşüyoruz. İktidarın 4 trilyon 470 milyar harcama talebini değerlendiriyoruz. İktidarın bu bütçe teklifi, millet ile iktidarın arasında bağların ziyadesiyle koptuğunu da açıkça göstermekte. Geçtiğimiz yılla mukayese ettiğimizde yüzde 155'e varan artışlara rastlıyoruz. Beştepe'den binlerce sayfa dokümanla birlikte bir bütçe gönderildi. Biz de şimdi Komisyonunda bu bütçeyi değerlendiriyoruz, sonra da Türkiye Büyük Millet Meclisinde tartışacağız. Bütçenin yüzde 155 artış göstermesi doğrusunu isterseniz dikkatimizi celbediyor. İktidarın TÜİK' i enflasyonu yüzde 83 gösterirken bütçedeki bu yüzde 155'lik artışın neye göre hesaplandığını da merak ediyoruz. Lafı evirip çevirmeye de hiç gerek yok, aslında çok net bir tablo var önümüzde: TÜİK rakamları şayet doğruysa şu an görüştüğümüz bütçenin yaklaşık 3 trilyon 200 milyar lira civarında olması iktiza ediyor ama fazladan 1 trilyon 270 milyar civarında bir fark var. Eğer TÜİK iktidarın baskısıyla bu millete yalan söylüyorsa yani enflasyon bizim ifade ettiğimiz gibi ve milletimizin bizatihi tecrübe ettiği gibi yüzde 155 ise o hâlde bu bütçenin içinde milyonlarca çalışanın, emeklinin hakkı ve hukuku niye savunulmamıştır? Onu da merak ediyoruz. Neden TÜİK marifetiyle işçinin, memurun, milyonlarca vatandaşın alın terinin karşılığı verilmemiştir, anlayamıyoruz.

Dikkatimizi çeken bir başka husus: Bunca enflasyona rağmen geçtiğimiz yılki bütçenin yatırımlar oranı ile bu yılki yatırımlar oranı neredeyse aynı. Ağzınızdan hiç düşürmediğiniz o yatırım, üretim, istihdam politikasındaki başat unsurun bütçe içerisinde yer almamasının sebebi ne olabilir diye de araştırılması gerektiğini söylüyoruz.

Görünen ve anlaşılan odur ki millet iradesiyle iktidarı devretmeden önce son defa bir seçim ekonomisi uygulamaya kararlısınız ve yandaşlara aktarılan kamu kaynaklarından kısmı ve geçici bir kesinti yapmakta da kararlısınız. Yani siz, aslında bu bütçeyi hazırlayanlar, bu bütçeyi binlerce sayfa dokümanla birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderenler milleti unutmuşlar, ülkemizin kaynaklarını har vurup harman savurmaktan geri durmamışlar, milletimizin cebinden aldıklarını da yandaşların cebine koymuşlar. Biz bize göre bütçenin özeti bu. Ancak sizler ne yaparsanız yapın, hangi yönleme başvurursanız başvurun bilin ki bu sizin son bütçenizdir. Yani bu bütçe zaten sizin de son bütçeniz değil, siz bu bütçenin sadece altı aylık bir sahibisiniz; altı ayında siz olacaksınız, altı ay sonra da bu ülkede yönetimi teslim alanlar bu hazırlamış olduğunuz bütçeyi yönetecekler.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İnşallah biz olacağız.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Efendim anlayamadım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – İnşallah biz olacağız.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Duyamadım efendim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “İnşallah biz olacağız.” diyor.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ha evet, evet, evet.

Ben karşılıklı konuşmayı da –biliyorsunuz- severim, ben konuşurken de laf atabilirsiniz herhangi bir alınganlık göstermem, medeni sınırlarda kalmak kaydıyla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz yine de yapmayın arkadaşlar, lütfen hatibe müdahale etmeyelim.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Başkanım sevdiğimi biliyor, aslında sizi kurtarıyor.

Şimdi, bunca hesap kitap beyhude; dediğim gibi, altı ayında siz varsınız, altı ayında yoksunuz. Ancak şu var: Dikkatimizi celbetti...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Geçen sene de aynı şeyi söylediniz.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Şimdi, bana laf atmakla sözümü kesmek aynı şey değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen rica ediyorum.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ha, o zaman seçime bu kadar yoktu.

Dikkatimizi celbetti, bütçe teklifinde iki kalemdede diğerlerine göre ciddi bir artış söz konusu; bunlardan biri borç verme hesabı, diğeri de faiz giderleri. Birincisi, az önce ifşa ve ifade ettiğim gibi seçime yönelik sübvansiyonlar ve afları ihtiva ediyor. Aslında bu, toplumsal da bir beklenti. Vatandaşın sorunlarının çözülmesi noktasında elbette ki bir şeyler yapmak icap ediyordu ama bu doğru şeyleri yapın diye biz dört seneden beri Türkiye Büyük Millet Meclisinde feryat fıgan ediyoruz. O zaman kılınız kıpırdamadı, seçim tarihi yaklaştıkça da bizim daha önceden önerdiğimiz birtakım düzenlemeleri gerçekleştirmek üzere harekete geçtiniz. Geç kalınmış bile olsa yapılan bu uygulamaya karşı durmuyoruz, sadece yetersizliklerini dile getireceğiz. Seçime yönelik sübvansiyonlar ve afları ihtiva ediyor dedim.

İkincisi çok farklı, ikincisi müstesna bir durum çünkü faiz giderlerindeki artış ülkeyi faiz lobilerine, çok uluslu tefecilere teslim etmiş olduğunuzun aleni bir itirafı niteliği taşıyor. İnceledik. Yeni doğandan sabı sübyanına kadar, memurundan işçisine kadar, emekçisine, kadınıyla erkeğiyle bu ülkenin 84 milyon vatandaşına bir yılda 565 milyar 600 milyon, bir ayda 47 milyar 133 milyon, bir günde de 1 milyar 549 milyon Türk lirası faiz ödeteceksiniz. Merhamet edin ya! Bu milletin her bir ferdi, yılda 6.654 lira, ayda 554 lira -her bir fert- günde de 18 lira 23 kuruş faiz ödemeye mahkûm edilmiş. Adalet ve Kalkınma Partisinin son bütçesinin bize göre özeti budur.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bir siyasal sistem tasavvuru olarak en başından itibaren tek bir nihai amaca yönelik olarak hazırlandı. Bunu defalarca söyledik. Devlet yapısında yürütme erkinin mutlak üstünlüğünü ve egemenliğinin şahsileştirilmesini temel aldı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde -üzülerek ifade ediyorum- egemenlik şahsileşti ama bakarsanız nasıl şahsileşti? Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesi konuşulurken onlara da yer vermemiz gerekiyor. Sizin de onlara nazarı itibara almanız icap ediyor.

Kararnemelerle yasama etkisizleştirildi. Atama yetkileriyle yargı bağımlı hâle getirildi. Yürütmedeki tüm siyasi gücü tek elde ve tek noktada temerküz ederek alelade bir anonim şirketinde bile karar verme süreçleri 1’den fazla imzayla ilişkilendirilirken mevcut anayasal sistemde devleti yönetme ve her türlü işlemi yapabilme yetkisi tek bir imzaya bağlandı. Bundan daha kötü bir şey olamaz. Yani ben bunu salt sıradan bir eleştiri diye dile getirmiyorum, üzerinde konuşmamız icap eden bir husus olduğuna işaret ederek söylüyorum. Bu sistem, sayın bakanları ve kamu bürokrasisini etkisizleştirdi, yetkisizleştirdi ve onların sorumluluk almalarını da engelledi; sıhhatli bir kamu yönetimi anlayışının da oluşmasının önünü kesti.

İstiklal Savaşı’na riyaset eden, Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran bu yüce Meclisin devlet mekanizmasındaki önemli işlevleri maalesef ki kişisel hırslara ve ihtiraslara feda edilmiştir. Meclisin yürütme üzerindeki denetim fonksiyonlarını fiilen yok sayan ve onun milletimiz adına kullandığı devredilemez bütçe hakkını da elinden alan bu rejimin ve anlayışın bize göre miadı dolmuştur. Milletlin iradesinin tecellisiyle “milletin vekili” sıfatını haiz olduğumuz günden beri bu çatı altında yalnız ve ancak bize bu görevi tevdi eden milletimizin, memleketin gerçeklerini konuşmaya gayret sarf ettik. Geldiğimiz noktada, AK PARTİ iktidarının son bütçesi üzerine konuşurken ve onun üzerinde tartışırken aynı hassasiyet ve aynı kararlılıkla size unutmak istediğiniz gerçekleri hatırlatmaya da devam edeceğiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı tarafından Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili en büyük vaatlerden birisi siyasi istikrarı malumunuz. İstikrar vaadiyle getirilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kabinesi Resmî Gazete’de yayınlanarak göreve başlayalı da dört yıldan fazla zaman geçti. Bir dönem dahi henüz tamamlanmadan, atanan bakanların yüzde 40’ı ya görevden alındı ya da görevden affını istedi. Övündüğünüz “siyasi istikrar” diye iftihar ettiğiniz tablo bu. İradenin tek bir kişinin tercihlerine teslim edildiği bu sistemde, tek taraflı bir irade beyanı olan ve şerefli bir müessese olarak addettiğimiz istifa da bu süreçte hiç gerçekleşmedi.

Değerli milletvekilleri “Siyasi istikrar, tek bir kişi tarafından ilanihaye ve mutlak şekilde yönetmektir.” gibi algılanıyorsa tarafınızdan söyleyecek bir şeyimiz yok ama şunu unutmamanızı ve görmeyi istiyoruz: Tek adam sabit kalsa da ekonomi politikanız istikrarsız, ödemeler dengesi istikrarsız, dış politika alanındaki çalışmalarınız istikrarsız, siyasal söylemler ve uygulamalar, beklentiler ile sonuçlar da istikrarsız. Bu anayasal düzen yalnızca Meclisin denetleme ve yasama işlevini akamete uğratarak ülkeyi istikrarsızlığa ve siyasal savrulmalara maruz bırakıyor, aynı zamanda milletimize de çok ağır ekonomik bedeller ödetmeye de devam ediyor.

Hangi birini söyleyeyim, hangi biri için, neye feveran edeyim, doğrusunu isterseniz kestiremiyorum. TÜİK rakamlarına göre yüzde 80’i aşan enflasyona mı feryat edeyim, getirdiğiniz ek bütçeye rağmen 80 milyar lira olan bütçe açığına mı yanayım ya da 18 lira 60 kuruşu aşan dolar kurundan mı bahsedeyim, milletin her gün yaşadığı sıkıntıyı, çektiği cefayı, sokakta oynayan çocukların dahi konuştuğu ekonomik buhranı nasıl tarif edeyim, kelime bulmakta zorlanıyorum ama sadece Komisyonunda konuşmayacağız, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de görüş ve düşüncelerimizi ifade etmeye gayret sarf edeceğiz.

Esasen, bu sistemle Türkiye’nin yönetilmesinin bu millete haksızlık olduğu kanaatindeyim ve bunu söyleyebiliyorum. Sistem değişikliğinden itibaren Türkiye’ye yaşıttırılan sorunların tek sebebinin de iktidarınızın liyakatsiz ve iş bilmez kadro olmasından kaynaklandığı yolunda bir saplantım yok, bu sistem herkesi bu hâle getirir esas itibarıyla ve bizi bir devlet kriziyle de baş başa bırakır. Bunun, sizin tercihiniz olduğu kanaatinde değilim yani bu eleştiriyi, kabul edilebilir bir eleştiri olarak alıp bu eleştiriden bir ders çıkarmanızın da gerekli olduğu kanaatindeyim. Suçlamaların şahıslara değil. Devlet krizinin ve ekonomik çöküşün tek sebebi, iktidar olma vasfının yetkileri, kötüye kullanmaya çok elverişli yetkiler. Dolayısıyla yani bir yetkiyi birine veriyorsunuz, belki bugün kendinizi bu makama layık görüyorsunuz ama bu yetkileri kullanmak noktasında niyeti sorgulanan insanların da işbaşına gelebileceği ya da bulunduğunuz makamlara onların gelmesinin söz konusu olabileceğini de düşünmeniz lazım.

Ekonomide, hukukta, eğitimde, istihdamda, tarımda, dış politikada, bürokraside ve sivil toplumda karşı karşıya olduğumuz sorunların sebebi sistemden kaynaklıdır. Bu “tek adamlık” anlayışı, kurumlara da maalesef ve maatteessüf nüfuz etmiştir. Biz öncelikle İYİ Parti olarak Türkiye’yi yönetilemez hâle getiren bu sistemden kurtulmanın reçetesini ve yol haritasını tanzim etmeye ve inşallah, ilk seçimden sonra da onu gerçekleştirmeye gayret edeceğiz.

“Bu, her tarafa nüfuz etti.” dedim, bu “tek adam”lık; bürokraside de söz konusu, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de söz konusu. Bu “tek adam”lığın getirdiği krizler de aşılması ziyadesiyle zor krizlere dönüşüyor. Bunların konuşulması lazım. Bakın, dersiniz ki şayet “Kanayan yaraları konuşmayın, kapanan yaraları konuşalım, onların üzerinde tartışmalar oluşturalım ve bundan beslenelim.” Biz buna asla ve kata rıza göstermeyeceğiz.

“Kanayan bir yara.” dedim. Kanayan yaralardan bir tanesi, Sayın Meclis Başkanımızın ziyadesiyle muttali olduğu krize dönüşmüş RTÜK üyeliği seçimi hadisesidir. En başından beri süreci biliyor. Sayın Başkanımız bir hukuk profesörü. Dolayısıyla olup bitenlerin teknik analizini, hukuksal analizini benden çok daha iyi bir biçimde yapabileceği kanaatini taşıyorum. Ama bu zamana kadar bu kanaatimi besleyen bir adımı da atmış olmamasından ötürü zatalilerine teessüflerimi sunuyorum.

RTÜK krizi nasıl oldu? 1 Temmuzda bir RTÜK üyesi arkadaşımız istifa etti. RTÜK Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetlerini ve vaktini tanzim edeceğine kanaat ederek neredeyse Türkiye Büyük Millet Meclisini vesayet altına alabilecek birtakım adımlara imza attı. Gereksiz tartışmaların yaşanmasına sebep teşkil etti yaptığı şeyler ve 1 Temmuz itibarıyla boşalan RTÜK üyeliği için Türkiye Büyük Millet Meclisine üye seçimi noktasında herhangi bir bildirimde bulunmadı. Yanlış bir şey söylüyorsam anında ve yerinde müdahale edebilirsiniz, hiçbir beis görmüyorum bunu yapmanızda. İstifayla boşalma söz konusu olduğu Meclis Başkanına bildirilmedi, o arada Türkiye Büyük Millet Meclisi tatile girdi. Bu sefer, 1 Ekim gündeme geldi, 1 Ekimde Türkiye Büyük Millet Meclisine göndermesi gerekiyordu, 1 Ekimde de göndermedi. Burada kişileri tartışmadan tamamen bağımsız tutarak söylüyorum: Bir bağımsız milletvekili Adalet ve Kalkınma Partisine dâhil olunca RTÜK üyeliği hakkı, Adalet ve Kalkınma Partisine geçti ve o gün gerekli yazışmalar yapılmak suretiyle Adalet ve Kalkınma Partisinden üyelikle ilgili adayların bildirilmesi istendi. Şimdi, tabii, kişilerden münezze bir tartışma yapmamız lazım.

Sayın Başkanım, ben zaman için biraz müsahahanızı istirham edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Üç dakika ek süre veriyorum.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Yani artık üç mü olur beş mi olur, yoksa şeyden sonra da sesimle devam etmem lazım buna. Sayın Başkanımı da bazı konularda bilgilendirmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olabildiğince kısa tutarsanız, çok sayıda...

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Zaten sizinle en az bir dakika konuştum, artık onu da matematiğe dâhil edersiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Şimdi, ortada, Meclis Başkanlığı tarafından bir adım da atılmamış 1 Ekim itibarıyla. Dediğim gibi, ne zaman ki bir bağımsız milletvekili Adalet ve Kalkınma Partisine gelmiş -hayırlı olsun, itirazımız yok- o zaman bir yazı yazılmış. Akabinde bir Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekili AK PARTİ’den istifa etmiş dolayısıyla Meclis aritmetiği yeniden değişmiş. Aritmetik değişince de -hakikaten ben de hak veriyorum- Meclis Başkanımız kanunu uygulamakta da zorlanacağını düşünmüş. Yani sandıklar kurulduğunda da aritmetik değişebilir. Aritmetik, sandıklar kurulduğunda da değişse bile RTÜK Kanunu’nun 35/5’inci maddesi siyasi parti gruplarının hâlihazırdaki oranının uygulanması gerektiğini emrediyor. Ama Meclis Başkanımız ne yapmış? Bunun için Meclis Divanını toplamış yani demiş ki: “Ben bu kanunu uygulamakta zorlanıyorum. Bu Meclis Divanı toplansın ve bu kapsam içerisinde de bir tavsiye kararı alsın.”

Sayın Başkanım, ben utanırım size hukuku anlatırken. Yani bir kanunun bize getirdiği mecburiyet, bir tavsiye kararıyla değiştirilemez. Netice itibarıyla değiştirilmiş, Meclis karar vermiş. Çünkü o zaman gördüm ki hesaplamalar yapılmış, 1 Temmuzda Adalet ve Kalkınma Partisine geçiyor. Size göre, sabah 11.00’e kadar İYİ Parti’de kalıyor, 11.00’den sonra da üyelik Adalet ve Kalkınma Partisine geliyor, siz yine Adalet ve Kalkınma Partisi Grubundan aday istiyorsunuz. Şimdi ben size söyleyeyim, o hesabı size kim getirmişse Cenab-ı Allah onu şaşırtmış Sayın Başkanım. Doğru, 1 Temmuzda Adalet ve

Kalkınma Partisine geçtiğini varsayıyorsunuz. Neye istinaden? Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Sayın Aykut Erdoğan'ın milletvekilliği devam ediyor ama Cumhuriyet Halk Partisinden istifasına dayandırılıyorsunuz. Ortada bir belge var, zatalinize bunu takdim edeceğim. Bu müracaat 1 Temmuzda Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili tarafından Meclis Başkanlığına götürülmüş "Artık, Aykut Erdoğan bizim milletvekilimiz değildir." demiş ama o gün Aykut Erdoğan'ın ıslak imzalı dilekçesi olmadığı için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı o istifaya bağlı olarak Aykut Erdoğan'ı Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan çıkarmamış, ıslak imzayı istemiş. Islak imzanın Türkiye Büyük Millet Meclisine götürülmesi 5 Temmuz saat 15.24'e tekabül ediyor. Yani Aykut Erdoğan 5 Temmuz tarihine kadar Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin kayıtlarında duruyor.

Ben tarihlere, isimlere dayanarak bir şey söyleyemiyorum; hak ve adalet boyutunda meseleyi ele alarak konuşuyorum. Hukukçusunuz, hukuk tarihi profesörüsünüz; zatalinizin hukuk tarihine hukuksuzlukla geçmesine de gönlüm rıza göstermez. Bu yapılan yanlışların düzeltilmesini, araştırmaların doğru yapılmasını, bir RTÜK üyeliğinin Adalet ve Kalkınma Partisinin başını göğe erdirmeyeceğini, bizden çalınırsa da o RTÜK üyeliği –olur da bir ketenpereye geliriz- bizi yerin dibine sokmayacağını heyetinizin huzurunda ifade ediyorum.

Tekrar endişemi dile getiriyorum. Şahsen de zatalinizi severim. Bir hukuk profesörü tarihte hukuksuzluklarıyla anılmamalı. İYİ Parti olarak da yapacağımızı söylüyorum: Şayet bize karşı bu yapılırsa biz bu hukuksuzluğa başka bir hukuksuzlukla mukabele etmeyiz. Biz bu hukuksuzluğun karşısında hukukla dururuz, İç Tüzük'le dururuz ve hukuktan, İç Tüzük'ten kaynaklanan bütün haklarımızı kullanmaya devam ederiz.

Zatalinizden ayrıca bir istirhamım daha var: Meclisin içinde bulunduğu hoşgörü ortamına zarar vermesi muhtemel bu olumsuz yaklaşımlara müdahale etmenizdir.

Sabrınız ve dikkatiniz için teşekkür ediyor, heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu konuya herhâlde bir özel cevap ihtiyacı var.

Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Evet yani buna uzunca cevap vereceğim ama iki şeye değinmek istiyorum. Şunu demek istemediğinizi düşünüyorum: "Bizim görüşümüzü benimserseniz hukuk tarihine kötü geçmezsiniz. Siz kendi görüşünüzü, inandığınız bir görüşü, hukuki mütalaanızı uygularsanız tarihe kötü geçersiniz. Bunun tek yolu, tarihe iyi geçmenin yolu bizim görüşümüzü benimsemektir."

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ben kanunun uygulanmasını söylüyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bunu demek istemiyorsunuz?

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Hayır.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

"Çalmak" ifadesi de yanlış bir ifadedir. Eğer burada olacaksınız bu konuyla ilgili ben çok uzun...

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ne diyeyim o zaman...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır yani diyorsunuz ki siz: "Bizim görüşümüz tek doğrudur." Kesin inançlısınız. "Bunun dışında başka yorumlar mümkün değildir ve bunun dışındaki başka yorumlar bizim şeyimizi çalmak anlamına gelir." diyorsunuz.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Hayır, hayır.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bu “çalmak” ifadesi doğru bir ifade değil. Bunu göreceğiz yani ben anlatacağım uzunca.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Tamam, tamam, ben dinleyeceğim sizi, bununla ilgili şeyinizi dinleyeceğim.

Benim burada söylediğim husus kanunun uygulanmasıdır. O günkü değerlendirmenizi, Başkanlık Divanında aldığınız tavsiye kararını kanunun önüne koyarsanız yanlış bir uygulama olur. Eğer Meclis Başkanlığı bu kanunun uygulamasında zorlanırsa o zaman kanunu değiştirmeye hakkı var. O zaman dosyanın siyasi parti gruplarına...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kanunun değişmesine gerek yok.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ben Müsavat Dervişoğlu olarak kendi hukukumu başkalarının hukuku diye dayatma alışkanlığına sahip değilim. O konuda da yanlış kanaatiniz varsa düzeltmenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, bitirdiniz mi efendim?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bu, kâfidir; ben bunu açıklayacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Mustafa Kalaycı, MHP Grubu adına, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkanım, izniniz olursa önce kısa bir açıklama yapmak istiyorum.

Garı Bey kendisinin hedef gösterildiğini söyledi konuşmasında, ne olduğu belirsiz bir konuyu partimizin ismini zikrederek anlattı. Kendisinin bize söylediğine göre güya suçlu MHP’ye atacaklarmış. Biz de diyoruz ki: Milliyetçi Hareket Partisini dolaylı da olsa itham edecek bir ifadeyi kullanmak hiç kimsenin haddi değildir, kesinlikle reddediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Cevap vereyim mi hemen size?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bitireyim artık yani.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Değerli Başkanı, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Sayıştay Başkanı, Kamu Başdenetçisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Egemenlik kayıtsız ve şartsız milletindir. Türk milleti egemenliğini Anayasa’nın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanmaktadır. Bu kapsamda, yasama yetkisi Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi bağımsızlık savaşı kazanmış ve vatan kurtarmış ilk Meclistir. İstiklal Harbi’imizi idare ettiği için Gazi Meclis unvanı alan Meclisimiz, 15 Temmuz 2016 tarihinde hain FETÖ işgalini durdurmuş, bu hâliyle ikinci defa vatan kurtarıcılığı unvanına layık olmuş, demokrasi adına örnek direnişiyle ikinci kez “Gazi” unvanını almayı hak etmiştir.

Bilindiği üzere 16 Nisan 2017 tarihinde aziz milletimizin iradesiyle bir Anayasa değişikliği yapılmış ve hükümet sisteminde köklü bir reforma gidilerek Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiştir.

Yeni sisteme mesnetsiz eleştiriler yapılmaktadır. Öncelikle yeni sistemle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkinlik, güçlenme ve demokratikleşme bakımından kazanımları ve güçlendirilmiş parlamenter sistem diyenlerin de neyi önerdikleri konusunda bir değerlendirme yapmak istiyorum. Yeni sistemle Türkiye Büyük Millet Meclisi asıl fonksiyon ve vasfına kavuşmuş, temsil ve yetki

bakımından güçlenmiştir. Kanun yapımında Meclis iradesi ön plana çıkmış, Meclis münhasıran milletvekilleri tarafından verilen kanun teklifleri üzerinde yasama yapmaya başlamıştır. Yasamanın kabul ettiği kanunları uygulayacak olan yürütmecedir. Bu bakımdan kanun tekliflerinin hazırlanmasında ve müzakeresinde yürütmenin temsilcilerinin, önerilerinin ve görüşlerinin alınması elbette ki doğaldır. Yasama, yürütmenin karşıtı değildir. Kuvvetler ayrılığı, kuvvetlerin birbiriyle düşmanlığı da hiç değildir.

Yürütme sadece Meclise bütçe ve kesin hesap kanun teklifi sunabilmekte, bütçe kanun teklifini aynen ya da değiştirerek onaylama yetkisi yine Meclise ait bulunmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe yetkisinin devredildiği iddiaları boş ve asılsızdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi döneminin 5'inci bütçesini görüşüyoruz. Uygulamadan da açık ve net görüldüğü üzere Cumhurbaşkanı tarafından sunulan bütçe kanun teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından görüşülüp karara bağlanmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe yetkisinin devri asla söz konusu değildir. Yeni sistemle Plan ve Bütçe Komisyonu güçlendirilmiş, üye dağılımı demokratik hâle getirilmiştir. 25'i iktidara ait 40 üyeden oluşmaktayken yeni sistemle 30 olarak belirlenen Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri partilerin Meclisteki milletvekili sayılarına göre oluşmaktadır, böylelikle fonksiyonunu daha demokratik ve etkin kullanabilme kabiliyetine sahip olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte yetki kanununa dayalı kanun hükmünde kararname çıkarma uygulaması kaldırılmıştır. Böylelikle Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama yetkisinin elinden alınması anlamına gelen bu uygulamaya son verilmiş, kuvvetler ayrılığı tahkim edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine ilk kez Hâkim ve Savcılar Kurulunun çoğunluğunu oluşturan 7 üyenin nitelikli çoğunlukla seçilmesi yetkisi verilmiştir.

Meclisin soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve Meclis soruşturması yoluyla denetim fonksiyonları devam etmekte olup yazılı soru önergelerine on beş gün içinde cevap verilmesi öngörülmüştür.

Yürütme Meclis içinden çıkmadığı ve güvenoyunu bizzat milletimizden aldığı için de güvenoyu ve gensoru mekanizması kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanının her türlü eylem ve işlemleri yasama ve yargı denetimine tabi hâle getirilmiş, Cumhurbaşkanına cezai sorumluluk yüklenmiştir. Bu amaçla getirilen suçlandırma mekanizması yeni sistemin güçlü ve caydırıcı bir denetim aracı olarak Anayasa'da yerini almıştır.

Sayın Başkan, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yoluyla Meclisin kanun çıkarma yetkisinin elinden alındığı da iddia edilmekte, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, madde sayılarının fazlalığı örnek gösterilmektedir. Böyle bir tespitin esasen hiçbir hukuki ve bilimsel yanı bulunmamaktadır. Bugüne kadar çıkan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin toplam madde sayısının fazla olma sebebi, sistem değişikliği sonrasında bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlarının Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yeniden düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple de örneğin 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 539, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ise 802 maddeden oluşmaktadır. Tek başına bu iki kararnamenin madde sayısı 1.341'dir; dolayısıyla, yeni sisteme geçiş dönemi tamamlandıktan sonra çıkarılan kararnamelerin madde sayısı bu şekilde değildir.

Cumhurbaşkanının, yürütme alanıyla ilgili kararname çıkarması başkanlık sisteminin rutinlerindedir ve yaygın olarak başvuru olan bir yetkidir. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanının, asli düzenleme yetkisini kullanmak suretiyle, Anayasa'da belirlenen sınırlar çerçevesinde olmak ve kanunlara aykırı olmamak kaydıyla yürütmeye ilişkin konularda yaptığı düzenlemelerdir.

Cumhurbaşkanlığı kararnameleri normlar hiyerarşisinde kanun hükümlerinden sonra gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Anayasa Mahkemesi denetimine tabidir. Cumhurbaşkanının kararname çıkarma yetkisi sınırsız ve yasama yetkisini ihlal eden bir yetki değildir ve yargı denetimine tabidir. Cumhurbaşkanının Anayasa'da yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile siyasi haklar ve ödevler konularında kararname çıkarma yetkisi bulunmamaktadır. Cumhurbaşkanı Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda ve kanunlarda açıkça düzenlenen konularda da kararname çıkaramamaktadır. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması hâlinde kanun hükümleri uygulanmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda bir kanun çıkarması durumunda kararname hükümsüz hâle gelmekte ve kanun tatbik edilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kuvvetler ayrımı net olarak sağlanmıştır. Parlamenter sistem yumuşak kuvvetler ayrılığına dayanmakta olup yürütme organı ikili bir yapı arz etmekte, yürütme yasama organı tarafından seçilmekte ve yasama organına karşı sorumlu olmaktadır. Parlamenter sistemde kuvvetler ayrılığı sağlıklı bir şekilde işlememektedir. Hükümet yasama organı içinden çıktığı için yürütme yasama üzerinde tahakküm oluşturmakta, dolayısıyla kuvvetler birliği hasil olmaktadır. Parlamento çoğunluğunu elde eden hükümet, içinden çıktığı çoğunluk partisinin ya da partilerinin desteğine de sahip olduğu için sağlıklı bir parlamento denetiminden de söz edilememektedir. Yani, parlamenter sistemde yürütmeyi elinde bulunduran siyasi güç parlamentoya da mutlak anlamda hâkim olmaktadır; dolayısıyla, parlamento, yürütme organının denetleme işlevini yeterince yerine getirememektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ise katı kuvvetler ayrılığına dayanmaktadır. Hiç kuşku yok ki milleti esas alan bir sistem daha demokratiktir. Yürütmeyi de yasamayı da millet seçtiği için millî irade güçlendirilmiş; ayrıca, yönetimde tam istikrar sağlanmıştır.

Dünyada başkanlık sistemlerinde uygulandığı üzere Türk tipi başkanlık sisteminde de tek başlı yürütme bulunmaktadır. Tek başlı yürütme başkanlık sisteminin ayırt edici özelliğidir. Yürütmeyi doğrudan halk tarafından seçilen başkan temsil etmektedir, yasamayı ise Parlamento oluşturmaktadır.

Sayın Başkan, muhalefet partilerinin tek ortak söylemi güçlendirilmiş parlamenter sistemdir. Türkiye'nin uzun yıllar denediği parlamenter sistemin tipik ve temel özellikleri yeni bir sistem önerisi olarak sunulmaktadır. Bu vaat Türkiye'yi siyasi istikrarsızlık dönemlerine geri döndürmektir. Hükümet kurulmasının kolaylaştırılması, düşürülmesinin zorlaştırılması amacıyla yapıcı/kurucu güvensizlik modeli önerilmektedir. Ülkemizde parlamenter sistem döneminde hükümetlerin güvenoyu alamaması ya da gensoruyla düşürülmesi olayları çok nadir yaşanmıştır. Parlamenter sistem döneminde yaşanan siyasi istikrarsızlıkların altında yatan esas neden, seçim sonrası hükümet kuruluşunun gecikmesi, pazarlıklar ve milletvekili transferleriyle hükümetlerin yıkılması ve kurulması, hükümet krizleri, kısa süreli koalisyon ve azınlık hükümetleri, iç ve dış vesayet odaklarının siyasete müdahaleleridir. Yapıcı/kurucu güvensizlik oyunun, hükümet istikrarsızlığına gerçek anlamda çözüm getirmeyeceği gibi, esasen hükümet kurmak için daha fazla pazarlık yapılmasını da gündeme getirme potansiyeli bulunmaktadır.

Bakınız, ülkemizde çok partili seçimlerin yapıldığı 21 Temmuz 1946'dan Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yönetim hayatımıza resmen girdiği 9 Temmuz 2018 tarihine kadar geçen yetmiş iki yıllık zaman diliminde tam 51 hükümet görev yapmıştır. Bu yetmiş iki yıl boyunca 17 koalisyon hükümeti, 6 azınlık hükümeti, 3 darbe hükümeti, 2 geçici hükümet görev gelmiştir. Koalisyon ve azınlık hükümetlerinin ortalama görev süresi bir yıl on gün olmuştur. Türk milleti yirmi beş gün görev yapan hükümetleri dahi görmüştür. Kısa ömürlü hükümetler, Cumhurbaşkanı seçiminde yaşanan gerilimler, koalisyon partileri arasındaki kutuplaşmalar, hükümet kurma aşamasındaki anlaşmazlıklar milletimizi sürekli hayal kırıklığına uğratmıştır, kayıp seneler geleceğimizden çalmıştır. Biz Cumhuriyetçi olarak milletimizden aldığımız güçle bu olumsuz tabloya neşter vurduk, yönetim sistemimizde kalıcı ve köklü

bir reform yaptık; siyasi istikrarı kurumsallaştırdık, devlet ve millet dayanışmasını üst bir seviyede güncelledik, daha da kuvvetlendirdik. Parlamenter sistemde yaşanan tüm sıkıntılar Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ortadan kaldırılmıştır. Devlet yönetiminde çift başlılık, yönetim sisteminde tıkanıklıklar, hükümet krizleri ve siyasi istikrarsızlıklar dönemi sona ermiştir. Böylelikle siyasi, ekonomik ve demokratik istikrarın yolu açılmış, hızlı işleyen, çabuk karar alan, sorunların çözümüne ve Türkiye'nin gelişmesine odaklı bir yönetim yapısı tesis edilmiş ve başarıyla uygulanmaktadır. 2023 yılıyla birlikte Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ikinci dönemine geçilmiş olacak, Türkiye'nin gücüne güç katılacaktır. Türkiye geriye gitmeyecek, eskiye dönmeyecektir.

Sayın Başkan, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesi ve sistemin tamamlayıcı unsurlarının gerçekleştirilmesi için atılması gerekli adımlar bulunmaktadır. Bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi yeni ve demokratik bir anayasayla taçlandırılmalıdır. Milliyetçi Hareket Partisi anayasa teklifini cumhuriyetin 100'üncü yıl dönümünü esas alarak 100 maddeyle hazırlamıştır. Demokratik ve sivil nitelikli bir anayasa hazırlayıp önümüzdeki yüzyıla Türk milletinin mührünü vurmak en temel gündem konusudur. Bununla birlikte darbe dönemi ürünü olan Siyasi Partiler Kanunu ve seçim kanunları yeniden düzenlenmeli, siyaset kurumu etkin bir şekilde demokratikleştirilmelidir.

Amacı ülkeye ve millete hizmet olan siyasetin ahlaki değerlerle bezenmesi bize göre bir mecburiyettir. Siyasetin, siyasetçinin ve tüm devlet düzeninin saygınlığını geliştirmek için her şeyden önce siyasi etik kurallarına uygun davranan bir parlamentonun varlığı tesis edilmelidir. Temiz siyasetin temiz toplum için ön şart olduğu düşüncesinden hareketle yasama faaliyetlerinin ve milletvekillerinin etik kurallar çerçevesinde hareket etmesi temin edilmelidir. Milletvekili dokunulmazlığı kamu vicdanının kabul edeceği makul esaslara bağlanarak belli durumlar dışında kaldırılmalıdır. Milletvekili de olsa hiç kimsenin suç işleme özgürlüğü yoktur, işlenmiş suçlar hiç kimsenin yanına bırakılmamalıdır. Özellikle de bölücülük, terör örgütlerine yardım ve yataklık iddialarıyla ilgili düzenlenen fezlekeler derhâl işleme konulmalıdır. Türk siyaseti ahlaki ve hukuki bir arınma dönemi yaşamalıdır. Bu ihtiyaç herkes ve hepimiz için geçerlidir.

1961 Anayasası'yla Türk hukukuna giren Anayasa Mahkemesi, yeni hükümet sisteminin doğasına uygun şekilde yeni baştan yapılandırılmalıdır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının Anayasa'nın 135'inci maddesinde düzenlenen kamu kurumu niteliği dikkate alınarak Anayasa'yla belirlenen çerçevede faaliyet göstermeleri temin edilmelidir. Anayasal çerçeve dışında hareket etme durumuna ilişkin etkili denetim ve müeyyide uygulanması mümkün hâle getirilmelidir.

Bilindiği üzere Meclisin çalışma, usul ve esasları İç Tüzük'le düzenlenmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak hızlı, etkin, şeffaf, katılımcı ve kaliteli bir yasama sürecinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak şekilde Meclis İçtüzüğü'nün tümüyle gözden geçirilmesi gerektiğini değerlendiriyoruz. Yasama kalitesinin artırılması, yasama ve denetim sürecinin odağını komisyonların teşkil etmesi, kanun tekliflerinin etki analizini yaparak tarafsız ve teknik rapor sunacak altyapının oluşturulması, denetimin etkinleştirilmesi kapsamında kesin hesap ve denetim raporlarının görüşüleceği ayrı bir daimî ihtisas komisyonu kurulması İç Tüzük çalışmasında önemli gördüğümüz ve önerdiğimiz hususlardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, yasama faaliyetleri yanında, idari teşkilatı aracılığıyla Meclis faaliyetlerinin verimli ve etkin yürütülmesi için faaliyet yürütmektedir. Meclis çalışanlarının mali ve sosyal haklarındaki farklılıkları giderecek düzenlemelerin yapılması verimliliği artıracak hakkaniyeti sağlayacaktır. Yardımcı hizmetlerde çalışanlar -ki bunlar arasında üniversite mezunları, hatta yüksek lisans ve doktora yapanlar bile var- genel idare ve teknik hizmetler kadrolarına alınmalıdır.

Sayın Başkan, denetim yoluyla idareyi geliştirmek önemli bir fonksiyondur. Sayıştay, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yaptığı denetimlerle bu amaca önemli katkılar sunmaktadır. Sayıştay denetim raporlarında çok sayıda ve önemli bulgular yer almaktadır. Sayıştayın tespit ettiği ödenek aktarımı ve ödeneküstü giderler gibi uygulamalara meydan verilmemesine ve denetim raporlarında yer alan Sayıştay önerilerine riayet edilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Özellikle mevzuatın yahut uygulamanın kamu kurumlarındaki uygulayıcılarca bilinmemesi, yanlış muhasebeleştirme gibi sebeplerle yapılan eksik işlemlerin giderilmesi için Sayıştay ile kurumlar arasındaki iş birliği sürdürülmelidir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, tarihimizden ve geleneğimizden gelen kamu denetçiliği sisteminin sağlıklı işlemlerini vatandaşlarımızın idareden kaynaklanan mağduriyetlerinin süratle giderilmesi bakımından önemli görüyoruz ve takip ediyoruz. Kamu Denetçiliği Kurumu, verdiği kararlarla kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılmasını temin etmekte, idareyle olan uyumsuzlukların yargıya başvurmadan çözülmesi suretiyle on binlerce davanın idari ve adli yargıda açılmasının önüne geçmekte, yargının yükünü hafifletmekte, aynı zamanda mağduriyetlerin süratle çözüme kavuşturulmasına katkı sağlamaktadır. Kuruma 2021 yılında 18.843 başvuru yapılmış, yaklaşık on yıllık süreçte yapılan toplam başvuru sayısı ise 203.295'tir. 2021 yılında toplam 1.604 adet tavsiye kararı verilmiştir. Kurum tavsiye kararlarına uyum oranı yüzde 79,15'e kadar ulaşmıştır. Tavsiye niteliğinde kararlar alan Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliğinin her geçen gün arttığını bu oran göstermektedir.

2023 yılı bütçelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi, Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumuna hayırlı uğurlu ve bereketli olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısa lütfen.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın bugünkü kurum bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben, MHP'yi herhangi bir şekilde itham edecek bir şey söylemedim. Bakın, darbe dinamikleri toplumsal fay hatlarına nifak sokarlar, bunu biliyorsunuz. 12 Eylül darbesi öncesi de solcu kahvesine bomba atan el ile sağcı kahvesine bomba atan el birdi ve toplumu birbirine düşürmüşlerdi.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ama Garo Bey, birisi sosyal medyada bir şey yazıyor, bunu buraya getirmenin bir anlamı var mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değil, değil; ciddi, ciddi bir konu.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ama itham ediyorsun, partimizin ismini hiç zikretmemen lazım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ciddi bir konu. Aynı şekilde darbe dinamiği yani 2016'daki darbe dinamiği sürecinde de benimle ilgili... Çok ciddi söylüyorum yani bu anlamda ciddi bir şey ve başka detayları da var. Bunu, savcı beni henüz çağırmadı, çağırırsa aktaracağım ona. Bu anlamda, bu iddialar da yani o dönemki toplumsal gerilim çerçevesinde... Efendim “Beni devletin karanlığındaki belli

odaklar öldürecekmiş ve o dönemki belli gerilimler çerçevesinde faili MHP gibi göstereceklermiş.” diye bir iddia var ortada, bunu söylüyorum. Bunlara dikkat etmemiz lazım, bu oyunları beraberce bozmamız gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum, sağ olun.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)

b) Sayıştay (Devam)

c) Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, son söz olarak İbrahim Aydemir Bey’e söz vereceğim. Sonra bir yemek aramız olacak, daha sonra müzakerelere devam edeceğiz.

Sayın İbrahim Aydemir, AK PARTİ sözcüsü olarak buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisimizin çok değerli Başkanı şahsında burada bulunan bütün seçkin heyeti saygıyla selamlıyorum.

Efendim, Meclis Başkanımızın işi zor hakikaten. Yaklaşık 8’inci yıla girdim, Mecliste milletvekili olarak çalışıyorum. En zor işi yapan Meclis Başkanımız. Bütün talepler ona yöneliyor ve ondan sâdır olan güzelliklerle biz yolumuzu çiziyoruz. Özellikle, öncesindekilere de teşekkür ediyorum. Elbette, efendim, İsmail Başkanımıza, Sayın Binali Yıldırım Başkanımıza... Onların gayretlerini de ben biliyorum ama bu dönem çok daha velut, çok daha üretken bir dönem oldu. Şunu talep ediyorduk, geçtiğimiz yıl hayata geçirdi Değerli Başkanımız: “Mecliste bir ekran olsun, konuşanları görelim, kimin konuştuğunu aramayalım.” Hayata geçti, minnettarız. İşte, söz alma şeyindeki elektronik yapılanma çok çok değerli oldu, minnettarız. Onun dışında, fiziki şartlar çok özel hâle geldi. Hele hele Değerli Başkanımızın şu Bahçe Lokantası’nı faaliyete sokması... Eski milletvekilleri, mevcut milletvekilleri, hepsi ama hepsi medyunuşükran, bunu ben biliyorum. Yeni kreş açıldı, minnettarız, teşekkür ediyoruz. Ayrancı Kapı’da yapılanlar çok çok değerli. Hasılı, ne yapılmışsa, hakikaten hepsi bize yansıyor.

Engin Altay Başkanımıza teşekkür ediyorum, başlarken bir vurguda bulundu “Bu bütçe bizim.” dedi yani milletvekillerinin bütçesi. Öyleyse buraya ne katkı sunarsak aslında kendimize sunmuş oluruz.

Bu arada Müsavat Başkanım dedi ki: “Meclis bütçesi şu kadar arttı, bu enflasyondan kaynaklı. TÜİK’in verilerini nakzediyor.” gibi bir şey söyledi.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Genel bütçe içinde söyledim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Oysa olması gereken şuydu, Müsavat Başkanımızdan beklediğim şu olurdu benim: “Değerli Başkanımız, Allah sizden razı olsun, bütçeyi arttırmışsınız. Bu bütçeyle daha fazla hizmet yansıyacak belli ki, buna teşekkür ederiz.” denmesi lazımdı.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Kastettiğim Meclis bütçesi değil, genel bütçe üzerinde değerlendirme yaptım ben.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır, Meclis bütçesiyle ilgili bir vurgu yaptınız ya, onun için ben söylüyorum.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Meclis bütçesi için bir şey demedim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Ona özel bir değerlendirmeniz oldu, not aldım. Her neyse, böyle bakmak lazım yani her artış bize yansıyacak.

Üslubumuz, arkadaşlar, milletvekilleri buradaki tavrıyla, tarzıyla saygınlığını artırıyor ya da o saygınlığa hanel getiriyor; yaklaşımımız çok önemli. Çok yakın zamanda -hep beraber gördük- bu Meclise çekiçle girip milletin kürsüsünü çekiçleyen milletvekillerine şahit olduk. Öyleyse burada Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesi görüşülürken bunları mutlaka ama mutlaka konuşma zeminine getirmek lazım ve bunların bizim adımıza bir büyük nakisa olduğunu altını çizerek söylemek lazım. "Efendim, ben şu cenahta yer alıyorum, öyleyse oradan geleni sahiplenirim."

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İbrahim Bey, Meclis kürsüsü çekiçlenmedi yalnız. Evet, haklısınız...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Olur mu ya! Ben gittim, videosu var, kürsü bile zedelendi ya, kürsü bile zedelendi ya, olur mu!

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Amaç, kürsüye çekiç vurmak değildi. Getirmesi yanlış ama amaç Meclis kürsüsünü zedelemek değildi.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi şöyle: Kamil Hoca, yanlışla yanlış diyeceğiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yanlışla yanlış diyoruz ama amaç kürsüye çekiç vurmak değildi.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O kürsüde cep telefonu kırmak da yanlış kardeşim ya! Bir milletvekiline yakışır mı bu?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onu da eleştirebiliriz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Peki, bir milletvekiline polise hakaret yakışır mı Kamil Hocam?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben yapılan eylemin doğru ifade edilmesi üzerine konuşmanıza müdahale ettim, kusura bakmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok. Lütfen...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Arkadaşlar, bizim kültürümüzde şöyle bir özel aforizma var: Türbeyi aziz tutan bekçisidir. Bu ne demek? Biz ne kadar milletvekilliği makamına uygun davranırsak orayı o kadar onore etmiş oluruz, yüksekte tutmuş oluruz, aksi bütünüyle bize yansıyor. Ya, bir milletvekili "Ben dokunulmazlık almışım, milletvekiliyim, polise hakaret ederim, önüme gelene fırça atarım." Yok böyle bir şey arkadaşlar; tam tersi, milletvekili olmuşsan daha bir edep üzere hareket etmek durumundasın, milleti temsil ediyorsun. Kaldı ki polis dediğiniz kim, polis kim ya? Bizim insanımız. Onlar kim adına hizmet ediyor? Millet adına hizmet ediyor. Şimdi, burada milletvekilini sözüm ona koruyam gibi gözüktüp milletin çok asil bir parçasını zemetmek bir milletvekiline yakışmıyor, Bunlara hepimizin itiraz etmesi lazım, kayıt koyması lazım. Kaldı ki, bakın, burada ne not düşüldü arkadaşlar? Ben Meclisimizin bütçesiyle ilgili tabii ki özel vurgularda bulunacağım. "Zulüm düzeninde dağa çıkmış." Terörden şu anda içeride bulunan bir milletvekilinin nişanısını masum gösterme adına söylenen lafa bakar mısınız arkadaşlar? Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu konuşuluyor.

Ben yakın zamanda Fransa'ya gittim bir ziyaret için. Orada bir Türk derneğin etkinliğine katıldım, bir ilde yapılıyor bu, bir konuşma yaptım. Belediye Başkanı gelmemişti ama başka Fransız siyasetçiler de gelmişti. "Belediye Başkanı gelmedi, çağırdık, henüz gelmedi." filan dediler. Söz bana geldi, çıktım bir şeyler söyledim, konuştum, indim. Dernek başkanı apar topar yanıma geldi "Vekilim, Belediye Başkanı beni aradı 'Siz o milletvekiline nasıl getirip burada propaganda yaptırırsınız!'

diye bana fırça attı.” dedi. Biraz sonra o Belediye Başkanı geldi, o ilin Belediye Başkanı, yani bizim Dernek Başkanımızı sıgaya çeken adam geldi, baktım, yaşı kemale ermiş, 70’in üzerinde; iki dönem Fransa Parlamentosunda milletvekilliği yapmış, komisyon başkanlıkları yapmış bir adam. Onlardaki demokrasi anlayışını ifade için söylüyorum arkadaşlar.

Bizim geldiğimiz noktaya bakın, Parlamentoda terörden yargılanan bir milletvekilini aklama adına onun terörist nişanlısını burada masum gösteriyoruz, böyle bir şey olabilir mi arkadaşlar? Ermeni hakkından bahsediyoruz; ya, bizden daha gani gönüllü bir millet var mı, bir ülke var mı arkadaşlar? Bakın, burada canlı şahidi benim, bin defa söyledim, 6 dedemi katletmişler, buna rağmen biz gönlümüzü açmışız. Dedem dediğim, yaşlı adamlar değil, onu söyleyeyim, 20’li yaşlarda gencecik insanlar; yakmışlar, katletmişler, buna rağmen... Biz geldiğimiz noktada Sayın Cumhurbaşkanımızın tarzıyla, tavriyla öyle bir zemin açmışız ki işte bir Ermeni kaymakam tayin etmişiz, onu söylediğimizde de tahfif ediyorlar, hafife alıyorlar. Ya, bizden önce bunlar yoktu güzel kardeşim. Cemevleriyle ilgili düzenleme yapıyoruz, aklınıza gelmezdi, aklınıza. Ha, itirazınız şuna ise size hak veriyorum: Elinizdeki argümanlar alınıyor “Buna itiraz ediyoruz...” Ve vakıa da budur, hakikat de budur.

Ama biz, siz ne yaparsanız yapın, milletin her parçası adına hizmet edeceğiz. Şu bütçeler de arkadaşlar, şunların tamamı da millet lehine icraatlar için harcanıyor, elhamdülillah.

Müşavat Başkanım faizden bahsetti, eyvallah, tabii ki faiz keşke sıfıra inse, hiç faiz ödemesek ama bir başka hakikat var, onu es geçmeyeceğiz; bizimle beraber orayı da zapturapt altına almışız.

Bakın, 2002 yılında... Bunu da söyleyeyim “2002 yılı” deyince hemen itiraz geliyor “Efendim, niye 2002 yılına gönderme yapıyorsunuz?” diye. Nereye yapacağım kardeşim, nereye yapacağım? Bizden önceki dönemdeki hâli orta yere koymak lazım. Şimdi, mevcut belediyelere gönderme yapıyorum, “Niye onu yapıyorsunuz?” Böyle şey olur mu? Bir kıyas yapacağız. 2022’de ne yapmışız? Bütçenin yüzde 43,2’si faize harcanıyormuş Müsavat Başkanım, ama bizimle beraber, 2021 yılı sonu itibarıyla yüzde 11’lere düşürmüştük. Daha önce, bizden önce alınan her 100 liralık verginin yüzde 85’i, 85 lirası, hatta da 85,7 lirası faize gidiyordu. Vatandaşın vergi alıyoruz; 85,7 lirasını faize veriyoruz. Bizimle beraber nereye geldi bu? 15,5’e düştü. Dolayısıyla arkadaşlar...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Kur korumalı mevduat...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kur korumalı mevduatı dün söyledim. Sizi çok rahatsız ediyor kur korumalı mevduat. Niye? Niye rahatsız ediyor? Biz Plan Bütçe Komisyonunda bir kanun teklifi görüşürken hayata yansıdı, beklenti şuydu: Efendim “Aralık 2021’in sonuna kadar dolar 30 lira olacak.” Öyleydi değil mi? O kararla beraber dolar bir anda 11’e düştü. 18’di; bakın, bugün de 18 değil mi arkadaşlar? Bir yıllık sürede... Ve bu arada dün Bekaroğlu şunu söyledi: Efendim “Kendi dövizinizi kendiniz basmanız gibi, dolarınızı kendiniz basmanız gibi.” dedi. Ya, buna tahammülsüzlük mü olur ya! Buna teşekkür lazım, teşekkür. Efendim, Sayın Kuşoğlu şunu söylüyor: “Ya, bununla ilgili yapılan harcamalar aşikâr edilsin.” Eyvallah, bunlar konuşulur, dün ona dönük de notlar düştüm. Bu çok makul bir teklif. Elbette Merkez Bankası Başkanımızın izahları var, onunla ilgili de bir şeyler söyledik ama hak tesliminden uzak durmamak lazım.

Bakın, işaret fişekleri var arkadaşlar. Erzurumlu bir hemşehrim belediye başkanlığı yapıyor. Nerede? Tuzla’da. Tuzla’da bir etkinliği var Büyükşehir Belediyesinin, o da çağrılmış, iştirak etmiş. Konuşma yaparken çıkıyor, kendisinden önceki belediye başkanlarının yaptıklarına teşekkür ediyor; bunlardan birisi Sayın Cumhurbaşkanımız, yaptıklarına teşekkür ediyor. Sonra, rahmete uğurladığımız Kadir Topbaş Bey’e, onun yaptıklarına teşekkür ediyor. Oradaki heyet, âdeta linç eder hâle geldiler. Demokrasiden anlaşılan buysa biz oradan fersah fersah uzağız. Bakın, geçtiğimiz yıllarda da envaitürden suçlamalar yapılmasına rağmen burada Meclis Başkanımız çok olgunca, ne lazım geliyorsa o şekilde

karşılık veriyor, böyleyiz. Bunu içselleştirmeden “Efendim, biz muhalefetteyiz. Dolayısıyla biz böyle bol keçe konuşalım.” Yok, kardeşim, bu tarafta da var, bizi takip edenler var; olur mu öyle bir şey? Olmaması lazım. Dolayısıyla, şunun altını çiziyorum Müsavat Başkanım...

DUR SUN MÜSA VAT DER VİŞ OĞ LU (İzmir) – Bunları bana mı söylüyorsun?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yok, ben genele söylüyorum efendim, size söyler miyim.

Biz yaptığımız bütçelerle millete hizmeti esas alıyoruz, bugüne kadar bunu yaptık. 21 bütçe yapmışız, 21 bütçe. Kime nasip olur? Bu millet bizi yüreğine koyduğu için bu oldu. Siz dediniz ki: “Son bütçemiz.” Hatta altı aylık bir ömür biçtiniz. Allah’ın izniyle -dün burada bir daha vurgu yaptım- 2023 yeniden “vira bismillah” dediğimiz zaman olacak, göreceğiz. Cumhuriyeti yükseklerde tutan bir yapıyız biz.

Bu arada Sayın Meclis Başkanımıza hususen Erzurum adına da bir teşekkür ediyorum. Efendim, 2019’da, Erzurum Kongresi’nin 100’üncü yılında Erzurum’u teşrif ettiniz, o sürür zamanlarımıza eşlik ettiniz, bunu hiç unutmayacağız, bunu da kayıt altına aldık, 100’üncü yılı beraber kutladık, ona da medyunuşkranız, müteşekkir olduğumun altını çiziyorum.

Bir başka teşekkür Değerli Başkanım size. Efendim, istikrara katkı sizin çok çok etkinliğinizle, çalışmalara çok daha fazla nüfuz ederek orta yere çıktı. Nasıl oldu bu? Anayasa Komisyonu Başkanıydınız -çok yakın şahidi oldum ben bunun- Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi hayata yansırken Başkanımızın katkıları oldu. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber... Başkanımız o kadar tafsilatlı anlattı ki, notları öylesine ayrıntıya dökerek anlattı ki bizden önce soru önergelerinden bahsetti, yasama faaliyetlerinden, denetim faaliyetlerinden bahsetti, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden önceki hâli ve şimdiki hâli vurguladı, şunu söyledi son kertede: “İstikrar bizimle beraber hayat buldu.” Cumhurbaşkanlığı sistemine vurgu yaparak söyledi. Orada da Sayın Başkanımızın katkısı çok çok büyüktü. Allah razı olsun, ben bire bir şahidiyim. Bunların hiçbirisi güzelleme adına değil arkadaşlar.

Bakın, bir teşekkür daha yapacağım. Engin Başkanım buraya geldi, çok olgunca hem ona hem Salih kardeşime teşekkür ediyorum. Ara ara elbette ki heyecan yükseğe çıkabiliyor, birbirimizi yanlış anlayabiliyoruz ama ardından ortaya çıkan bu neviden konuşmalar bir lezzet veren sonuç çıkarıyor. Az önce Salih’in ifadeleri, ardından Engin Başkanımın konuşması milletvekilliği mehabetini, yüksekliğini zemine yaymaktır. Bu tarzı koyduğumuz zaman Allah’ın izniyle Meclisimiz de çok daha ferahfeza bir iklimde çalışır, milletvekillerinin saygınlığı da o nispette, sokakta, dışarıda artmış olur; buna özellikle vurgu yapıyorum.

Engin Başkanım -ona bir teşekkür daha- çalışanlarla ilgili hassasiyetini dile getirdi. Biz de bunu söylüyoruz, çalışanlar bizim göz bebeğimiz, Allah razı olsun, her biri bizim için envaitürden böyle bir gayret sarf ediyorlar, görüyoruz. Bugüne kadar -sekiz yıldır buradayım- bir defa bile incindiğim bir hâl olmadı ama bunu hayata yansıtanlar kim? İşte buradaki kadro; Meclis Genel Sekreterimiz, Genel Sekreter Yardımcılarımız, onların hassasiyetini de biliyoruz, bir özel gayretleri var.

Bu arada bir şey söylendi -Engin Başkanım bu arada bir tenkit- “Cumhurbaşkanı niye korunuyor?”

ENGİN ALTAY (İstanbul) – “Niye korunuyor?” demedim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – “Niye bu derece fazla korunuyor. Böyle bir şey olur mu?” Oysa Engin Başkanım çok tecrübeli bir Başkan. Olması gereken şudur: Garo’ya kulak vermek. Garo Bey ne diyor? Diyor ki: “Benimle ilgili şöyle mutasavver bir plan yapıldı -ve şunun altını çizdi- biz bu Mecliste şunu da gördük, buraya silah da sokuldu, her an her şey olabilirdi.” Cumhurbaşkanının burada herhangi böyle sıkıntılı bir hâle muhatap olması ne yapar bizi Engin Başkanım? Tam tersini

söylenememiz lazım. Cumhurbaşkanımız da korunmalı, sizin Genel Başkanınız da korunmalı. Hepimize burada yapılan hizmetler yansıyor. Özellikle güvenlikten sorumlu kardeşlerimiz, buradaki Koruma Başkanlığı çok özel gayret sarf ediyor; ben onlara da çok teşekkür ediyorum, Allah razı olsun. Noksan yok mudur? Vardır tabii ki. Noksanları dile getirmek de bizim vazifemiz. Bunları da yapıyoruz. Şimdi, Meclis Başkanımız şu salonu bize tahsis ediyor üç yıldır, ne kadar rahat bir ortamda çalışıyoruz. Buna da ayrıca teşekkür etmek lazım, Allah razı olsun.

Talep yok mu? Var tabii ki talebim. Mesela, daha önce bilmiyorum Başkanımıza özel sohbette herhâlde söyledim ama burada da kayda geçsin. Meclis basın salonunda basın toplantılarının yazıya dökülmesi bize bir büyük kolaylık sağlar diye düşünüyoruz. Buna dönük bir çalışma yapılır mı bilmiyorum yani bir stenograf orada vazifelendirilir mi ya da bir başka pozisyon oluşturulur mu? Bu çok çok önemli. Çünkü oradaki toplantılardan bazen böylesine absürt, anlaşılmasız ifadeler çıkıyor ki bu bizi zora sokuyor. Yani kayda alırsan kayıtlar var tabii ki -Meclis Başkanlığımıza teşekkür ediyorum-video kayıtları filan oluyor ama yazıya da dökülürse bunların haber merkezlerine gönderilmesi çok daha rahat olur, özellikle yerel haber merkezlerine gönderme noktasında sıkıntı yaşamamış oluruz. Bu da bizim talebimiz mesela. Bu talebi de özellikle dile getiriyorum ben.

Bir başkası arkadaşlar, yargının yanlı olduğuna vurgu yapıldı. Kim söyledi bilmiyorum. Bunu nakzeden bir ifade oldu dün burada.

CAVİT ARI (Antalya) – Ben söyledim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Siz mi söylediniz?

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, ben söyledim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Siz söylemediniz, konuşmacılardan biri söyledi. “Efendim, yargı çok yanlı.” “Yargı sarayın emrinde.” Arkadaş, dün Bekaroğlu burada, Sayın Bekaroğlu şunu söyledi: Fuat Bey mahkemeye vermiş kendisini, bir tazminat kazanmış Fuat Bey, Cumhurbaşkanı Yardımcımız; sonra Yargıtay bozmuş. İş oraya geldiğinde, Yargıtay safhasına kadar ne diyor? “Yargı, Hükümetin emrinde, yargı iktidarın iki dudağının arasında.” Bozulduğu zaman şunu söyledi: “Ankara’da hâkimler var.” Yahu ağabeyciğim, bunu yapmamak lazım, buradan çıkmak lazım.

Bir başkası arkadaşlar, bakın, bize... Ben şahsen üzerime alıyorum ve üzülüyorum da, kuvvetle muhtemel Başkanımız da öyle çünkü beraber çalışıyoruz burada çok sayıda arkadaşımızla. Ne yapıyoruz biz? Arkadaşlar, kanun yapıyoruz milletvekilleri olarak. Günlerce oturup çalışıyoruz bürokrat arkadaşlarımızla beraber. Buradan sürekli şu söyleniyor: “Efendim, sarayın talimatıyla kanunlar yapılıyor.” Yahu “saray” dediğiniz Külliye’de bir Cumhurbaşkanı var, hepimizden daha fazla oyla oraya seçilmiş; şu milletvekillerinin tamamından daha fazla oy alarak gelmiş oraya, yüzde 52’yle. Elbette ki bu ülkeyi yönetiyor, elbette ki lazım olan kanunlar neyse -bizim Genel Başkanımız zaten-bunlara dönük görüşünü belirtecek ve kim çalışıyor? Ben arkadaş, en son mesela, en son Plan ve Bütçe Komisyonunda bir kanun çalışması yaptık, Abdullah Güler kardeşimle beraber imzaladık biz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sen mi hazırladın kanunu?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Birlikte hazırladık.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Peki, milletvekiline hakaret değil midir bu? Mademki Mecliste milletvekilini üstün tutacağız, buralara vurgu yapalım, buradan niye uzak duruyoruz ya? Kendi bindiğimiz dala balta vuruyoruz. Olmaz bu. Dolayısıyla Meclis Başkanımıza aslında bu yönüyle hep beraber teşekkür etmemiz lazım. Biz beraber oturup çalışıyoruz. Onun da dışında Başkanım, biz sonrasında değişiklikler yapıyoruz; Komisyonunda yapıyoruz, Genel Kurulda yapıyoruz. Milletvekilinin iradesi yoksa nasıl oluyor bu kardeşim? Böyle bir şey olabilir mi? Bunları yok saymayacağız.

Arkadaşlar, vaktim çok fazla değil. Sayıştay Başkanımız, efendim, çalışmalarını çok özel özetledi; kendisine teşekkür ediyorum.

Sayıştaya dönük tenkitler geliyor, çok tenkit geliyor ama muhalefetin işine geldiği zaman da Sayıştayın raporlarıyla beraber bize epeyce sopa atılıyor. Biz şunu söylüyoruz: Metin Yener Bey burada, hukuk neyi ifade ediyorsa, hak nasıl tecelli edecekse kayıtlara onların geçmesi lazım. Bugüne kadar hep böyle düşündük. Neyi saklayacaksınız kardeşim, neyi? Yani iletişimin şu kadar şeffaf hâle geldiği, şu kadar yaygın hâle geldiği bir zeminde kimin neyi saklama hakkı olabilir? Başaramazsınız zaten. Dolayısıyla yapılması gereken... Bakın, biraz önce Sayıştay raporuna vurgu yaptı. Sayıştay eğer bizim elimizde olsa, bizim emrimizde olsa böylesine raporlar dercedilir mi? Olmaz. Demek ki değil. Demek ki değil. Ne adına bunlar yapılıyor? Hep söylüyoruz. Değerli Başkanım, hakkı söyleyelim, hakikat olsun, bizim aleyhimize olsun; iftira, yalan, dedikodu olmasın. Bir dezenformasyon yasası çıkardı şu Meclis.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ek süre veriyorum, toparlarsanız memnun olurum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu Mecliste bulunan milletvekillerinin aslında heykellerinin dikilmesi lazım o kanundan dolayı. Ya, öyle bir zemin oldu ki sosyal medya, insanların birbirine iftira attığı, yalan söylediği, dedikodu yaptığı, dahası bizim gibi milletvekillerinin de bunların peşine takılıp gittiği bir zemin oldu. İşte bunu ortadan kaldırdık. Buna hepimiz için milletin şükran hisleri var, ben alıyorum bunu ama bunun yanında milletvekilleri şunu söylüyor: “Efendim, bizim sesimizi kısmak için bunlar yapıldı.” Yalan, yalan; yok böyle bir şey! Kim kısmış milletvekilinin sesini? Burada herkes, her şeyi söylemiyor mu? Yani çok açık bir biçimde, efendim, Ermeni propagandası yapıyor mesela Garo Paylan. Biraz önce söyledim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne Ermeni propagandası?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, şunu söylüyorum ben: Bu Mecliste görev yapmış en asil isimlerden birisi -vefat etti, yakın zamanda da kayıt altına aldı- Markar Esayan'dı, Ermeni'ydi. Ama tek millet hakikatini içselleştirmiş bir kardeşimizdi. Ermeni'yi öteki görmüyoruz biz, Ermeni'yi hiç öteki görmedik. Görsek zaten onunla -Garo Paylan'la- böylesine bir çalışma ortamı oluşturmayız. Biz ondan gelen güzel tekliflere her zaman da açmışız yüreğimizi, o da biliyor, kendisi de biliyor ama şunu görüyorum: Satır aralarından Ermeni propagandası yapılıyor.

Güzel kardeşim, bu zemin, bakın, bu zemin bu derece gani bir zemin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nerede Ermeni propagandası yapmışım?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bunu nerede...

Biraz önce Fransa'dan örnek verdim, değil mi? Bakın, Fransa'da belediye başkanı benim bir lafıma tahammül edemedi ya. Neydi o Tabipler Birliği Başkanı, ismini unuttum. Ya terörist ya, çok açık söylüyorum, terörist; terörist bu, başka izahı yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yuh ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Arkadaş, kim ki teröristi savunur, o da teröristtir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O sizin de hakkınızı savundu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, o gelip burada savunuluyor, terörist şu Mecliste savunuluyor ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, süreniz bitti, son sözlerinizi rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, affedersin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Size de “terörist” deniliyordu.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, arkadaşlar; bu Tabipler Birliği Başkanı -o “Türk” adı ona zıkkım olsun, her yerde söylüyorum da zaten- Türk Silahlı Kuvvetlerine iftira atmıyor mu? Ya, PKK’lı kitapsızlar bile “Burada, efendim, abartılı bir sis bombası atılmış.” anlamında şey söylüyor, o ne diyor, o imansız? Orduya iftira atıyor ya. İsyân ediyorum ya! Ve bunu, bu iftiracıyı koruyan, kollayanlar var. Bu kadar gani bir Mecliste böyle bir şey olur mu ya?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz yargısız infaz yapıyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ve ben Fransa’da -bakın, o çok çarpıcı bir örnektir- açık sahada, açık alanda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, toparlayalım artık, son cümleler olsun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Neyse, canım sıkıldı...

Şeref Malkoç Başkanım, sizinle iftihar ediyoruz, Allah razı olsun. Bir defa, bulunduğunuz her yer hakikaten...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biraz da ona...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ama ya, yakışmıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne dedi? Ya, işte, ondan sâdir olacak küçüklüktür, ne olur ya? Küçüklüktür, düşüklüktür. Ben ne dediğini bilmiyorum ama Yaşar itiraz ettiğine göre ne demişse misliyle iade ediyorum, duymadım.

Efendim, hizmetlerinize, gayretlerinize müteşekkiriz. Siz hakikaten sadece bulunduğunuz yerde değil, vazifeniz başında değil, isminizin geçtiği yerde saygınlık uyandıran bir isimsiniz. Parlamentoda vazife yaparken de katkılarınız çok büyük oldu, Anayasa çalışmalarında öyle, özgürlükler bağlamındaki canhıraş gayretinizi biliyoruz. Dolayısıyla yüreğimizdesiniz, minnettarız. Metin Bey de bu dönem geldi, Allah razı olsun, onun çalışmalarına da teşekkür ediyoruz.

Değerli Meclis Başkanımıza da tekraren şükranlarımı sunuyorum.

Meclis bütçemiz de hayır uğur getirsin inşallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederiz.

Saat 14.15’te kaldığımız yerden devam etmek üzere oturuma ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.39

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.19****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 6'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Kaldığımız yerden devam edeceğiz görüşmelerimize.

Gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştı. Şimdi Komisyon üyelerimize söz vereceğim.

Sayın Kuşoğlu, hazırsanız sizden başlayalım.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ben hazırım ama Komisyonumuz hazır değil herhâlde, pek gelen olmadı Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Meclis Başkanımız burada, diğer arkadaşlarımız da herhâlde peyderpey gelirler salona.

İsterseniz biraz bekleyelim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Nasıl uygun görürseniz Başkanım.

Önemli değil, ben devam edeyim isterseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Meclis Başkanımız, Değerli Sayıştay Başkanı, Kamu Denetçiliği Kurumunun Değerli Başkanı -değerli basın mensupları ve değerli bürokratları da ihmal etmeyeyim bu arada- hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunda geçenlerde vahim bir hadise yaşandı, bunu size mektupla da bildirdim. Şöyle: Torba kanun görüşmeleri sırasında -mektupta da ayrıntılı olarak anlattığım üzere- kur korumalı mevduat hesabıyla ilgili olarak bilgi almaya çalışıyorduk, onun uzatılması söz konusuydu; Maliye Bakanlığı gereken bilgileri verdi sağ olsunlar ama Merkez Bankasının orada olmadığını fark ettik. Onların da sorumluluğu var, bilgilendirme yapmaları gerekiyordu. Sayın Başkan gelmelerini istedi, maddenin görüşmelerini de sona erteledi haklı olarak. Daha sonra, akşamüstü görüşmeler sırasında geldiğinde, Merkez Bankasından bir yetkili bilgi veremeyeceğini söyledi; hiç hoş değildi bu, çok vahim bir hadise olarak görüyorum.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmemesi, bunun bir alışkanlık hâline gelmesi -siz de takdir edersiniz- hiç güzel değil. Yani “güzel değil” lafı öyle ağzımdan çıktı, çok nahoş bir hadise olur. Demokrasinin vazgeçilmezliği bu erklerin ayrılığındandır yani Meclis bir kamu kuruluşu değil ki klasik anlamda, bir erk. Yasama, yürütme, yargı; en başta da yasama geliyor. Yasama erkine bilgi vermek zorunda bürokrasi. Mesela yürütme erki binlerce kurumdan oluşuyor, taşra teşkilatı da var; yargı öyle, yüksek mahkemelerden taşradaki mahkemelere kadar yine yüzlerce, binlerce yargı kurumu var, kuruluşu var ancak yasama erki sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinden oluşuyor. Sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinden oluşuyor yasama erki ve yasama erkine bilgi verilmemesi

gerçekten büyük bir sorundur, sıkıntılıdır. Bunun olmaması lazımdı. Bu bizi üzen bir hadiseydi. Biz muhalefet olarak Komisyonu terk ettik yani bir şey yapmamız gerekiyordu çünkü bu önemli bir hadise; geçmişte de olduğunda o kişi çıkarılmıştı, maddesi de çıkarılmıştı. Bir şey yapmamız gerekiyordu, biz Komisyonu terk ettik ve size durumu bildirdik. Ancak bununla ilgili olarak ne yapıldı, bilmiyorum ama burada açıklamamız olursa çok memnun oluruz. Demin İbrahim Bey konuşması sırasında hoşuma giden bir laf söyledi: “Türbeyi aziz tutan bekçisidir.” Bu sorumluluk size ait, sizin de gerekeni yapacağınıza inanıyorum.

Sayın Başkanım, onun haricinde, 27’nci Dönemde Plan ve Bütçe Komisyonumuzdan 46 kanun geçmiş, biraz önce bilgileri aldım müdürümüzden. Bunlar arasından bütçe ve kesin hesapları çıkardığımızda, hatırladığım bir tane -ama bir tane- torba olmayan kanunu çıkardığımızda, geri kalan 30’den fazla kanun teklifi torba kanun olarak gelmiş. Torba kanun olarak Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden sonra gelmeyecekti, bu böyle ifade edilmişti; maalesef daha fazla arttı. Böyle bir usul olmaması lazım. Şunun için mahzurlu: Şimdi, geliyor -bakın, kanunların son yıllardaki sayısında bir artış vardır- bazen bir ay sonra, iki ay sonra, bir yıl sonra, iki yıl sonra değişiklik yapıyoruz aynı kanunda. Ya, bu kanunu getiren bürokratin, böyle bir ihtiyaç hisseden bürokratin hiç sorumluluğu yok mudur? O kurumun hiç sorumluluğu yok mudur? Nasıl getirirler? Yani yönetmelik bu kadar sık değişmez. Bu kadar sık kanun değiştirilir mi? Bu kurumların ve kurumların yöneticilerinin sorumlu olması lazım. Siz geçenlerde getirdiniz, geçen yıl getirdiniz bu maddeyi, ele aldık, işledik; bir daha neden getiriyorsunuz? Bu kadar sık gelmemesi lazım, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, kanun fabrikası değil ki. Biz burada oturacağız, görüşeceğiz ve o görüşmeler sırasında da ilgili kurumları denetleyeceğiz, hesap verecekler. Bu tam olarak gerçekleşmediği için sorun oluyor, o cesaretle de sık sık getiriyorlar yani denetimi tam yapmadığımız için, maalesef, bu kadar sık kanun teklifi geliyor bürokrasiden.

Bir diğer konu var. Ben birkaç seneden beri grup sözcüsü olarak size yazıyorum. Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi vermesi gereken, bilgilendirme yapması gereken kurumlar var, 8-9 kurum var. Kanun gereği bütün bunlar yani kanunlarında olduğu için Plan ve Bütçe Komisyonunun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgilendirilmesi gerekiyor ama bu bilgilendirme yapılamıyor maalesef. Mesela, en önemlilerinden bir tanesi Merkez Bankası, Merkez Bankası bu sene hiç bilgilendirme yapmadı. Sayıştaydan özellikle bir arada, yüz yüze bir bilgilendirme istedik, o olmadı. Sayıştayın altı ayda bir gönderdiği raporlar var ama onun haricinde de bazı şeyleri sorarak öğrenmek istedik, bilgilenecek istedik, o da gerçekleşmedi. SPK’yle ilgili hiç yapılmadı, BDDK’yle ilgili olarak yapılmadı, Afet Sigortalılarıyla ilgili olarak yapılmadı. Varlık Fonu bütçeden sonra yapılacak diye umut ediyoruz. Sosyal Güvenlik Kurumu Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle bu dönem eklendiği hâlde Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili tek bir görüşme bile yapılmadı. Bunlarla ilgili görüşmelerin yapılması konusunda, evet, siz sorumlu değilsiniz ama bunları davet etmek gerekiyor, bu sorumluluktan kaçmamaları lazım, buraya, Plan ve Bütçe Komisyonuna bu bilgiyi, Meclise bu bilgiyi vermekten kaçamamaları lazım, bunun bir yaptırımı olması lazım yöneticiler nezdinde. Devlette devamlılık esastır. Nasıl, kanun emri olduğu hâlde tek bir bilgilendirme dahi yapmamışlar? Merkez Bankası bu sene yapmadı, geçen sene bir kere yapmıştı; Sosyal Güvenlik Kurumu hiç yapmadı şimdiye kadar. Devlet desteklerinin izlenmesi ve değerlendirilmesiyle ilgili bir brifing almamız lazım, o da hiç yapılmadı. Bunların yapılması devletin, kamunun, milletin menfaatinedir ve inanın, siyaseten AK PARTİ’nin de menfaatinedir, bunların yapılması gerekir, çok daha düzgün işler yapılmış olur.

Onun haricinde, Sayıştayla ilgili olarak şunu söyleyeyim: Siyasi partilerin denetimiyle ilgili olarak Sayın Başkanla görüştük birkaç partinin idari ve mali işlerden sorumluları olarak. Siyasi partilerin denetimi konusunun geçmişe göre daha düzgün bir şeye bağlanacağını umut ediyorum. Geçen yıl başlıklar konusunda ilgili mevzuatı da değiştirdik, sanırım, daha düzgün olacaktır bundan sonra siyasi partilerin denetimi.

Sayın Başkanım, bir konuyu sizden öğrenmek istiyorum, özellikle, bu bilişim sistemleri denetimi konusunu. Bilişim sistemleri bizim kuşağın da çok iyi bilmediği, herkesin çok iyi bilmediği bir konu, teknolojiyi çok iyi bilmiyoruz. Teknolojiyi bilmememiz birçok kurumda genç bürokratlara bazı avantajlar getiriyor, bilenlere.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitti, başlangıçta iki dakika geç başladığımız için ilave ediyorum.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Başkanım.

Onlar teknolojiyi biliyorlar, çok fazla usul, esas bilmiyorlar ama kurumları yönetiyorlar. Bu, istihbarat kurumundan tutun da herhangi bir kuruma kadar geçerli. Tüm bilgilerine vâkıf olabiliyorlar, tüm bilgilerini edinebiliyorlar, tüm bilgilerini kullanabiliyorlar. Bilişim sistemleri konusunda ilgili olarak denetimin çok daha detaylı yapılabilir olması lazım, onun için bilgi istedim. Hatta, Sayın Başkanım, Mecliste milletvekillerinin de bu konuda bilgilendirilmesi lazım yani yabancı dil teşvik ediliyor ama teknolojinin bilinmesi konusunda, o kadar çok yeni yeni cihazlar, yöntemler, yazılımlar çıkıyor ki bunları da öğrenebilmemiz lazım, hayatı daha iyi kavrayabilmek için gereklidir diye düşünüyorum. Bu konuda da bir çalışmanız, teşvikiniz olursa memnun oluruz.

Onun haricinde, Meclis bütçesinde bir konuyu sormak istiyorum, bu kesin hesapla ilgili olarak en azından görüşmüş oluruz. 2023 Meclis bütçe teklifinin hemen başında performans göstergeleri yer almış. Buradaki alt programla ilgili olarak 2021'deki gerçekleşme 90'ın üzerindeyken 2022 için planlanan 94, ancak gerçekleşme tahmini 86'larda kalmış, 2023 hedefi de 87 yani 2021'de 90'ı gerçekleştirmişken daha sonra neden hedefi büyüttüğümüz hâlde küçülüyor? Bununla ilgili bilgi verirseniz memnun olurum. Hem alt programın biri hem de ikisiyle ilgili bu durum söz konusu.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan, anlayışınız için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Kuşoğlu.

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Komisyon toplantısının Birinci Oturumunda yaşanan tartışmada söylenen birtakım sözlerin yayımlandığı "Tweet" in kaldırılmasını tavsiye ettiğine ve mevzuat uyarınca Komisyona bilgilendirme sunumu yapması gereken kamu idarelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, devam etmeden önce iki konuda açıklama yapmak istiyorum: Birincisi, daha önceki oturumda yaşanan tatsız bir tartışma olmuştur hatırlarsanız, Sayın Salih Cora ve Sayın Engin Altay arasında. Şimdi, tutanaklara geçmemiş ancak CHP'nin canlı yayınladığı Twitter hesabından duyulan birtakım sözler var, o sözler hiçbir şekilde bu Meclise yakışmayan sözler. Bir an önce o sözlerin olduğu "Tweet" in kaldırılmasını tavsiye ediyorum, bunu siz de inceleyin lütfen. Hiç yakışmayan, birtakım küfür niteliğinde kelimeler geçiyor. Bunu bu Meclise hiçbir şekilde yakıştıramıyorum ve şu anda CHP Twitter hesabından canlı olarak yayınlıyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – "CHP hesabı" derken kişi hesabı mı yoksa parti hesabı mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Parti hesabından Twitter canlı yayını olarak yayınlanan bir hesap, bana geldi ve tutanaklarda ben görmedim o sözleri ama o canlı yayında duyuluyor birtakım sözler. Siz de lütfen dinleyin ve gereğini en kısa sürede yapmanızı tavsiye ediyorum. Hiçbir şekilde kabul edilemez, bütün arkadaşlarımızın hukukunu burada korumak durumundayız.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bülent Kuşoğlu'nun bu bilgilendirme konusunda eleştirileri oldu, Komisyonumuzu ilgilendirdiği için müsaadenizle o konuda bir bilgilendirme yapmak isterim. Plan ve Bütçe Komisyonuna ilgili mevzuat uyarınca bilgilendirme sunumu yapması gereken kamu idarelerine ilişkin durum şu şekildedir: Bir defa “sunum yapma” derken raporla sunum veya bizzat gelerek sunum ayırımını yapmak gerekiyor. Zannediyorum Sayın Kuşoğlu, bizzat kurumların gelip Komisyonunda sözlü sunumundan bahsediyor. Diğer türlü baktığımız zaman –şimdi tek tek detaya girip vaktinizi almayayım ama- kanun gereği bilgilendirme yapması gereken bütün kurumlardan bu raporlar alınıyor ve üyelerimize dağıtılıyor, bu anlamda bir eksikimiz söz konusu değil. Henüz sunum yapmamış tek bir kurumumuz var, Merkez Bankamız. Merkez Bankamızla da dün bir tarih üzerinde anlaştık, 2 aralıkta buraya gelip sunumunu gerçekleştirecek. Varlık Fonuyla ilgili biliyorsunuz bir süreç var, o süreç tamamlanmadan buraya Varlık Fonunu çağırmanın bir anlamı yok; dış denetim raporları bitiyor, belli bir onaylama sürecinden sonra Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyor. Geçen yıllarda bunu gerçekleştirdik, yapmaya devam edeceğiz. Sadece bir kurum var, Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Hakkındaki Kanun'un 13'üncü maddesi gereği bu kurulun yıllık rapor hazırlaması ve bize iletmesi gerekiyor. İlgili kurul hiçbir zaman oluşturulmadığı ve rapor hazırlayamadığı için bize de gelmiş bir rapor yok, dolayısıyla bunun da gerekçesini bu şekilde izah etmek isterim.

Şimdi, arkadaşlarımızın söz taleplerini karşılamaya devam edeceğim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)

b) Sayıştay (Devam)

c) Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Naci Cinisli, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Başkanım, Sayın Meclis Başkanımız, değerli milletvekilleri, Sayın Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı, Sayın Sayıştay Başkanı, çok kıymetli bürokrat arkadaşlarımız, değerli basın mensupları; sizleri ben de saygıyla selamlıyorum.

Her ne kadar bütçe konuşuyor olsak da rakamları konuşuyor olsak da ben karşımda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını gördüğüm zaman, bütçede de olsa, rakam sormaktan ziyade, rakam aklıma gelmesinden ziyade, Meclisin onuru ve itibarı geliyor. Zatualinizden benim hassaten ricam, Meclisimizin onurunu ve itibarını her zaman en yüksek derecede tutmanızdır. Bugüne kadar tek bir örneğine şahit oldum, inşallah başka da vardır ama ben görmedim; sizin, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine girişinizde karşılanmadığımızdaki tavırınız son derece takdire şayandı; ben de kendi sosyal medyamda ve çevremde bu davranışımızın ne kadar doğru olduğunu belirttim ve teşekkür ettim. Fakat bunun dışında çok vahim başka hadiseler de oldu, sizden herhangi bir direnç göremedik. Mesela Meclisin kabul ettiği,

Meclisin onayladığı bir uluslararası anlaşma, İstanbul Sözleşmesi, içeriğini kimi beğenir, kimi beğenmez, hiç önemli değil fakat Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmış bir anlaşmanın, bir gece yarısı emrivakiyle saray tarafından iptal edilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve milletin iradesine bir “challenge”dır, bir meydan okumadır ve bir aşağılamadır; ben, sizin buna karşı çıkmanızı beklerdim.

Meclisin 2 farklı görevi var, malumunuz, bir yasama bir de denetim. Denetim faaliyetlerinde biz son derece zayıfız. Ben Meclis üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekili olduğumdan beri her Genel Kurul açılışında bir cümle duyuyorum, her açılışta şu söyleniyor: “Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin ‘Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler’ kısmına geçiyoruz.” Bu beni derinden yaralıyor Sayın Başkanım, bunu her duyduğumda da şu aklıma geliyor: Çok güzel bir uygulama vardı biz çocukken gençliğimizde, Andımız’ı okurduk. Andımız, Anayasa’mızın ön sözü gibiydi ve bize vatandaşlık, yurttaşlık duygularını aşıladılar ve beynimize kazırdı Türkiye Cumhuriyeti devleti vatandaşı olmanın ne demek olduğunu. Fakat maalesef bugün, her türlü yasaya ve Danıştay kararına rağmen, Cumhur İttifakı tarafından Andımız okutulmuyor; o ayrı bir mesele. Bu da sanki, biz milletvekillerinin -bir çocuk gibi- beynine kazınmıyor gibi geliyor bana ki “Denetim falan yok bu Mecliste kardeşim, denetimi aklınızdan bile geçirmeyin.” O kadar çok denetlenecek konu var ki son zamanlarda müthiş yolsuzluk hikâyeleri dinliyoruz. Bu yolsuzluklara hem de bazı Meclis üyelerimizin de adı karışmış durumda. Bunların soruşturulmaması, onlarla ilgili şüpheleri daha çok artırıyor ve bu beni üzüyor. İnşallah, bu olaylara karışmamışlardır ümidimi, ben saklı tutuyorum. Deyin ki mahkemeler çalıştırılmıyor, soruşturulmuyor. Meclis ne güne duruyor? Meclisin bu denetim faaliyetini yerine getirmesi lazım, kendi üyesiyle ilgili soruşturması lazım ve icabında, soruşturarak onun alınımın ak olduğunu eğer öyleyse ispat etmesi lazım, eğer değilse de gereken cezayı vermesi lazım. Bu bakımdan sizleri göreve davet ediyorum.

Torba kanunların son derece sakıncalı olduğunu her zaman söylüyoruz. Torba kanunlar, âdeta AK PARTİ hükümetlerinin normalde bire bir getirdiklerinde millete açıklayamayacakları, utanacakları bazı maddelerin, bazı kararların bir kamuflaj içinde torba kanunda sunma taktiği, tutunma metodu hâline geldi. Çok sempatik isimler takılıyor torba kanunlara ama arasında kişiye özel, şirkete özel hatta partiye özel kanunlar çıkarılıyor ve ülkeye son derece zararlı olabileceğini düşündüğümüz kanunlara biz bazı sempatik maddeler, teklif maddeler yüzünden “Evet.” demek zorunda bile kalabiliyoruz. Bu bakımdan, bunların da gözden geçirilmesi ve torba kanun usulüne son verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

İtibar dedik, evet, ben de Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiyim ve Sayın Başkanımız, eksik olmasınlar, Komisyonumuzun itibarını, onurunu hep üst düzeyde tutmaya çalışıyorlar ama bir yere kadar; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği bazı sakıncalardan dolayı tabii ki Bakanlar artık Meclise karşı sorumlu değil. Bu, Anayasa’da yazıyor, ben kendim söylemiyorum. Tek bir siyasi sorumlu, Sayın Cumhurbaşkanına karşı sorumlular. Bakanların umursamaz tavırları bürokrasiye de aksediyor, bazen bazı milletvekili arkadaşlarımız bürokrat arkadaşlara serzenişte bulunuyorlar. Haklı olabilirler fakat bürokrat “Bakanın yapmadığını niye yapayım ki?” diye düşünebiliyor. Bürokrat, Meclise karşı kendini sorumlu hissetmediği için yeterli özeni Türkiye Büyük Millet Meclisine göstermiyor.

Bakın, bugün, arkadaşlar kendini tanıtırken RTÜK Başkan Yardımcısının burada olduğunu gördüm. Meclis Başkanı burada, RTÜK Başkanı yok. Bu, bir küstahlıktır, başka bir şey değildir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkan, bu cümleyi geri alsın. “Küstahlıktır.” cümlesi çok ağır bir cümle, hiç kimseye söyleyemez.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Aynı şekilde, Komisyonumuza da gelmeyen üst düzey bürokratlar var, gelmiyorlar, gelse de bilgi vermiyorlar.

Merkez Bankasıyla ilgili olan son vahim hadiseyi duyduk, buna benzer başka şey de oldu. Bundan iki sene önce Varlık Fonunun denetim raporu Plan ve Bütçe Komisyonuna geldiğinde Sayın Başkanım, üzerinde “Gizlidir.” damgası vardı. Türkiye Büyük Millet Meclisine gelen bir denetim raporu, devlet denetleme raporu ki aslında o denetim raporu bir Amerikan şirketinin hazırladığı, içinden ayıklanmış bazı raporların aksettirildiği bir rapor, Price Waterhouse’un hazırladığı bir rapor; hepimiz biliyoruz. Buna rağmen bunun üzerine “Gizlidir.” damgası vurulmuştu. Biz o zamanki Başkana sorduk ki “Bu gizlidir. Biz bunu nasıl görüşeceğiz? Yarın, öbür gün mahkemeler bizi çağırırsa dokunulmazlığımız kaldırıldığında -ki şimdi bile bir pamuk ipliğine bağlı bir dokunulmazlıktan bahsediyoruz- ne olacak?” dendiğinde “Garantisini veremem.” dedi o zamanki Komisyon Başkanımız.

Bütün bunları bir kenara bırakıyorum. Soru önergelerinden bahsettiniz, “Geliyor cevaplar.” dediniz. Evet, kısmen geliyor. Fakat mesela ben size böyle özenerek hazırladığım bir soru önergeme gelen tek satırlık cevabı göstereyim; Ulaştırma Bakanlığımın gelmiş, diyor ki: “Erzurum-Erzincan hızlı tren hattı etüt ve proje çalışmaları devam etmektedir.” Bu, cevap! Eğer cevap olarak kabul ediyorsanız bu cevap. İçişleri Bakanlığı; özenerek hazırladığım, devlet ciddiyetine yakışır şekilde hazırlamaya çalıştığım bir soru önergeme verilen cevap: “Web sitesine bakın!” İçişleri Bakanlığının bana verdiği cevap “Web sitesine bakın!” diyor. Bunun gibi burada bir sürü var. 2018’den beri verdiğim soru önergelerine aldığım cevaplar aşağı yukarı bu nitelikte.

Vaktim çok kısıtlı.

Sayıştay meselesine gelirsek; efendim, Sayıştay 1862’de kurulmuş çok kadim bir kurum; milletimizin hakkını, hukukunu, namusunu kollayan bir kurum. Buna hassasiyet göstermeniz gerektiğini düşünüyorum. Fakat öyle bir dönemden geçiyoruz ki Sayıştaya ayar veriliyor, “Her şeyi görme.” deniyor. Bunları hepimizin kulakları duydu. “Neden her şeyi görüyorsunuz?” dendiği bir dönemden geçiyoruz ki bu, aziz milletimize büyük bir haksızlıktır, Meclisimize de hakarettir. Bu yolsuzluk iddialarının tam olarak denetlenmediğini düşünüyorum. 2001 yılı bütçesinin kesin hesabını gördüğümüzde “4 genel denetim raporu ve 201 Sayıştay raporu üzerinde itina ve dikkatle çalışmak mecburiyetindeyiz.” demişiz. Bunların raporlarında büyük eksiklikler var. Ayrıca da Sayıştayın çok önemli kurumları araştırdığında “Bulgu konusu yok.” diye cevaplar var, raporlar var. Mesela, Cumhurbaşkanlığı araştırmışsınız. Koskocaman Cumhurbaşkanlığı, artık bir devlet hâline geldi orası. Biz Meclisin yanında, saraydakine biraz da “paralel devlet” diyoruz, orada çünkü bazı kurumların, kurulların neler olduğunu biz tam bilemiyoruz; bulgu konusu yok. Bu kadar mı mükemmel burası? Bu kadar mı hatasızdır burası ki “Bulgu konusu yok.” diye bir rapor çıkmış.

Kamu Malî Yönetimi ve Kontrolü Kanunu 315 kamu idaresinin idari faaliyet raporu hazırlamasını hükmediyor fakat 103 idare eksik, 22’si geç, 17’si hiç yayımlanmamış, hiç. İdarelerin yüzde 69’u raporlarında temel mali tablolara, açıklamalara yer vermemiş. Yine, idarelerin yüzde 48’i tüm varlık ve yükümlülüklerini açıklamamış. Bu raporlarla ilk düğmeyi aslında yanlış iliklemiş oluyoruz. Komisyon Başkanlığı tarafından raporların Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı aracılığıyla Sayıştaya iade edilmesini talep ediyorum Sayın Başkanım. Bu şekilde, Sayıştayın raporlarının bu kadar baştan savma olduğu bir ortamda bizim bunları görülebilmemizin imkânı maalesef yok.

Ayrıca, çok vahim iddialar var Sayın Sayıştay Başkanı kurumunuzla ilgili. Bu iddialar inşallah doğru değildir. Size bunları ihbar edeyim ben, belki siz de bilmiyorsunuzdur, ihbar edeyim, lütfen araştırınız. Bir mobbing iddiasından bahsediliyor, Sayıştay denetçileri üzerinde ciddi mobbing olduğu söyleniyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alalım lütfen.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Biliyorum... Lütfen... Çok önemli bir konu Sayın Başkanım.

Sayıştaya kurumların görüş vermediği söyleniyor. Mesela, 9 Eylül Üniversitesi, Sayıştaya görüş vermemiş. Ulaştırma Bakanlığını denetleyen grubun başındaki kişi, görevinden istifa etti geçtiğimiz günlerde. Bunun nedenini çok merak ediyoruz. Niye istifa etti veya ettirildi? Bu Grup Başkanı, Sayıştay denetçilerine “Ulaştırma Bakanlığındaki bulguları taslak rapora yazdırırım.” çıkışı sonrası “Taslak rapora yazdıramazsın.” dendiği için istifa ettiğini söylüyor; bu iddialar var. Ayrıca da bir mutabakat toplantısından bahsediliyor. Taslak raporlara mümkün oldukça az bulgu yazılmasıyla ilgili Sayıştay içinde bir mutabakat toplantısı yapılmış. Çok çok vahim iddialar. Bu mutabakat toplantısı nedir? İçeriği nedir? Bunlarla ilgili bilgi istiyoruz.

Bir de bir filigran sistemi icat edildiği söyleniyor Sayın Sayıştay Başkanı. Bunları da -lütfen-bilmek isteriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ayrıca da -aşında zatıalınızı tanımıyorum, lütfen şahsi algılamayınız fakat- Sayıştayın partili bir başkanının olmasını da son derece yanlış buluyoruz. Sayıştay kariyeri olan, devlet kariyeri daha kuvvetli olan bir başkanın orada olmasını tercih ederdik.

Sizleri saygı ve hürmetle selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayıştay Başkanına sonuçta yine söz vereceğiz, orada cevabını verir diye inanıyorum.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Sayıştay Başkanlığı herhangi bir partiye üye değildir, bunu söyleyeyim.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Üye demedim, partili olmaktan bahsettim. Üye olmak şart değil, partili olmak için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın İsmail Faruk Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Saygıdeğer Sayıştay Başkanı, Kamu Başdenetçisi, Sayın Genel Sekreter, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Meclis Başkanımıza ve kurum başkanlarımıza sunumları için teşekkür ediyorum.

Yüz iki yıl önce millî egemenliğin tecelligâhı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması; demokrasinin, millî birliğimizin, istiklal haklarımızın ebedî güvencesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve hukuki altyapısının hazırlandığı dönemin de başlangıcı olmuştur.

Görüştüğümüz bütçe, cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yıl bütçesidir. Millî birlik ve beraberlik içerisinde 100'üncü yılına erişen cumhuriyetimiz, ilelebet payidar olacaktır.

Bu vesileyle, cumartesi günü idrak edeceğimiz cumhuriyetimizin 99'uncu yıl dönümünü, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı şimdiden kutluyor; devletimizin kurucusu, Meclisimizin ilk Başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere tüm Millî Mücadele kahramanlarımızı, şehit ve gazilerimizi, Meclisimizin merhum üyelerini ve aziz ecdadımızı rahmetle ve saygıyla anıyorum.

Meclisimizin faaliyetlerini değerlendirirken iki boyutta ele alınması doğru olacaktır kanaatindeyim. Birincisi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin asli fonksiyonu olan yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin hususlar; ikincisi ise destek hizmetleri, personel, teknik hizmetler gibi Genel Sekreterlik faaliyetlerine ilişkin hususlardır.

Bilindiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti, 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan Anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçmiştir. Değişiklikle katı kuvvetler ayrılığı benimsenmiş, kuvvetlerin kendi içerisinde daha bağımsız ve güçlü bir konuma gelmesi mümkün hâle gelmiştir. Türkiye, tarihî nitelikteki bu yönetim reformuyla parlamenter sistemden vazgeçmiştir. Bu şekilde Türkiye'nin önünü tıkayan, on yıllarının kaybolmasına yol açan, milletimizi hedeflerinden uzaklaştıran, darbe ve muhtıralara zemin hazırlayan parlamenter sistemin yol açtığı tahribat sona ermiş, ülkemiz parlamenter sistemin prangalarından kurtulmuştur. Yeni hükümet sistemiyle yürütmedeki çift başlılık giderilmiş, demokrasi güçlenmiş, etkin ve güçlü Meclis için gereken şartlar tesis edilmiş, millî iradenin tecellîgâhı Türkiye Büyük Millet Meclisi asli fonksiyonlarına dönmüş, temsilde adaletin ve yönetimde istikrarın birlikte sağlanması mümkün hâle gelmiştir.

Yeni sistemle birlikte uyum yasaları çıkarılmış, kamu kurum ve kuruluşları bu doğrultuda yeniden yapılandırılmıştır. Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurumsal yapısı itibarıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin icaplarına tam olarak uygun hâle getirilme süreci henüz tamamlanamamıştır. Bu amaçla, geçen yıllardaki görüşmelerde de dile getirdiğimiz gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nde ve Teşkilat Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin gereklerine uygun değişikliklerin yapılması gerekmektedir. 1973 yılında yürürlüğe konulan Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü parlamenter sistemin esaslarına göre hazırlanmıştır. 2017 Anayasa değişikliğinden sonra İç Tüzük'te uyum düzenlemeleri yapılmış olsa da İç Tüzük'ün bütününe esas alan, yeni sistemin ruhuna uygun, yasama faaliyetini mümkün kılacak kapsamlı bir değişiklik mümkün olamamıştır. O sebeple, Meclis İç Tüzüğü'nün yeni bir anlayışla ele alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

İç Tüzük değişikliğinde gözetilmesi gereken temel ilke Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine uygun olarak Meclis çalışmalarının etkin, verimli, kaliteli, katılımcı ve sağlıklı bir şekilde yürütülebileceği bir çalışma düzeni ortaya konulması olmalıdır. Ayrıca, kanun tekliflerinin münhasıran milletvekillerince veriliyor olması nedeniyle kurumsal yapı içinde idari birimlerin buna göre yeniden şekillendirilmesi; kanun teklifi hazırlama, bütçeleme, etki analizi gibi faaliyetlerin yürütülmesi için yeni sisteme uygun kapasitenin oluşturulması gerekli bulunmaktadır.

Kuşkusuz, bu Başkanlığımızın ve Meclis idari yapısının tek başına gerçekleştirebileceği bir husus olmayıp Türkiye Büyük Millet Meclisinin ortak iradesiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Biz, bu anlayışa uygun bir İç Tüzük yapılmasını ayrıca Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini kurumsal hâle getirecek cumhuriyetimizin 100'üncü yılında yeni bir anayasa yapılmasını gerekli görüyoruz.

Diğer taraftan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Türkiye'nin insani dış politika anlayışına uygun parlamenter diplomasi faaliyetlerini de Türkiye'nin küresel güç olma hedefini destekleyen önemli bir işlev olarak değerlendiriyoruz.

Genel Sekreterlik faaliyetlerinin esasını ise yasama faaliyetlerinin etkinliğini artıracak bir destek sisteminin sunulması oluşturmaktadır. Bu kapsamda, sağlıklı bir çalışma ortamı için sağlanacak bilgi, doküman, insan gücü ve diğer destek hizmetleri, yasama faaliyetlerinin verimliliğini ve kalitesini de artıracaktır. Meclis Başkanlığımız bu yönde titizlikle hareket etmekte, Kanunlar ve Kararlar, Araştırma, Dış İlişkiler, Destek Hizmetleri ve diğer birimler yasama ve denetim faaliyetlerinin etkinliğini artırmak adına önemli fonksiyon ifa etmektedir.

Genel Sekreterlik faaliyetleri kapsamında değerlendirilmesi gereken önemli hususlardan birisi de Meclis çalışanlarının sorunlarıdır. Bu sorunların bir kısmı, tüm kamu kurumlarında benzerlerine rastlanılabilecek personele ait sorunlardır. Yardımcı hizmet personelinin genel idare hizmetlerine geçirilmesi, 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'den kaynaklı ücret farklılığı, sözleşmeli ve geçici statüde çalışanların kadroya geçirilmesi bunlara örnektir.

Sorun alanlarının bir kısmı ise münhasıran Meclis çalışanları ile ilgilidir. Bunun örneği de kamu görevi bulunmayan milletvekili danışmanlarının özellikle iş sonu tazminatlarına ilişkin bir düzenlemenin eksikliğidir. Sizin de çok yakından bildiğiniz ve takip ettiğiniz bu hususların tüm kamu personeli bütünlüğü içerisinde kalıcı çözüme kavuşturulması için kuşkusuz yasal düzenleme gerekmektedir. Bununla birlikte, Meclis Divanı kararı gibi geçmişte yapılan benzeri işlemlerle belirtilen sorunlardan bir kısmının çözülmesinin mümkün olup olmadığı da değerlendirilebilecektir.

Değerli milletvekilleri, bütçe hakkı, Parlamenta vatandaşılar adına gelir toplama ve bu gelirleri belirli alanlara ve amaçlara tahsis etme yetkisini vermektedir. Anayasa'mızın 161'inci maddesi, Cumhurbaşkanının bütçe teklifini Türkiye Büyük Millet Meclisine sunacağı ve teklifin Bütçe Komisyonunda görüüleceği, ardından Genel Kurulda mali yılbaşına kadar karara bağlanacağı hükmünü amirdir. Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olan bütçe hakkının kullanılması Kamu Mali Yönetim Sistemi'nin belirlenen usullere uygun şekilde denetlenmesi sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir.

Sayıştay, Anayasa'nın 160'ıncı maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kamu idarelerinin ve sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adını denetlemek ve kesin hükme bağlamakla görevlidir. Bu kapsamda, Sayıştay, kamu menfaatlerini koruma ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesi bakımından son derece önemli bir fonksiyon ifa etmektedir. Komisyonumuza sunulan raporlardan bu titizliğe riayet edildiğini memnuniyetle görüyoruz. Denetimden beklenen faydanın sağlanması bakımından Sayıştay ile kurumların arasındaki iş birliğinin artırılması önem arz etmekte, bu yönde sağlanacak sağlıklı ilişkinin yapılan eksik işlemlerin düzeltilmesini ve tekrar etmemesini de mümkün hâle getireceğini değerlendirmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasa'nın 74'üncü maddesi gereğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemek üzere 6328 sayılı Kanun'la kurulmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu kurulduğundan bu yana kamuoyu ve idareler nezdinde farkındalığın artırılmasıyla aldığı toplam başvuru sayısını 5 binlerden 200 binin üzerine çıkarmıştır. Buna göre aldığımız kararlara kurumların uyma oranının da giderek arttığı görülmektedir. 2017 yılında yüzde 65 olan bu oranın 2021 yılı sonunda yüzde 79,50'ye yükseldiğini görüyoruz, kuşkusuz bu memnuniyet vericidir.

Bununla birlikte, uygulamada gördüğümüz bize iletilen iki hususu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bunlardan birincisi, verdiğiniz kararlara uymada idarenin "Acaba bir yetki aşımı yapmış olur muyum?" endişesiyle gösterdiği tereddüttür. İkincisi ise benzer konularda verdiğiniz kararların farklı idareler bakımından tekrar karar verme sürecine girmeden içtihada uygun hareket etmenin yaygınlaştırılması ihtiyacıdır.

Önceki yıllarda vurguladığımız kurumun tanınırlığını artırma gereği bugün itibarıyla aşılmış görünmektedir. Bununla birlikte, talepte bulunanların çeşitlenmesi ve verdiğiniz kararların uygulama oranının artırılması hem mağduriyetlerin giderilmesine yardım edecek hem de yargının yükünü hafifletme işlevinin artırılmasını mümkün kılacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak kamu denetçiliğini Türk siyasetinde gündeme getiren ilk siyasi partilerden birisi olarak kurumu destekliyoruz.

Bu düşüncelerle Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin, Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu bütçelerinin ülkemiz, milletimiz ve kurumlarımız için hayırlı olmasını diliyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdüllatif Şener, süreniz on dakikadır.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Komisyonumuzun Değerli Başkanı, değerli milletvekilleri, Sayıştay Başkanımız, Kamu Başdenetçimiz, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bu yasama döneminin 5'inci bütçesini görüyoruz, 5'inci bütçe görüşmelerini yapıyoruz. Dolayısıyla aslında bu salonda Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmeleri sırasında her bir kurumumuzun hem bütçeleri üzerinde hem işlevleri üzerinde beş yıldır söylenmedik söz kalmamıştır. Zaman zaman olumlu bir havada geçen, zaman zaman tartışmalara konu olan bu müzakereler sırasında da devlete ait bütün birimler masaya yatırılmıştır ve ince elekten geçirilmiştir.

Şimdi, bugün de Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçelerini görüşüyoruz, daha önceki dört yılda da bu kurumların bütçeleri üzerinde pek çok şey söylendi, bugün de söylenmeye devam etmektedir. Aslında bugünkü bütçelerini görüştüğümüz kurumlar devletin ana bir unsurunu ifade eden kurumlardır. Nedir bu? Devlette esas olan belli ana kurumlar vardır; yasama organı vardır, yürütme organı vardır, yargı organı vardır ve burada da yasama organı ve diğer 3 kurum birlikte denetimi ifade eden kurumlardır. Demek ki denetim, devletteki asli konulardan biridir.

Çağdaş bir devlette ülkenin parasını kullananlar, ülkenin gücünü kullananlar, kamu gücünü kullananlar denetlenmediği takdirde ortaya düzgün bir şeyin çıkacağını düşünmek mümkün değildir. Bireysel inisiyatiflere bırakılarak “Biz parayı teslim ederiz, bu şahıs dürüsttür, namusludur, harama elini uzatmaz. Onun için gönlümüz ferahtır.” diyemeyiz veya devasa boyutlardaki kamu gücünü eline verip de “Bu yetkiye sahip olanlar bu gücü kamu menfaatine kullanır, bunda bir tereddüdümüz yoktur. O hâlde, denetime gerek yoktur.” diyebilmek mümkün değildir. Eğer kurumlar birbirlerini dengelemezlerse, denge ve denetim mekanizmaları o ülkede iyi işlemezse bu, devlet çarkının da iyi işlemediği anlamına gelmektedir. “O hâlde nasıl olsa devletimiz var, yetkililer var, onlar idare ederler; sorgulamayalım, hesap sormayalım. Devlet kutsaldır.” dediğimizde biz ülkenin potansiyelini, daha iyi olabilecek potansiyelini harcamış ve heba etmiş oluruz. Bu potansiyeli maksimum düzeyde kullanabilmek için bu denge, denetim mekanizmalarının iyi işlemesi, çağdaş bir devlete ait temel normların, prensiplerin de iyi gözetilmesi lazımdır.

Devlet, bizihi varlığıyla değerli olmaz. Devlet, işleyiş biçimiyle birlikte değerli olur. Nitekim, insanlık tarihine bakarsanız, 500 bin yıl kabul ederseniz insanlık tarihini, insanlık tarihinin yüzde 1'inde devlet vardır yani devletin kurum olarak inşa edilmiş olması, ortaya çıkması çok zor bir iş olmuştur ve insanlık tarihinin son, yüzde 1'lik döneminde devletler ortaya çıkmıştır ama milattan önce 3 binde, Sümer şehir site devletlerinden bugüne kadar 5 bin yıl insanlar devletler tarafından yönetilmektedir. Ülkelerde devletler vardır, milletlerin tarihinde devletler vardır. Elbette ki devletin varlığı; o millete, o ülkeye güven sağlar, güvenliğini sağlar ve varlığının devamını sağlar; önemlidir fakat bu 5 bin yıllık devletler tarihi göstermiştir ki pek çok ülkede insanlar kendi devletlerinden çektiği zulmü hiç kimseden çekmemişlerdir. Örneğin, “Roma İmparatorluğu” deriz, tarihin en geniş ve en uzun ömürlü imparatorluklarından biridir fakat “Roma İmparatorluğu” dediğiniz imparatorluk bir köleci devlettir ve nüfusun yarısı köledir. Devlet, insanların yarısının köle olarak yaşamaya zorlanmasının garantisi hâline

gelmiştir. O hâlde “Devlet kutsaldır.” diye köleci Roma devletini de kutsayacak hâlimiz yoktur. Bize düşen, vatandaşlara ve özellikle de Parlamenterlere düşen ana görev, devletin en iyi şekilde işler bir mekanizma hâline gelmesidir; kişi haklarını iyi koruyabilmesini, kamu malının düzgün, israf edilmeden ve en etkili şekilde kullanımının sağlanmasını temin etmektir.

Şimdi, bu devletler tarihi boyunca, yanlışlar günümüze kadar düzeltile düzeltile gelmiştir ve özellikle son yüzyıllarda filozoflar, siyaset bilimciler, hukukçular, özelde de anayasa hukukçuları “İyi bir devlet nasıl olmalıdır?” diye hep bunu tartışmışlardır. “Nasıl olursa bir devlet daha iyi olur, daha faydalı işler görür; o ülke mamur olur, halkı mutlu olur, refahı yüksek olur?” Bunun kurallarını belirlemişlerdir. Bunun kuralı yasama, yürütme, yargı ayrı ekler olarak şekillenmelidir ve devlet kurumları arasında denge denetim kurulmalıdır. Özellikle, hiçbir kamu görevi o görevde bulunanın inisiyatifine mutlak surette bırakılmamalıdır, diğer kurumlar onu yetkileriyle baş başa bırakmamalıdır, diğer kurumlar ile yönetenler arasında iyi bir denge ve güçlü bir denetim sistemi ortaya çıkmalıdır. Bu olmadığı takdirde kamu kaynakları da israf edilir, çarçur edilir, kamu yağmalanacak alan hâline dönüşür, yolsuzluklar ayyuka çıkar ve ülke kendi potansiyelinden ve gücünden kaybeder.

Şimdi, geldiğimiz nokta itibarıyla, maalesef, denetim mekanizmasının iyi işlemediği kanaatindeyim yani bu bir kanaat değil, bir objektif fotoğraf. Türkiye’de bugün denetim mekanizması çökmüş vaziyettedir. Meclisin denetim yetkisi var, Sayıştayın denetim yetkisi var, Kamu Denetçiliği Kurumunun denetim yetkisi var ama bugün itibarıyla bu 3 denetimin de işlevsiz olduğunu kabul etmek zorundayız yani yürütme erkini, parayı kullananları, gücü kullananları hangi etkinlikte denetliyor? Bir kere 2017 Anayasa değişikliği bunu felç etmiştir, denetim mekanizmasını çökertmiştir bu ülkede. Ülkenin parasını kullananlar, devasa boyutta yolsuzluk da yapanların yargı karşısına çıkabilmesi için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - ...bu Meclisten bir soruşturma önergesi verilmesi lazım, 301 milletvekilinin imzaladığı bir soruşturma önergesi vermediğiniz takdirde yürütme organındaki yolsuzluklardan bile bahsedemiyorsunuz; kamu gündemine, vatandaşın gündemine düşüremiyorsunuz. Bu yetmiyor, “Kabul edilmesi için 400 oya ihtiyaç var.” diyorsunuz, 400 oy.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitti, son cümlelerinizi alalım Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ee, şimdi, bu denetimi felç eden bir anayasal yapıdır. Böylesine denetlenemez bir iktidar yapısını ortaya çıkarmanın, ne kadar kötü alışkanlıkların yönetimde alışkanlık hâline geleceğini gösterir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - Sayıştay ve Kamu Denetçiliğinin de caydırıcı bir denetim özelliğinin olmadığını burada belirtmek istiyorum ama vaktim kalmadığı için...

Hepinize saygılar sunuyorum, her 3 kurumun bütçelerinin de hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Bekaroğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Meclis Başkanı, değerli arkadaşlar; şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi üzerinde konuşuyoruz, Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu da var. Birçok konuya arkadaşlarımız değindi, tekrara düşmemeye çalışacağım.

Bir defa, Sayın Başkanım, hani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber kanun tekliflerini milletvekilleri veriyor. Bunu, Anayasa değişikliğinden önce çok övdünüz, anlattınız ama baktık öncekinden hani tasarı ve teklif şeklinde gelenden çok daha kötü bir sistem. Çünkü bakıyoruz ki biz gelen kanunların ya da gündeme alınan kanunların hemen hemen tamamı Hükümetten geliyor yani Cumhurbaşkanlığından geliyor. Belli çok açık yani bunu biliyor, arkadaşlarımız da imzalıyor. Ee, biz burada milletvekilleri hazırlamış gibi yapıyoruz. Bu yanlış bir şey. Bir İç Tüzük değişikliği yapılabilir bu konuda ve tekrar tasarı ve teklif şekline dönülebilir. Niye arkadaşlarımız... İktidar partisi milletvekilleri için söylüyorum. Muhalefet partisinden vermiş olduğu kanun teklifleri de hiçbir şekilde zaten gündeme gelmiyor, böyle bir şey söz konusu bile değil, maalesef. Önergelerle ilgili konuşuldu. Gerçekten herkes “Meclisin itibarı” diyor, herkes. Ya, gerçekten Bakanların, milletvekillerinin vermiş olduğu yazılı soru önergelerine verdikleri cevap hakaret; milletvekillerine hakaret, Türkiye Büyük Millet Meclisine hakaret, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerinin temsil etmiş olduğu millete hakaret. Bu her gün yapıyor, sizin gözünüzün önünde yapıyor Sayın Meclis Başkanımız.

Bakın, Sayın Meclis Başkanımız, bir milletvekili suç işleyemez yani işlerse Anayasa’da, kanunlarda bir milletvekilinin nasıl yargılanacağı, ne olacağı düzenlenmiş vaziyettedir, bunlar işler ama bir milletvekilinin meydanlarda dövülmesi, polis tarafından dövülmesi, bacağına kırılması ve buna Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının susması, bu olacak bir şey değil. Ya, gerçekten Türkiye Büyük Millet Meclisi ve demokrasi adına çok karanlık bir dönemden geçiyoruz ve bunun sorumluları sizlersiniz. 2 tane cümle söyleyin ya, bilemezsiniz ki, kim suçlu kim değil, bilemezsiniz.

Bakın, dün akşam, burada, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı şu anda hâkimin karşısında olan Türk Tabipler Birliği Başkanını yargıladı, infaz etti, işte, terör örgütünün üyesi yaptı “Silah yakalandı.” dedi, bilmem ne, şimdi bakıyoruz, savcılık “terör örgütü propagandası yapmak” sadece bundan sevk etmiş. Belli değil ki ne şey... Nasıl yargılıyorsunuz, nasıl bu şekilde konuşursunuz? Nasıl bir yetki, nasıl bir öz güven bu? Aynı Cumhurbaşkanı Yardımcısı -atanmış bir insan, memur yani Cumhurbaşkanı Yardımcısı filan olabilir ama memur- dün gece “Adayınızı çıkaramıyorsunuz.” diye siyasi polemiklere giriyor burada. Ya, dur bakalım ya, senin işin mi bu ya? İşine bak sen. Bunu milletvekillerine yapıyor, bir partinin genel başkanına karşı bu şekilde konuşuyor. Kim koruyacak bizi Sayın Meclis Başkanı? Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin onurunu koruyacak olan kimdir, mekanizmayı işletecek olan kimdir? Sizsiniz. Yapmıyorsunuz bu görevinizi ve bu, tarihe bu şekilde geçmiştir. Bu konuda en eksik olan Meclis Başkanlarından biri olarak tarihe geçiyorsunuz.

Çok fazla tekrara düşmek istemiyorum değerli arkadaşlarım ama bakın, adaleti önce kendi içimizde uygulayacağız, değinildi. Burada çalışan arkadaşlarımızdan bazılarını 31 Aralıkta ya da 30 Aralıkta işten çıkarıyorsunuz, 1 Ocakta geri alıyorsunuz. Ya, Sayın Meclis Başkanı, bu nasıl bir sistem ya? Yasalar mı böyle zorluyor? Niye böyle oluyor diye soruyorum çocuklara, diyorlar ki “Kıdem tazminatı almayalım diye böyle yapıyor.” Allah Allah! Devlete bak! Ya devleti bıraktım, Türkiye Büyük Millet Meclisine bak! Kamu Denetçisi kardeşimiz de orada oturuyor. Yani devletin yapmış olduğu insan hakları ihlallerini incelemek üzere kurulmuş ve Meclis tarafından görevlendirilmiş. Kitabını okudum, benim eski arkadaşım, otuz beş senelik. Yazmış faaliyetlerini; “Millî Eğitim Bakanlığını ziyaret ettim, filan yere gittim.” Bu konuda ne yaptın Sayın Denetçi? Böyle bir şey olur mu değerli arkadaşlarım? Çok kötü bir sınav veriyorsunuz, böyle bir şey olur mu? Oluyor işte, olanlar bunlar.

Bakın Sayın Meclis Başkanımız, geçen yasama döneminin sonunda –hani, biraz evvel “Çok bilmiş çalışanlar.” filan dedi ve siz kızdınız, tepki gösterdiniz- bazı arkadaşlar için -işte, kimdir, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı- ayrıcalıklı kanun çıkardınız. Anayasa Mahkemesi ne yaptı ona, bilmiyorum. Dediniz ki: “Emekliye sevk edilirse emekli maaşlarını yüzde 50 fazla alırlar.” Ya, böyle

bir şey olur mu, böyle bir kanun olur mu? Ha, bir de onlara kadro ayırdınız “Filan kadroya da atanırlar. Emekli maaşlarını yüzde 50 fazla alırlar.” Bu Meclis çıkardı, biz el kaldırdık buna değerli arkadaşlar, siz el kaldırdınız. Ben kişiliğine bir şey demiyorum hiç kimsenin. Şu anda Sayın Genel Sekreterimiz görevden alınırsa isterse emekliliğini ister ve emekli maaşını yüzde 50 fazla alarak emekli olur. Yanılıyorsam böyle bir şey yok deyin. Böyle bir kanun çıkarılır mı? Siz niye sesinizi çıkarmadınız? “Bu büyük bir adaletsizliktir, haksızlıktır, bunu reddediyorum.” demediniz ama bir gariban adamı, burada çalışan bir garibanın kıdem tazminatı almaması için yıl sonunda işten çıkarıyorsunuz, yılın başında tekrar işe alıyorsunuz; bunlar olacak işler değil.

Ya, Sayıştay, Sayıştay; biraz evvel uzun uzun anlattı Sayın Bakanımız, Sayın Şener. “Tüyü bitmemiş yetim hakkı” diye bir laf var bu memlekette kardeşim ya! Bu millet yani bu devlet, neyse bu yapı, o lafın üzerinden buralara kadar gelmiş ve duruyor. Ya, siz ne yapıyorsunuz arkadaşlar ya? Her biriniz inançlı, bu lafın anlamını bilecek insanlarsınız ya. Ya, siz ne yapıyorsunuz ya? Niye tüyü bitmemiş yetim hakkını kovalamıyorsunuz? Ne yapıyorsunuz ya? Bütün dünya biliyor artık, Türkiye de biliyor ya; yapılan haksızlıkları, yapılan yolsuzlukları, usulsüzlükleri yazmıyorsunuz yani yazmak zorunda kaldıklarınızı da öyle yumuşatarak yazıyorsunuz ki insan şaşıyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yanında mıydınız Sayın Bekaroğlu?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlarım, bakın, ne yazmışlar? “Diğer bulgular” diye bir şey çıkmış, diyor ki: “Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesinde tüp bebek için görevli şirket tarafından laboratuvar hizmeti sunulmamasına rağmen, bu hizmete ilişkin garanti tutarlarının ödenmesi...” Değerli arkadaşlarım, laboratuvar hizmeti sunmadan para almaya devam etmiş. Kaç lira gitti ya? Bu çok basit bir şey midir de “diğer bulgular” a yazmışsınız? Bunu da Sağlık Bakanına soracağız ne yaptı diye, bu nedenlerden dolayı ne yaptı ne yapılmadı diye soracağız. Böyle bir denetim olur mu, ne yapıyorsunuz siz ya?

Ya, arkadaşlar, şirketlerin adını yazmıyorsunuz, işte, kişileri hiç yazmıyorsunuz. Nasıl göreceğiz, nasıl bileceğiz, nasıl denetleyeceğiz? Şeffaflık diye bir şey yok mu, şeffaflık? Her şeyden evvel açık olacak, devlet adına ne yapılıyorsa her şey didik didik edilecek. Ya, bu Türkiye Büyük Millet Meclisi sizi seçti, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına çalışıyorsunuz ve milletvekillerine getireceğiniz raporlarla biz buradan milletin hakkını, hukukunu savunacağız. Biz görevlendirdik sizi; yapmıyoruz biz de görevimizi, zaten mekanizmalar... Siz görevinizi yapmamanıza rağmen orada oturmaya devam ediyorsunuz. Bu, sizin şahsınızla ilgili filan değil değerli arkadaşlar; kişilerle ilgili bir şey söylemiyorum, kişiler beni ilgilendirmiyor. Bu şekilde bir sistem işliyor ve yazıktır. Sayıştayın bu hâle geldiği, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde -ki cumhuriyetten önce kurulmuş bir kurumdur- böyle bir şey yoktur değerli arkadaşlarım ya. Sayıştay memurlarının bu kadar ezildiği, denetçilerinin yazdıkları raporların bu kadar büküldüğü, silindiği görülmemiştir, yoktur böyle bir şey.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, nereden biliyorsunuz Sayın Bekaroğlu?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bunların en temelinde Cumhurbaşkanlığı sistemi yatıyor değerli arkadaşlarım. Siz, Sayın Sayıştay Başkanı, değerli arkadaşlarım; mekanizma, sistem gereği sizi seçen, oraya gönderen Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı kendinizi sorumlu görmüyor musunuz? Öbür tarafta da yani tüyü bitmemiş yetim hakkıyla da bir derdiniz olduğunu sanmıyorum -aha da ileri bir cümle bu- olsa farklı bir şekilde davranırdınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz başka makamlara, Cumhurbaşkanlığına karşı, oraya karşı kendinizi sorumlu hissediyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kul hakkı var Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kul hakkı mı? Kul hakkıyla hiçbir şeyiniz yok.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önce kul hakkına dönün.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, tüyü bitmemiş yetim hakkı diyorum. Burada kaç lira para gitti? 10 tane bulgu var böyle, 20 tane bulgu var ama bu laboratuvar çalışmadan bu şirketin aldığı paralarla kaç lira gitti tüyü bitmemiş yetime?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Az önce “Yapılmadı.” dediniz, yapılmış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alalım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yani yardım edeceğimiz insana... İşte, asgari ücreti şu liradan şu liraya getiremememizin sebebi sizsiniz arkadaş, sizsiniz bir de sayın milletvekilleri.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tüyü bitmemiş yetim hakkı diye bir derdiniz yok. Yani siz kendinizi seçilmiş olarak görüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – “Biz yaptığımız şeyi yüce dava adına yapıyoruz. Dolayısıyla bizim için ayetler de hadisler de gelenekler de böyle şeyler söz konusu değildir.” Başkasına da öbürüne de ötekine de “O düşmandır, ona düşman hukuku uygularız.” diye bir anlayışa sahiptiniz. Bu anlayış son derece tehlikelidir değerli arkadaşlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

Şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Yaşar Kırkpınar’a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Saygıdeğer Meclis Başkanım, çok Kıymetli Sayıştay Başkanımız, çok Değerli Başdenetçimiz ve Meclis Sekreterimiz, çok kıymetli bürokratlarımız, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Gazi Meclisimize sunulan 2023 yılı bütçemizin Meclisimize, milletimize hayırlı uğurlu ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Vatanın istiklali ve istikbalini daima canından aziz bilen büyük Türk milleti, memleketi işgal altından kurtarmak için üstün fedakârlık ve azimle mücadele etmiş ve bu mücadele, 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyetin ilan edilmesiyle taçlanmıştır. Cumhuriyetin ilanına giden yolda elbette kolay zaferler kazanılmamıştır. Millet içinde bulunduğu zor şartları ancak inanç, birlik, beraberlik duygularıyla aşabilmiştir, Türkiye Cumhuriyeti de doksan dokuz yıldan beri aynı ruhla muhafaza edilerek bugünlere ulaşmıştır. Çanakkale’yi geçilmez kılan, Sarıkamış’ta geri dönmeyi düşünmeyen ruh bugün hâlâ dipdirdir. Bu durum 15 Temmuzda hainler tarafından test edilmiş ve gerekli cevap önce Türkiye Büyük Millet Meclisi ve daha sonra 85 milyon aziz milletimiz tarafından verilmiştir.

Cumhuriyetimizin en büyük kazanımı, millet iradesinin yönetime yansması olan demokrasidir. Milletimizin huzuru, mutluluğu, refahı için cumhur iradesine, hukuka, adalete sadakatle sahip çıkacağız; el ele vererek çok daha aydınlık yarınlara, inşallah, hep birlikte ulaşacağız. Binlerce yıllık devlet

geleneğinin mirası ve milletimizin hür iradesi üzerinde yükselen, emekle, özveriyle doğan Türkiye Cumhuriyeti'ni demokrasi ve adaletle geliştirerek payidar kılmak, burada, başta biz milletvekilleri olmak üzere tüm milletimizin görevidir.

Bu duygu ve düşüncelerle cumhuriyetimizin 99'uncu yılını yürekten kutluyorum. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, aziz şehit ve gazilerimizi rahmet ve minnetle bir kere daha yâd ediyorum.

Meclisimizin bütçesiyle ilgili hususlara geçmeden önce, AK PARTİ hükûmetlerine 21'inci kez bütçe yapma fırsatı vermesi dolayısıyla, ben, aziz milletimize burada bir kere daha en kalbî şükranlarımı arz ediyorum.

Yaşamış olduğumuz coğrafyanın vekâlet ve ticaret savaşlarına ev sahipliği yaptığını hepimiz bilmekteyiz. Dünyanın en büyük güçlerinin rol aldığı bu arenada, Türkiye âdeta mucizeler yaratarak konumumuzu ve duruşumuzu net bir şekilde ortaya koymuştur. Türkiye her alanda yerini alarak çok başarılı bir grafik çizmiştir ve çizmeye de devam edecektir. Dünya devletlerinin gücümüzü görüp tüm dikkatlerini bize yönlendirmelerinde de bunun etkisi fevkalade büyüktür. Çanakkale, Millî Mücadele ve 15 Temmuz ruhuna sahip olan Gazi Meclisimiz mazlumların yanında yer almış ve üzerine düşeni fazlasıyla yapmıştır. İnşallah, bu yüce ruh kıyamete kadar da devam edecek ve yüce devletimiz ebediyen bu topraklarda var olacaktır.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden kesin hatlarıyla ayrılmıştır. Bu çatı altında yaptığımız çalışmalar Türkiye'nin istikbalini temin edecek önemi haizdir. Bilindiği üzere, dış ilişkiler ve protokol hizmetleri kapsamında devletler arası ilişkilerin geliştirilmesinde parlamenter demokrasinin rolü her geçen gün daha da artmaktadır. Mensubu olduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yasama yılında diğer ülkelerin parlamentoları, parlamenter asambleler ve uluslararası kuruluşlarla temaslarını yürüterek yoğun bir şekilde diploması yürütmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Profesör Doktor Mustafa Şentop 27'nci Dönem Altıncı Yasama Yılı'nın başlaması dolayısıyla Mecliste bir resepsiyon vermiştir. Resepsiyona Fener Rum Patriği, Türkiye Ermeni Katolikleri Ruhani Lideri ile Süryani Kadim Vakfı Başkanı ve çeşitli ülke temsilcileri resepsiyonda yer aldılar. Resepsiyon mozaiğine baktığımızda, her duygu, düşünce ve inşaya ne kadar önem verdiğimizizi göstermesi açısından çok önemlidir. Meclis Başkanlığımızın yakın coğrafyamızdaki ülkelerle ilişkilerimizin geliştirilmesine çok büyük bir önem verdiğini hepimiz yakından takip ediyoruz.

Diğer yandan, Gazi Meclisimizde bakım, onarım ve yenileme, geliştirme, altyapı, üstyapı gibi çalışmalar rutin bir şekilde devam etmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin teknolojik imkânlardan en iyi şekilde faydalanarak daha etkin ve verimli, hızlı hizmet verebilmesine Meclis Başkanlığımızın büyük önem verdiğini burada bir kere daha vurgulamak istiyorum. Sayın Başkanımıza ve ekibine bir kere daha şükranlarımı sunuyorum. Özellikle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan yeni teknolojik düzenlemeden ve bu Meclisin üç yıldan beri bize tahsis edilmiş olmasından dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Hiç şüphesiz, Meclisimizin 2023 yılı bütçesinin yasama yetkisini kullanan biz milletvekillerinin çalışma şartlarını iyileştirmek ve yasama süreci ile kalitesini geliştirmek adına önemli bir performansın olacağına inanıyorum. Bütçemizin hazırlanmasında emeği geçen tüm paydaşlara ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu vesileyle, bütçemizin hayırlı ve bereketli olmasını da temenni ediyorum.

Sayıştayımızla ilgili de bir iki cümle ifade etmek isterim. Tabii, Sayıştay bizim tarihi, kadim ve çok saygın bir kurumumuz, yıpratılmaması gereken çok önemli bir kurumumuz. Dolayısıyla, bu konuda eleştiri yapan arkadaşlarımızın bunları göz önünde bulundurması gerektiğini de buradan bir kere daha salık veriyorum.

Son olarak, Sayıştayımızın bütçesiyle ilgili de şunları ifade etmekte fayda var: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle oluşan yeni sistem ve yönetim anlayışıyla, bütçe politikasının da değişmesi bu anlamda söz konusu olmuş, Sayıştay da faaliyetlerini bu doğrultuda planlayarak bütçede öncelik tanınan alanlarda denetimlerini yoğunlaştırıp birden fazla kurumu ilgilendiren hususlarda denetimlerine özellikle ağırlık vermiştir. Sayıştay, denetim süreçlerinde yenilikler ve yeni teknolojilerin kullanımını artırmak suretiyle sürekli bir modernleşme süreci içerisine girmiştir. Sayıştayın amacı, denetim prosedürlerini daha yönetilebilir hâle getirerek ve kaynakları daha etkin kullanarak denetim kapasitesini artırmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için denetçiler ve diğer çalışanlara bu değişimler hakkında sürekli bir bilgilendirme yapılmakta ve eğitimler bu süreçte devamlı verilmektedir. Araştırma ve geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmesi de çağdaş denetime yönelik diğer bir adım olarak görülüyor. Son yıllarda çeşitli ülke sayıştaylarının çağdaş denetim, yöntem ve uygulamalarına yönelik yayınların Türkçeye çevrilmesi de önemli bir hizmettir. Meslek mensuplarının akademik çalışmalarında ve diğer araştırmalarda da Sayıştay denetiminin bilimsel yaklaşımlarla desteklenmesi ve yeni amaçlarla güçlendirilmesi önemli katkılar sağlamıştır. Kökünü tarihimizden aldığı birikimlerle sürekli yenilenen ve gelişen, daha iyi bir kamu yönetiminin oluşması için hizmet eden Sayıştay Başkanlığımız, kamuda hesap verme sorumluluğuyla mali saydamlığa katkı sağlamak üzere denetim, yargılama ve rehberlik yapmakla birlikte, denetimlerinin ön yargıdan uzak, tarafsız bir biçimde yürütülmesi ve mesleki etik kurallarına uyulması kurumsal güvenilirliğin vazgeçilmez hâle gelmesini de sağlamıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayıştayımızın bu anlamda çalışmalarının devam edeceğini temenni ediyor ve Başkanımın uyarmasıyla konuşmamı burada sonlandırmak istiyorum.

Bütün kurum ve kuruluşlarımızın bütçesinin hayırlı uğurlu ve bereketli olmasını temenni ediyor, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Kamil Okyay Sındır, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Sayıştay Başkanım, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanım ve değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; bugün bütçe görüşmelerimizin ikinci günündeyiz ve ilk olarak, üyesi olmaktan da onur duyduğumuz, milletimiz adına görev yaptığımız Türkiye Büyük Millet Meclisi ve yine milletimiz adına mali yargı denetimi yapan Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumlarının bütçelerini görüşüyoruz.

Şimdi, tabii, Sayın Meclis Başkanımız gerek bize sunduğu, takdim ettiği faaliyet raporunda gerekse sunuş kitapçığında Meclis faaliyetlerimiz hakkında detaylı bilgiler verdi, teşekkür ediyorum. Tabii, ben de birkaç soruyla kendilerine düşüncelerimi ve öğrenmek istediğim hususları yöneltmek istiyorum.

Şimdi, bir soru önergesi veriyoruz, verdiğimiz soru önergelerine süresi içinde yanıt verilip verilmediği kontrol ediliyor ve bu da yayınlıyor, sizin de verdiğiniz raporlarda bunlar yazılı olarak var ama en az onun kadar, verilen yanıtların soru önergesindeki bu soruların karşılığı olup olmadığının da kontrol ediliyor olması... Sayın Grup Başkan Vekilimizin verdiği örneklerle de aslında tam karşılığını

bulan örneklerle de bize gelen yanıtın, sorduğumuz soruların karşılığı olup olmadığına dair bir denetim mekanizmasının da olmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Yoksa, ben, daha dün, İzmir’de, işte, bir okulun yıkılması söz konusu –Atakent Anadolu Lisesi- onunla ilgili bundan beş-altı ay önce bir soru önergesi vermişim, gelen yanıtı bakıyoruz, sorduğumuz soruların hiçbirine yanıt bulamadığımı görüyorum. Dolayısıyla, soru sormak değil, verilen yanıtın sorunun karşılığı olup olmadığını kontrol etmek belki de daha önemli. Tabii, bu yapılmıyorsa milletvekilimizin gelen yanıtları tatmin edici bulmadıklarına dair beyanıyla, ilgili kamu idaresine bir uyarı yazısıyla yanıt talep edilmesi yerinde olacaktır.

Tabii, İç Tüzük madde 99’da “Yazılı soru önergeleri süresi içinde cevaplandırılmadığı takdirde Cumhurbaşkanına yardımcılarına veya bakanlara bildirilir.” hükmünün de yerine getirilmesinin, görevimizi layıkıyla yapabilmek adına -yasama organında- çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tabii, bunun da bir müeyyidesinin olmaması, umursamazlığın, yürütme tarafından adam sendeciliğin bir sonuç olarak karşımıza çıkmasına neden oluyor.

27’nci Dönemde verilen yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranının yüzde 63,97 olduğunu belirtiyorsunuz. Tabii, bu, önceki yıllara göre belki iyi bir durum, daha başarılı bir faaliyet olarak ifade edilebilir ama üçte 1’i yanıtlanmıyor, verilen soruların üçte 1’i karşılığını hiç alamıyor, bırakın soruya verilen yanıtın tatmin olup olmamayı cevap verilmiyor. 73.352 yazılı soru önergesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 24’üncü Dönemden bugüne en yüksek önerge sayısı olduğunu belirtiyorsunuz, sayı gerçekten oldukça fazla. Tabii, bu sayının bu kadar fazla olmasının iki nedeni olabilir: Ya, yürütme çok yanlış işler yapıyor, bu eksiklikleri sorarak öğrenmek adına yasama organı, yasama üyeleri bu soruları soruyorlar; ikincisi de sözlü soru önergesinin Anayasa ve yeni sistem gereği artık verilemiyor, sorulamıyor olması, bunun daha çok tamamen yazılı soru önergelerine yükleniliyor olması. Genel Kurul çalışmalarımız esnasında milletvekillerimiz tarafından sorulan sorular var, tabii, bunlar da muhatap bulamadığı için kayıtlara giren cevapsız sorular olarak kalıyorlar maalesef.

Tabii, biz hepimiz, başta Sayın Meclis Başkanımız olmak üzere, yasamanın daha kaliteli olması ve Anayasa Mahkemesinden ret olmadan kanunların Türkiye Büyük Millet Meclisinden çıkmasını arzu ederiz; bu, bizim Meclisimizin, yüce Meclisimizin, Gazi Meclisimizin itibarı adına da çok önemli ama bakıyoruz ki Komisyonumuza gelen hemen hemen her kanun teklifinin birçok maddesinde Anayasa’ya aykırılık... Anayasa’ya aykırılık konusunda herhangi bir ön şeyden geçiyor mu? Geçmediğini de görüyoruz, diğer komisyonlarda da bunun benzeri durumlar söz konusu. Dolayısıyla, Anayasa’ya aykırılık konusunda bir filtreden geçmeden, değerlendirmeye tabi tutulmadan gelen kanun teklifleri, Anayasa Mahkemesinden de kimi zaman geri dönmek zorunda kalıyor.

Torba kanunları temel kanun olarak yapıyor, görüşüyor olmak, hep üzerinde ısrarla durduğum, çeşitli kereler, sayısız kereler ifade ettiğim yasama kalitesini ve samimiyeti ortadan kaldıran bir durum. Yani bunun bölümler hâlinde görüşülmesi ve herhangi bir madde itirazımızın tümü üzerinde verilen oylamayla geçerli kılınmaması. Aslında temel soru da şu: Bir milletvekili temel kanun yapmak istese çünkü artık yeni sistemde tasarı yok, tamamen milletvekillerinin verdiği kanun teklifleri, Hükümetten gelen bir bütçe kanunu, bir kesin hesap kanun teklifleri var, onun dışında sadece milletvekili... Bir milletvekili veya bir milletvekili grubu düşünemiyorum ben, gelip bir temel kanun hazırlasın çünkü arkanızda Hükümet, yürütmenin yetkili organları olmadan yani yürütme olmadan böyle bir temel kanun hazırlamak oldukça kapsamlı bir iş, bir mesele. Bu temel kanun nasıl hazırlanacak, böyle bir temel kanun yapma imkânı var mıdır bu yeni sistemde; bu, tartışmalı bir durum hâline geldi.

Tabii, sözlü soru önergesi veremediğimiz için, denge denetleme fonksiyonunun daha etkin yerine getirilmesi pek mümkün olamıyor, zaten değil. Bu, çok daha hızlı, etkin, verimli ve Meclise verilen yazılı önergelerin sayıca azalmasına ve yasama denetiminin de etkinliği adına önemli bir durum.

Soma faciasından ya da daha doğrusu katliamından sonra Meclis Genel Kurulumuzca tüm siyasi partilerin ortaklaşa önergesiyle kurulan Meclis araştırması komisyonu raporunda yer alan 111 önerinin takibini yapabildiniz mi Sayın Başkanım? Yapılmadıysa nedenini merak ediyorum ve yapıldıysa da sonuçları ne olmuştur? Benzer şekilde, Meclisimizde -ki benim de üyesi olduğum- bir deprem araştırma komisyonu kuruldu çok yakın bir geçmişte ve oldukça etkin, verimli ve yoğun bir çabayla rapor üretildi; size de takdim ettik, sizin huzurunuzda. Bu raporda tanımlanan 260 öneri var, bunların takibi yapılabiliyor mu? Bunları da sizin takdirinize... Eğer uygun görürseniz yanıtlarınızı almak isterim.

Sayıştayla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Anayasa'mızın "Yargı" başlıklı üçüncü bölümünün dördüncü alt bölümünde 160'ıncı maddeyle tanımlanmış esas itibarıyla bir mali yargı organı olduğunu biliyoruz. Diğer yargı organlarından en önemli ayrımının, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlemlerinden oluşan yargı eylemini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yani yasama organı adına yapıyor olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, milletin vergileriyle ayakta duran yüce devletimizin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - ...yürütmenin yönetimindeki kurumların yaptığı harcamaların mali denetimlerini yapan Sayıştay, bu yetkisini yine milletin Meclisinden alarak yapar. Dolayısıyla tüyü bitmemiş yetimin hakkını kollamakla, devletimizin yağmalanmasını, yolsuzlukları önlemekle, başta bütçe kanunu olmak üzere yasalarla görev, yetki ve sorumlulukları, gelir ve harcamaları tanımlanmış olan kamu idarelerinin mali iş ve işlemlerini denetlemekle ve bunu milletin iradesini temsil eden Meclis nezdinde millete bildirmekle yükümlü.

Ben bu konuda şunu çok rica ediyorum: Geçmişte çok daha etkin, verimli ve yasama kalitesi açısından, yargı denetimi açısından, mali yargı denetimi açısından kamu idarelerinin çok önemli görevlerini yapmış olan Sayıştayımızın bundan sonra bunu sürdürmesi gerekir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Aksi takdirde, ne devleti ayakta tutma imkânını ne yolsuzlukları, hırsızlıkları ne de bununla ilgili tüm yanlış, hukuksuz harcamaları önlemenin mümkün olamayacağını düşünüyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili bir sorum var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, bir dakikayı aştık.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitirdim, son olarak onu soracağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru-cevap kısmında sorarsınız onu da.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Kamu Denetçiliği Kurumu ile İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunlarında benzerlikleri itibarıyla iş ve fonksiyon açısından çakışmalar var mıdır, birlikte uyumlu bir çalışma mı söz konusudur, yoksa birbirleriyle çakışmalı durumlar var mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Salih Cora, buyurun lütfen.

SALİH CORA (Trabzon) - Çok kıymetli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız, Değerli Kamu Başdenetçimiz, Kıymetli Genel Sekreterimiz, bürokratlarımız, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Anayasa'mızın 74'üncü maddesinde yer alan, Türkiye'nin en genç anayasal kurumlarından biri olan Kamu Denetçiliği Kurumu üzerine söz almış bulunmaktayım. Kamu Denetçiliği Kurumu 6328 sayılı Kanun'la kurulmuş ve şu anda amacına uygun bir şekilde çok önemli faaliyetleri icra etmekte, âdeta yasamanın bir mihmandarı gibi çalışmalarını sürdürmektedir. Bu manada, Değerli Başdenetçimiz Sayın Şeref Malkoç Bey'e özellikle çok teşekkür ediyorum. Kurum son zamanlarda çok büyük bir atılım göstermekte; aldığı kararlarla, tavsiye kararlarla beraber birçok mağduriyetin önlenmesine vesile olmaktadır. Özellikle Kurumun son yıllarda bu tavsiye kararlarını takip etmesini de önemsiyoruz ve bu tavsiye kararlarına uyum oranının yüzde 20'lerden yüzde 79'lara çıkmış olmasının ve dünyadaki köklü ombusmanlık kurumlarıyla âdeta aynı düzeye gelmesinin takdire şayan bir durum olduğunu ifade etmek istiyorum.

Yine, aynı şekilde, Kamu Denetçiliği Kurumu özel raporlar ve çalışmalarla beraber de yine dünyada ve ülkemizde yaşanan birçok olayın Kamu Denetçiliği Kurumu perspektifi içerisinde incelenmesine ve değerlendirilmesine imkân sağlamıştır. Birçok mevzuat değişiklikleriyle geniş kitleleri ilgilendiren problemlerin çözümüne katkı sunmuş, bireysel nitelikteki başvurularla sadece ilgili vatandaşın problemini değil, benzer nitelikte ancak başvuru yapmamış olan birçok kişinin de hukuki sorunlarını açıklığa kavuşturacak ve yargının da iş yükünü azaltacak faaliyetlerde bulunmuştur ve bu Kurumun kuruluşunda ne kadar doğru ve isabetli bir karar aldığımız sonucu da ortaya çıkmıştır.

Özellikle ifade etmek isterim ki -bunu örneklerle belirterek- Kamu Denetçiliği Kurumunun işlevini iyi hatırlamamızda yarar vardır. Biliyorsunuz, ülkemizde çocuk teslimine ilişkin çok kötü manzaralar ve olaylar yaşanıyordu. Bu çocuk tesliminin icra sisteminden çıkarılmasına ilişkin almış oldukları tavsiye karar, Türkiye Büyük Millet Meclisinden de çıkarmış olduğumuz kararla beraber aile buluşma noktaları, çocuk teslim merkezleri gibi birimlerin ihdas edilmesine imkân sağladı ve tabiri caizse boşanan çiftlerin çocuklarının o kötü görüntülerden kurtarılmasına imkân sağlamıştır. Aynı şekilde şimdi de aile ara buluculuğunu tartışma konusu hâline getirmesinin de mahkemelerde boşanma davalarını doğrudan etkileyecek bir husus olduğunu düşünmekteyim.

Benzer bir şekilde, Türkiye'de sık sık sosyal medyada ve yaygın mecralarda sokak hayvanlarına yönelik şiddetle ilgili olarak çok sayıda olumsuz örneklerle karşı karşıya kalıyorduk. Kamu Denetçiliği Kurumu bu konuyu da kendine vazife olarak görüp, önden çalışmalar yapıp bizleri de bilgilendirerek, sonuçta Türkiye Büyük Millet Meclisinde sokak hayvanlarına ilişkin, hayvan haklarıyla ilgili çok önemli bir yasal düzenlemenin geçmesine katkı sağladılar. Artık, hayvanlarımızı bir mal olarak değil, can olarak değerlendirme sürecine gitmemize vesile olmuştur.

Yine, benzer şekilde, özellikle hükümlülerin adres güncelleme talepleri konusunda yaşadıkları sorunlar ciddi derecede hükümlülerin mağduriyetlerine neden oluyordu. Bu şekilde bütün cezaevlerindeki müdürlüklerle temasa geçerek yaptıkları çalışmayla da bu mağduriyetin giderilmesini önlemişlerdir.

Öğrenim kredisi almaktayken devam ettiği öğretim kurumunu değiştiren öğrencilerin kredilerinin belirtilen süre boyunca ödenmesine devam edilmesine yönelik düzenleme yapılması hususundaki tavsiye kararı da öğrenim kredisi alan milyonlarca öğrenciyi etkilemektedir. Burada şunu da ifade etmeliyiz: Bizim birçok üniversite öğrencimiz yükseköğrenim kredisi almaktadır ve bu kredilerin de faizleri her zaman problem olarak öne çıkmaktaydı. İşte yapılan bu çalışmalar, alınan tavsiye kararları bizim perspektifimizi genişletmiştir ve bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmekte olan kanunla,

yükseköğrenim kredisi alan öğrencilerin almış oldukları kredileri faizsiz bir şekilde ödemelerine imkân sağlayan bir yasal düzenlemeyi gerçekleştiriyoruz. Bu uyumlu ve eş güdümlü çalışmanın sonuçlarının ne kadar faydalı olduğunu görüyoruz.

Yine, zihinsel engelli bireylerin belediyeye ait genel amaçlı tesislerden ücretsiz yararlanabilmelerine imkân sağlayacak makul düzenlemelerin yapılmasına yönelik tavsiye kararları da on binlerce zihinsel engelli vatandaşımızı alakadar etmektedir.

Vakıf yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim elemanlarının, diğer yükseköğretim kurumlarında görev yapanlar gibi, on yıl görev yaptıktan sonra hususi damgalı pasaport alabilme imkânları bulunmamaktaydı. Ancak yine, kurumumuz, yapmış olduğu çalışmalarla ve kanun değişikliği yapılması noktasındaki önerisiyle, vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışan 20 bin öğretim elemanını ilgilendiren önemli bir çalışmayı da ortaya koydu. Sözlü sınavların daha iyi, daha nitelikli, daha kaliteli yapılması için önemli çalışmaları ortaya koydu.

Noter işlemleri sırasında hem noterlerdeki yoğunluğun ortadan kaldırılması için, burada, ödemelerin kredi kartıyla, banka kartıyla ve internet aracılığıyla mobil ödeme yapılabilmesinin önünü açan ciddi kararlar alarak, bu manada birçok kişiyi ilgilendiren ve işlemleri kolaylaştıran düzenlemeler yapılmıştır.

En çok rastladığımız hususlardan biri de şuydu değerli arkadaşlar: Her sınav zamanında nüfus cüzdanını kaybeden öğrencilerin dramları gözler önüne seriliyordu. İşte yine Kamu Denetçiliği Kurumunun, bir tavsiye kararı alarak, ÖSYM'nin düzenlediği sınavlarda, sınav merkezlerinde nöbetçi nüfus müdürlüğü uygulamasını hayata geçirmesi yüz binlerce öğrencinin stresini ortadan kaldıran bir uygulama oldu. Öğrenci tanımındaki yaş şartının kaldırılmasını önemli bir tavsiye kararı olarak değerlendiriyorum. Yine, öğrenci disiplin cezalarına ilişkin sicillerin tutulması ve belirli koşullar çerçevesinde silinebilmesi için açık ve net düzenlemeler yapılmasına ilişkin öneriler de tüm yükseköğretim öğrencilerini ilgilendiren düzenlemelerdir.

65 yaş üzerindeki vatandaşlarımızın özellikle belediye hizmetlerinden yararlandıklarında 65 yaş üstü olduklarına dair, pozitif ayrımcılıktan yararlanmak için belirli kartları yanlarında bulundurmaları gerekiyordu. Böyle bir zorunluluktan kendilerini kurtaran, sadece nüfus cüzdanıyla, 65 yaş üzeri vatandaşlarımızın istifade ettiği hizmetlerden yararlanabilecek bir tavsiye kararının da açıkçası yaşlılarımız tarafından onlara hürmet anlamında da takdirle karşılandığını ifade etmeliyim.

Çocuklarımızın, gençlerimizin ve toplumun ahlak yapısı üzerinde olumsuz etkiler bırakan reklamların engellenmesi ve bu reklamların ilgili içerikten arındırılması konusunda hızlı ve etkin işleyişi sağlamaya yönelik mevzuat düzenlemelerinin yapılması yönünde önerilerini de bulunduğunu biliyoruz.

Covid-19 döneminde de kurumumuz çok güzel çalışmalar yaptı ve bu dönemde karantinadaki memurların o izin sürelerinin yine tavsiye kararı doğrultusunda idari izinli sayılmalarını temin ettiler ve 3,5 milyon kamu personeli ilgilendiren önemli bir düzenleme yapılmış oldu.

Sonuç olarak şunu ifade etmeliyim ki Kamu Denetçiliği Kurumu faaliyet gösterdiği on yıllık süreçte, kuruluş amacına uygun bir şekilde, hukuk devletinin yerleşmesi, idarenin hizmet kalitesinin yükseltilmesi, iyi yönetim ilkelerinin üst düzeyde benimsenmesi, insan hakları ihlallerinin azaltılması, hukukun üstünlüğünün öncelenmesi noktasında çok önemli ve değerli faaliyetler ortaya koymuş, kurum ve kuruluşlara büyük katkılar sağlamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama faaliyetlerinde özellikle katkı sağlayacak önerileri, tavsiye kararlarını bizler de dikkate aldık. Bu nedenle, kendilerine özellikle çok teşekkür ediyoruz. Kamu hizmetlerinin hızlı, sorunsuz olarak yürütülmesi ve “İnsanı yaşat

ki devlet yaşasın.” anlayışını şiar alan, insanı temel alan devlet anlayışını en üst düzeyde yerleştirdikleri için ve bunun için özel çalışmalar yapmaları ve çok yoğun çalışmaları nedeniyle kendilerini tebrik ediyorum.

Bütçelerinin ve diğer kamu kurumu bütçelerinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum Salih Bey.

Şimdi Sayın Süleyman Girgin'e söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz on dakikadır.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Yarıncıdan sonra cumhuriyetimizin 99'uncu yılını kutlayacağız. Cumhuriyet, çağdaşıktır; cumhuriyet, yurttaşlıktır; cumhuriyet, özgürlüktür; cumhuriyet, erdemdir.

Başta, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, cumhuriyetimizi kuranları ve bugünlere taşıyanları saygı ve minnetle anıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesini tartışırken, esas olarak halk egemenliğini tartıştığımızı vurgulamak istiyorum. Meclisimiz, halkımızın iradesinin siyaset sahnesinde yerini almasını sağlayan en büyük kurum ve bu kurum kendisini emperyalizmle mücadele içerisinde var etmeyi becermiş bir miras üzerinde şekillenmektedir. Şöyle bir dönüp bakalım, tarih 23 Nisan 1920, saat 13.45.

En yaşlı üye olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk oturumuna Başkanlık edecek olan Sinop Milletvekili Şerif Bey, Meclisin açılış konuşması için Başkanlık Divanındaki yerini alır. Mustafa Kemal tarafından yazıldığı bilinen konuşması özetle şöyledir: “Ezelden beridir hür ve bağımsız yaşayan milletimiz bu esareti kesin ve kararlı bir biçimde reddetmiş, derhâl vekillerin toplamaya başlayarak Yüce Meclisini vücuda getirmiştir. Bu Yüce Meclisin Reisi sıfatıyla ve Allah'ın yardımıyla milletimizin iç ve dış tam bağımsızlığı dâhilinde geleceğini bizzat düzenleyerek ve bütün dünyaya ilan ederek Millet Meclisini açıyorum.” Daha ilk açılış anındaki sözlerde gördüğümüz gibi, Meclisin mayasında bağımsızlık ve halk iradesi vardır. Ancak, içinde bulunduğumuz tek adam rejimi yurttaşların iradesini ve karar alma hakkını savunan cumhuriyet fikrinden finansal karar alıcıların hizasına geçmiş şekilde devleti şirket gibi yönetmeye geçmiştir. Her ne kadar Sayın Erdoğan bunu allayıp pullasa da olan, cumhuriyetimizin yüz yıllık demokratik birikimine olmuştur. Böylece, bir yandan bütün siyasal sistemi tek bir kişinin ağzından çıkacak kararlara bağlayarak halk iradesinde onulmaz yaralar açmış hem de emperyal düzenin finansal baronlarına teslim olmuştur.

Değerli milletvekilleri, yıkılmış ve iflas etmiş bir imparatorluğun yıkıntıları üzerine yeniden inşa edilen cumhuriyetimiz, parlamenter demokrasi ve liyakati öne çıkaran yeni kurumlarıyla tüm ülke safında yurttaş temelli bir kalkınma dönüşümünü gerçekleştirmiştir. Saray rejimi yüz yıla yakın cumhuriyet deneyimimizin ardından adına “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” denilen bir sistemle Türkiye'nin dinamik toplumunu, ekonomik kapasitesini ve kurumsal birikimini kendi kategorisindeki ülkelerin bile gerisine düşürmüştür. Saray rejiminin anayasasız, hukuksuz, kurumsuz, bürokrasisiz ve liyakatsiz yönetimi neticesinde Türkiye, önce yerinde sayan bir ülkeye, ardından neredeyse bütün endekslerle gerileyen bir ülkeye dönüşmüştür. Adalet ve Kalkınma Partisi yönetiminde kurumsal çöküşün ve toplumsal buhranın eşiğine gelen ülkemiz teknoloji üretiminde ve AR-GE'de geri kalmış,

hazinesi, KOBİ'leri ve hane halkı borç batağına saplanmış, yüksek teknolojide ve ham maddede dışa bağımlı, hukuksuzluğun ve keyfiliğin hüküm sürdüğü otoriter ülkelerden biri olma konumuna hızla sürüklenmiştir. AKP yönetiminde Türkiye, demokrasi, ekonomi, eğitim ve diplomasi alanında krizlere ve çözümsüzlüğe savrulmuş, kurumlara güvenin azaldığı ve toplumsal huzurun kaybolduğu bir ülke konumuna getirilmiştir. Üretimden, kalkınmadan ve planlamadan uzak ekonomi politikaları sonucu Türkiye'de vasıflı iş gücü ve istihdam yaratamayan, katma değer üretemeyen, teknoloji ihraç edemeyen ve her şeyden önemlisi, bölgesel ve sınıfsal, sosyal adaletsizlikleri gideremeyen bir kara düzen oluşturmuştur. Ülkemiz ekonomiden özgürlüğe, eğitimden toplumsal barışa, kadın haklarından liyakate, yüksek teknoloji üretiminden çevre krizine kadar birçok alanda tüm kazanımlarını ve birikimlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmıştır. Tek adam rejimi Türkiye'yi demokratik değer ve hedeflerinden uzaklaştırmaktadır. Farklı görüşlere tahammül edemeyen AKP, güçler ayrılığı ilkesini yok sayarak yargı bağımsızlığını ortadan kaldırmış, Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkisi azaltmış ve Türkiye'yi büyük bir demokratik gerilemenin içerisine sürüklemiştir.

Değerli milletvekilleri, yüce Meclisimiz halkın hesap sorma makamıdır. O açıdan sorumluyuz ve sorumluluk, ne kadar acı olsa da tek adam rejiminin yarattığı tahribatın ardından şu sorulara cevap vermek bu ülkenin kuruluşu için hayatını ortaya koyan aziz şehitlerimize borcumuzdur. Bizzat Sayın Cumhurbaşkanının yetkili makamlara "Yeri geldiği zaman koyun mevzuatı bir kenara." telkinlerinde bulunduğu, hâkim ve savcılık sınavlarından önce siyasi parti bürolarında listelemelerin yapıldığı, mahkeme kararlarının uygulanmadığı bir yerde demokratik yönetimden bahsedebilir miyiz? Politikanın kamu kaynaklarını yağmalama ve bal tutup parmak yalama faaliyeti olarak görüldüğü, kolektif eylemden ziyade bencil ve eşitsiz rekabetin geçerli olduğu, kamusal statülere gelmede liyakate nazaran lidere sadakatin esas alındığı bir ortamda erdemini veya ortak iyinin sözünü edebilir miyiz? Demokrasi dört beş yılda bir temsilcilerin seçilmesi için sandığa gitmeye indirgenmiş, ifade, toplanma ve örgütlenme gibi başlıca özgürlükler dahi rafa kaldırılmışsa, orada politik katılımın asgari koşulları var mıdır? Kamusal kararların yasayla değil, tekil kararlarla belirlendiği yerde dengeden bahsedebilir miyiz? Toplumsal hayat, sermaye, din ve cinselliğin kısılcasına girmiş, yavaşmacılık, itaat ve sadakat kültürü neredeyse bütün ilişki biçimlerine sirayet etmişse orada gerçek anlamda bir kamu söz konusu olur mu? Eğer bu sorulara olumlu yanıt veremiyorsak -ki veremiyoruz- Türkiye'yi hâlâ kavramın öz anlamıyla bir cumhuriyet sayabilir miyiz? Ancak umutsuzluğa yer yok. Dün söyledim, her bütçede tekrar edeceğim: Bu bütçe iktidarı uğurladığımız bir bütçe arkadaşlar. Gelecek yıl dayanışmayı, yardımlaşmayı, hesap verebilirliği önceleyen bir sosyal refah devleti anlayışını hayata geçireceğiz. Cumhuriyeti tekrar ayakları üzerine kaldırıp halk egemenliğinin sözde değil, gerçekten hayata geçirilmesi için tam bir demokratikleşme programı uygulayacağız.

Değerli milletvekilleri, Sayın Meclis Başkanımız; Sayın Başkan, konuşmanızda Amasra'yı andınız. Eski bir maden işçisi olarak teşekkür ediyor, bir kere daha 41 madencimize Allah'tan rahmet, yaralılarımıza şifa diliyorum. Araştırma komisyonunun da kurulması çok önemli ve gerekliydi ancak şu soruyu sormadan edemiyoruz: Sayın Başkan, biz Soma'da 301 madencimizi kaybettikten sonra da bir komisyon kurduk. Soma araştırma komisyonu raporunda 131 maddede ortaklaşıldı ve içinde 111 öneri var, burada söylenenlerin de gerçek anlamda hiçbiri hayata geçmedi. Grup Başkan Vekilimiz Özgür Özel, Soma raporu yayımlandıktan bir sene sonra 56'sını dönemin Çalışma Bakanı Sayın Süleyman Soylu'ya, 55'ini de dönemin Enerji Bakanı Sayın Berat Albayrak'a sordu "Ne yaptınız bu 111 maddeye?" diye. Bu önergeler "cevap verilmeyen önergeler" listesinde duruyor çünkü hiçbir şey yapılmadı. Meclis bunların takibini yapmayacaksa bu komisyonları niye kuruyoruz? Bu konuda hangi çalışmalar yapılıyor veya çalışma yapılıyor mu?

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Milliyetçi Hareket Partisinden, buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Sayıştay Başkanım, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanım, çok saygıdeğer Komisyon üyeleri, kıymetli basın mensupları ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin muhterem bürokratları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

9 Temmuz 2022 tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi 4'üncü yılını doldurmuştur. Geride bıraktığımız dört yıl içinde ülkemiz birçok tehditle karşılaşmış ve birçok küresel sorunla mücadele etmiştir. Ülkemizin yoğun bir şekilde maruz bırakılmaya çalışıldığı küresel ve bölgesel baskılara karşı, sistemin sağladığı imkânlarla cevap verilmiş, bu süreçte sadece Türk milletini değil, beşeriyetin tamamını da yakında ilgilendiren bir performans sergilenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine resmen geçişle birlikte, anayasal kurumlarımız kanunlar çerçevesinde görevlerini icra etmeye devam etmiş, demokratik kural ve kurumlar işlev kazanmış, her kurum daha bağımsız ve etkin bir şekilde çalışmalarını icra etmiştir. Bu kurumların başında üyesi olmakla iftihar ettiğim Türkiye Büyük Millet Meclisi gelmektedir. Geride kalan dört yıl içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında çok değerli yasama faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi esas görevi olan yasama görevini yasama faaliyetleri aracılığıyla yerine getirmiştir.

Körelen sorun çözme kabiliyetini Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte tekrar kazanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu performansı rakamlara da yansımıştır. Verilen araştırma önergelerindeki ve yazılı soru önergelerindeki artış Türkiye Büyük Millet Meclisinin performansının geride kalan dönemlere göre arttığını göstermektedir. Sadece 2021 yılında yani Beşinci Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 112 birleşim, 486 oturum gerçekleştirilmiş; 818 saat 50 dakika çalışma yapılmış; Genel Kurul, komisyonlar ve Başkanlık Divanı çalışmaları kapsamında toplam 74.694 sayfa tutanak tutulmuştur. Ayrıca, Beşinci Yasama Yılında Meclis Başkanlığına 19.710 yazılı soru önergesi verilmiş, bu rakamlar dahi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim görevinden mahrum bırakılacağı veya bırakıldığını iddia edenlere cevap niteliği taşımaktadır. Altıncı Yasama Yılında gerçekleştirilecek yasama faaliyetleriyle birlikte bu rekor sayıdaki yasama faaliyetlerinin yerinin yeni rekor sayılarla değişeceği de muhakkaktır. Bu çalışmalarımızda gece gündüz bizlerin yanında olan ve yükümüzü hafifleten, Türk milletine hizmet etmek için yürüdüğümüz yolda bizlere yol arkadaşlığı yapan Türkiye Büyük Millet Meclisi personelimize bu vesileyle de teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Yine, bu vesileyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev ifa eden personellerimizin özlük haklarıyla ilgili önümüzdeki dönemde düzenlemeler yapılacağına olan inancımı da arkadaşlarımızın adına ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Altıncı Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinin yoğun bir çalışma içerisinde olduğuna hep birlikte şahitlik ediyoruz. Vatandaşlarımızın beklentilerini karşılayacak, dertlerine derman olacak birçok değişiklik Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmeye devam etmektedir. Hiç şüphesiz, önümüzdeki günlerde, üzerine eğilmenin zorunlu olduğu konular da Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine gelecektir. Ülkemizin sosyal, ekonomik meseleleri elbette bu kutlu çatı altında çözüme kavuşacaktır ancak kesin olan bir şey varsa o da Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin istikrarlı ve kalıcı bir şekilde sağlamlaştırılması için yeni bir Anayasa'ya ihtiyaç duyulduğudur. Yüz kırk altı yıldır devam eden, sosyal hayatta ve devletimizin işleyişine taassup eden Anayasa tartışmaları inşallah yine bu çatı altında son bulacaktır. Devletimiz ile milletimiz arasındaki karşılıklı sorumlulukları esas alan metin olarak gördüğümüz Anayasa'nın Türk milleti ile devleti arasındaki bağı güçlendirecek şekilde yeniden ele alınması öteden beri hedefimizdir. Cumhurun

müstesna bir mükafatı olan cumhuriyetin, temel organlarıyla da çok daha güçlü bir şekilde kökleşmesi için verdiğimiz bu çabanın Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında nihayete ereceğinden de hiç şüphemiz bulunmamaktadır. Hedeflerimizin başında yer alan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine sahip çıkmaktan -ilke, kural ve kurumlarıyla yaşamına hizmet konusunda- geri adım atmamız hiçbir zaman söz konusu değildir. Birliğimizi pekiştirecek, istikbalimizi güçlendirecek, istikrarımızı temin edecek ve istikbalimizi garanti altına alacak olan yeni bir Anayasa'nın milletimizin de hedefi olduğundan hiç şüphe yoktur. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin 4 Mayıs 2021 tarihinde açıkladığı, "Cumhuriyetin 100'üncü yılında 100 maddelik Anayasa" önerimiz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak koyduğumuz stratejik hedeflerden birinin yerine getirilmesinin de iftiharıyla ön çalışma hâlinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Bey'in ifade ettikleri gibi, şu anda önümüzde tarih nehri akmaktadır; bu nehri yalnızca seyir mi edeceğiz, yoksa yatağını değiştirmek için devreye mi gireceğiz? Elbette karar milletindir, takdir milletindir, irade milletindir fakat bizim de milletimizin temsilcileri olarak onun namına taşıdığımız sorumluluklar vardır. Yaptıklarımız kadar yapamadıklarımızdan da hatta yapmaktan kaçındıklarımızdan da hem bugüne hem de geleceğe karşı mesul olduğumuzun farkındayız. Bu farkındalığın herkese nüfuz etmesi de gönülden temennimizdir. Artık uzlaşmak ve yeni bir Anayasa hazırlamak millî vecibedir. Buna dudak bükenler, sırt dönenler, yapay kriz çıkaranlar, ipe un serenenler, füzuli bahanelerle konuşmaya bile kapalı duranlar tarih ve millet huzurunda demokratik hesaba şimdiden hazır olmalıdır.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yıl dönümünü yeni bir Anayasa'yla taçlandırmak, Millî Mücadele kahramanlarına, cumhuriyetin kurucu değerlerine, milletimizin bizatihi egemenlik hakları ile Türk tarihinin şerefli anılarına hürmetin ve gelecek nesillere düşen sorumluluk bilincinin gereğidir. Bundan kaçış bize göre yoktur.

Türkiye'nin huzur, güvenlik ve bekasının her fırsatta tehdit edildiği bir dönemde Milliyetçi Hareket Partisi olarak, aziz milletimizin bizden beklentilerini karşılamak için kalıcı çözümler üretmeye devam edeceğimizden ve üretilen çözümleri yine büyük Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında destekleyeceğimizden hiç kimsenin şüphesi de olmamalıdır. Geçmiş asrın tecrübeleri, önümüzdeki asra vurulacak Türk mührünün temelini oluşturacaktır.

Önümüzdeki yüz yılın Türk asrı olacağından hiç şüphemiz yoktur diyorum, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Kamu Denetçiliği Kurumumuzun ve Sayıştayın bütçelerine olumlu yönde oy kullanacağımızı bildiriyorum. Bu düşüncelerle bütçemizin yüce Türk milletine ve devletine hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Şimdi bir AK PARTİ'ye, sonra CHP'ye geleceğim; partileri dolaşıyorum.

Sayın İbrahim Aydın, ardından Sayın Emine Gülizar Emecan şeklinde devam edeceğiz.

Buyurun Sayın Aydın.

Süreniz on dakikadır.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Gazi Meclisimizin Başkanı, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımız, Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli Sayıştay Başkanım, Sayın Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı, değerli bürokratlarımız, basınımızın seçkin temsilcileri; herkesi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçe hakkını kullanırken, vatandaş adına kamu gelirlerini toplama ve bu gelirleri harcama konusunda yürütme organına yetki verilmekte ve bu yetkinin uygulama sonuçları da Sayıştay aracılığıyla denetlenmektedir. Bu bağlamda, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim faaliyetinin etkin bir şekilde yürütülmesinde Sayıştay denetiminin rolü büyüktür. Sayıştay, kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetleyerek sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporlar sunmaktadır. Sayıştay, bu yönüyle, yüce Meclisimizin bir kısım işlevlerini yerine getirmesi bakımından en önemli kurumlardan biridir.

Sayıştay, her sene, içeriği son derece kıymetli raporlar yayınlamaktadır. Sayıştay Başkanımızın konuşmasından da anlaşılacağı üzere, 2021 senesinde 4 adet genel Sayıştay raporu ile 201 adet kamu idaresi raporu yayınlanmıştır. Denetimi yürütülen söz konusu kamu idareleri, Bakanlıklardan mahallî idarelere, üniversitelerden kamu işletmelerine geniş bir denetim alanı içerisinde yer almaktadır. Bu raporlar kamu mali yönetim sistemimizin iyi işleyişinin sağlanması adına önemli bir araçtır. Bu raporlar aracılığıyla, kamuoyu, idarelerin işleyişiyle ilgili doğrudan bilgi sahibi olmaktadır.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Sayıştay raporları, kamu idarelerinin faaliyetleriyle ilgili eksiklikleri görerek, raporlardaki önerileri de dikkate almak suretiyle iş ve işlemlerini daha iyi yürütme imkânı sağlamaktadır. Sayıştay tarafından yürütülen denetimler aracılığıyla, bütçe hakkının gereği olarak, kamu idarelerinin faaliyet ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulmaktadır. Kamu mali yönetiminin hukuka uygun olarak yürütülmesine ve kamu kaynaklarının korunmasına katkı sağlamak ve kamu idarelerinin performanslarının değerlendirilmesine, hesap verme sorumluluğuyla mali saydamlığın iyileştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır.

Sayıştay Başkanımız tarafından sunulan başta bütçe sunuş konuşması ve daha önce sunulan Plan ve Bütçe Komisyonu bilgilendirme notlarından anlaşılıyor ki Sayıştay faaliyetleri, mevcut sorunların tespitini, çözümünü için önerilerin geliştirilmesini ve kurumsal gelişimin takibini içine alan geniş bir perspektif içermektedir. Sayıştay, yürüttüğü denetimlerin yanı sıra, kamu idarelerinin tespit edilen sorunlarının giderilmesi ve iyi işleyişine katkı sağlamak amacıyla rehberlik ve eğitim faaliyetlerini de yerine getirmektedir. Bu çerçevede, Sayıştay Başkanlığının, belediyelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlamak üzere Türkiye Belediyeler Birliğiyle bir eğitim protokolü imzaladığını, bu protokol kapsamında belediyeler, bağlı idareler ve bu idarelerin iştiraklerinin yönetici, teknik ve idari personeli ile diğer mensuplarına yönelik çeşitli konularda eğitimler düzenlediğini görüyoruz. Bu yöndeki çalışmalar, kamu idarelerinin kapasitelerinin artırılmasına ve kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu ile mali saydamlığın iyileştirilmesine muhakkak katkı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Sayıştay, kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerini her yıl düzenli olarak değerlendirmektedir. İç kontrol sistemlerinin etkin bir şekilde kurulması kamu idarelerinin sorumluluğu olmakla birlikte, Sayıştay, gerek dış denetim sürecinin bir parçası olarak gerekse 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'yla verilen bir görev olarak iç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirmektedir. Kamu idarelerinin iç kontrol sistemleri ne kadar iyi çalışırsa kamu idareleri de o kadar iyi çalışacaktır. Etkin işleyen bir kamu mali yönetiminin gerekliliklerini sağlamak üzere, idarelerin stratejik yönetim ve kurumsal yönetim mekanizmaları ile iç kontrol sistemlerinin kurulmuş ve işletiliyor olması büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan, Sayıştayın bu yöndeki çalışmalarını önem arz etmektedir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Meclisimizin çok güzel çalışmaları var. Özellikle geçmiş dönem milletvekillerimizin, üyelerimizin Başkanımıza selam ve saygıları var. Bu konuda -geçmiş dönem milletvekilleri diyorum özellikle, emekli veyahut da eski demiyorum, dönemi söylüyorum- son yapılan düzenlemelerle çok büyük hizmet aldıklarını, bu konuda Meclis Başkanlığı çalışanlarına teşekkürleri ve duaları olduğunu bildiriyorlar.

Yine, parlamentolar arası dostluk grupları olarak yaptığımız çalışmalarda Meclis Başkanlığımız çok güzel hizmetler veriyor.

Yine, arkadaşlarımızın söylediği gibi, bu salonun hazırlanması ve son düzenlemelerle, bu Mecliste çalışmaktan her zaman şeref duyduğumu, gurur duyduğumu, mensubu olmaktan mutlu olduğumu bildiriyorum.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutluyoruz ve cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarını rahmetle anıyorum.

Gazi Meclisimizin cumhuriyetin 100'üncü yılındaki bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, üyelerimiz arasında son sözü Emine Gülizar Emecan'a vereceğim şu an itibarıyla, sonra, üyemiz olmayan arkadaşlarımıza söz vermeyi düşünüyorum. Onlardan da 3 kişiyi hazırlanmaları bakımından anons etmek isterim. HDP Grubundan Sayın Erdal Aydemir, İYİ Parti Grubundan Sayın Enez Kaplan, CHP Grubundan Sayın Sibel Özdemir şeklinde 3 arkadaşımıza Emine Hanım'dan sonra söz vereceğim.

Buyurun Emine Hanım.

Süreniz on dakikadır.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanımız, Sayın Sayıştay Başkanımız, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımız, sayın Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, kamunun değerli bürokratları, saygıdeğer basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama geçmeden önce, başlamadan önce, Pençe-Kilit Harekâtı bölgesinde şehit düşen Mehmetçik'imiz Faim Bozkurt'a Allah'tan rahmet, ailesine ve sevenlerine başsağlığı diliyorum; başımız sağ olsun.

Sayın Başkanım, bugün, biz milletvekillerinin görev yaptığı Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçemizi, Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu bütçelerini görüşüyoruz, Beşinci Yasama Yılında 27'nci Dönemin son bütçesini görüşüyoruz.

Yasama, temsil ve denetim; bu görevleri milletimiz adına icra ettiğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisi, yaklaşık sekiz yüz yıllık bir parlamento geçmişine sahip. Ancak Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemine geçilmesiyle birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetim görevlerini tam olarak yerine getirebildiğini söyleyemiyoruz. Bugün Türkiye'de yaşadığımız siyasi krizlerin ve yönetim biçiminden kaynaklı yaşadığımız sıkıntıların, tıkanıklıkların temelinde de demokrasinin temeli olan kuvvetler ayrılığında yaşanan deformasyonun etkisi çok büyük Sayın Başkanım. Şimdi, yeni sistemde artık her şeye karar veren saray olduğu için her şey saraydan geliyor; tabii, siz bunu çok

kabul etmek istemeyeceksiniz ama bu, uygulamada maalesef böyle Sayın Başkanım. Mecliste hangi yasanın yapılacağına karar veren de faizin incecğine mi çıkacağına mı karar veren de Gezi tutsaklarının ne kadar tutuklu kalacağına karar veren de hep tek bir kişi.

Yasama kalitesi diye bir şey de Mecliste kalmadı değerli arkadaşlar, Sayın Başkanım. Dört yıldır Komisyonumuza gelen torba kanunların kalitesizliğini konuşuyoruz. İçerik kalitesizliğine geçen yıllık bütçelerde de değinmişim, birçok konuşmacımız da bu konuya zaten değiniyorlar. Getirilen düzenlemeler iyi hazırlanmadığı için ki biz muhalefet olarak torba kanunların komisyonlarda görüşülmesi sırasında bunu hep dile getirip uyarılarımızı yapmamıza rağmen dikkate alınmadığı için aynı düzenlemeler tekrar güncellenerek, tekrar güncellenerek önümüze getirildi. Bu yıl da bu şekilde uygulanmaya devam etti, önümüzdeki süreçte de böyle olacağı kesin.

Diğer bir konu, yine bu kanun yapma kalitesiyle ilgili. Sayın Başkanım, torba kanunların da kendi içinde tabii bir mantığı var, bunu da değerlendirmek istiyorum. Ben bu yöneme bir isim koydum, buna ben “sandviç modeli” diyorum. Şimdi “Nedir bu sandviç modeli?” diyeceksiniz. Halkın yararına olan, bizim itiraz etmeyeceğimiz olumlu düzenlemelerin içine bizim kesinlikle kabul etmeyeceğimiz ve direneceğimiz birtakım düzenlemeleri koyuyorsunuz, sıkıştırarak sandviç yapıyorsunuz ve millete de “Afiyet olsun.” diyorsunuz. Şimdi, örnek verecek olursak, mesela bugüne kadar kıyı alanlarının imara açılmasıyla ilgili, imar kanunlarıyla ilgili birçok düzenleme bu şekilde getirildi. Mesela geçen gelen kanun teklifinde kur korumalı mevduata tanınan vergi muafiyetinin süresinin uzatılması yine buna bir örnek. Bu düzenlemelere pek çok örnek verebiliriz.

Şimdi, yürütme bu sistemde kendini Türkiye Büyük Millet Meclisine de hesap verme zorunluluğunda hissetmiyor. Bunun en önemli kanıtını da zaten bütçe görüşmelerinde dört bütçedir yaşıyoruz, görüyoruz. Bakanların üsluplarında hep bunu gördük, önümüzdeki bütçede de bu devam edecektir diye düşünüyorum.

Meclisin çalışma kalitesiyle ilgili diğer konuşmacı arkadaşlarımız çok değindiler. Biz bugüne kadar ülkemizin, halkımızın, vatandaşlarımızın yaşadığı sorunları Meclise taşımak, gündeme getirmek için Mecliste kullandığımız araçlarla -araştırma önergeleri, soru önergeleri, kanun teklifleri- bu sorunları Meclise taşıdık ama ne kadar etkili olduğumuzu da sorguluyoruz. Bu konuya diğer konuşmacı arkadaşlar da değindiği için çok uzun uzun bahsetmeyeceğim. Ben biraz da biz milletvekillerinin çalışma kalitesinden bahsetmek istiyorum Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında.

Şimdi, Sayın Başkanım, sunumumuzun son bölümünde “Yasama kuvvetini milletimiz adına kullanan siz sayın milletvekillerimize hizmeti ve faaliyetlerinizi kolaylaştırmayı her zaman en öncelikli konu addettik.” dediniz. “Bu çerçevede 2023 yılı bütçesi içinde temel hedefimiz yasama ve denetim faaliyetlerini gerçekleştiren milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirip işlerini kolaylaştırmak, milletimize daha iyi hizmet vermelerine katkı sağlamak olacaktır.” dediniz ancak Mecliste bizlere hizmet eden, bizlerin çalışmalarını kolaylaştıran Meclis çalışanları ve danışmanlarımızla ilgili pek bir şey söylemediniz.

Şimdi, öncelikle bize hizmet eden personellerimizin kadrolarının... Birçok hizmet eden personelimiz var. Bakın, burada da bugün bizim için çalışan, çay servisi yapan, güvenliğimizi sağlayan birçok personelimiz var, bu arkadaşlarımızın kadrolarının 4 ayrı şekilde olmasının, aynı işi yapıp farklı özlük haklarına sahip olmalarının, birbirlerinden farklı maaş almalarının yanlış olduğunu dört yasama yıldır söylüyoruz ama hiçbir gelişme olmadı, bu konuda hiçbir adım atmadınız. Nedir mesela? İşte, kadrolu personel, 4/A, 4/B, bir sürü model var.

Şimdi, aynı şekilde, bir arada çalıştığımız ve gece gündüz mesai yaptığımız, yine bizlerin yasama faaliyetlerini kolaylaştırmak için çalışan danışmanlarımız var; onların da birçok sorunları var. Bu sorunların ve hak kayıplarının çözümü noktasında da hiçbir ilerleme ya da çözümde bir yol kaydedilmiyor ne yazık ki. Bu sorunların bir kısmı onların özlük haklarıyla ilgili, bir kısmı da yine sizin bahsettiğiniz gibi, bizlerin de çalışmalarına olumsuz yansıyan konular. Bu sorunlara sadece biz sahip değiliz -iktidar, muhalefet- sizlerin danışmanları için de konuşuyoruz burada, siz hiç sesinizi çıkarmıyorsunuz. Her iki gruptan birkaç arkadaşımız değindi gerçi, teşekkür ediyorum ben onlara da. Mecliste BÜRO-İŞ Sendikası danışmanlarla ilgili bir çalışma yapmış Sayın Başkanım, bir anket çalışması yapmışlar, dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. Bu çalışmayı bana iletiler, ben de sizlerle paylaşacağım. Danışmanlara sorulmuş “Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında en çok hangi sorunu yaşıyorsunuz?” diye. Ortaya çıkan öncelikli sorunları oranlarıyla birlikte paylaşacağım, birçok başlık var ama zamanım burada birkaçını paylaşmaya yetiyor. Bu çalışmaya katılan danışman arkadaşlarımızın yüzde 43,24’ü iş sonu tazminatının olmamasını en öncelikli sorun olarak görüyor. Çalışanın en temel haklarından biri olan, kıdem tazminatı hakkından mahrum olan çalışan danışmanlarımız en çok bu sorunun çözülmesini talep ediyorlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi sözleşmeli olarak grup veya milletvekili danışmanı veya personeli olarak çalışanlara kadro verilmemesi yüzde 21,62’yle 2’nci sırada. Güvencesiz olarak çalışan danışmanlar, gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını istiyorlar ve kadro bekliyorlar. Yüzde 9,45’le de Türkiye Büyük Millet Meclisi kampüsü içerisinde araç parkı konusunda yaşanan sorunlar 3’üncü sırada geliyor. Danışmanlarımızın araçları için yeterli otopark alanı yok Mecliste Sayın Başkan. Bu konuda çok ciddi sıkıntı yaşıyorlar, bize de yansıyor, biz de görüyoruz yaşanan bu sıkıntıları. Arabalarını bıraktıkları yer ile Halkla İlişkiler Binası arasında çok fazla mesafe olduğu gibi, servis olanağı da yok, ring sistemi de yok. Böyle uzun mesai saatlerinin olduğu ve yoğun bir çalışma temposu içinde bulunduğumuz Meclis çatısı altında bu sorunun da bir an önce çözülmesi gerekiyor. Bu sendika anketinden çıkan sonuçları dikkate almanız gerektiğini düşünüyorum. Daha geniş sonucu size mutlaka sendika iletecektir. Danışmanların araçlarını bir de her kapıdan almıyorsunuz. Hani, dediniz ya “Milletvekillerinin çalışma kapasitesini artırmak için çalışıyoruz.” diye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Kendi yaşadığım bazı olaylar var. Meclisin ilk haftası İstanbul’ dan danışmanım bir araçla benim dosyalarımı, dokümanlarımı ve eşyalarımı Meclise getirmek istediğinde, maalesef, kapıdan içeriye alınmadı aracı Meclise kayıtlı değil diye. Ben Meclis İdare Amirinize yazı yazarak bu durumu bildirdim ve izin istememe rağmen olmadı. Meclis İdare Amirinizi telefonla aramama rağmen bana de hiçbir dönüş yapılmadı. Sizin kaliteyi artırmaktan kastınız bu mudur, ben bilemiyorum yani böyle bir şey nasıl olabilir, bilemiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ederim, sağ olun Emine Hanım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – O zaman, son cümlemi söylememe müsaade edin Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Eğer Türkiye Büyük Millet Meclisinde gerçekten yasama kalitesinin artırılması gerekiyorsa, milletvekillerinin çalışma kalitesinin de artırılması gerekiyorsa bu söylediklerimizin, bu uyarıların dikkate alınması gerekiyor Sayın Başkan.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Sayıştayla ilgili konuya da girecektim ama zamanım kalmadı.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Erdal Aydemir, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Sayın Kamu Başkanetçisi, Sayın Sayıştay Başkanı ve değerli hazrun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görülmekte olan bütçe, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve bağlı kurumların bütçesi olması hasebiyle, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının şahsında, özellikle, Türkiye Büyük Millet Meclisine yönelik Hakkâri ili Yüksekova (Gever) ilçesinde yapılan lokal bir darbe girişiminden bahsetmek istiyorum. Vekilimiz Habip Eksik şahsında yapılan bir lokal darbedir. Vekilimiz Habip Eksik'in üç yerden kırılan bacağı, maalesef, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetinin bacağının kırılmasıdır. Bu kırılan bacak, Habip Eksik'in bacağı değil, Sayın Mustafa Şentop şahsında Türkiye Büyük Millet Meclisinin bacağı, halkın iradesi kırılmıştır. Darbe sadece AKP'ye yönelik yapıldığı zaman darbe olarak nitelendirilemez Sayın Başkan. Bakın, 15 Temmuz darbe girişimini tüm ülkemiz yaşadı, yüzlerce cana mal oldu. Eğer siz Türkiye Büyük Millet Meclisi manevi şahsiyatını temsilen, bir milletvekiline yapılmış olan bu saldırıyı hâlâ kınamamakta ısrar ederseniz siz de bu yapılan, polisin, kolluğun yerelde yapmış olduğu bu darbe teşebbüsüne ortak olmuş olursunuz. Bunu size hatırlatmak bir vekil olarak görevimiz ve hatırlatıyoruz.

Bir de hukukçu olmam münasebetiyle çok eskiden beri Türk yargısına sunmuş olduğu kitaplardan, eserlerden yakinen takip ettiğimiz Sayın Başkanetçiye de bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum. Biliyorsunuz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Demirtaş ve Kavala'yla ilgili çeşitli kararlar verdi. Bu kararların uygulanmasıyla ilgili yürütmenin başı AKP iktidarı Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere yine Adalet Bakanlığı tüzel kişiliği şahsında tüm adalet bakanlarına, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin vermiş olduğu kararların Türk iç hukukunda uyulma zarureti olduğunu ve uyulması gerektiği hususuyla ilgili kendilerine hatırlatmalarda bulundunuz mu? Eğer bulunmamışsanız bu vesileyle bulunmanızı bu kürsüden, mikrofondan sizden talep ediyorum, halkın bir vekili ve iradesi olarak.

Yine, Sayın Başkanetçi, malumunuz en iyi bilecek kişilerden biri sizsiniz: Bir kişi yargılandıktan sonra Türk hukuk mevzuatı, özellikle de ceza hukuku mevzuatına göre yerel mahkemenin vermiş olduğu kararlar yüksek mahkeme tarafından onandıktan sonra kesinleşir ve bu kesinleşmeden itibaren de artık Ceza İnfaz Yasası'na tabi hâle gelir, o kişi kim olursa olsun. Ceza İnfaz Yasası, bakın, yasa diyorum, kanunlar diyorum, kanunlar önünde eşitlik ilkesini hatırlatıyorum; yıllardan beridir İmralı Cezaevinde tecrit altında tutulan Sayın Abdullah Öcalan'a neden Ceza İnfaz Yasası uygulanmıyor? Bunu da bir Başkanetçi olarak mevcut Hükûmete, Adalet Bakanına ve onun başı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a bir tavsiye niteliğinde hatırlatma yükümlülüğü ve göreviniz var. Çok tabiidir ki burada tutulan, İmralı'da tutulan Sayın Öcalan, belki dünya cezaevleri tarihine baktığımızda bir emsali ve benzeri olmayan bir uygulamaya tabi tutulmakta.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Bir ülkenin kendi kanunlarına uymaması, kendi yasalarına uymaması ve bu yasaları hükümet eliyle ihlal etmesini de yine size hatırlatıyor ve sizin aracılığınızla da Hükümetin bu konuda yasalara uymasını, uluslararası sözleşmelere uymasını, buna uymanın da bir zaruret olduğunu bir kez daha hatırlatıyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, İYİ Parti'den Enez Kaplan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ENEZ KAPLAN (Tekirdağ) – Sayın Başkan teşekkür ederim.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, Sayın Sayıştay Başkanım, Sayın Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, görüşmelere katılan bürokratlar, basın mensupları, Meclise hizmet eden tüm çalışan arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2023 yılı bütçesi içinde görüşülen Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesiyle ilgili görüşlerimi açıklamak üzere söz almış bulunmaktayım. Türkiye Büyük Millet Meclisi, tüm kamu kurumlarına örnek olma sorumluluğunda bulunan, tüm milletvekilleriyle, bürokratlarıyla, memurlarıyla, milletimize hizmet eden, ülkemizi ileri noktaya taşımaya için özveriyle çalıştığı bir kamu kurumudur. Bunun sorumluluğunun bilincindeyiz ancak çalışmalarla ilgili birtakım sorunların da olduğu bir gerçektir. Daha önceki konuşmalarında belirttiğim gibi Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildikten sonra Başbakanlıktan gelen personelle aynı işi yapan, aynı statüde bulunan Meclis personeli arasında ücret farklılıkları bulunmaktadır. 4/A, 4/B, 4/D gibi statülerde çalışan personeller kendi aralarında aynı işi yapıyor olmalarına rağmen, aralarında maaş, kadro farkı bulunmaktadır. Göreve yükselmelerle ilgili de liyakatin göz ardı edildiği de bir gerçektir. Mecliste otuz yılını dolduran personelin bir üst unvana veya ek göstergeye yükseltilerek onore edilmesi liyakat anlamında tamamlayıcı olacak, moral ve motivasyon yönünden yükseleceklerdir.

Bir büyük sorun da danışmanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinde istihdam edilen personeller içinde özlük haklarıyla ilgili en çok sorun yaşayan personel grubu, iş sonu tazminat hakları ve özel hizmet tazminatı hakları bulunmuyor, ihbar tazminat hakları ve işsizlik sigortası ödenekleri de yok. Danışmanlara ihbar süresi hakkı en az bir ay olarak tanınmalı. Milletvekili personeli görevlerinin de son bulması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının İdari Teşkilat Kanunu'nun 30'uncu maddesiyle işsizlik maaşı ve iş sonu tazminatı almaları da engellenmiştir; bu durum bir an önce gözden geçirilmelidir.

Sayın milletvekilleri, bir de bölgem olan Tekirdağ'ın iki önemli sorununa değinmek isterim. Büyük yatırımlarla Tekirdağ İsmail Fehmi Cümalioğlu Şehir Hastanesini ve Tekirdağ Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesini şehrimize bağlayan köprü, bağlantı yollarının yapılmaması, vatandaşımızı hastaneye ulaşım açısından zor durumda bırakmaktadır. Ayrıca, zamanla yarışan ambulansların hastayı şehir hastanesine yetiştirmesi de bu şartlarda oldukça zor olmaktadır. Hastaneye gitmek isteyen vatandaşlarımız bölgede bulunan tali yolları kullanmak zorunda kalıyorlar, bu durum hem zaman hem ekonomik anlamda kayıplara neden oluyor. Söz konusu problemlerin, iktidarın gerekli yerlerle istişare ederek bir an önce çözüme kavuşturması, vatandaşımızın mağduriyetinin giderilmesi gerekmektedir.

İlimizin diğer bir sorunu, Malkara ilçemizde Gözsüz Göleti yapımıyla ilgili. Göletin yapımıyla ilgili 2018 yılında, Haziran ayında inşaat sözleşmesi imzalanmış, 2018 yılı çalışmaları arasında Tekirdağ'da toplu açılış töreninde söz konusu gölet proje aşamasında olmasına rağmen, faaliyete geçmiş gibi açılışı yapılmıştır. 2019 yılında deneme amaçlı sulamaya başlayacağı, 2020 yılında da tamamlanacağı, biteceği belirtilmesine rağmen inşaatına dahi başlanmamıştır, bir kazma bile vurulmamıştır. Sulamanın

tarımda ve hayvancılıkta önemini hepimiz biliyoruz. Yörede bulunan bazı göletler için de aynı taahhütler verilmesine rağmen hiçbir çalışma başlatılmamıştır. Vatandaşlarımız, çiftçilik faaliyetlerini sürdürebilmek için Gözsüz Göleti ve civardaki göletlerden sulama yapmayı bekliyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ENEZ KAPLAN (Tekirdağ) - Bu durum, söz konusu bölgede tarım ve hayvancılıkla uğraşan vatandaşları zor duruma sokmuştur. Tarım arazilerinde sulama yapılmaması hatta bazı vatandaşlarımızın maalesef hayvancılık ve çiftçiliği de bırakmasına sebep olmuştur.

Bütçemizin milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, sadece Cumhuriyet Halk Partisinden arkadaşlarımız olduğu için onlara sırasıyla söz vereceğim: “Sibel Özdemir, daha sonra Tekin Bingöl ve Fikret Şahin” şeklinde devam edeceğim.

Sibel Hanım, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Başkanım ve değerli Meclisimizin, Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun Değerli Başkanları ve bürokratları, vekillerimiz; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Değerli Başkanım, yeni sistemi aslında biraz test ettik, bu beşinci yılımız, bir süreç geçti ve yasama faaliyetlerinde bir veri var elimizde; sizin de değerli hocamız olarak verilere çok önem verdiğinizi biliyorum. Burada, Meclisimizin denetim mekanizmasında bir zayıflığın olduğu aşikâr. Özellikle sözlü soru önergelerinin kaldırılması ve bakanların Meclisle ilişkisinin kesilmesi ve en önemlisi genel görüşme yapımıyla ilgili Meclisin bu yetkililerin olmamasını, bunu denetim anlamında bir eksiklik olarak görüyoruz.

Yine, Meclis soruşturmaları çok değerliydi geçmiş dönemlerde. Buradaki gerekli sayısal çoğunluğun... İşte, önerge verebilmek bile 301 sayısını gerektiriyor, Yüce Divana sevk için ise 400 sayısı gerekiyor; bu, Meclisimiz açısından önemli, yüksek bir rakam olarak gözüküyor ve çok sayıda ciddi iddialara rağmen hiçbir bakan hakkında bu dönem hiçbir soruşturma önergesi verilemedi, böyle bir komisyon da kurulamadı.

Denetim mekanizması olarak, tabii, çok önemli bir işlevi olan Sayıştay; Meclisimiz açısından bugün görüştüğümüz bütçenin kaynaklarının, tüm kamu kaynaklarının işlevi ya da israf edilmemesi noktasında önemli bir görevi var ama ciddi de tartışmalar içerisinde Sayıştay. Sayıştayın bu şeffaflığı, kurumsallığı, kuralları, çıkardığı bulguların denetlenmesi, bu anlamda somut ne yapılıyor; bunlar ciddi konular. Sayıştayın bu şeffaflığını tartışmak dahi kurumun denetim mekanizmasına ve Meclisin denetim mekanizmasına ciddi zarar veriyor. Mali bir yargı gibidir Sayıştay aslında ama bu noktada hangi somut adım atıldı? Mecliste bu noktada belki yeniden bir düzenleme ihtiyacı doğabilir, yani Sayıştay raporunun bulguları noktasında Meclisin yapabileceği farklı araçlar olabilir.

Biz, biliyorsunuz Sayın Başkanım, kesin hesap komisyonu önerdik. Mecliste bu çok tartışılıyor, bunu yine tartıştık. Cumhuriyet Halk Partisi olarak kesin hesap komisyonunun kurulmasını ve başkanının da muhalefetten olmasını önerdik. Bu, bizim partimizin sunmuş olduğu bu öneri, Meclisin denetim yetkisi açısından değerli bir öneri.

Biliyorsunuz Başkanım, Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda görev yapıyorum ve sizlerle de çok sayıda Avrupa parlamentosunu ziyaret ediyoruz. Ve rapora yansıyan ciddi eleştiriler var -ben parlamenter olarak bunların olmaması gerektiğini düşünüyorum- özellikle yeni sistemle birlikte Meclisin yasal fonksiyonunun zayıfladığı, Cumhurbaşkanının kararname ve kararları yetkisinin aşırı olduğu noktasında; bu, önemli bir sorun olarak gözüküyor.

Yolsuzluk konusunda işte Sayıştaya burada aslında... Yine Avrupa Birliği raporunda yolsuzlukların araştırılması, soruşturulması; Meclisin denetim yetkisi noktasında bir zayıflığı işaret ediliyor. Burada Sayıştayın olması... Hesap verilebilirlik noktasında, yürütmenin yasamaya hesap verebilirliği noktasında da yine burada da bir zayıflık var. Yeni sistemle beraber yasama, yürütme, yargı arasındaki etkin kuvvetler ayrılığı zayıfladı belki ya da olması gerektiği gibi olmadı ve Cumhurbaşkanlığına ki merkezileşmesi yani yasamanın buradaki o ilişkileri... Siz Anayasa Komisyonu Başkanıydınız biz bu sistemi tartışırken; bu konuları çok tartıştık.

Ben bir de birçok komisyonda, doğal olarak da en çok Plan ve Bütçe Komisyonunda şunu dile getiriyorum: Tali komisyonlar Değerli Başkanım. Şimdi görüyoruz, işte ben sayısal veri de istedim, Değerli Sadi Başkanımız bu verileri çok detaylı olarak verdi. 786 kanun teklifinin -son verdiğim tarihte- 606'sı tali komisyonlara verilmiş. Yani birçok torba kanun geleneğinden maalesef bu dönem vazgeçemedik. Tali komisyonlara sevk ediliyor ama tali komisyon başkanının keyfi kararıyla bir görüş sunulmuyor. Bunu biz Sayın Başkanımıza söylüyoruz sürekli "En azında rapor nerede?" diyoruz. Ama şöyle bir zayıflık var, ben şundan rahatsız oluyorum: Tamam, kararı olabilir ama en azından komisyon üyelerinin haberi olsun. İhtisas komisyonlarını biz neden kurduk? Ya, ben tesadüfi cuma günü bütçenin genel sunuşunda pazartesi cemevleriyle ilgili bir düzenlemenin olduğunu öğrendim; işte Millî Eğitim Komisyonuna sevk edilmiş, Adalet Komisyonuna. Birçok Komisyon üyemizin haberi yoktu bundan. Ya, bunlar çok büyük eksiklik Meclisimiz açısından. İhtisas komisyonları önemli, nitelikleri artırılmalı. Avrupa parlamentolarında komisyonlardır asıl önemli olan, Genel Kurul aşaması daha kısa süren bir aşamadır ama biz bunlara bırakın sivil toplum kuruluşlarını davet etmeyi, Meclisin parlamenterlerinin yasayla ilgili bilgisi olamayabiliyor. Buna dikkat etmemiz gerektiğini ben düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniye.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) - Soru önermeleri çok tartışıldı Değerli Başkanım. En az yanıt verenler Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı. Sorun alanlarını iletiyoruz ama bunlarla ilgili bir cevap verilmiyor.

Bir dakika sadece isteyeceğim.

24'üncü Dönemle bir karşılaştırma yaptınız. Şu istatistik veriye baktım ben Başkanım: Yani sayısal olarak baktığımızda cevaplanma oranı o dönemde daha yüksek. O zaman 14 bin yanıtlanmış, bizim dönemimizde sayı olarak soru önergesi daha fazla ama 9 bini yanıtlanmış; hani zamanında, bunu belirtmek istiyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili bir şey söyleyeceğim Değerli Şeref Hocam. Tanınırlığı açısından sizin döneminizde ciddi bir aşama kaydettik ama hâlâ eksik, istatistikleriniz çok değerli, baktım. Büyük şehirlerde genelde başvurular olmuş ve en çok şikâyet konuları da kamu personeli rejimi, adalet, mahalli idareler, ekonomi. Bunlar güncel olarak değişebilir tabii ki. Kamu personeli rejimini önemli buluyorum. Bu, Sayın Başkanımızın da bilgisinde, çok reform gerektiren bir alan. Bizim Meclisimizde de bu sorunlar var; değerli arkadaşlarımız, milletvekillerimiz dile getirdiler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum, çok aştık süreyi.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bunları paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tekin Bingöl, buyurun lütfen.

Beş dakikadır süreniz.

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Öncelikle şunu ifade edeyim: 2022 bütçesi hazırlanırken, bu salonda ve Genel Kurulda muhalefet milletvekillerinin tamamı gerekli uyarı ve önerilerde bulundu ama bunların hiçbirisi dikkate alınmadı. Sonuç: Altı ay sonra yürütme “Paramız bitti.” dedi ve yüksek vergilerle bir ek bütçe hazırlama durumu söz konusu oldu. Şimdi buradan iddiayla söylüyorum: Hazırlanmakta olan 2023 yılı bütçesi altı aylık süreyi dahi kapsamayacak. Önümüzde bir seçim var. Bu bütçe seçim bütçesi olacak ve birkaç ay içerisinde seçim sürecinde yapılan harcamalarla kısa süre içerisinde tüketilecek. Ondan sonra kurulacak 28’nci Dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni değerlendirmeler ve yeni bütçelerle karşı karşıya kalacak.

Geçen yıl Cumhurbaşkanlığı bir Tasarruf Genelgesi yayınladı. İsraf ve şatafatın yoğun bir şekilde sürdüğü bu ülkede bu Tasarruf Genelgesi bizi son derece mutlu etti ve bunun üzerine ben de çokça dile getirilen şu araç meselesini Cumhurbaşkanlığına sordum. Sorum çok basit üç soruyu kapsıyordu, çok net. Kısaca özetleyeceğim, soru şu: 2021 yılı envanterinde Cumhurbaşkanlığına bağlı kaç araç var ve yine aynı yıl içerisinde kaç araç kiralanacak? Bir başka soru da şu: Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında var olan araç sayısı kaç ve kaç araç kiralanacak? Şimdi, bu basit ve sadece birkaç rakamla ifade edilecek sorulara verilen cevap şu: “Cumhurbaşkanlığı hizmetleri mevzuat hükümleri doğrultusunda, tasarruf ilkelerine riayet edilerek hizmetin gerektirdiği sayıda araçla yerine getirilmektedir.” Bu, sadece bana değil, bu Parlamento’ya ve bu Parlamento’nun Meclis Başkanlığına yapılan en büyük saygısızlık ve hakarettir. Bu araçları sayısal olarak nitelendirmek çok mu zor? İşte, maalesef, bu Parlamento’ya bakış açısidir budur, bu, son derece çirkin bir davranıştır. Sayın Meclis Başkanı gitti, keşke burada olsaydı da ona söyleyeceğim başka sözler de vardı.

Bakın, şurada hazırlanan bu bütçe konuşmasında, bu kitapçıkta 17’nci sayfada ne diyor: Sayın Meclis Başkanı, altı aylık dilimler hâlinde Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bakanlara gerekli uyarıları yapıp “Ya, yapmayın kardeşim, doğru dürüst cevap verin.” diye uyarıyormuş. Bu uyarıya rağmen eğer Cumhurbaşkanı Yardımcılığı ve bakanlıklar -o memur bakanlar- koskoca Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisinin Meclis Başkanının uyarılarına riayet etmeyip, dikkate almayıp “Hadi canım sen de.” diyorsa vallahi bunu da Sayın Meclis Başkanı oturup düşünsün.

Bir başka husus: Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iki denetim var; biri içi denetim, diğeri dış denetim. İç denetim, mevzuat gereği Parlamento tarafından dile getiriliyor ama dış denetim bundan önceki yıllarda tümüyle Sayıştay tarafından yapılan dış denetimdi. Peki, bugün ne yapılıyor dış denetimde? Bakın, sayın milletvekilleri, Parlamento’nun bütçesi dış denetim adı altında Sayıştay tarafından sadece şöyle değerlendiriliyor: Yapılan harcamanın belgesinin alınıp dosyaya konulup konulmaması ve harcama doğru bütçe tertibinden yapılmış mı? Bu; yani dış denetimi yapan Sayıştayın dikkat ettiği husus bu. Evraklar dosyaya konulmuş mu? Bu mudur sayın milletvekilleri? Yani koca bir Büyük Millet Meclisinin şeffaf, hesap verebilir olması için dış denetimin çok daha nitelikli, çok daha şeffaf olması gerekiyor. Hayır, kapatıldı. Evraklar dosyaya girmiş mi girmemiş mi? Peki, olabilir, birtakım usulsüzlükler yapılmış olabilir, artık alıştık, bu ülkede birçok yolsuzluk yapılıyor. Bizim Parlamentosuzda bunların zerresi dahi yapılmamalı. Bunu görmek için de dış denetimin çok sağlıklı bir şekilde yapılması gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz...

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Biz bütün bunları her fırsatta dile getiriyoruz ama görüyoruz ki bunların hiçbir tanesi layıkıyla yerine getirilmiyor.

Yine, kitapçığın 16'ncı sayfasına bakın, 73.779 önerge verilmiş, sadece 9.847'si zamanında, süresi içinde cevaplandırılmış. Ya, arkadaş, biz milletvekiliyiz, bizim sorduğumuz sorular o gün için gündemde olan bir konuyu açıklığa kavuşturmak, onun üzerine yapacağımız çalışmalarını daha nitelikli hâle getirmek üzerine veriliyor. 73 binin sadece 9.400 tanesine cevap veriliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz geçmiştir. Toparlarsanız sevinim.

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Peki.

Bu Meclise reva görülen budur ve Sayın Meclis Başkanı maalesef bunların hiçbir tanesine dikkat çekmiyor, gereğini yapmıyor, “E, ben yazdım, ne yapayım?” diyor. Bu, yeterli değil çünkü tarafsız bir Meclis Başkanı bu Mecliste olsaydı bütün bunların uygulaması çok daha farklı olurdu diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

Sayın Fikret Şahin, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Sayın Başkan, ben Meclis Başkanımıza hitaben bir konuşma hazırlamıştım ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir süre sonra gelecek; isterseniz bekleyin, daha sonra...

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Evet, diğer arkadaşlara verelim, ben ondan sonra söz rica edeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - İYİ Partiden Sayın İmam Hüseyin Filiz Bey hazırsanız size verebilirim söz hakkını.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Hazırım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Buyurun.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Sayın Sayıştay Başkanı, Sayın Kamu Başdenetçisi, Değerli Komisyon üyeleri, görüşmelere katılan bürokratlar, basın mensupları ve Mecliste hizmet veren tüm çalışanlar; hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Sözlerime 2023 yılı bütçesinin milletimize ve devletimize hayırlı olması dileklerimi sunarak başlamak istiyorum.

Kuruluşunun 99'uncu yılını idrak ettiğimiz cumhuriyetimizin kurucusu, Gazi Meclisimizin ilk Başkanı Aziz Atatürk'ü ve ebediyete intikal etmiş tüm milletvekillerimizi ve çalışanlarımızı saygıyla, rahmetle anıyorum.

Sayın Başkan, yasamayla ilgili aksaklıkları sunmak istiyorum. Mecliste bulunduğum dört buçuk yıl içinde, bütçe kanunu hariç, Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilen her kanun teklifi torba kanun şeklinde görüşülmektedir. İlgili birçok komisyonun görüşü alınmadan Genel Kurula getirilen kanun teklifleri muhalefetin görüşleri değerlendirilmeden, hatta noktası ya da virgülü değiştirilmeden, nasıl geldiyse o şekilde çoğunluk oyuyla kabul edildi. İtiraz ve tenkitlere rağmen bu uygulamadan vazgeçilmedi. 27'nci Dönem boyunca milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde ülke sorunlarını dile getirip çözüm önerilerimizi sunduk. Sayısız araştırma önergesi verildi. Koca bir dönem

bitiyor, maalesef, hiçbir görüşümüzün dikkate alınmadığını da söylemeliyim. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan bu tarz torba kanun tasarısı ve tekliflerini gündeme alınmaması konusunda hassasiyet göstermesini bekledik ama olmadı.

Sayın Başkan, kanun teklifleri ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Avrupa Birliği normları temelinde Avrupa Birliği mevzuatına uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarında görüş sunmak üzere kurulmuş olan AB Uyum Komisyonuna 27'nci Dönem boyunca hiçbir kanun teklifi getirilmemiştir yani Komisyon işlevsiz kılınmıştır. Herhâlde bu Komisyonu kapatırsınız.

Sayın Başkan, bir de kendi sorunumdan bahsedeyim. 27'nci Dönem Dördüncü Yasama Yılından bugüne Genel Kurulda oylamalar, yoklamalar ve söz isteme gibi nedenlerle kullandığımız, sıralarımızın üzerindeki elektronik cihazların yenilenmesi sonucu parmak izini tanınamaması nedeniyle söz alamamaktayım. Benim gibi 20'ye yakın milletvekili daha var. Yerimden söz almak istediğim zamanlarda da Başkan Vekillerine rica etmek zorunda kalıyorum. Gösterdikleri anlayış için teşekkür ediyorum ama Meclis Başkanlığımızdan bu cihazların milletvekili kimlik kartlarıyla ya da TC kimlik kartlarıyla çalıştırılabilmesi ya da başka formüllerin türetilmesi konusunda gerekli düzeltmeleri yapmasını bekliyoruz. Dile getirilecek çok konu var ama bunlarla yetineyim.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesindeki personelin aidiyet duygusunu azaltacak uygulamalar yapılmaktadır. 2022 yılı bütçe görüşmelerinde Grup Başkan Vekilimiz Erhan Usta, yemekhaneleri personelimizin kullanamaması sorununu dile getirmiş ve siz de bu konuya hassasiyet göstererek yemekhaneleri personelimizin kullanımını açmıştınız. Ancak bu talimatınız bir yıl uygulanabildi, dün öğleden sonra danışmanım üyeler lokantasına gittiğinde "Başkanlık emri var, personel almıyoruz." denilerek içeri alınmamıştır.

Meclisimizde açık alanlardaki belirli noktalarda görev yapan polislerimizin iklim koşullarından olumsuz yönde etkilenmemeleri için görev yerlerine ivedilikle kulübe ve benzeri korunağın yapılması gereklidir. Personeller hem zamanında işe gelmek hem de maliyet açısından servislerin yeniden faaliyete geçirilmesini istemektedirler, bu yapılmazsa ulaşım desteklerinin artırılmasını talep ediyorlar.

Sayın Başkan, personel Çankaya ve Dikmen kapısından içeri girememektedir. Halkın Meclisinde kapı kısıtlamasının yeniden ele alınması, akşam Genel Kurul çalışmalarından dolayı nöbete kalan özellikle televizyon personelinin yemek ücretlerinin de tıpkı Meclis Başkanlığı çalışanlarında olduğu gibi ücretsiz hâle getirilmesi, eşit işe eşit ücretle mağduriyetlerin giderilmesi, personel kadrolarının fiili olarak yaptıkları işe uygun şekilde verilmesi konularını dikkatinize sunmak istiyorum.

Sayın Sayıştay Başkanı, rektörlük yapmış bir milletvekili olarak Sayıştayın devletin parasının doğru harcanmasını teminen denetimler yapmasını çok önemli bulmaktayım. Sabahleyin konuşmanızda yer alan mevzuata uygunluğa ilişkin tabloda mahallî idareler açık ara öndedir, arkasından da üniversiteler gelmektedir. Bununla ilgili bilgilerinizi öğrenmek istiyorum yani sebeplerini. Ayrıca, raporlar ışığında kurumların yolsuzluklarını büyüklüğüne göre listeleyebilir misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur. Toparlarsanız sevinirim.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Hemen toparlıyorum Sayın Başkanım.

Kamu Denetçiliğine gelince, yapılan hizmetler açısından Kamu Başdenetçisinin anlattığı hizmetleri çok değerli bulduğumu ifade etmeliyim ancak şikâyet başvurularının yüzde 23,3'ünün kamu personeli rejimi ve yüzde 21,44'ünün adalet olması gerçekten düşündürücüdür. Bu, ülkenin yönetimiyle ilgili fikir vermektedir. Felsefesi kamu kuruluşu gibi güçlü bir yapıya karşı vatandaşın haklarını korumak olan bu kurumun daha etkin bir işleyişe sahip olması gerekir diye düşünüyorum.

2023 yılı bütçesinin tekrar hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Behiç Bey, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, sayın bürokratlar, Komisyonun değerli üyeleri, sayın milletvekilleri ve kıymetli basın; heyetinizi saygıyla selamlıyorum. Bu vesileyle cumhuriyetimizin 99’uncu yıldönümünü kutluyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Kamu Denetçiliği Kurumunun ve Sayıştayın bütçelerini görüyoruz. Bütçe 659 milyar liralık bir açığı şimdiden öngörmektedir. Bütçe açığı demişken bu yıl sonunda 461 milyar liralık bir açık beklenmektedir. Ocak-eylül arası dönemde 45,5 milyar liralık açığı dikkate aldığımızda 416 milyar lira daha AKP’nin seçim korkularını gidermek için harcanacaktır, biz buna inanıyoruz. Faiz harcamalarına ayrılan ödenek 566 milyar lira. Bu, en büyük üçüncü ödenek. Ayrıca, sermaye sahiplerine oluk oluk akıtılan kaynak çiftçiye gelince âdeta kaşığın ucuyla verilmektedir. 143 milyar liralık tarım bütçesinin 54 milyar lirası küçük köylü ve çiftçiye ayrılmıştır. Gelirlere baktığımızdaysa yine dolaylı ve doğrudan vergiler yoluyla bütün mali fatura milletimize kesilecektir. Muafiyet, istisna ve indirim şeklinde alınmasından vazgeçilecek 994 milyar lira iktidarın kimlere hizmet ettiğini de ayrıca gösteriyor. Aynı hata bile bile yapılıyor; gereksiz harcamaları sürdür, halk KDV ve ÖTV’den bunalırken sermayeden, zenginden vergi alma, bütçe açığı ver, bu açığı da faizciden, tefeciden aldığın yüksek faizli borçla kapat. İşte, AKP’nin bütçe siyaseti budur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi konusuna gelince, “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” adı verilen ucube sisteme geçtiğimiz günden beri yüce Meclisimiz kasten itibarsızlaştırılmaktadır. Milletvekilleri etkisiz kılınmakta, denetim faaliyetlerine ket vurulmaktadır. “Soru önergelerinde rekor kırdık, cevaplanma oranlarında rekor kırdık.” denildi, oysa asıl rekor, daha doğrusu utanç, gelen yanıtlarda. Burada bende de bir tane Şehircilik Bakanlığından gelen cevap var. Ayrıca Meclisin işleyişi, temizliğı ve çalışma düzeni de iyileştirilmelidir.

Sayıştaya gelince, bütçe hakkının sahibi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapan Sayıştay acaba gerçekten denetim yapabiliyor mu? Sayın Yener’in çizdiği tozpembe tablo ne kadar gerçek? Mesela, tespit edilen yolsuzlukları içeren raporlar hakkında 5018 sayılı Kanun’a göre denetimin bir anlamı kalmamıştır çünkü muhasebe hataları, kusurlar yüzeysel olarak raporlanmakta ve bunun üzerinden eleştiri yapılmaktadır; bu, yeterli değildir. 6085 sayılı Kanun’la niçin performans denetimi sona erdirildi? Kamu harcamalarında verimlilik kriteri niçin göz ardı edildi? Denetçilerin denetim alanlarının günden güne daraldığını, baskı ve tehditle istifaya zorlandıklarını duyuyoruz; bunu Sayın Erhan Usta da burada belirtti. Ayrıca, buradan sormak istiyorum: Varlık Fonu neden Sayıştay denetimine alınmıyor? Ülkemizde Varlık Fonu, AKP’nin istediğı kamu şirketine el koyarak zarar etmesine sebep olmaktadır. ÇAYKUR’u, TELEKOM’u konuşmak bile istemiyorum.

Kamu Denetçiliğı Kurumuna gelince, üyesi bulunduğum Dilekçe Komisyonuyla birlikte KDK’nin faaliyetlerini yakından izliyoruz. Vatandaşımızın şikâyetlerinin ve taleplerinin iletilmesinde, hak arama kültürünün gelişmesinde önemli rolü olan bu kurumun daha aktif hâle getirilmesi gerekmektedir. Milletimizin menfaati için, KDK’nin mali anlamda güçlendirilmesi ve yetkilendirilmesi de yerinde olacaktır.

Sözlerime son verirken bu yalancı bahar bütçesini, bu seçim finansmanı bütçesini, enkaz bütçesini iyi niyetli görmediğimizi ifade etmek istiyorum. İnşallah, Sayın Usta’nın da dediğı gibi veda bütçesi olur. Milletimizin varlığına, milletimizin kör kuruluşuna göz dikenler iki cihanda da huzur bulmasın diyorum.

Biz İYİ Parti olarak, her zaman, zor yaşam koşullarına maruz bırakılan yurttaşlarımızın çıkarlarını sonuna kadar korumada ısrarlı olacağız. Bu anlayışla, iktidar değişimine az bir süre kalmışken 2023 bütçesinin, her şeye rağmen, hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

Değerli arkadaşlar, devam ediyorum.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, hazırsanız...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Şu anda hazır değilim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hazır değilsiniz.

Sayın İbrahim Kaboğlu, siz hazırsanız size...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Değilim, biraz sonra...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka da söz talebinde bulunan yok benim sistemimde şu anda.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kapatalım Sayın Başkanım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Konuşan yoksa bekleyecek hâlimiz yok, soru-cevaba geçelim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız, Meclis Başkanımız da olmadığı için soru-cevaba geçmemiz de çok uygun olmaz.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Söz talebimiz var Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru-cevap yapıp bitirebiliriz söz talebi yoksa.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreyya Bey, bir şey mi söyleyecektiniz?

Buyurun.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi burada temsil ediliyor. Eğer Başkan Vekilinin temsili noktasında bir şüpheniz varsa ara verin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok, hayır; öyle bir şeyi kastetmedim ama Başkanımızın nezaketen olduğu bir ortamda soru-cevap olursa takdir edersiniz ki daha uygun olur.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Tamam, teşekkür ediyorum.

Tabii ki Sayın Başkanın gerçekten bu noktada bir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yoksa hukuken bir problem söz konusu değil, aman yanlış anlamayın.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sadece Meclis Başkanımızın burada olması nezaketen daha doğru.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, ben yanlış anlamam ama ben hem Meclisin hukukunu korumak zorundayım hem de makamların hukukunu korumak zorundayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Doğru.

“Nezaketen beklemek doğru olmaz.” mı diyorsunuz?

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Yok, ara verelim diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, ben de onu söyledim, söz alan olmayınca ara verecektim zaten.

Sayın Ahmet Kılıç söz talebinde bulundu.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Çok Değerli Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımız, çok Değerli Meclis Başkanımız, değerli milletvekillerimiz; öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisimizin, Kamu Başdenetçiliğimizin, Sayıştayımızın 2023 yılı bütçesi hayırlara vesile olsun diyorum.

Tabii, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Sayın Başkanının sunumunda da burada, 27'nci Dönemde güzel, başarılı yasama çalışmaları yaptığımızı hep birlikte görmüş olduk. Özellikle, ülkeler arasında da TBMM'nin çok güzel yürüttüğü faaliyetler var; parlamentolar arası dostluk gruplarıyla şu an itibarıyla pek çok ülkede hem bizdeki milletvekili arkadaşlarımızla hem de yurt dışından, farklı ülkelerden milletvekillerinin Türkiye'de Parlamentoda ağırlanmasıyla alakalı ikili ilişkilerin daha üst noktaya ulaşmasıyla alakalı güzel çalışmalar yürütülüyor. Bu vesileyle bu çalışmaların destekleyicisi olan Sayın Meclis Başkanımıza bir kez daha teşekkür ediyorum. Bir de hakikaten Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapmış olduğu yayın çalışmaları var, bunları da faaliyet raporunda gördük. Zaman zaman bizler de alıyoruz, tedarik ediyoruz. Bundan dolayı da ayrı bir teşekkürü tüm Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarına, emeği geçenlere sunmak istiyorum.

Özellikle Sayıştayımız köklü tarihinden aldığı birikimle her zaman olduğu gibi şimdi de bizlere ve denetlediği kamu idarelerine yol göstermeye devam etmektedir. Özellikle altını çizmek isterim ki son yirmi yıllık dönemde kamu mali yönetiminde attığımız önemli adımlarla Sayıştayımızı daha da güçlendirdik. Gerek 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu gerekse 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'yla hem mali kontrol sistemimizi güçlendirdik hem de Sayıştayın genel kabul görmüş uluslararası denetim standartlarında denetimler yapmasını mümkün kıldık. Faaliyet raporunda da yer verildiği gibi, Sayıştay, işlemlerin dijital ortamda denetimiyle ilgili altyapısını devamlı güçlendirmektedir. Bu kapsamda hem veri analizlerini daha kolay yapmakta hem de çıktıların raporlanma süreçlerini elektronik ortamda yürütmektedir.

Hazine ve Maliye Bakanlığımızın kısa bir süre önce çıkarttığı, harcamaların elektronik ortamda gerçekleştirilmesine ilişkin tebliğle de verilerin elektronik ortamda denetimiyle ilgili bir adımı daha atmış bulunmaktayız. Yine kalkınma planlarımızda ve orta vadeli mali planımızda belirttiğimiz üzere kamu idarelerinin, kamu iç kontrol standartlarına uygun kapasitesinin artırılması ve kamuda risk yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılması politikası doğrultusunda Sayıştayımız aktif rol oynamaktadır. Bu doğrultuda kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerinin değerlendirilmesi sonucunda tespit edilen hususlara ilişkin öneriler sunmak suretiyle kamu mali yönetimimizin gelişmesine de katkı sunulmaktadır. 6085 sayılı Kanun'a göre Sayıştay denetimi düzenlilik ve performans denetiminden oluşmaktadır. "Mali denetim ve uygunluk denetimi" olarak tanımlanan düzenlilik denetimi de üç açıdan ele alınmaktadır: Bunlardan birincisi, kamu idarelerinin gelir, gider ve mallarıyla bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığının tespitidir. İkincisi, kamu idarelerinin mali rapor ve tablolarının değerlendirilerek bunların güvenilirliği ve doğruluğu hakkında görüş bildirilmesidir. Üçüncüsü ise mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin değerlendirilmesidir.

6085 sayılı Kanun'la birlikte denetim ve yargılama fonksiyonlarının yanı sıra modern kamu yönetimi anlayışına uygun olarak işlem bittikten sonra cezalandıran bir denetim anlayışı yerine cari dönemde kamu idarelerine rehberlik eden denetim anlayışı ön plana çıkmıştır. Bizler de bilmekteyiz

ki her denetim faaliyeti, ilgili kamu görevlilerinin hata ve eksikliklerini görme, yanlışlarını düzeltme konusunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Bir mali yılda binlerce, belki de milyonlarca işlem yerine getiren kamu görevlilerinin hata yapması mümkündür. Önemli olan kamunun, devletin parasının zarara uğratılmaması ve hatanın anlaşılabilir olarak düzeltme yoluna gidilmesidir.

Bu noktada ben sözlerime son verirken burada bulunan tüm kurum başkanlarımızı bir kez daha tebrik ediyorum. Raporların hazırlanmasında emeği geçen tüm Sayıştay üyelerimize de teşekkür ediyorum. 2023 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kılıç; vakti verimli kullandığınızı için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu'na söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Meclis Başkanına soracağımız çok soru var çünkü soru önergelerimizi, araştırma önergelerimizi anlamsız, usulsüz gerekçelerle geri çeviriyor. “İç Tüzük madde 67” diyor, “96, 97” diyor.

Şimdi, bakın, İç Tüzük madde 67 burada, arkadaşlar. İç Tüzük madde 67, vekilin Genel Kuruldaki konuşması veya yazılı soru önergesindeki kaba, yaralayıcı ifadeleriyle ilgilidir. Fakat böyle mi kullanılıyor? Hayır. Bize vatandaşlar başvuruyor, gözaltı merkezleri veyahut da cezaevlerinde kötü muamele, işkence gördükleriyle ilgili başvurularda bulunuyorlar. Biz de bu ifadeleri tırnak içine alarak Meclis Başkanına soruyoruz. “Kaba ve yaralayıcı ifade” diyor. Ya, kaba ve yaralayıcı ifadeyi ben söylemiyorum, vekil söylemiyor, mağdur vatandaş söylüyor, ben de millet adına soruyorum. İç Tüzük madde 67’yi niye istismar edip sorumuzu cevaplamıyorsun, Bakanlıklara iletmiyorsun? Defalarca bunu yaptılar. Vatandaş bana yazmış “İşkencede makatıma cop soktular.” “Hayır, kaba ve yaralayıcı ifade” diyor. Peki, ben dönüyorum, Meclis Başkanı Sayın Şentop’a “Peki, vatandaş bunu nasıl ifade etsin?” diye soruyorum, onun da cevabını vermiyor. Ya vatandaş, işkenceye uğrayan vatandaş başvuramaz hâlde düşünüyor, böyle bir şey olabilir mi? Koca Millet Meclisindeyiz ve vatandaşın başvurusu sakit duruma düşüyor. “Geri çevirdiklerimiz yüzde 1,57.” diyor. Vatandaşın gelen binde 1’ini bile küçük görmek bir Meclis Başkanına yakışmaz. Bakın, benim elimde daha bu sene içinde 15 tane geri çevrilen soru önergelerim ve araştırma önergelerim var. Kesinlikle kabul edilecek bir durum değil bu. Madde 67’yi istismar etmek demektir.

İkincisi: Bakın, bu Mecliste bana bir kumpas kuruldu. Biz Sayın Şentop’u defalarca uyardık ve dört ay sonra -vekilliğim düşürüldükten, cezaevine girdikten sonra- geri geldim. Dört ay bu millete hizmet etmemi Sayın Şentop sağladı, sağ olsun sağladı ve hiçbir açıklama yapmıyor. Geçen sene bu konuda kendisiyle bir tartışma yaptık, kendisi bir açıklamalarda bulundu ve ben ona burada söyleyeyim -kendisi şu anda burada yok, bu da vekillere yönelik önemli bir saygısızlıktır aynı zamanda- benim burada bulunmam, onun tüm o boş hukuki sözlerini çöpe atıyor, çok net bir cümle, herkes duysun: Burada bulunmam, onun tüm argümanlarını çöpe atıyor.

Yine, bakın, bu Mecliste birçok vekilimize saldırdı, işte, Habib Eksik Vekilimiz, görüyorsunuz, Ayşe Acar Başaran Vekilimize “Seni duvara çivilerim.” dendi, Sayın Mustafa Yeneroğlu’na polis her türlü hakareti etti, Musa Piroğlu Vekilimiz sandalyesinden düşürüldü; gıkyı çıkmıyor ya! Aylardır soruyorum, sosyal medyadan soruyorum; niye konuşmuyorsun, sen bu Meclisin Başkanı değil misin?

Sen hangi Meclisin Başkanısın, sen buradaki vekilleri milletin vekili olarak görmüyor musun, neredesin Meclis Başkanı? Yerinde bile yoksun şu anda ya! Vekillere saygın yok ve yerinde yoksun! Bu cevapları vermen lazım bize. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Gergerlioğlu, bakın...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ne bağıryorsun!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kimsin sen!

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADI BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, siz müdahale etmezseniz ben müdahale edeceğim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bakın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, ben müdahale ediyorum, bir saniye.

Sayın Gergerlioğlu, Meclis Başkanı meşru bir mazereti nedeniyle kısa bir süreliğine ayrılmış durumda, gerekirse ara verebileceğimi de söyledi.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, yılda bir gün bizim karşımıza çıkıyor, meşru bir mazeret tanımıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu durumu istismar etmeyin lütfen, rica ederim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Birçok vekili mağdur edip bunun cevabını da vermeyen Meclis Başkanını da kınıyorum buradan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Vekili de burada, kurumsal olarak da temsil...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bakın, şimdi soru soruyoruz, madde 97'ye göre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, lütfen, bu durumu istismar etmeyiniz. Hukuken hiçbir problem yok. Meclisimiz burada, Başkan Vekili tarafından...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen sözünüzü geri alın.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Madde 97'ye göre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sözünüzü geri alın Sayın Gergerlioğlu, düzeltin sözünüzü, doğru değil.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, sözümü geri almıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizi temiz bir şekilde dil kullanmaya...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Ben Sayın Başkan niye burada yok diyorum, ne var bunda?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İç Tüzük gereği temiz bir dil kullanmaya davet ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, neden burada yok diyorum, burada olması gerekiyor. Ve ben konuşmamı bitireyim, lütfen müsaade edin.

Bakın, içişleri...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, İç Tüzük'e uyararak temiz bir dil kullanın. Tamam...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – İçişleri...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu Meclisin bir kuralı var.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bir sürü dakikam gitti, lütfen, Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buna siz sebep oldunuz, ben sebep olmadım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, kesinlikle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben sebep olmadım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, bu Mecliste dört ay bir kumpasla vekilliği düşürülmüş bir insanım ve şu anda da bunun hesabını sorduğum anda bana yine müdahale ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Geçen sene bu tartışmayı yaşadık, Meclis Başkanımız da bu konudaki görüşlerini ifade etti. Rica ediyoruz...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Lütfen, sözümü bitireyim.

Kaç dakikamı aldınız!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, bitirin lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Madde 97'ye sokmuşsunuz. Ben, İçişleri Bakanına yaptırdığı kötü muameleler, işkenceler için soru önergemle bir soru sordum: “İstifa etmeyi düşünüyor musunuz?” dedim. “İstifare içerir, 97'den dolayı bu soruyu soramazsın.” dedi. Ya, hangi ülkenin meclisinde bir bakana “İstifa etmeyi düşünmüyor musun?” diye bir soru engellenir? Allah aşkına nasıl engellenebilir, nereden istifareye sokulur? Ben bunun için Sayın Şentop'la mı istifare edeceğim? Ne gerek var? Sadece ve sadece bir vekil olarak soruyorum. Bunlar apaçık bir şekilde ortada ve bize cevap vermeyen, veremeyen bir Meclis Başkanı şu anda da yerinde yok maalesef.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, Sayın Başkan, lütfen, iki dakika daha istiyorum çünkü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hayır, sadece bir dakikalık bir tartışma oldu, o da geçti. Lütfen, kurallara hepimiz uyacağız, bir ayrıcalığımız yok hiçbirimizin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, Sayın Başkan, lütfen bir dakika verin. Bakın, Sayıştay ve Ombudsmanlığa soracağım bir iki soru var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru-cevap bölümü var.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, onlar için lütfen verin. Bakın, tartışmayla geçti benim konuşmam.

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanım, kendisi sebebiyet verdi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, aynı şeyleri tekrarlamasaydı, konuşsaydı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sadece Ombudsmanlık ve Sayıştayla ilgili sorularınızı sorun, bitirin lütfen.

SALİH CORA (Trabzon) – Kendisi kendisine verilen süreyi istismar etti, süresinin uzatılmaması lazım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Ombudsmana soruyorum: “Yüzde 79 oranımız var.” diyorsunuz fakat bize cezaevlerinden gelen birçok başvuruda ve hatta barolardan gelen birçok başvuruda çok gecikmeler veyahut da sizin önermenize rağmen idarenin cevapsızlığı veyahut da yapmaması var. Mesela, Mehdi Boz Elâziğ Cezaevinden nakil istemiş, onunla ilgili bir sıkıntı var, son durumu hâlen nasıl bilmiyorum, bir baktırırsınız. Şırnak Barosu orman kıyımıyla ilgili bir soru sormuş, kırk gün geçmiş. Biliyorsunuz, Şırnak'ta şu anda orman kıyımı çok ciddi bir hadise.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kısa sorarsanız... Bakın, iki dakikayı aştınız. Sayın Gergerlioğlu, istismar etmeyin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bununla ilgili bir cevap gelmemiş.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İstismar etmeyin, istismar etmeyin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Son olarak soruyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesmek zorunda kalacağım, sonra da “Konuşturmuyorsunuz.” diyeceksiniz, yine istismar edeceksiniz, rica ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Son sorum: Sayıştayın raporlarını inceledik, binlerce ihlal var. Bu konuda Sayıştayın yetkileri kısılmasına rağmen çıkan raporlara Meclis Başkanlığı ne yapıyor? Allah aşkına, bunu doğru dürüst bir açıklar mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum, sorularınızı sordunuz.

Değerli arkadaşlar...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR

5.- *TBMM Başkan Vekili ve Isparta Milletvekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe görüşmelerinde Komisyonunda temsil edildiğine ilişkin açıklaması*

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkanım, bir konuyu açıklığa kavuşturmak lazım. Tabii ki sayın milletvekillerinin, herkesin konuşmalarını saygıyla karşılıyorum ancak bir şeyi söylerken de herkesin İç Tüzük'e hâkim olması lazım. Burada Türkiye Büyük Millet Meclisi şu an temsil ediliyor; hiç kimsenin Sayın Başkanım şahsında “Vardır, burada yoktur, gitmiştir, gelmiştir.” gibi bir yorumun ve bir değerlendirmenin içerisinde bulunma hakkı yoktur. Geçmişteki Plan ve Bütçe Komisyonundaki bütçe görüşmelerine baktığımızda, pek çok görüşmenin hiçbir tanesine Meclis Başkanlarının başından sonuna kadar da katılmadıklarını görürsünüz. Bundan iki sene önceki bütçede Meclis Başkanımız gelemedi, yurt dışındaydı, ben geldim, burada Meclisi temsilen oturdum.

Sayın arkadaşlar, onun için...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Karşılıklı polemige...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Müsaade edin, polemik değil ama hiç kimsenin... Bakın, müsaade edin Rıdvan Bey, rica ediyorum, lütfen.

Bakın, ben hiç kimsenin sesini kesmeden dinliyorum ama bir şekilde, hiç kimsenin burada Parlamento'yu ve Sayın Başkanı tartışmaya hakkı da yoktur, haddi de yoktur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, gayet aydınlatıcı bir açıklama oldu.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Türkiye Büyük Millet Meclisi (Devam)*

b) *Sayıştay (Devam)*

c) *Kamu Denetçiliği Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Dirayet Dilan Taşdemir'in söz talebi vardır.

Buyurun.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Başkan, hazırlık yapıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman İsmail Bey’e söz vereyim, sonra size gelirim.

Buyurun.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Burada Meclisi temsil ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Varsa bir söyleyeceğiniz söylersiniz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Söyledikleriniz...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Ben Sayın Başkanın yerinde otururken bu tarz konuşmalara müsaade etmezdim, onu da söyleyeyim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım, tekrar başlatır mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım, çok Değerli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekilimiz, Sayıştay Başkanımız ve Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımız, çok değerli bürokratlarımız ve hizmet veren arkadaşlarımız, çok değerli basın mensuplarımız, değerli milletvekillerimiz; ben de hepimizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 bütçesinin, Sayıştay bütçesinin ve Kamu Denetçiliği Kurumu bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, benden önceki konuşmacılar, özellikle bu Cumhurbaşkanlığı sistemi konusunu “ucube sistem” olarak değerlendirdiler. Bu konuda birkaç şey söylemek istiyorum. Tabii ki Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, 1921-1923 arası Meclis Başkanlığı ve kuvvetler birliği şeklinde yönetim olmuştur. Arkasından, hem kuvvetler birliği hem de parlamenter sistem gibi karışık bir düzene geçilmiş; 1961 Anayasası’yla beraber parlamenter sisteme geçilmiş, kuvvetler ayrılığı biraz daha güçlendirilmiştir. Tabii, burada şuna bakmak lazım: Türkiye’de uygulanan parlamenter sistemde her şey çok mu güzel gidiyordu, her şey çok mu iyiydi? Bir geriye dönüp baktığımız zaman, siyasi istikrarın olmadığı dönemleri görüyoruz. Siyasi istikrar ne zaman var? İşte, kuvvetli bir hükümet varsa daha doğrusu çoğunluğu elde eden bir parti varsa... Bu ne zaman olmuş? İşte, 1950 yılında Adnan Menderes döneminde olmuş, ondan sonra 1983’te rahmetli Turgut Özal döneminde olmuş, kısmen Demirel döneminde olmuş ve daha sonra da özellikle şimdiye kadar hiç yakalanmamış; bunu Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliği döneminde yakalamışız. Peki, arkadaşlar, bir parti çoğunluğu elde edemezse ne oluyor? O zaman sık sık hükümetler değişiyor ve hükümetler düşüyor. Bunun şimdiye kadarki en canlı örneği şudur: 1970 ile 1980 arasında pek çok hükümet gelmiş gitmiş, hükümetlerin ortalama ömrü sekiz ay olmuş arkadaşlar. Sizlere soruyorum: Sekiz ayda veya bir yılda bir hükümet ne yapabilir, ne planlayabilir, ne icraat yapabilir?

Diyorsunuz ki: “Güçlendirilmiş parlamenter sistem...” Arkadaşlar, nedir bu güçlendirilmiş parlamenter sistem? Şimdi, diyorsunuz ki: “Eskiden parlamentoda gensoru vardı; biz bunu düşürüyorduk, düşürme imkânı vardı, şimdi düşüremiyoruz.” Kaç tane hükümet düşmüş arkadaşlar? 1 tane 1977’de Bülent Ecevit döneminde Sayın Demirel’in hükümeti düşmüş. Kim düşürmüş bunu? Arkadaşlar, Güneş Motel olayıyla Adalet Partisinden 11 tane milletvekilini ayartmışlar o dönemde, Cumhuriyet Halk Partisine geçmişler; o 11 kişiden 10 tanesi bakan olmuş. Sizin istikrar dediğiniz bu

mudur arkadaşlar? Onun haricinde, 1 tane de Mesut Yılmaz döneminde azınlık hükümeti düşmüştür. Arkadaşlar, bir hükümet orada çoğunluğu kuruyorsa, zaten çoğunluk kendi elinde, başbakanla beraber sürekli birlikte hareket ediyorlar.

“Şimdiki sistemde Cumhurbaşkanı parlamentoya müdahale ediyor, milletvekillerine müdahale ediyor, kanunlar o yönde çıkarılıyor.” diye ifade ediyorsunuz. Arkadaşlar, geçtiğimiz dönemde ben hem parlamenter sistemde milletvekilliği yaptım hem bu dönemde milletvekilliği yaptım. Değişen bir şey var mı? Yok, hatta bu dönemde fazlası var. Bu dönemde, muhalefet milletvekillerinin çoğunlukta olup Cumhurbaşkanının seçildiği partinin azınlıkta olma ihtimali var. Mesela, bu komisyon için eskiden neymiş? Hükümeti kuran, hükümet yanlısı taraf 40 üyeden 25 tanesini komisyon üyesi olarak alıyormuş. Bu komisyon üyelerinden aleyhte bir karar çıkma ihtimali var mı? Yok ama şimdiki sistemde biz bunu ne yapmışız? 30’a düşürmüştük, herkes oyu oranında buraya üye verecek demişiz. Peki, diyelim ki, bu sistemde, Cumhurbaşkanlığı sisteminde Cumhurbaşkanlığını kazanan kişinin partisi burada çoğunluk olamazsa komisyonda da azınlığa düşecek mi? Düşecek. Kanunları istediği şekilde çıkarma ihtimali var mı? Çıkarma ihtimali var.

Arkadaşlar, bir de sanki bu eskiden gelen kanunların hepsini milletvekilleri çıkarıyormuş gibi ifadelerde bulunuyorsunuz. Arkadaşlar, kanunların büyük bir kısmı kanun tasarısı şeklinde geliyordu, o zaman milletvekillerinin daha az etkisi vardı.

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi farklı mı? Şimdi de aynı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, arkadaşlar, şöyle söyleyeyim: Biz kanunları niye çıkarırız? Milletten talep gelir. Peki, milletin başvurduğu kişi sadece milletvekili midir? Hükümete başvuramazlar mı? Hükümet onların bir derdine çare olmak için, bu yönde adım atmak için milletvekillerine bir öneride bulunamaz mı? Bulunabilir arkadaşlar. Arkadaşlar, dolayısıyla, Cumhurbaşkanlığı sistemi Türkiye’ye istikrarı getirmiştir. Biz şimdiye kadar altıncı yasama yılını hiç yaşamamışız. Hangi dönemde yaşadık arkadaşlar? İşte, sizin beğenmediğiniz, “ucube” dediğiniz Cumhurbaşkanlığı sisteminde yaşamışız. Cumhurbaşkanlığı sistemi olmasaydı biz altıncı yasama dönemini hiç yaşamayacaktık arkadaşlar. Bu sistemde hükümeti kim kuruyor arkadaşlar? Vatandaş kuruyor ve sizin elinizden yetkiyi almış “Kardeşim, ben bu yetkiyi kendim kullanıyorum, hükümeti kim kuracaksa ben ona yetkiyi veriyorum.” diyor. Önceden ne oluyordu? Cumhurbaşkanı partilerden -genelde parti lideri oluyordu- herhangi birisine “Hükümeti sen kur.” diyordu ama başkasına da verebiliyordu. Arkadaşlar, ülkeyi kimin yöneteceği, kimin başkan olacağı bilinmeyen bir sistem ile kimin yöneteceği, kimin başkan olacağı bilinen sistem arasında dağlar kadar fark var. Eğer buradaki sistemin eksikleri, kusurları varsa bunlar düzeltilebilir ve bu gibi... Diyelim ki, işte, kuvvetler ayrılığında, denetleme sistemlerinde eksiklikler, aksaklıklar varsa bunlar giderilebilir ama bizim “parlamenter sistem” dediğimiz eski sistemde normalde bir başbakan, vatandaşın seçtiği bir başbakan herhangi bir kişiyi bakan yapmak için o dönemin cumhurbaşkanından izin almak zorundaydı, onaylatmak zorundaydı. Özellikle 1960’tan sonraki, Turgut Özal’a kadar gelen dönemde zaten cumhurbaşkanlarının büyük bir kısmı asker kökenliydi. Dolayısıyla, bir tarafta “halkın fikri” diyeceksin “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” diyeceksin, öbür tarafta bir kişi “Ben senin atadığın bakanı kabul etmiyorum, ben senin atadığın valiyi kabul etmiyorum.” diyecek. Size soruyorum arkadaşlar: Bunların hangisi daha demokratik? İstikrarı sağlayan bu sistem, daha demokratik olan bu sistem ama işinize gelmeyince şey yapıyorsunuz.

Şimdi, mesela, arkadaşlar, siz 6 tane parti -fazla da olabilir, bir kişi daha bugün talep etmişse- 7 tane parti bir hükümet kurdu. Arkadaşlar, bu hükümet sisteminde bunlardan en küçük oranda milletvekili sayısı olan parti “Ben çekiliyorum.” dese o anda hükümet düşecek ya! Parlamenter sistemde o küçük parti ne derse, ne isterse yapmak zorunda kalacaksınız.

(İYİ Parti sıralarından gürültüler)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, bu hükûmet sisteminde cumhurbaşkanı yine devam eder, cumhurbaşkanının partisi azınlıkta olsa da yine devam eder.

Arkadaşlar, siz bunları kavramamışsınız, vatandaşın da kafasını karıştırıyorsunuz; kendinizin dahi ne olduğunu bilmediğiniz sistemin birtakım yerlerini cilalayarak milletin kafasını karıştırmaya çalışıyorsunuz.

Arkadaşlar, sürem az kaldı, diğer taraftan şunu söylemek istiyorum: Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız geçen dönemde... Başkan Yardımcısına da teşekkür ederim. Yani, gerçekten de Genel Kurulda televizyonların kurulması olsun, orada konuşulan kanunların -hangi kanunun, hangi maddesinin, kimin konuştuğunun- gösterilmesi olsun çok büyük hizmet Başkanım; Allah razı olsun.

Tabii ki biz bununla yetinmiyoruz. Burada eskiden -eğer arkadaşların okumasını kaçırsanız- kim konuşuyor, kanunun kaçınıcı maddesinde; bunu bilemiyordunuz. Bizim talebimiz şu: Diyelim ki, her masaya bir bilgisayar konularak orada verilen, görüşülen kanunların oradan geçirilmesi, oraya aktarılması... Diyelim ki, herhangi bir kanun teklifi verildiği zaman, önerge verildiği zaman oraya bunların aktarılması çok şey...

Şimdi, arkadaşlar, Meclisin verimli çalışmasından bahsediyoruz. Ya, Allah aşkına, siz muhalefet olarak üzerinize düşeni yapıyor musunuz? Şimdi, ben size soruyorum; mesela, bir önerge diyor ki: “Teklifin 6’ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan ‘şeklinde değiştirilmiş’ ibaresinin ‘şeklinde düzenlenmiştir’ olarak...” Ya, arkadaşlar, siz bundan ne anlıyorsunuz? “Şeklinde değiştirilmiştir.” “Şeklinde düzenlenmiştir.” Ya, bu önerge midir Allah aşkına? Arkadaşlar, Meclisin çalışma kalitesini artırmak istiyorsanız adam akıllı önerge verin, adam akıllı! “Şeklinde düzenlenmiştir” “Şeklinde değiştirilmiştir” “Düzenlenmiştir.” “Değiştirilmiştir.” Tamam mı? Arkadaşlar, bunu, buradaki çalışmaları daha kaliteli hâle getirmek hepimizin görevi diye düşünüyorum ben. Eğer bizler burada yani kalite...

Arkadaşlar, diğer taraftan, Meclis kaliteli bir yasama yapamıyor. Niye? Siz sadece yoklama üzerine, iktidar partisinin orada bulunması üzerine kurgu yapmışsınız. Yahu, arkadaşlar, daha çok kanunların içeriği üzerine kurgu yapın. Dolayısıyla, ben bu İç Tüzük’ün de mutlaka değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Diğer taraftan, tabii ki Kamu Denetçiliği 2010 referandumuyla kanunlaştı, arkasından 2012’de kanunı düzenleme yapıldı ve hayata geçirildi. Buradan Başkanımıza gerçekten de çok teşekkür ederim, bugün çok büyük hizmetler yapmakta.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Güneş, lütfen tamamlar mısınız.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Eskiden kamu kuruluşları karşısında mağdur olan vatandaşın gidebileceği hiçbir yer yoktu ve dolayısıyla herkes nereye gideceğini şaşırmişti. Bugün, insanların gidebileceği bir kapı var; Başkanımız da kurumumuz da bu yönde çok büyük çaba sarf ediyorlar, çok güzel çözümler buluyorlar. Ben kendilerine hassaten teşekkür ederim.

Diğer taraftan, yine bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımızdan Allah razı olsun; CİMER gibi bir sistemi hayata geçirerek gerçekten de vatandaşın direkt devletle muhatap olmasını sağlamıştır.

Ben burada sözlerime son verirken bu bütçelerimizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Söz sırası Sayın Dilan Taşdemir’de.

Buyurun Sayın Taşdemir.

Süreniz on dakikadır.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

(Uğultular)

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Ya, arkadaşlar bir susabilirse...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibe söz verdim, lütfen müdahale etmeyin.

Sayın Taşdemir, buyurun lütfen.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim.

Ben de herkesi sayıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

Açıkçası, ben en son söyleyeceğimi başta söyleyeyim: Bu bütçe israf bütçesidir. Halkın bu kadar yoksullaştığı bir dönemde halkın parasıyla bu kadar rahat israf yapılmasını vicdani bulmadığımı söylemek istiyorum. Yani emekli, işçi, memur, çiftçi sofrasından, boğazından kısarak vergilerini verirken suya, elektriğe, doğal gaza, kömüre gelen zamlar yüzünden faturasını ödeyemez durumdayken halkın parasıyla bu kadar rahat israf yapılmasını açıkçası doğru bulmuyoruz. Bu konuda bu bütçedeki bu israf politikasını da eleştiriyoruz.

Örneğin, değerli arkadaşlar, 2023 yılı Bütçe Teklifi'nde kamu idareleri toplam 3.241 araç edinebilecek. Yeni teklife göre Cumhurbaşkanlığı 20, Diyanet İşleri Başkanlığıysa 19 araç alabilecek. Gerçekten, var olan yüzlerce lüks araç neye yetmiyor, neyinize yetmiyor, niye sürekli yeniden yeniden araçlar alındığını açıkçası merak ediyoruz. Neredeyse her kurumda bir araç filosu var ama her sene biz dönüp baktığımızda, bütçede yeniden araç alımları söz konusu, üstelik Anayasa Mahkemesi 2020 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda Cumhurbaşkanlığı ve TBMM tarafından edinilecek taşıtların cins ve fiyatını bu kurumların üst yöneticilerinin belirlemesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna karar vermişken ama bu karar uygulanmıyor. Anayasa Mahkemesi kararlarına eğer Meclisimiz uymayacaksa kim uyacak?

Yine, değerli arkadaşlar, tabii, daha önce vekil arkadaşlarım da ifade etti, bu Meclisin kendi üyelerine karşı sorumluluğunu yerine getirmedicine dair örnekler verdiler; ben de aynı konuda birkaç şey söylemek istiyorum. Bakın, 4 Kasım 2016'da partimize yönelik gerçekleştirilen bir siyasi darbe operasyonu oldu. Bu operasyonda içerisinde Eş Genel Başkanlarımızın ve milletvekili arkadaşlarımızın da olduğu onlarca arkadaşımız tutuklandı. Şimdi, Anayasa Mahkemesi, Demirtaş ve Yüksekdağ'a ilişkin ihlal kararı verdi. AİHM Büyük Daire 22 Aralık 2020'de açıkladığı kararda Demirtaş'ın tutukluluğunun hukuki değil, siyasi olduğuna hükmetti. Buna rağmen altı yıldır arkadaşlarımız cezaevinde rehin tutulmaya devam ediyor. Biz bunu çokça söyledik, elbette söylemeye de devam edeceğiz ama Meclis de AİHM'in düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında verdiği bu kararı görmezden geldi, gerekli tepkiyi koymadı; keza aynı tutumu biz... AYM 5 Ekim 2022'de, milletvekili seçildikten sonra Leyla Güven'in tutuklanmasının yasama dokunulmazlığıyla bağdaşmadığı değerlendirilmesini yaptı ama buna rağmen Leyla Güven ve Musa Farisoğulları'nın vekilliği düşürüldü. Yine, Meclisimiz bu konuda herhangi bir sorumluluk alarak herhangi bir açıklama yapmadı, görevini ve sorumluluğunu yerine getirmedi.

Yine, sabah hem Garo Vekilimiz söyledi hem diğer arkadaşlarımız da ifade etti, ben de bir kez daha ifade etmek istiyorum çünkü bu mesele bizim açımızdan öyle sıradan söylenecek, üstünden geçilecek bir konu değil. Bakın, değerli arkadaşlar, bu Meclisin bir üyesi, Iğdır Milletvekilimiz Habip

Eksik Hakkâri'de güpegündüz kameraların önünde linç edildi, ayağı 3 yerden kırıldı. Yine, Şırnak Milletvekilimiz Hüseyin Kaçmaz, aynı şekilde, yaptığı bir açıklama esnasında şiddete maruz kaldı, parmağı kırıldı ama yine, bakıyoruz, Meclis Başkanlığında, Mecliste derin bir sessizlik.

Şimdi, kaç gündür hep Mecliste bir telefon kırılması konuşuluyor; Meclis Başkanı da gündeme getirdi ve kürsüye verilen bir zarar olduğu için zararın tazmin edilmesi talebinde bulundu. Şimdi, Meclis kürsüsüne verilen bir zarar için Meclis Başkanı konuşuyor ama bir milletvekilinin 3 yerden bacağı kırılıyor, bir milletvekilinin parmağı kırılıyor ama Meclis kürsüsüne verilen zarar kadar gündem olmuyor. Bu kadar mı kıymetsiz HDP'li milletvekillerinin parmağı veya bacağı, bir kürsüden daha mı değersiz? Ama öyle anlaşılıyor ki gerçekten sizin için bir önemi yok, bir değeri yok. Yine, kadın meclisi sözcümüz genel merkezimizin önünde tehdit edildi; yine, Meclis Başkanından çıt çıkmadı. Semra Güzel Vekilimiz gözaltına alınırken şiddete uğradı ve bu açık, aleni kamuoyuyla paylaşıldı, fotoğrafları servis edildi, videoları servis edildi; Meclis Başkanı bu konuda da tek bir söz söylemedi ama Semra Güzel'in dokunulmazlığının kaldırılması için hızlıca harekete geçti; keza Salihe Aydeniz Vekilimiz için de aynı süreci hızlıca başlattı. Söz konusu HDP olunca, bizler olunca Meclis Başkanlığı hızlıca harekete geçiyor, açıklama üstüne açıklama yapıyor ama iktidar milletvekiline dair meseleler olduğu zaman yine derin bir sessizlik söz konusu.

O açıdan, Sayın Başkan, biz sizin tarafsız olduğunuzu düşünmüyoruz, yanlı olduğunuzu düşünüyoruz; Mecliste bulunan bir grubun, bir kesimin iradesini korumadığınızı, haklarını korumadığınızı, bu iradeye yönelik saldırılar karşısında da sessiz kaldığınızı; dolayısıyla, bizim açımızdan, bu sessizlik bir onay anlamına geliyor. O açıdan, sizin tarafsız olmadığınızı düşünüyoruz. Bu konudaki eleştirilerimizi de sizinle paylaşmak istiyoruz.

Yine, Sayın Başkan, bu ülkede milyonlarca yurttaşın ana dili olan Kürtçe, Meclis tutanaklarında daha önce "x" diye geçiyordu, gerçi sizin döneminizde "x"ten "bilinmeyen dil"e terfi ettik; hani artık bunu da herhâlde büyük bir başarı olarak görmemizi düşüneceksiniz, böyle ele almamızı isteyeceksiniz! Şimdi, kürsüde Kürtçe konuşuyoruz, Kürtçe konuşur konuşmaz hemen sözümüz kesiliyor, mikrofon kapatılıyor yani Mecliste bile Kürt diline, kimliğine, kültürüne yönelik büyük bir tahammülsüzlük var. Bu ülkedeki 20 milyon insanın dilini çok rahat bir şekilde tutanaklarda "bilinmeyen dil" diye geçirebiliyorsunuz.

Yine, Başkan sabahki bütçe sunumunda -burada değil ama- temsilde adaletin yüksek oranda gerçekleştirildiğini söyledi, hem de verilen 4.576 kanun teklifinin sadece 83'ünü işleme aldığını belirtti. Yani temsilde adaletin sağlandığını belirttiği yerde işleme alınan kanun teklifi yüzde 2 arkadaşlar. Soru önergesi açısından bir rekor kırıldığını ifade etti. 24'üncü Dönemde 71 bin, 27'nci Dönemde bugün itibarıyla 73 bin soru önergesi verilmiş yani bir de bunu övünerek anlattı Başkan ama bence bu büyük bir talihsizlik. Yani soru önergelerinde rekor kırılması Türkiye'deki toplumsal sorunların aslında ne denli çoğaldığının, büyüdüğünün kanıtı. 24'üncü Dönem yolsuzlukların, hukuksuzlukların tavan yaptığı bir dönemde; keza, 27'nci Dönem de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle toplumun her alanında büyük sorunların yaşandığı ve TBMM tarafından hiçbir şekilde inisiyatif alınmadığı bir dönem oldu. Adı yolsuzluğa, rüşvete bulaşan milletvekili ve bakanlara yönelik yine Meclis tek bir söz söylemedi, harekete geçmedi, bu konuda sorumluluğunu yerine getirmedi.

Zamanım az kaldı ama... Yine, Mecliste bizimle birlikte çalışan danışman arkadaşlara ve Meclis personeline ilişkin de arkadaşlar çokça ifade ettiler; ben de onların sorunlarını buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum. Umuyor ve diliyorum ki bu sorunlar dikkate alınır çünkü her bütçe sürecinde biz bu sorunları tekrar tekrar anlatıyoruz ama herhangi bir adım atılmıyor. Şimdi, danışmanların çalışma statüsü 6253 sayılı Kanun'un 30'uncu maddesinde düzenlenmiş. Bu maddeyle, danışmanlık sözleşme

ücreti dışında mali ve sosyal haklar kapsamında herhangi bir ad altında ödeme yapılmayacağı ifade ediliyor. Yapılan sözleşmeye göre, Meclisin çatısı altında danışmanların her yıl işten çıkışı yapılmakta, böylelikle kıdem tazminatı hakkı gasbedilmektedir. Sözleşmeli statüde çalıştırılan danışmanların özlük hakları, aynı statüde çalışan memur ve sözleşmeli personelle eşitlenmelidir; bunu bir an önce Meclis yapmalıdır.

Danışmanların iş tanımı, milletvekillerinin yasama işlerine yardımcı olmak şeklinde geçici ve belirsiz biçimde özetlenmiş; uygulamada bu tanımın içeriğini doldurmak bütünüyle milletvekillerinin inisiyatifine bırakılmış, öyle ki danışmanlık mesleği halkla ilişkilerden hastane refakatine, metin yazarlığından şoförlüğe kadar uzanan ayrı 5-6 mesleğin kombinasyonu bir meslek hâline dönüşmüş. Tabii oldukları ücret mesai ücreti dâhil neredeyse 7/24 çalışma ücretidir. Yıllık tatil, hastalık, doğum izinlerini kullanıp kullanmaması milletvekillerinin keyfine bırakılmış. Danışmanlık mesleğinin iş bulma koşulları diğer sektörlere nazaran zor olacağı için işsizlik ödeneğinin verilmesi şarttır, aksi türlü açık bir hak gasbı olacaktır.

Yine, Destek Hizmetleri biriminde ve çay ocağında çalışan emekçiler için ise... Evrak dolaşımı, temizlik, büro araç ve gereçlerinin temini, taşınması gibi hizmetlerin sunulduğu birimde çalışan emekçiler Meclis çatısı altında esnek ve güvencesiz çalışma koşullarının en ağır sonuçlarını yaşıyor. Bu biçimde çalışan emekçiler özellikle amir ve birim idarecileri tarafından ağır mobbinge maruz kalıyor. Genel Kurul çalışmalarına bağlı olarak uzayan çalışma saatleri için aldıkları mesai ücretinde de ciddi bir kesinti olmaktadır. Yine, aynı şekilde, çay ocağında çalışan emekçiler de personel eksikliği nedeniyle artan iş yükünün altında her geçen gün daha fazla ezilmekteler. Çalışma koşullarının ağırlığında yemek yemeye dahi zaman bulamazken çalışma kıyafetlerini değiştirebilecekleri, soluklanacakları, dinlenecekleri bir alanlarının olmaması çok ciddi bir eksikliklerdir.

Ayrıca, farklı istihdam biçimlerinden kaynaklı ücret farklılıkları, çalışma yaşamındaki “eşit işe eşit ücret” ilkesini ihlal etmekte ve çalışma barışına da zarar vermektedir. Mecliste çalışan sözleşmeli personele kıdem tazminatı hakkı tanınarak geriye dönük ödemelerin yapıpı yaşatılan tüm mağduriyetlerin giderilmesi elzemdir. Aynı zamanda, tüm personelin sendikal hakları korunmalı ve desteklenmelidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Taşdemir, tamamladınız mı?

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Bitti Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam.

Sayın Aydemir, buyurun lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok Değerli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekilimiz, çok Değerli Sayıştay Başkanım, Kamu Denetçiliği Başkanımız, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterimiz, değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli temsilcileri, çok değerli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle ve muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle, kurumlarımızın bütçelerinin hepsinin hayırlı olmasını, her kuruluşun bereketli olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Öncelikle, Sayıştay konusundan başlamak istiyorum çünkü Sayıştay konusunda “Sayıştay ne yapar, neler yapar, bir kuruma nasıl gider, nasıl denetler, eksik denetim yapar mı, denetçi denetim sonucundaki bazı şeyleri siler mi, silemez mi?” gibi bu konular üzerinde milletvekili arkadaşlarımıza biraz bilgi vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayıştay Başkanlığı denetleyeceği kuruma bir denetçisini gönderir; denetleme sonucunda, denetim sonucunda konusu suç teşkil eden bir fiil varsa bu fiili belgeleriyle beraber ne yapar? Müzekkereyi hazırlar ve Sayıştay Başkanına sunar, belgeleri de müzekkereye ek olarak koyar, ilave eder ve Sayıştay Başkanlığı bu gelen belgeleri, bu müzekkereyi -kesinlikle ve kesinlikle kendi inisiyatifıyla bir şey yapamaz- derhâl Sayıştay ilgili dairesine gönderir. İlgili daire ne yapar bunu?

Sayın Bekaroğlu, sizin için özellikle söylüyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ben söyleyeyim, ilgili dairenin ne yaptığını ben söyleyeyim size; sümen altı eder.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ve “Sayıştay artık fonksiyonunu yitirmiştir.” “Sayıştay bir iş yapmıyor.” “Sayıştay ne yapar; içi boşalmıştır.” diyen arkadaşlarımıza, haksızlık yaptığımızı düşündüğüm için bunları söylüyorum. Niye? Hani “Tüyü bitmemiş yetimin hakkını koruyoruz.” diyoruz ya, kul hakkını da yemeyelim diye bunu söylüyorum. Oradaki Sayıştay denetçilerine, Sayıştay kurumuna haksızlık yapmayalım; kul hakkı var, kul hakkına girmeyelim diye söylüyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nedir? Şehir hastanesinde yapılmayan tetkiklerin parası nerede? Teorik şeyleri okuyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayıştay dairesi, bu ilgili daire kaç kişiden oluşur? 5 kişiden; 1'i başkan, 4 üye. Bu 4 üye denetim sonucu raporlarını yazarlar, raporlar sonucunda eğer bir suç teşkil varsa doğrudan cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunurlar. Hangi kurum yapıyor bunu? İlgili kurum. Nereye yapıyor suç duyurusunu? Kurumun bulunduğu ile, başsavcılığa suç duyurusunda bulunuyor. Cumhuriyet başsavcılığı yaptığı soruşturma sonucunda eğer hakikaten konusu suç teşkil eden bir fiil varsa yargıya intikal ettirir, sonra mahkemeye çıkarırlar ve daha sonra ne olur? Mahkeme yargılamasını yapar, yargılamanın neticesine göre hareket eder.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapma ya! Vallahi yapma ya! Nasıl anlatıyorsun ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Eğer konusu suç teşkil eden bir fiil yok ancak soruşturmayı gerektiren bir şey varsa savcılık dosyayı kime gönderir? İlgili kurumun ilgilendiği makama, kurum hangi bakanlığa bağlıysa o bakanlığa gönderir değerli arkadaşlar. Diyelim ki suç yok, hiçbir şey yok; savcılık bunu arşivinde saklar. Yapılan bu işlemler sonucunda eğer kamu zararı varsa -diyelim ki savcılık konuyu inceledi, Sayıştay'ı inceledi, kamu zararı ortaya çıktı- ne olur? Kamu zararına uğratan kişiler hakkında tazmin noktasına gider ve bu paraları tahsil eder. Yani bir raporu denetçi hazırladı, geldi, canı sıkıldı, raporu sildi veya yok etti.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Örttü, örttü!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şimdi, bir taraftan “Arkadaşlar, bakın, Sayıştay'ın denetim raporunda var.” “Ne var?” “10 tane bulgu var, 20 tane bulgu var.” diyeceğiz; sonra da daha sözümüz bitmeden “Ee, eksik denetim yapıyor.” diyeceğiz. Denetçinin yanında mısınız Sayın Bekaroğlu?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Cumhurbaşkanlığında bulgu yok, hiç bulgu yok Cumhurbaşkanlığında.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz denetçinin yanında mısınız veya siz beraber mi denetlediniz?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Neden istifa ediyorlar? Neden istifa ediyorlar?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yani bu kaniya nasıl varıyorsunuz? Bunu söyleyebilmek için o gün o denetçiyle birlikte çalışmanız lazım, raporu beraber görmemiz lazım. 10 tane bulgunun 5'ini Sayıştay dairesine göndermiş, Başkanlığa iletmış, “5'ini sildi.” diyebilmeniz lazım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Onları da diyeceğiz, onların da vakti gelecek, arşivleri görünce vakti gelecek.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, ne kadar rahat konuşuyorsunuz ya! Nasıl “eksik” diyebilirsiniz? Nasıl “Sildi.” diyebilirsiniz? Nasıl “Yolsuzluğu örtbas etti.” diyebilirsiniz? Yolsuzluk iddiasında bulunabilirsiniz, iddiasında bulunun...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sen şu soruya bir cevap versene: Yapılmayan tetkiklerin parası alınmış ama bu önemsiz bir bulgu mudur? Ne demek bu?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen müdahale etmeyin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Tüyü bitmemiş yetimin hakkını korumak” demek sizce Sayıştayı, denetçiyi... Herkes bu vatanın bir evladı; herkes dürtüst, sadece siz değilsiniz. O denetçiler burada konuşamıyorlar, kendilerini savunamıyorlar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hepsinin hesabı sorulacak, kuruşun hesabı sorulacak!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen müdahale etmeyin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – O denetçiler, efendim, neymiş; tüyü bitmemiş yetimin hakkını koruyamıyorlarmış. Siz bunu söylemeden önce kul hakkını düşünün, kul hakkını Sayın Bekaroğlu!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, ya, ya... Anlatın bakalım; oku kitapları, oku!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kul hakkını düşünmeden -kul hakkına girmeden- ezbere konuşmayın, ezbere konuşmayın!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sen şu soruya bir cevap versene: Yapılmamış tetkiklere para ödemek nasıl değersiz bulgu oluyor?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayıştay Başkanına ne zaman gitseniz bilgi verirler size; Sayıştayımızın her şeyi şeffaf, açık.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapılmamış tetkiklere para ödemek nasıl değersiz bulgu oluyor? Örtün bakalım!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, niye müdahale ediyorsunuz hatibin konuşmasına?

Lütfen...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ben KİT Komisyonu Başkanlığı yaptım 2 dönem, Sayıştay denetçileriyle birlikte çalıştım; hepsi, her bir denetçimiz hakikaten kendini en güzel şekilde yetiştirmiş, donanımlı kişiler. Her birine burada ayrı ayrı teşekkür ediyorum, Allah hepsinden razı olsun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, ya, ya... Anlatın bakalım birbirinize, oh be! Ne güzel konuştun!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Gelelim diğer bir konuya; burada Sayın Cinisli bir ifadede bulundu, dedi ki: “Torba kanunlarda âdeta AK PARTİ hükümetlerinin normalde bire bir getirdiklerinde millete açıklayamayacakları, utanacakları bazı maddeler var.”

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Kamufraj, kamufraj!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şimdi, Sayın Cinisli, ben hem çerçeve kanun teklifi hem de torba yasa teklifi veren bir kardeşinizim. Bugüne kadar, 4 dönemdir milletvekiliyim, utanacağım hiçbir maddenin altına imza atmadım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Utanmıyorsunuz!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Torba yasa teklifi veren benim, utanılacak bir maddemiz yok ama siz...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Utanmıyorsunuz! Ben utanıyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Arkadaşlar, “Utanmıyorsunuz.” diyorsunuz da “utanma” kelimesini kullanan kişinin utanması lazım. Hangi madde bizi utandıracak?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok var!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Evet, siz utanabilirsiniz ama yol yürüdüğün...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok var!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, lütfen karşılıklı konuşma yapmayalım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bak, Sayın Cinisli, ağır konuşmak istemiyorum, önce kendi siyasi kimliğine bak, siyasi kişiliğine bak, yol yürüdüğüne bak; kimin neden utanacağını anlarsınız.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tertemizim çok şükür, yedi sülalem çok temiz hamdolsun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cinisli, lütfen müdahale etmeyin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Normalde, biz milletvekilleri olarak utanılacak hiçbir şey yapmadık, milletimiz bizimle medarıftihar yapıyor. Onun içindir ki biz burada yirmi yıldan beri 21’inci bütçeyi yapıyoruz; -yoksa durup dururken- bir tane bile bütçe yapamayanlar var. Hadi görelim, hodri meydan; altı ay sonra, yedi ay sonra seçime gideceğiz, herkes ektiğini biçecek inşallah.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – İnşallah.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama burada birbirimizin yüzüne bakıyoruz arkadaşlar -utanılacak hareketler, utanılmayacak hareketler- bunları daha güzel söyleyebilirsiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – E, söylemeyelim mi yani?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Torba yasayı yanlış görebilirsiniz “Torba yasada kanunları daha çok irdeleyemiyoruz.” diyebilirsiniz ama utanacağımız maddeleri... Torbayla getirdiğiniz madde de bir kanun teklifi, çerçeve madde de bir kanun teklifi Sayın Cinisli yani torba yasadaki kanun teklifi olmuyor değil ki.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, torba anayasa bile yaptınız ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Torba yasa da bir kanun teklifidir, çerçeve kanun da bir kanun teklifidir yani bunu ayırt edemiyor musunuz Sayın Cinisli, lütfen yani. Lafın nereye gittiğini bilin, ben bu laftan çok alındım Sayın Cinisli, böyle hakaret edercesine konuşmanıza...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, laf kalabalığından başka bir şey söylemiyorsun!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Evet, Sayın Bekaroğlu, senin gibi, bak, “senin gibi” diyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Bekaroğlu, sizin gibi... “Yolsuzluk var, yolsuzluk; tüyü bitmemişin hakkını ben koruyorum.” diyerek mi siz Meclis üzerine konuşuyorsunuz?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Evet, evet. İddia ediyoruz, iddia ediyoruz. Söylüyorum, yolsuzluğu söylüyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen hatibe müdahale etmeyelim Sayın Bekaroğlu.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Siz Tabipler Odası Başkanını hukuksuz şekilde yargılıyorsunuz, tutukluyorsunuz...” Onun için mi...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nereye gidiyorsun? Nereden nereye gidiyorsunuz? Bir tane yolsuzluk konuşman yok. Yolsuzluk dolu, yolsuzluk dolu! Hepsinin hesabını vereceksiniz!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Evet, sizin kendi söyledikleriniz mi torbayı dolduruyor? Konuştuklarınızı bir dinleyin, bir dinleyin konuştuklarınızı. Bu milletin ordusuna, bu milletin askerine “Kimyasal silah kullandı.” diye hakaret eden kişiyi savunmak size mi düştü Sayın Bekaroğlu? Bu zül size yeter, bu zül size yeter!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kimi savunuyorum? Ne konuşuyoruz, nereye gidiyorsun!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, karşılıklı...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Rabb’imiz bize bunları da burada gösterdi Sayın Bekaroğlu.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Uğur Bey, karşılıklı konuşmayalım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, her şeyi söylüyor arkadaşlar burada.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Siz Komisyona hitap edin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Laf kalabalığından başka bir şey yapmıyorsunuz ya! İşiniz gücünüz laf kalabalığı! Ne oldu, niye küplere bindin bu kadar?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bak, bir dakika konuşturmadı, bir dakika konuşturmadı.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bu milletin ordusuna... Bu millet tarihinde kimyasal silah kullanmamıştır çünkü 3 PKK’lıya silah kullanacak kadar aciz bir ordu değiliz biz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Biz kimyasal silah mı konuşuyoruz, ne ilgisi var ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bakınız, biz Çanakkale’de düşmanına su veren bir milletiz; biz PKK’ya, terör örgütlerine kimyasal silah mı kullanacağız?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, bir dakika bana müsaade eder misiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yolsuzluğu söylüyorum, sen “kimyasal silah” diyorsun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama bu milletin ordusuna...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, bir dakika, ek süre vereceğim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yolsuzluğu kimyasal silahla örtüyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, ya, ben sizi uyardıktan usandım, yapmayın böyle.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Neyi uyarıyorsunuz ya! Orayı uyar!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Konuşturmuyorsunuz insanları ya! Böyle bir şey olabilir mi, böyle bir usul yok ki! Lütfen, rica ediyorum ya.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Verecek misiniz bana söz? İsmimi andı, bana söz verecek misiniz?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ya, sizin söz hakkınız var mı, kullanırsınız...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir dakika... Sataşma yok mudur?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ya, siz konuşmaya müdahale ediyorsunuz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sataşma yok Sayın Başkanım, sadece konuşma tutanağına bakarsanız söylediğim her şeyi kendi de ifade etmiştir.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bana sataşıyor, ismimi anıyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam daha sonra... Niye müdahale ediyorsunuz, niye konuşurmuyorsunuz? Lütfen, rica ediyorum yeter bu kadar ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sözü verecek misin, verecek misin sözü?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ya, neyi?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Cevap hakkımı bana verecek misin?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ya sataşma olursa tabii ki olur ama sizle ilgili bir şey söylemiyor ki!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sataşma falan yapmıyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sizle ilgili bir şey yok.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sataşma falan yapmıyorum, kul hakkını koruyorum, kul hakkını koruyorum!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Biz Sayıştay konuşurken, Aydemir “kimyasal silah” diyor, niye yolsuzluğa cevap vermiyor?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, size ek süre veriyorum.

Tekrar konuşmanızı başlatıyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Niye yolsuzluğa cevap veremiyor?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen, yeter artık! Lütfen!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, söylediklerim çok açık. Konuşma... Kendi metnini tutanaklardan çıkartırsa ne söylediği ortadadır. Bizim ordumuzun hiçbir zaman envanterinde bulunmamıştır, kendisi de kullanmamıştır. Kimyasal silah kullanacak kadar aciz bir ordumuz yok. Çıkarız takır askerimizle, ordumuzla, milletimizle yeri gelir 85 milyonla birlikte biz asker bir millet olarak gerekeni yaparız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Uğur Bey, neler saçmalıyorsun? Başkanlığı konuşuyoruz!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama birileri kalkıp...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkanım bunu konuşmuyoruz. Şehir hastanesinde milletin parasından..

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, ben artık uyarmaktan utanıyorum, yapmayın ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Onların söylediklerine bir bakın!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ama böyle bir şey olmaz ki ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne yapalım?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Böyle bir şey olmaz ki ama hiç susmuyorsunuz ya!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hırsızlığı kimyasal silahla kapatamazsınız.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Böyle bir şey olmaz ki ya! Böyle usulümüz yok ki bizim, yeter artık ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, hakaret eden de suçlayan da kendisi “hırsızlık yapanlar” diyerek.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen, tamamlayın, devam edin buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama Sayın Başkanım bütün insicamımı bozuyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Al, burada Sayıştay yazmış üstelik!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Arkadaşlar, 16 Nisan 2017 tarihinde hep beraber milletimizle bir referanduma gittik. O gün Anayasa değişikliği yaptık, hükümet sisteminde Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildi. Hukuktan bahsedendenlerin, yarıdan bahsedendenlerin milletimizin vermiş olduğu karara saygı duymaları gerektiğini düşünüyorum. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ne oldu dediklerinde... Bakınız, arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini İsmail Bey anlattılar ama “Tek adam rejimiyle Türkiye’de istihdam oluşmadı, vasıflı iş gücü yetişmedi.” diyen arkadaşlarımız da oldu. Bakın, Türkiye’nin her tarafına 28 bin kilometre bölünmüş yollarla; her tarafına, âdeta ulaşılabilen yerlerine ulaştık. Otobanlar yaptık, köprüler yaptık, fabrikalar yaptık, organize sanayileri yaptık, yaptık, yaptık. Onun içindir ki bu millet 21’inci bütçeyi bize yaptırıyor.

Değerli arkadaşlar, durup dururken kimse kimseye oy vermiyor. Her şeyi milletimiz görüyor, milletimizin gözü önünde. Yolsuzluk yapanlar var mıdır; eğer varsa da Sayıştay gerekeni yapıyor, savcılığa suç duyurusunda bulunuyor. Varsa yolsuzluk yapanlar bizim bütün yargı süreçlerini başlatın, gerekli şikâyetleri yapın, yargıda gerekeni yapsın. Burada mikrofonlara, burada kendi seçmenine cep telefonundan konuşarak bu işler olmaz. Yolsuzluk var diye düşünenler gerekeni yaparlar, gerekli sonuçları alırlar diye konuşuyorum, düşünüyorum.

Ben, tekrar bütün kurumlarımızın bütçelerinin her kuruşunun hayırlı olmasını...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapacağız, yapacağız merak etme, hepsinden hesap soracağız!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hesap sorman gerekir zaten.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Örtmeyeceksiniz üzerini!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, tamamlayın lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her bir kuruşun hayırlı bereketli olmasını Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyor; Komisyon üyelerimizi ve herkesi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Aydemir.

Görüşmelere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:17.53

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.01****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 6’ncı Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Cavit Arı’nın söz talebi vardır, kendisine söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Sayıştay Başkanı ve Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı, Değerli Komisyon Başkanı ve milletvekili arkadaşlarım; ben de öncelikle hepimizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Burada, benden önce çeşitli konuşmalar yapıldı, bu konuşmalarda özellikle iktidara mensup arkadaşlarımızın bir kısmı bizim eleştirdiğimiz kamu-özel iş birliği projeleriyle ilgili -yani buralara çok önemli miktarlarda bütçeler aktarıldığına dair eleştirilerimize karşı-şöyle bir ifade kullandılar: “Efendim, biz, hizmet üretiyoruz, hizmet yapıyoruz.”

Şimdi, değerli arkadaşlar, biz, hiçbir zaman hizmete karşı değiliz, hizmet tabii ki olacak, olmalı da. İktidar olarak bulunduğunuz süreç içerisinde mutlaka hizmet üretilmiştir, vardır bir şeyler ancak şunu da söyleyeyim yine, son konuşmacının beyanından yola çıkarak: “Bu zamana kadar 21 bütçe gerçekleştirdik.” Dediler; doğrudur 21 tane bütçe yapıldı ama şimdiki, yapmakta olduğumuz bütçenin zaten en güzel tarafı da şu: Artık, bu bütçe, bu iktidarın son bütçesi yani bu bütçenin en güzel tarafı bu, dün de söyledim. Dolayısıyla siz 21 bütçe gerçekleştirdiniz, içerisinde kamu-özel iş birliği projelerine, kur korumalı mevduatlara, faizlere belli kesimlere büyük ödeneklerin ayrıldığı bütçeleri siz gerçekleştirdiniz. Biz ise vatandaşımızın, genel anlamda, tüm vatandaşlarımızın dertlerine derman olacak bütçeyi inşallah gelecek yıl buralarda gerçekleştireceğiz. O nedenle, biz, kesinlikle hizmete karşı değiliz, bizim eleştirimiz ülke bütçemizin bir şekilde belirli yerlere aktarılması yani kısacası biz, soyguna karşıyız.

Yine, bir başka beyandan yola çıkarak, bakın, sabah Cumhurbaşkanının korunmasıyla ilgili dendi ki “Tabii yeterli korunacak hatta Genel Başkanımızı da koruyoruz.” Şunu söyleyeyim: Bakın, Genel Başkanımızı koruyamadınız, bu da sizin iktidar olarak en büyük utancınız. Bundan yaklaşık iki yıl kadar önce, Sayın Genel Başkanımız, Ankara’nın Çubuk ilçesinde devletin bütün erkânın olduğu bir ortamda -Genelkurmay Başkanından Emniyet Genel Müdürüne kadar- yüzlerce polis, efendim yüzlerce jandarmanın olduğu, askerinin olduğu bir ortamda saldırıya maruz kaldı. İşte bu, sizin iktidar olarak en büyük utancınız olarak tarihe geçmiş durumda. Yine, yargıyla ilgili...

SALİH CORA (Trabzon) – Tuzla Belediye Başkanımız da saldırıya uğradı.

CAVİT ARI (Antalya) – Yine, yargıyla ilgili arkadaşlarımız bir ifadede bulundu, işte bu tek adamlık anlayışından yola çıkarak yapılan eleştiri yönüyle söylüyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, biz tek adamlık anlayışını eleştiriyoruz tabii ki, neden? Bunun altında şu var: Bu sistem ve bu sistemin doğası gereği maalesef ki partili Cumhurbaşkanı bu ülkede her şeye karar veren durumunda. İşte, yasamayla ilgili her türlü kararı bir şekilde tabii ki alıyor, yürütmeye ilgili yine her türlü tasarruf yetkisi var, yetmiyor yargıyla ilgili de var, bunun örneklerini defalarca söyledik. Bakın, Anayasa değişikliği döneminde işte allayıp pullayarak anlatıldı ancak biz o dönemde, bakın, burada, yargıyla ilgili olan bölümler gerçekten ülkemiz adına büyük sorunlar yaratacak tehlike arz edecek diye gerçekleri söyledik, vatandaşlarımıza anlatmaya çalıştık. Hep söylüyorum, ben 2010 referandumunda da “Hayır.” dedim, bir sonraki 2017 referandumunda da “Hayır.” dedim, eminim ki sizin çoğunluğunuz 2010 referandumunda “Evet.” dediniz. İşte, o referandum sürecinde özellikle de yargıyla ilgili yaşananlar sonraki süreçleri doğurdu, siz de bunun sonuçlarının ne olduğunu çok iyi biliyorsunuz. İşte, tek adam anlayışı neler yapıyor yargıda ve yargının bugün geldiği durum ne? İşte, yargının bugün geldiği durum, yargıya, tarafsız ve bağımsız yargıya güvenin yüzde 38'lere kadar düştüğü bir ülkedeyiz. Bu neden kaynaklanıyor? Bu, sistemden kaynaklanıyor, her şeye müdahale eden, yargıyı dahi dizayn eden bir anlayıştan kaynaklanmakta. Daha önce de söyledik, sizin kendi partiniz yani AKP kadroları içerisinde görev yapmış il, ilçe yöneticisi, belediye başkanı aday, milletvekili aday olmuş partilileriniz bugün hâkim savcı kürsüsünde. Siz, bu yargı sisteminden nasıl bir adalet beklersiniz veya nasıl bir bağımsız ve tarafsız yargı sağlarsınız, bu mümkün mü? Tabii ki değil. İşte, dün de söyledim, Anayasa Mahkemesine 2 üye atandı, birer gün ne Danıştayda ne de Yargıtayda görev yapmadan, Anayasa Mahkemesine, tek adam anlayışının sonucu olarak oralara atandı.

Yine, bir konuşmacı arkadaş dedi ki “Efendim, geçmişte koalisyonlar vardı.” Değerli arkadaşlar, geçmişteki koalisyonlar vardır ama siz Anayasa referandum süreçlerinde “Bu ülkeyi koalisyonlardan kurtaracağız.” diyerek meydanlardayken bugün gerçek koalisyon yaşanmakta. Hadi inkâr edin. Bugün, gerçek koalisyonu AKP ve MHP birlikte yaşamakta. Bugün, eğer koalisyon varsa işte koalisyon gerçek anlamda bugün yaşanmakta.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hükûmetin düşme ihtimali var mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Eğer MHP muhalefette olsaydı siz bu kadar iktidarda istediğiniz gibi at koşturamazsınız. Dolayısıyla gerçek koalisyon işte burada.

Şimdi, Sayıştayla ilgili de şunu söyleyeyim: Ben Sayıştayda görev alan arkadaşlarımızın iyi niyetinden şüphe etmiyorum yani onların elinden gelen gayreti gösterdiklerine inanıyorum, inanmak da istiyorum ama iktidarın baskısının orada da olacağına ben inanıyorum, neden? Bu arkadaşlarımızın elinden gelen gayretle, tespitlerini, bulgularını yaptığını ancak bu bulgularını gönül rahatlığıyla açık yüreklilikle ve açık bir şekilde kayıtlara düşürebilme noktasında sıkıntı yaşadıklarını... Ama buna rağmen, en azından işaretlerle birtakım Sayıştay raporlarında bazı ifadeler geçmekte zaten bakın, son dönemde torba yasalarla yapılan bazı değişiklikler oldu, bazı geçmişte yanlış ödeme yapan bürokratların -örneğin engellilerle ilgili ödeme yapan bürokratların- haklarında herhangi bir işlem yapılmamasıyla ilgili torba yasayla geçen düzenlemeler var. Sayıştay raporlarında bu haksız ve usulsüz ödemelerin yapıldığı bulguları var ancak ben hem Sayıştay Başkanına hem de Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımıza şunu söyleyeyim: Bakın, belediyelerin bankası olan İLBANK'ın geçen yıl kredi ve hibe desteği verdiği 1.156 projenin yüzde 94'ü Cumhuriyet Halk Partili belediyelere, yine bu ödenekler yönünden yüzde 4,3'ünün Cumhuriyet Halk Partili belediyelere yapıldı. 2021 yılında yüzde 100 hibe desteği verilen 191, projenin yüzde 98,4'ü yine Cumhuriyet Halk Partili belediyelerine, Cumhuriyet Halk Partili belediyelere ise yüzde 1. Konya ve Trabzon'daki belediyelere verilen destek bile Cumhuriyet Halk Partili belediyelere verilen desteklerden daha fazla oldu. Çevre Bakanlığı, son üç yılda belediyelere 3 bine yakın araç hibe etti, bunların yüzde 97'si iktidar belediyelerine aktarıldı.

Yine son üç yılda belediyelere 432 milyon TL nakit yardım yapıldı, bunun tamamına yakını Cumhuriyet İttifakı'na ait belediyelere yapıldı. Büyükşehir belediyelerimiz 20 milyar lirayı aşan uluslararası kredileri iktidar tarafından hâlihazırda imzalanmadı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum.

Orman Genel Müdürlüğünün 155 aracı bile son iki yılda AKP-MHP belediyelerine bedelsiz hibe edildi. Türkiye Belediyeler Birliğinin bütçesinin yüzde 50'sinden fazlası Cumhuriyet Halk Partili belediyeler tarafından karşılandığı hâlde yapılan desteklemelerdeki oranların bu olduğu açıkça ortadayken Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun bu konulardaki haksızlık ve adaletsizlik karşısında nasıl bir tutum içerisinde olduğunu, bu konularla ilgili bir soruşturma açıp açmadığını da ben merak ediyorum. Açmadıysa da bu konuda gerekli işlemlerin yapılması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Fikret Şahin...

Süreniz beş dakikadır, buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanı, değerli milletvekilleri, Sayıştay Başkanı, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben de Meclisimizin 2023 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkanım, sabahki sunumunuzda soru önergelerini cevaplama oranının yüzde 63,9 olduğunu belirttiniz. Ben de kendime göre bir istatistik çıkardım: Sağlık Bakanlığına yöneltmiş olduğum 2018 ile 2022 yılları arasındaki 61 adet soru önergesinin sadece 16 tanesi cevaplanmış. Yani benim kendi şahsıma ait oran; yüzde 26 cevaplanma oranı var, yüzde 74 cevap yok; hatta inanın, devletimizin kurumsal yapısına ve ciddiyetine uygun olmayan cevaplar var bu 16 cevap arasında. Ben size bir örnek olarak getirdim, hatta size de dilekçeyle başvurmayı düşünüyordum ama şimdi biraz sonra anlatacağım gerekçe nedeniyle başvurmadım.

Elimde 3 adet soru önergesi var Sayın Başkanım ve bu 3 adet soru önergesi farklı tarihlerde farklı konularda ama inanın, 3'üne de cevap aynı; kopyala yapıştır şeklinde cevap aynı. Efendim, şu internet sitesinde cevabı bulabilirsiniz. Yani bu kadar ciddiyetsiz. Bu "16 tanesi cevaplandı." dediğim arasında, bakın, böyle gayet ciddiyetten uzak cevaplama tarzı var.

Sonuç itibarıyla, bizler bu soru önergelerini direkt kendimiz makamımızdan göndermiyoruz, sizin vasıtanızla gönderiyoruz yani Meclis olarak siz soruyorsunuz bakanlığa. Burada bakanlığım da Meclisin hak ettiği itibarda bir cevap vermesi gerekir, maalesef bu cevabı göremiyoruz, hiç de cevap alamıyoruz; hatta buna yönelik olarak, hatırlarsanız, geçen yıl ben size dilekçeyle başvurmuştum, o zaman, 30 adet soru önergemizin cevaplanmadığını belirtmiş ve bu konuda sizden destek istemiştim. Bana verdiğiniz cevapta dediniz ki: Efendim, işte, bizim yetkimiz bakanlık ile milletvekili arasında bir hakemlik değil, koordinasyonu sağlamaktır. Ama aslolan burada Meclisin itibarı Sayın Başkanım yani siz de ifade ettiniz: Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzük'ün 99'uncu maddesine göre on beş gün içinde cevaplanması gerekir. Peki, siz, Anayasa profesörüsünüz, hocamızsınız, ben size sormak istiyorum: Cevaplamayan bakanlar bir Anayasa suçu işlemiyor mu burada? Ne yapmamız gerekir?

Peki, ben bunun üzerine -Şeref Bey de yanınızda- Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurduğum. Kamu Denetçiliği Kurumu da şöyle cevap verdi: Efendim, bu konu yasama faaliyeti içindedir ve bizimle alakalı değildir, biz bu konuyu incelemiyoruz. Tamam, ben de bireysel olarak bakanlığa dilekçe verdim yine Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde; bir yıldır dilekçeye cevap yok. Ne yapalım şimdi? Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanına da bunu sorayım yani şimdi, şu anda.

Sayın Başkanım, geçen yıl yine bu konuyu gündeme getirdiğim zaman bana şöyle bir cevap gönderdiniz: Efendim, İç Tüzük'ün 181'inci maddesine göre cevaplanmayan soru önermeleri konusunda İç Tüzük'te bir değişiklik önerebilirsiniz. Şimdi, biz, muhalefet partisi milletvekiliyiz, siz de biliyorsunuz ki hiçbir yasa teklifimiz şu ana kadar gündeme gelmiş değil. Ama belli ki bir sıkıntı var ve bu sıkıntı bize ait bir sıkıntı değil yani bu Meclise ait bir sıkıntı, Meclisin itibarına ait bir sıkıntı ve bunu korumak herkesten önce sizin göreviniz. İç Tüzük'te 181'inci maddede soru önermelerini cevaplamayan bakanlara yönelik bir işlem yapılacaksa bunda sizin liderlik yapmanız gerekiyor ve bunu ben sizden bekliyorum. Bugün, belki iktidardasınız ama ileride belki muhalefete geleceksiniz ama asolan bu Gazi Meclisimizin itibarını korumamızdır. Burada, bakanlar cevap vermiyorlarsa bu benim şahsıma ait bir sorun değil ki, Meclisin itibarıyla ilgili bir sorun ve şu anda ben bir milletvekili olarak tıkanmış noktadayım.

Peki, hak aramadan bahsettik, hakkımızı arayamıyoruz. Milletvekili dahi, bakın, hakkını arayamıyorsa millet nasıl hakkını arasın burada? Bunu çözmemiz lazım Sayın Başkanım. Yani bakın, bir bakan eğer on beş gün içinde cevap vermiyorsa Anayasa'ya aykırıdır ve Anayasa suçu işliyor. Şimdi, ben, milletvekili olarak Anayasa Mahkemesine başvuruda mı bulunayım, ne yapayım? Bana akıl verin, fikir verin. Savcılığa suç duyurusunda bulunayım o zaman, bakana diyeyim ki "Görevini kötüye kullanıyor, Anayasa'ya aykırı davranıyor." Ve geçen yıl size sormuştum bunu cevapsız bıraktınız, bugün, bu yıl yine bu sorumu tekrarlıyorum: Efendim, size göre cevaplamayan bakanlar Anayasa suçu işliyor mu işlemiyor mu? Bunu sizden öğrenmek istiyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Kaboğlu...

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Başkanlar, sayın vekiller, değerli konuklar; hepimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, bugün 3 Başkanı dinledik, her 3'ü de çok önemli ancak yasama mutfağında bulunmaktığım nedeniyle ben bu konuşmamı daha çok yasama çerçevesinde yapacağım, zira toplamı beş dakika.

Sayın Başkan, bütçe hakkının önemini dillendirmemize gerek yok, sıkça dillendirildi ama şu soruyu sorarak başlamak istiyorum: Yürütme bütçenin neresinde? Çünkü malum, 2017 Anayasa değişikliğine göre yürütme eşittir Cumhurbaşkanı, yalnız başına ama beş yıldır Cumhurbaşkanını burada hiç göremedik oysa Anayasa madde 161 ona münhasır bir yetki veriyor, nasıl ki siz burada haklı olarak bugün bulunuyorsunuz Meclis adına, onun da bütçe adına -"Sunar." diyor- bulunması gerekirdi ama göremedik. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Ama daha çok, tabii, siz, norm koyma yetkisi açısından yasamanın yasama faaliyeti, yasa faaliyeti üzerinde durduğunuz için ben de bu konuda birkaç saptama yapmak istiyorum: Malum, norm koyma yetkisi paylaşılmış bulunuyor Cumhurbaşkanı ile Meclis arasında. Cumhurbaşkanı kararnameleri ile

Meclisin çıkardığı yasalar arasında bir ortak payda var, o da her ikisinin torba biçiminde, torba norm tarzına ağırlık veriliyor olması ama çok önemli bir fark var, tezat var ikisi arasında, Cumhurbaşkanı ancak kendisine tanınan alanda kararname çıkarabiliyor, yasama Meclisi ise genel ve asli bir yetkiye sahip bu konuda. Ne var ki yasama Meclisi bu genel ve asli yetkisini sahiplenmedi beş yıldır, bu konuda Anayasa madde 104 fıkra 17 kanuna öncelik verdiği hâlde, münhasır yasa kavramını öngördüğü hâlde Meclis, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi inceleme komisyonu kurulmasından bile imtina etti, bir. Birinci saptama, bu çok önemli bir saptama çünkü sürdürülebilirlik açısından önemli. İkincisi, Meclis pilot kararlar gereği yasal düzenleme yapmaktan imtina etti, bu tavrı devam ediyor. Üçüncüsü ise sizin vurguladığınız özellikte teklif ve yasa sayısı açısından. Ben biraz bu konuya ağırlık vermek istiyorum çünkü buradaki ana sorun, yasanın kamu yararı, toplum yararı ve Anayasa'ya saygılı yasa olarak ortaya çıkmasının yanı sıra bir de nitelikli yasa, yasanın sürekliliği, müzakereci sürecin işletilmesi gibi asgari birtakım yasama faaliyetinin gereklerine uyulup uyulmadığı. Şimdi, bu açıdan bakıldığı zaman mesela sizin verdiğiniz o çok yüksek sayıdaki tekliflerde hep yasalaşanlar mutlaka Cumhurbaşkanlığı tarafından verilen teklifler, muhalefet partileri tarafından verilen hiçbir teklif yasalaşmadı. Bazen bizim yaptığımız önerileri Parlamento çoğunluğunun engellemesi karşısında biz “propose” ediyoruz yani öneriyoruz, yol açıyoruz; siz “oppose” ediyorsunuz yani engelliyorsunuz oysa tersi olmalıydı biçiminde yakınmalarımız da oluyor. Bu tipiktir mesela 12 adet adil yargılanma hakkı gereklerine ilişkin yasa teklifi dizisini sunduk ama on sekiz aydır herhangi bir biçimde komisyonlar toplantıya çağırmadı bu amaçla. Bu çok önemli...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan bir iki dakika rica etsem çünkü bu çok önemli, Sayın Başkanlar burada.

Çok teşekkür ederim.

Şimdi, burada, tabii, sorun yasa teklifi aşaması, öncesi, esnası, komisyonlardaki görüşmeler ve sonrası olmak üzere hepsinde zaaf var. Öncesinde, mesela yasa etki analizi yok -oysa bu kadar yasama uzmanımız var- çevre yasalarında çevresel etki değerlendirmesi yok ve Anayasa'ya uygunluk analizi ise hemen hemen hiç yapılmıyor ve burada yüce Meclisin kürsülerinden “Anayasa Mahkemesine gidin, Anayasa'ya aykırı da olsa biz oylarız.” biçiminde beyanlarda bulunulabiliyor ve nedir sonuç olarak 70 torba yasa, yalnızca 35 tek konu yasası ve bu 70 torba yasanın içerisinde 164 kanun, bu 27'nci Dönemde tekrar ve tekrar hatta bu haftadan sonraki haftaya kadar değiştirilen kanun. İşte bu bakımdan, yasama belleği, yasama ciddiyeti, yasama özeni, bırakın nitelikli yasa sürecini, bu açılardan da çok ciddi sorunlarımız var. Şimdi bu açıdan bakıldığı zaman “Anayasa Mahkemesine gidin.” biçimindeki öneriler... Bizde bilindiği gibi Anayasa Mahkemesinin önceden denetimi yok, iş isten geçtikten sonra ama tabii “Yıkın, hukuk arkadan gelsin.” zihniyeti eğer öne çıkarılırsa hiçbir biçimde Anayasa Mahkemesi işlev göremez.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikayı aştınız, toparlayın lütfen bir iki cümleyle.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Toparlıyorum Sayın Başkan. Çok teşekkür ederim şeyiniz için.

Bu bakımdan, açıkçası bunun nedeni sizlerin de çok övdüğü parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme değil başlı başına çünkü burada tanık olduğumuz manzara, görünüm, yasama süreci aslında 2017 Anayasa değişikliğinde konulan normlara da riayet edilmemesi biçiminde bir sonuç doğuruyor. Belki de bunun nedeni, hesap verebilir bir hükûmetin bulunmaması -hükûmet yok çünkü- siyasal sorumluluk ilkesinin olmayışı, siyasal karar alma düzeneğinin bulunmaması.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İki dakikaya yaklaştı, lütfen.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ve hâliyle neden burada yürütme bulunmuyor? Evet, karşıda şu anda sıraları boş olan vekiller belki yürütmeyi destekleyici konuşmalar yapıyor ama onlar yasama üyeleri ama biz bütçeyi yürütme olmadan yapıyoruz çünkü bakanlar siyasal sıfatları haiz olan kişilerdir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Hocam, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Oya Hanım galiba söz talebinde bulundu.

Oya Ersoy buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

OYA ERSOY (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, arkada kim var göremiyoruz, birkaç isim söylerseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şu an itibarıyla söz talebi yok bende doğrusu.

Sürekli yoklama istendiği için arkadaşlarımız o yüzden mecburen gidiyorlar, boş kalması da biraz o yüzden. Burada, sağ tarafımda oturanların da katkısı var, onu söyleyeyim.

CAVİT ARI (Antalya) – İktidar görevini yapacak, Meclisi takip edecek Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Oya Hanım’a söz verdim müsaade ederseniz.

Buyurun lütfen Oya Hanım.

OYA ERSOY (İstanbul) – Hazirunu saygıyla selamlıyorum Sayın Başkan.

Şimdi, Hocamın kaldığı yerden aslında devam etmek istiyorum. Meclis bütçesini görüşürken şunu söylemek gerekir ki Meclisin en önemli iki faaliyeti özellikle yasama ve denetim askıya alınmıştır bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle. Bu sistemi getirirken referandum dönemini hatırlayalım, ne demiştiniz: Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin en güçlü yönü kuvvetler ayrılığı. Yasaları mecliste milletvekilleri hazırlayacak, yürütme uygulamadan sorumlu olacak. Bakıyoruz, pratik nasıl? Tamamen kanun teklifleri bizzat saraydan hazırlanıp milletvekillerinin imzasıyla Meclise verilmeye başladı ve muhalefet vekillerinin verdiği sayısız kanun teklifinden hiçbir komisyonların gündemine bile gelmedi.

Bugün de talihsiz bir açıklama oldu. Yine bir talimatla sevgili Şebnem Korur Fincancı'nın gözaltına alınma süreciyle beraber, bir linç girişimiyle beraber, bugün, Adalet Bakanı Bozdağ “TTB ve TMMOB’la ilgili yeni bir hazırlık yapıyoruz.” diye açıklama yaptı. “Çalışmamız bittikten sonra Cumhurbaşkanına vereceğiz ve aynı zamanda kabinede sunacağız. Parlamentoda da Cumhuriyet İttifakı milletvekilleri bunun yasalaşma sürecini takip edecekler.” dedi. Şimdi soruyorum: Hangi sıfatla?

Sayın Başkan sizin sunumunuzda da 4.576 kanun teklifinin 83’ünün işleme alındığı belirtiliyor. Bu demek ki diğer muhalefet partileri tarafından, milletvekilleri tarafından verilen hiçbir kanun teklifi gündeme dahi girmedi.

Bugün bütçesini görüştüğümüz Türkiye Büyük Millet Meclisi, halkın ihtiyaçlarını görmeyen, seçilmişlerin vekilliklerini düşüren, sokakta da polis şiddetine maruz kalıp yaralanan vekillerini korumayan, halkın temsil edilmesinin mümkün olmadığı bir kurum hâline getirildi bizzat. Bu, sadece milletvekilleri açısından geçerli değil tabii bütçe görüşülürken şunu da söylemek zorundayım: Özellikle Mecliste görev yapan, her gün milletvekillerinin birçok işini kolaylaştıran bizim çalışma arkadaşlarımızın özlük haklarında ciddi anlamda eşitsizlikler var ve bu eşitsizlikler sürekli görmezden

geleniyor. Bunu biz her bütçe döneminde tekrar tekrar söylüyoruz. Temizlik işçisi, çay ocağında çalışan garson, aşçı tüm arkadaşlarımız Mecliste eşit şartlarda çalıştırılmıyor. Meclis personeli sabah sekizde geliyor akşam altıya kadar yani günde on saat çalıştırılıyor. Bugün, bunların yanında kadroları dolayısıyla personeller aynı işi yaptıkları hâlde farklı maaş alıyorlar yani 4/A'lı, 4/B'li, 4/D'li personel aynı maaşlar alıyor ve örneğin, bir çay ocağında aynı işi yapan 4/D'li personel ile 4/A'lı personelin maaşı farklı, hatta 4/A'lı eski personel ile 4/A kapsamında işe alınmış yeni personelin bile maaşları farklı.

Bir diğer husus mesai ödemeleri. 4/A'lı eski personele sabit, yıllık mesai ücreti ödenirken 4/A'lı yeni personele yalnızca altı ay mesai saati ödemesi yapılıyor ve kalan altı ayda yaptığı fazla mesailer izin hakkı olarak veriliyor. 4/D'li olan yani kamuda işçi statüsünde olan personele uygulanan mesai ücreti ve saati de başka. Meclis personeli iki yüz yetmiş saatten fazla mesai yaptığında ise yasal sınırı doldurduğu için ödeme yapılmıyor, yine mesai ücreti yerine izin hakkı veriliyor. Hepimiz biliyoruz ki sabahlara kadar süren Meclis çalışmalarında bizlerle birlikte nöbet tutan arkadaşlarımız yıl içinde iki yüz yetmiş saati zaten fazla fazla aşıyor. Ayrıca, personele verilen ödenekler de farklı gösteriliyor, çalışırken giymesi gereken takım elbise ödeneği aynı işi yapsa bile her işçiye verilmiyor.

Meclis Genel Kurulu çalıştığı günlerde nöbeti olup sabah sekizde işe gelen bir personel eğer Meclis 23.59'da kapanırsa ertesi gün izin hakkını kullanamıyor -ki bu çok vahim bir durum- izin hakkının olabilmesi için işten on ikiden sonra çıkmış olması gerekiyor. On iki saati geçen çalışma saatini fazlasıyla geçirmiş olan bir personel ertesi gün yeniden sabah sekizde işe gelmek zorunda. Bu, ciddi bir işçi hakkı ihlalidir, insan hakkı ihlalidir ve neredeyse kölece koşullarda çalıştırma anlamına gelir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

OYA ERSOY (İstanbul) – Mecliste yani yasaların yapıldığı, denetlendiği bir kurumda eşit işe eşit ücret ödenmesi şarttır. İşçilerin insani şartlara uygun şekilde çalıştırılması gerekir. Bu Meclis bir sömürü düzeninin ortağı olmamalıdır ve örnek olmalıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan Turan süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan

Bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Önce, sabah konuştuğumuz ve Sayın Meclis Başkanının “Bir tek örnek dahi veremezsiniz.” dediği bir konu vardı. Fezlekelerin çok önemlice bir kısmı, Mecliste de yapmış olduğumuz konuşmalarla ilgili olarak Meclise geliyor fakat “milletvekili dokunulmazlığı” denilen şey tam bir hayale dönmüş durumda, pratik bir karşılığı ne yazık ki kalmamış durumda. Bu sebeple de sürekli yargılamalarla, böyle ucu dönmez dosyalarla karşı karşıya kalıyoruz.

Sayın Meclis Başkanı, bakan, Halkların Demokratik Partisi olarak bizimle ilgili gelen fezlekelerin çok çok büyük bir kısmı, aslında, Mecliste de yapmış olduğumuz konuşmalara ait. Örnek vereyim: Ben, geçen sene, tecrit konusunda bir konuşma yaptım Genel Kurulda, dedim ki: Abdullah Öcalan'a ilişkin -iktidarı kastederek- sizin kişisel görüşlerinizin ya da duygu durumunuzun hiçbir önemi yok. Devlet duygularla hareket etmez, devletin yasaları vardır. Dolayısıyla siz hangi duygu içerisinde olursanız olun, tecrit bir insanlık suçudur. Türkiye Cumhuriyeti'nin gerek infaz yasaları gerek anayasası gerekse

de altına imza koyduğu uluslararası anlaşmalar gereğince tecrit kabul edilebilir bir şey değildir. Sonra ben bunu 2021 Nevroz’unda tekrar söyledim. 2021 Martında yaptığım konuşmadan dolayı geçtiğimiz günlerde fezleke geldi. Hani, ben kendi örneğimi vermekten de biraz sıkılıyorum ama buna ilişkin o kadar çok örnek var ki. Çünkü aslına bakılırsa biz şunu görüyoruz, bunu da şöyle kimse anlamasın: “Ya, bunlar düzelsin.” falan; bunun düzelmeyeceğini biz biliyoruz. Biz Halkların Demokratik Partisi vekillerine bir düşman hukukunun uygulandığını çok iyi biliyoruz, gerçekten biliyoruz. Yoksa iktidara bağlı bir vekilin 15 polis tarafından bacağı, taammüden “Ben vekilim, milletvekiyim.” dediği hâlde kırılma idi, bu memlekette İçişleri Bakanı başta olmak üzere Emniyet Genel Müdüğüne kadar görevden alınmayan kimse kalmazdı. Diyeceksiniz ki: “Ya, işte o da yasa dışı bir şey yapıyordu.” Böyle söyleyebilirsiniz, sizi kastederek söyleyemiyorum bu arada, genel olarak iktidar partisi açısından söylüyorum. Bunun bir ölçüsü var mı? Yani insan neyi hak eder? Bu kadar şiddeti... Bunun bir adım ilerisi zaten ölümdür. Zaten karaciğer enzimleri çok yükselmişti en son gördüğümüzde, durumu son derece kötüydü yani ölüme ramak kalmış bir durum var. Biz kendimize uygulanan politikanın bir vatandaş politikası olmadığını görüyoruz, niye bunu uygulamıyorsunuz da demiyoruz zaten çünkü bu konuda bizim adalete olan, bu ülkede adaletin kurumsallaşmasına olan inancımız falan kalmamış durumda. Bakın, Aysel Tuğluk tahliye oldu, aylardan beri “Aysel Tuğluk tahliye olsun.” diye bas bas bağırıyoruz, kadın demans hastası. Ya, ATK’den cezaevine kadar bir belge gidemiyor; niye gidemediğini çok iyi biliyoruz. Niye biliyoruz biliyor musunuz: Mehmet Emin Özkan’ın duruşmasına gittim. Bu adamın nerede olduğu bilecek bir muhayyilesi yok, getirdiler mahkemeye, bu adam hâlâ cezaevinde.

Bakın, Türkiye’de idam cezası kalkmamıştır, idam cezasının infaz biçimi değişmiştir. Yüzlerce cezaevinde hasta tutsağı orada zorla tutarsanız bunun pratik karşılığı, bu insanların ölmesine imkân sağlamaktır. Peki, bize bu kadar cevval olan, deyim yerindeyse, gözümüzün yaşına bakmayan yargı, hukuk sistemi -“Adalet mülkün temelidir.” Yazıları- ve Meclis ve Meclis Başkanı acaba kendi tarafgiri olduğu siyasete karşı neden bu kadar müşfikdir? Zehra Taşkesenlioğlu için sözü edilen iddialar yenilir yutulur cinsten değil. Bir ayağı SPK’de, bir ayağı Cumhurbaşkanlığında, bir ayağı Mecliste. Ya, bize bu kadar cevval davranan hukuk ve Meclis Başkanlığı acaba bu konuda bir soruşturma açmayı hiç düşünmez mi? Çifte standarda alıştık da bu artık nedir Allah aşkına ya?

Şebnem Korur Fincancı tutuklandı. Şimdi, Şebnem Korur Fincancı’nın tutuklanması aslında, bir taraftan, bize göre düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında çünkü onun uzmanlığı var, bana da gelseler sorsalar, kendi uzmanlığım dâhilinde bir şeyse söylerim fakat mesele o değil; Şebnem Hoca tutuklanmadan kırk dakika önce Yeni Şafak gazetesi “Şebnem Korur Fincancı tutuklandı ve cezaevine götürülüyor.” diye haber yaptı. Bundan bir biz mi utanıyoruz ya? Yani bu, bu ülkedeki adalet kalitesinin yerle yeksan olduğunu göstermiyorsa, bu konudaki -Kamu Denetçiliği Kurumu olsun, Meclis olsun- buradaki denetim fonksiyonunun artık bir hayale çevrildiğini göstermiyorsa daha ne gösterecek? TRT dün bir haber yaptı arkadaşlar, utanç verici; böyle bir korku filmi müziğiyle Şebnem Hocanın evine giriliyor, son derece mistik ve belki de bir nükleer bomba saklayan bir suçlunun evi didik didik ediliyor. Ya, sen TRT’sin, hepimizin vergisiyle kurumsallaşmanı tamamlıyorsun. Bu nasıl bir tarafgirliktir, bu nasıl bir bakış açısidir? Yani biz, bu konuda o kadar çok örneğe sahibiz ki mesela, iki sene önce benim 4 kaburgamı kırdı polis ve bu haber oldu; tabii, ben beklemiyordum Meclis Başkanlığı şöyle olsun, böyle olsun falan diye. Emin olun arkadaşlar, kafanızın arkasında “Niye kırdı?” diye var ama kendinizi o ortama koysanız o polis saldırganlığının nasıl korkunç bir şey olduğunu görürsünüz. Sırf muhalif olduğumuz için başımıza geldi bu. Bizim partimizde, işte, Sait Vekil, Hakkârî’de, geçen, darp edilmekten tesadüfen kurtuldu. Bakın, 2 vekil eylem sonrasında yolda ve bunlara planlı, programlı bir polis saldırısı var. Ya, biz sizden çok fazla bir şey istemiyoruz; kendi oturduğunuz koltuğun hukukuna

uygun davranın ya da deyin ki: Biz sizin hukukunuzu hiç kale almıyoruz, bunu önemsemiyoruz. Bunu böyle bilelim. Zaten aslında, AKP uygulamalarıyla bunu önemli ölçüde ne yazık ki biliyoruz; bunu koyalım bir kenara.

Mesele çok fazla bu konuya ilişkin ama birkaç şeyden bahsedeyim: Meclisteki yasama kalitemiz son derece düşük arkadaşlar. Bu torbalar vasıtasıyla, böyle ucu dönmez tartışmalar, birbiriyle alakası olan, olmayan pek çok şeyin iç içe dâhil edilmesiyle birlikte Meclisin yasama kalitesi ne yazık ki düştü.

Denetleme vazifemiz doğrultusunda sorduğumuz sorular cevap bulmuyor. Hele bir İçişleri Bakanı var, Ankara derebeyi kendisi; ben kaç tane soru önergesi gönderdim, İçişleri Bakanlığından hiçbir soru önergesine cevap gelmiyor. Ona bu konuda daha doğru dürüst davranmasını söyleyebilecek kudretli kimse var mı bilmiyorum ama sistematik bir biçimde, İçişleri Bakanı grup olarak bizim soru önergelerimize cevap vermemek konusunda son derece mahir davranıyor. Tabii, hâl böyle olunca bu Meclisin olması gereken prestiji sürekli aşağı, sürekli aşağı, sürekli aşağı doğru devam ediyor, aşağı doğru iniyor.

Merkez Bankası Başkanı -dün Sayın Plan ve Bütçe Başkanımız söyledi- lütfetmiş, sağ olsun, bize aralık ayında Merkez Bankasına ilişkin raporu sunacakmış. Bakın, arkadaşlar, bir bütçe konuşuyoruz ve kur korumalı mevduatın Merkez Bankasına ne dolayında, ne düzeyde bir yük getireceğine ilişkin bir şey görmeden, bir şey bilmeden, bir veri olmadan bunu konuşuyoruz. Bu, çok ayıp değil midir ya? Biz mi tuhafız yani garip olan biz miyiz gerçekten burada? Ya, Türkiye ekonomisinin altında âdetâ bir saatli bomba gibi duran bir mekanizma ve Merkez Bankasına yetkisini burası vermiş; öyle mi? Para basma yetkisini burası vermiş; doğru mu? Ve Merkez Bankası Başkanı diyor ki: Vallahi aralıkta... Yani bütçe bittikten sonra gelecek, kur korumalı mevduatın bizden ne götürdüğünü bize anlatacak. Gelme kardeşim, ne gerek var, gelme; zaten ondan sonra ne oluyor? Bir dahaki bütçeye bir sene kalıyor. Yani biz şunu çok iyi görüyoruz: Başta dediğim gibi, bu konuda niye farklı davranmıyorsunuz falan da demiyoruz size. Yalnızca şunu bilmenizi istiyoruz: Biz bunların hepsinin farkındayız ve bunları asla unutmuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz geçmiştir, bir iki cümleyle toparlarsanız.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Eğer siz, 7-8 milyondan fazla seçmenin oylarını alan bir partinin temsilcilerine ilişkin -bütün denetim aygıtları açısından söylüyorum, Meclis için de özellikle söylüyorum- bu kadar kayıtsızsanız vallahi bu ülke nasıl yönetilir, memlekette ileriye doğru bir adım nasıl atılır, gerçekten şüphe konusu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ama geldiğimiz noktada, biz bu bütçeden de Meclis Başkanlığının ve diğer denetim aygıtlarının -Sayıştay kısmen dışında bırakarak söylüyorum- çalışmalarından da hiç razı değiliz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önce bir anonsta bulunayım: Aşağıda yemek hazırlığımız vardır; yemek arası vermeyeceğim, isteyen vekil arkadaşlarımız veya bürokrat arkadaşlarımız aşağı inip arada yemeklerini yiyebilirler.

Gördüğüm kadarıyla söz taleplerinin tamamı karşılanmış durumda.

Soru-cevap işlemine geçeceğim.

Soru-cevap kısmında Komisyon üyelerimiz için on dakika, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım, sonra kısa bir ara vereceğim, aranın ardından cevaplar için Meclis Başkanımıza, Sayıştay Başkanımıza ve Kamu Denetçimize söz vereceğim.

Değerli arkadaşlar, soru cevap işlemini başlatıyorum.

Sayın Naci Cınıslı...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Ben geneli hakkında konuşmam sırasında rakamlara girmemiştin; küçük rakamlar gerçi ama bilmek istiyorum. “Hediye amaçlı alınan taşınrlar” diye bir kalem var, bunlar eskiden özel kalem bütçesinden karşılanıyor diye bilirdim. Özel kalem bütçesi 6 milyon 949 bin lirayken bu hediye amaçlı taşınrların 1 milyon 678 bin lira olmasının sebebini merak ettim.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara 3 milyon 700 bin lira ödeme yapılmış. Bu kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kimlerdir, nelerdir?

Çok şaşırdığım bir madde var: Otomobil lastikleri için 190 bin lira harcanmış; normal, olabilir; bisiklet lastiği için 54.573 lira harcanmış yani samimi merakım hakikaten, şaka yapmıyorum da bir bisiklet takımı falan mı var Meclisin? Onu merak ettim. Olabilir.

Bir de parlamenter diplomasiden bahsettiniz; yurt dışı komisyonları. Bendeniz de NATO Parlamenterler Meclisi üyesi milletvekiliyim; haklı olarak, bu parlamenter diplomasinin öneminden bahsettiniz. Bendeniz bir teklifte bulunmak istiyorum: Bunun kanunu da var ama uygulanmıyor bildiğim kadariyle; bu dış temaslar sonrası Mecliste ve Genel Kurulda bunlarla ilgili bir sunum yapılmasını ben teklif ediyorum. Böylelikle de bazı arkadaşlarımızın düşündüğü gibi, oralarda bir turistik seyahat yapılmadığını da kanıtlamış oluruz ve yapılan temasların da memleketimiz, milletimiz için de faydalı olduğunu kanıtlamış oluruz bizler de.

Ayrıca, size bu temaslarla ilgili raporlar sunuluyor mu? Normalde sunulması lazım diye biliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin, buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) –Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanımız, geçen yılki görüşmelerde danışmanlara kıdem tazminatı ödenmemesinin yanlış olduğunu, işten ayrıldıkları zaman bunun verilmesi gerektiğini ve bu konuda bir çalışma yaptığımızı ve onu değerlendireceğinizi söylemişsiniz. Aradan bir yıl geçti, aynı konuyu görüşüyoruz. Bu konuda bir tavır değişikliği mi var? Yapılan çalışma hangi aşamadadır?

Eşit işe eşit ücret anlayışıyla, Mecliste çalışan personel arasındaki eşitsizliği gidermek için bir çalışma var mıdır?

Mecliste çalışan güvenlik görevlileri arasında ücret açısından farklılık var mıdır, varsa bu konuda bunu giderecek bir çalışmanız var mıdır?

Başbakanlıktan gelen personel sayısı kaçtır ve tamamı aktif olarak görev almakta mıdır?

Bir de Meclis Başkanlığındaki danışman sayısı kaçtır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İsmail Faruk Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, bugün yazılı soru önergesi çok gündeme geldi. Şunu merak ediyorum: İç Tüzük'ün 97'nci maddesinin (a) fıkrasında yazılı soru önergelerinin şekline ilişkin de bir düzenleme var. Meclis Başkanlığı olarak bu konuda bir ayıklama yapılıyor mu? Konuşmanızda aynen şöyle ifade ettiniz: “Bilinmesini isterim ki iade oranlarının bu şekilde düşük seviyelerde kalmasının başlıca sebebi, Meclis Başkanlığımızın konu hakkındaki toleranslı yaklaşımı ve mümkün olduğunca fazla sayıda önergenin işleme alınabilmesi noktasındaki tutumudur.” Acaba, burada mesela, kolaylıkla öğrenilebilme imkânı olan soruların sorulmayacağı ifade ediliyor. Bu konuda bir şey var mı yani gelen cevapların yetersiz olmasının altında bu yatabilir mi? Bunu merak ettiğim için soruyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Fikret Şahin, buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanımıza, öğrenmek istiyorum: Komisyon görüşmelerinde zaman zaman milletvekillerimizin sorularına maalesef bürokratlar cevap vermiyor Sayın Başkanım. Bunun en son örneğini geçtiğimiz hafta Merkez Bankası Genel Müdürünün kur korumalı mevduat hesabının maliyeti konusunda cevap veremeyeceğini söylemesiyle yaşadık. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Yani Meclisin denetim yetkisi de bürokrasi tarafından aksatılıyor yani bu konuda bir girişiminiz olacak mı?

Diğer bir sorum da şu: Geçen yıl belirtmiştim; açıkçası size yapılan bir haksızlık olarak düşünüyorum, Cumhurbaşkanlığının vekaletinin Meclis Başkanı olarak sizde olması gerektiğine inanıyorum. Bu konuda bir girişimde bulundunuz mu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ravza Kavakçı...

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

Kıymetli Başkanım, ayaklarınıza sağlık, sizi dinlemekten çok memnun olduk.

Aslında, ben sadece bütçe hayırlı olsun demek için gelirken elime bir not verildi, ben de o emaneti size ulaştırayım istedim. Notu veren Meclis çalışanı arkadaşımız diyor ki: “Rica etsek Sayın Meclis Başkanımıza, taşerondan kadroya geçen personeller adına teşekkür eder misiniz? Maaşlarımızdaki iyileştirmeden dolayı da biz memnunuz, kendilerine teşekkür ediyoruz.” Ben de bu teşekkürü iletmek istedim.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kamu kurumlarını denetleyen Sayıştayın raporları birçok bulguyu ortaya çıkarsa da bu raporlar tavsiye niteliğinden öteye gidememektedir. Bartın Amasra’da yaşanan felaketten sonra bu konuda bir önlem almayı düşünüyor musunuz? Sayıştay dediğimiz kurum bir üst mahkemedir. Dolayısıyla, Sayıştay, denetim raporlarını etkileyecek bulgular hakkındaki durumu yargıya taşıyabilmelidir. Bu konuda bir çalışmanız olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Sayıştay Başkanına şöyle bir soru sormak istiyorum: Antalya ili, Serik ilçesi, Belek Mahallesi’nde 145 ada, 23, 24 ve 42 no.lu parsellerle ilgili daha önce yapılmış bulunan imar uygulamalarıyla alakalı olarak açılmış bulunan bir dava ve bu dava sürecinde de yine Danıştay 6. Dairesi tarafından da 23 Haziran 2022 tarihinde verilmiş bir yürütmeyi durdurma kararı var. Bu karara istinaden de idare tarafından, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Acilen yeni bir planlama yaptık.” diyerek Danıştayın üst ölçekli, 1/100000 ölçekli Antalya, Isparta, Burdur planlama bölgesi çevre düzeni planı değişikliğinin yürütmesinin durdurulması kararına rağmen Belek bölgesinde bulunan 1 no.lu özel parselin 1.200 yataklı otel alanı ve yine 700 metre karelik kapalı alan olan bu yerin, geçtiğimiz günlerde ihaleyle satışa çıkarıldığını ve ihalesinin de yapıldığını öğrendik. Bu konuyla ilgili bir inceleme yapmayı düşünür müsünüz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İbrahim Kaboğlu, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kamu Denetçisi yok galiba, onu da sonra sorayım. Sayın Sayıştay Başkanı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar not edebilirler, ekibi burada; herhâlde bir ihtiyaç için dışarıda.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Önce, Sayın Başkan, tabii, Sayıştay Başkanına, Anayasa 160’a göre, Sayıştay gerçekten hem mali yargı, yüksek mali yargı hem de demokrasinin antrenörü. Fakat bildiğimiz gibi, tıpkı madde 2 hukuk devleti gereği hiçbir idarenin işleminin yargısal denetim dışı bırakılamayacağı biçiminde bir norm öngörüyorsa, 160’ıncı maddeye göre de hiçbir alan, hiçbir harcama alanı, kamu kurumlarının, resmi kurumların, yasama, yürütme, yargının Sayıştay denetimi dışında olmaması gerekir. Bu anayasal düzenlemeye göre, acaba denetim dışı tutulan işlemler kategorisi ne kadardır ve bu hükme aykırı olan ya da Sayıştay üzerinde bunca tartışma anayasal düzenlemenin eksikliğinden mi kaynaklanıyor yoksa bu anayasal hükme uyulmamasından mı kaynaklanıyor, Varlık Fonu örneğinde olduğu gibi? Teşekkür ederim.

Meclis Başkanımız Sayın Şentop’a sorum kısa olacak. Sayın Başkan, biraz önce konuşmamda, özellikle yasama faaliyetinin nitelik açısından sorunlarına değinmiştim. Torba yasalar ve aynı konunun çok farklı komisyonlara getirilmesi zaman içerisinde, hatta aradan bir iki hafta geçmediği hâlde. Anayasa Mahkemesine, tabii, bu tür yasalar gidince o zaman Anayasa Mahkemesinin de denetim olanağı, uzmanlık ilkesi gereği iyice zayıflıyor ve torba yasa üzerinde etkili bir denetim yapılamıyor. Şimdi, Anayasa Mahkemesi konusunda yapılacak düzenlemeler kuşkusuz Anayasa Mahkemesinin denetiminin etkinliği için bir gereksinim fakat bunun yerine, şu anda, Genel Kurulda görüşülmekte olan yasa teklifinin 29’uncu maddesine son dakika bir ekleme yapıldı ve buna göre -EYT kaygısından kaynaklanıyor olsa gerek- Anayasa Mahkemesinde süresini dolduran bir üyenin Meclis başmüşaviri olarak görevlendirilmesi olanağı tanındı. Şimdi, burada bizim amacımız erkler ayrılığı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kaboğlu, başka arkadaşlarımız da var soru soracak. Toparlarsanız sevinirim, epey zaman kullandınız.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – ...ortadan kalkmış bulunuyor parti başkanlığı yoluyla, devlet başkanlığı ve yürütmede. Biz erkler ayrılığına gidelim çabasını gösterirken bir tek Anayasa Mahkemesi biraz başkent in eteğinde hiç değilse kalmışken onu da kendisinin işlemlerini denetlediği kurumun müşaviri olarak atamak bence anayasa yargısının varlık nedeni açısından sorunlu. Bu konuda sizin düşüncenizi öğrenmek isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaboğlu.

Sayın Kamil Okyay Sındır, buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Sayıştay Başkanımıza sormak istiyorum. Şimdi, Sayıştay denetimi kapsamı dışında olan çeşitli kamu harcamaları var. Sayıştay denetimi kapsamı içinde olan da tabii ki kamu idarelerinin tüm genel, özel bütçeli kamu idarelerinin harcamaları denetim kapsamı içerisinde. Benim merak ettiğim şu: Sayıştay bir yıl içinde, örneğin, 2021 yılı içerisinde kamu harcamalarının ne kadarlık bir kısmı denetim kapsamı içerisinde yer alıyor? Bu konuda bir oran verebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Sibel Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Başkanım, görevi üstlendiğiniz günden itibaren -ben Başkanlık Divanında da sizinle görev yaptım- özellikle Meclisteki sanatsal, kültürel etkinliklere, bilim odaklı etkinliklere önem verdiniz. Ki, biz bu Mecliste yemeğin ismiyle uğraşan, işte, tablolarla ilgilenen başkanlarımızı da gördüğümüz için bunları çok önemsiyorum çünkü Meclisimiz kamuoyundaki klasik tartışmaların biraz dışına çıktı. Geçen yıl, 23 Nisanda bilim odaklı çocuklara Meclisi açtınız. Bunlar çok değerli ve önemli kamuoyunda Meclisimiz açısından. Parlamento'ya da çok önem veriyorsunuz, bunu da çok önemli görüyorum. Dostluk gruplarının daha etkin çalışması noktasında desteklenmesi ve iş birliklerinin tematik ve belli ülkelerde güçlendirilmesi, Sayın Cinsli'nin söylediği gibi, bunların Meclisimizde tartışılması da önemsiyorum.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi'ym dedim Başkanım. Biliyorsunuz, aday ülkeyiz biz ve müktesebat uyumlaştırması yapıyoruz ama birçok kanun maalesef Avrupa Birliği mevzuatlarına uygunsuz olarak görülüyor ve o komisyonda, tali komisyon olarak gönderilmesi gerekliliği oluyor. Bunu tartışıyoruz ama böyle bir gereklilik var. Bir de yasa yapma sürecimiz var Başkanım. Avrupa parlamentolarıyla karşılaştığımızda, ortalama yirmi günde bir kanunun konuşulması, tartışılması, çok hızlı şekilde komisyonda, hızlıca bir zaman baskısıyla tartışılıp hızlıca Genel Kurula gelip görüşülmesi, bunun için detaylı... Avrupa Parlamentolarında çok uzun bu süre. Daha detaylı, kamuoyunda, meslek örgütlerinde, ilgili bütün kesimlerce detaylı tartışılması, sonra komisyonda nitelikli bir tartışma ve Genel Kurulda -en az zamanın ayrılması gereken yerken- ve muazzam bir zaman kaybı oluyor. İşte, bugün de şahit olduğumuz gibi, uzayan çekişmeli bir süreç, efektif olmuyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaboğlu, Kamu Başdenetçisi geldi, bir sorunuz olacaktı galiba.

Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kamu Başdenetçisi birçok paralel insan hakları kurumundan söz etti. Bunca kurumun varlığına rağmen insan hakları karnemiz belli. Acaba çokluğu mu burada önemli yoksa onların bağımsız ve özerk bir statüye sahip olmaları mı? Birincisi bu.

İkincisi, insan hakları eğitimine çok yönlü olarak çok önem verdiklerini ve bunu uyguladıklarını söyledi. Acaba bu süreçte üniversitelerdeki insan hakları kürsülerinden ne ölçüde yararlanabiliyorlar?

Teşekkür ederim

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Soru işlemleri bitmiştir.

Oturuma on beş dakika ara veriyorum, ardından cevaplar işin başkanlarımıza söz vereceğim.

Kapanma Saati:18.57

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.24****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 6'ncı Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Sabah 10.00'dan itibaren müzakerelerimizi bu saate kadar devam ettirdik. Üyelerimiz ve Komisyonumuza teşekkür eden değerli vekillerimiz görüşlerini, fikirlerini, eleştirilerini ifade ettiler. Biliyorsunuz, en sonunda da bir “soru-cevap” bölümümüz var, orada da on beş dakika sorular alındı.

Şimdi, sırasıyla, Sayın Meclis Başkanımıza ve diğer ilgili kurum başkanlarımıza söz vereceğim.

İlk sözü Sayın Meclis Başkanımıza veriyorum. Bugün ifade edilen görüş, fikir, eleştiri, sorularla ilgili Sayın Başkanımızdan cevaplarını, yorumlarını bekliyoruz.

Başkanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tabii, komisyon süreçleriyle ilgili, yasama süreçleriyle ilgili, Meclisin itibarıyla ilgili çok şey konuşuldu ama ben de maalesef şunu görüyorum; daha önce de 2011'den beri Mecliste görev yapıyorum, komisyonlarda da çalıştım çok yoğun, Anayasa Komisyonunun en yoğun çalışma yaptığı dönem benim Başkanı olduğum dönemdir, orada da gördüm. Sayın Kaboğlu Hocam, genel olarak böyle bir yaklaşım var: Milletvekili arkadaşlarımız gelir, kendi görüşlerini anlatırlar, eleştiri yaparlar, sorularını sorarlar, sonra çıkar giderler. Tabii, bunlara daha sonra biz cevap veririz. Ben isim vermeyeyim, birçok arkadaşım şu anda aklıma geliyor ismen, bunlara cevap veririz biz komisyonunda. Hani, olur, işi olabilir herkesin, amenna ama komisyonun tutanakları var; en azından “Benim dediğime ne demiş bu adam?” diye buradan bakılabilir.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Garo'nun programı vardı önceden...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam, şüphesiz yani belli bir şahsı kastetmiyorum. Bu genel yani sadece Garo Paylan'la ilgili değil buradaki tablo.

Daha sonra başka bir yerde yine aynı eleştirileri yapar ve aynı soruyu sorar arkadaşımız, yine ona bir daha cevap veririz. Mesela, ben Anayasa Komisyonunda müteaddit defalar cevap verdiğim sorularla Genel Kurulda bir daha karşılaştım, bir daha cevap verdim çünkü arkadaşımız soru sorup gidiyor, bir daha gelmiyor ve bakmıyor da tutanaklara.

Şimdi, tabii, bu hep beraber, hepimizin bir meselesi yani sadece, işte “Hükümet şöyle oluyor, işte, çoğunluk partisi şöyledir.” falan filan diye yapılan eleştirilerin bir de tersine çevrilip kendimize de yöneltilmesi lazım, genel olarak Meclisteki bütün arkadaşlarımız için diyorum. Keşke Meclisimiz, komisyonlar dâhil, konular üzerinde etraflı müzakerelerin yapıldığı yani sadece monolog değil, karşılıklı diyalog şeklinde görüşlerin ortaya konulduğu, cevapların alındığı, onun üzerine bir daha tartışmaların,

cevapların yapıldığı yer.... Burada da ben geçen yıl cevapladığım ve evvelki yıl cevapladığım birçok sorunun tekrar sorulduğunu, konunun gündeme getirildiğini maalesef müşahade ettim. Ben onların detayına çok girmeyeceğim ama hızlıca değerlendirme yapmak istiyorum.

Şimdi, birincisi: Tabii, soru önergeleriyle ilgili birçok şey konuşuldu. Şunu belirteyim: Soru önergeleri konusunda verdiğimiz sayılar ortaya koyuyor ki bu dönem daha fazla, 24'e göre daha fazla, 26'ya göre daha fazla cevaplanma oranı var. Bu, tabii, şuna bir cevap aslında: Yani "Hükümet sistemi değişti, soru önergelerimize cevap verilmiyor." Öyle bir şey yok yani parlamenter sisteme göre Başkanlık sisteminde oransal olarak daha fazla cevap verilmiş. Peki, sorulara verilen cevapların niteliği nedir? Ben bu sefer -daha önce bu gözle tek tük bakmıştım ama- arkadaşlarıma etraflı bir çalışma yaptırdım. Önceki dönemler, daha da geriye giderek yani 22, 21 vesaire, o dönemde de hem sorulan sorulara baktım hem verilen cevaplara baktım yani benzer tartışmaların yapıldığı hususlar aynen orada da geçerli. Yani sorular İç Tüzük ve Anayasa'daki hususlara uygun değil, iade edileni var, edilmeyeni var; verilen cevaplar aynı şekilde tatminkâr cevaplar değil. Tabii, bu "tatminkâr" konusu da tartışmalı yani tabii, soruyu soranın tatmin olması başka bir şey, işte, cevabı verenin tatminkâr bulması başka bir şey veya bir üçüncü kişinin okumasıyla tatminkâr olup olmadığına karar vermesi ayrı bir şey. Şimdi ama bu açıdan, Meclisimizdeki bu tablo böyle.

Şimdi, tabii, soru önergesi niçin? Yani bir konuyla ilgili bir taraftan bilgi edinmek tabii, bir taraftan da karşı tarafa, ilgili bakanlığa bu konunun bir dikkatte olduğunu, bir takipte olduğunu göstermek açısından önemli. E, bu açıdan, soru önergelerinin ikili bir işlevi var; böyle bakmak lazım. Şüphesiz, tatmin olunmadığı taktirde yapılacak şey bakana bir müeyyide uygulamak falan değil, böyle bir şey yok zaten; İç Tüzük'ümüzde de yok, Anayasa'nın da verdiği böyle bir yetki yok. Yapılacak şey, soruyu bir daha sormaktır, tekrar sormaktır veya farklı bakanlıklar nezdinde onu aramak, araştırmaktır.

Zamanında cevap konusunda Sibel Hanım ifade etti, bunu mukayese ettiğimizde doğru. Yalnız, şöyle bir şey var: Daha önce zaman konusu, cevap vermeye ilgili zaman şu anki süresinde olarak verdiğimiz zaman yani on beş günün yaklaşık 2 katıydı, otuz günü buluyordu çünkü bir on beş günlük süre var, gelmediği zaman tekrar bir ikaz yazısı gönderiliyordu. O yazının gitmesi, onun üzerine cevabın gelmesinin beklenmesi falan, yaklaşık bir on gün daha veriliyordu; bir otuz günü buluyordu. Dolayısıyla bu mukayese biraz yanıltıcı olabilir, "zamanında" meselesi. Hani, otuz gün üzerinden mukayese yapmak da biraz zor bir iş bu kadar soru önergesi bakımından; onu yapmadık.

Şimdi, "web" sitesine atıf var, bazı arkadaşlarımız söylediler. İşte, tam o noktada Sayın Faruk Aksu'nun söylediği husus önemli yani İç Tüzük 97'de (a) bendinde "Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan sorular iade edilir, kabul edilmez." diyor. Şimdi, "web" sitesi cevabı yani demek ki bu aleni, açık bir kaynaktan var olan bir... Sizin sorduğunuz sorunun cevabı burada. Tabii, bunu genel olarak söylüyorum yani her soru ayrı ayrı belki böyle değerlendirilebilir; tam karşılamıyordur başka bir şeydir ama sonuç itibarıyla eğer bakanlığın atıf yapmış olduğu kendi "web" sayfasında buna dair açık, kamuya açık bir bilgi varsa bunun bir soru önergesi olarak sorulmaması lazım, işte, 97 (a)'ya göre; İç Tüzük bunu öngörmüş, yazmış. Bu açıdan belki işte, Sayın Aksu'nun dediği yani bir kısım iadeler bununla mı alakalı? Bizim yaptığımız iadelerin bir kısmı da bununla alakalı. Çünkü bazı hesaplamaları soruyorlar. Yani işte, mesela bir maaş söylüyor, bu maaşla işte, kaç tane telefon alınır veya bilmem kaç tane ekmek alınır falan. Ya, bu bir matematik hesabı, hesap makinesini koyacaksınız, kendiniz yapacaksınız; bu, bu anlamda bakana sorulacak bir soru değil, kolayca cevabı bulunabilecek bir soru. Bu açıdan bunları değerlendirmek lazım.

İkincisi, araştırma önergeleriyle ilgili olarak arkadaşlar, Anayasa'daki hükmü okumak istiyorum. Anayasa "Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları" 98'inci madde: "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Meclis araştırması, genel görüşme..." "Genel görüşme yok." dediniz, var genel görüşme; 2 husus yok sadece önceki sisteme göre, bir, sözlü soru yok, bir de gensoru yok burada. Onun dışındakilerin hepsi mevcut. "Meclis araştırması, genel görüşme, Meclis soruşturması ve yazılı soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır." diyor ama Anayasa diyor ki Meclis araştırmasını tanımlamış, demiş ki: "Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan bir incelemeden ibarettir." Anayasa diyor bunu. E, şimdi, Meclis araştırmasının sonuçlarını yürütme organının bir uzvu gibi, Meclis Başkanlığının veya Meclisteki komisyonun veya milletvekillerinin takip etmesi söz konusu değil çünkü Meclis araştırması Meclisin bir konuda bilgi edinmek için yaptığı bir çalışma. Ha, bu bilgi ne işe yarayacak? İşte, bu bilgi belki bazı araştırmaların neticesinde soruşturmaya dönüşebilir, Meclis soruşturmasına dönüşebilir ama biz bu araştırma sonuçlarını ilgili kurumlara -sadece bakanlıklara değil, kim ilgilirse o konuyla ilgili bütün ilgili kurumlara- gönderiyoruz bütün detaylarıyla, sadece raporu değil raporun sonuçlarını da ayrıca dikkat çekmek üzere kendilerine gönderiyoruz ama dediğim gibi, bu Meclis araştırmasıyla ilgili olarak TBMM Başkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisine verilen yetki, görev Anayasa'da bundan ibarettir.

Şimdi, tabii, yasama süreçleriyle ilgili birçok konu konuşuldu torba kanun başta olmak üzere. Değerli arkadaşlar, ben bunlarla ilgili görüşlerimi geçen sene de bu vesileyle, yine bütçe vesilesiyle ifade etmişim. Yasama süreçleriyle ilgili önemli bir değişiklik yaptık, mevzuatta yaptık; milletvekilleri tarafından veriliyor. Yani bu sadece... Hani, hükümet veriyordu, sadece milletvekilleri verebilir hâle getirdikten ibaret bir mesele değil çünkü daha önce yasama sürecinde en etkili aktör hükümet idi. Birçok temel... İşte, burada sanıyorum Sayın Kamil Sındır Bey ifade etti, dedi ki: "Mesela bir temel kanunu nasıl hazırlayabilir bir milletvekili, nasıl verebilir?" falan diye bir istifham ortaya koydu. İşte, daha önce bütün Meclisten geçen kanunların oransal olarak çok önemli bir çoğunluğu hükümet tarafından hazırlanmış, tasarı olarak hazırlanmış ve sunulmuş idi. Ha, bir kısmı da bunların tasarı olarak belki politik anlamda uygun görülmemiş, milletvekillerinin imzasıyla -o tarihlerde, parlamenter sistemde söylüyorum- verilmiş. İşte, bunun için başbakanlıkta ve bakanlıklarda özel birimler vardı, kanunlar ve kararlarla ilgili bir mutfak vardı. Dolayısıyla, orada bir çalışma yapıldığında -bir de tabii, sahadan gelen bilgiler de değerlendiriliyor, geri besleme- neticede bir düzenleme yapılacaksa bu çeşitli aşamalardan önce bakanlığın kanunlarla, kararlarla ilgili birimlerinde değerlendiriliyor, daha sonra başbakanlıkta yeniden ele alınıyor ve orada etraflı bir değerlendirmeden sonra Meclise geliyordu. Meclis komisyonlarımız ne yapıyordu? İşte, hazırlanmış bu yemeği biraz ısıtarak sunuma hazır hâle getiriyordu daha çok; öyleydi süreç. Şimdi, tabii, bakanlıklarda da -tabii, başbakanlık zaten kalktı- Cumhurbaşkanlığında da bu kanun hazırlamayla ilgili birimler yani mutfak yok artık. Teklifler milletvekilleri tarafından verileceği için böyle bir mutfak kalmadı. Dolayısıyla bu mutfağın Mecliste oluşturulması lazım. Şimdi, mutfak yerine çalışabilecek bizim burada bir organizasyonumuz var. Yani yasama uzmanları bakımından Meclisimiz tabii, çok kaliteli, vasıflı arkadaşlara sahip. Biz, teklifle ilgili, kanun teklifleriyle ilgili bir birim oluşturduk bu arkadaşlarımızdan. Fikir olarak yani "Bu konuda bir boşluk var, böyle bir düzenleme yapalım." diyen milletvekillerimize bu birimimiz hizmet veriyor, değerlendirme yapıyor, hazırlanmış şekliyle bir kanun metnini teklif olarak veriyor arkadaşlarımıza fakat bu yeterli değil, ben bunu söylüyorum. Yani yeni sisteme göre İç Tüzük'ün yeniden ele alınması gerekiyor ve burada komisyonlara şu andakinden farklı yetki verilmesi lazım, mesela "hearing" yetkisi yani dinleme yetkisi verilmesi lazım. Komisyonlar bir konuyla ilgili gelen şikâyetler üzerine mesela o konuyla ilgili tarafları vatandaşlar, STK'ler, akademisyenler, ne varsa onları çağırıp dinleyip "Ha, bu alanda bir yasal boşluk var, bir düzenleme yapılmalı." dediği takdirde, mesela komisyonun bir hazırlık

yapıp belki komisyon tarafından bir kanun teklifi verilebilir. Yani bizim burada iyi bir mutfak kurmamız lazım; malzemelerimiz var, her şey hazır ama bir İç Tüzük değişikliği gerekiyor. Komisyonlar şu anda sadece verilen bir teklifin Meclis Başkanlığı tarafından kendilerine havalesi üzerine çalışabiliyorlar. “Başkanlıkça havale edilen işleri görüşür.” diyor zaten komisyonlarla ilgili. Komisyonların normal olarak İç Tüzük gereğince başka türlü bir görüşme yapmamaları lazım. Bunun değişmesi gerekiyor, komisyonların inisiyatif alıp yasama süreçlerinde daha etkili hâle gelmesi gerekiyor; bunu söylüyorum ama bu yeni bir iç tüzük yani yeni bir mantıkla bir iç tüzük çalışması demektir. Bu dönemde ben bunu müteaddit defalar da dile getirdim ama bir netice alınmadı. İnşallah, yeni dönemin, 28’inci Dönemin en önemli ilk konularından biri bu olur, belki buralardaki bütün bu değerlendirmeleri de dikkate alarak yeni dönemin Meclisi bunları dikkate alacak ve bir iç tüzük çalışması yapacaktır.

Şimdi, tabii, şurada da...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, yürütmenin teklifleri, Meclisteki tasarılar, bu mekanizma nasıl olacak?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, Kamil Bey şöyle, tabii, yürütmenin sürecin dışında... Burada söyledi, Sayın Kalaycı da söyledi, yürütmenin yasama sürecinin bütünüyle dışında kalması çok doğru değil. Şu anlamda değil: Mesela Sayın Kaboğlu ifade etti, etki analiziyle ilgili, bu konuda bir etraflı bir çalışma vardı elimizde. Şimdi, orada bakıyorsunuz, etki analizini yapan ülkelerin tamamına yakınında yasama süreçlerinde etki analizinin yapıldığı yer yasama organı değil yürütme organı çünkü yasama organı bunu nasıl yapacak? Yani sahadan bilgi toplaması lazım. Yasama organının yürütebileceği bir süreç değil. Amerika Birleşik Devletleri’nde de yani bir etki analizi yapılması gerekiyorsa, ilgili birime, bakanlığa yazıyorlar kongreden, bu konuda bir çalışma yapın etki analiziyle ilgili, bize getirin diye. Oradan bir rapor geliyor. Dolayısıyla bu da gösteriyor ki etki analizi dâhil olmak üzere eğer yasama süreçlerinde gerçekten doğru bir yol izlenmesi murat ediliyorsa o zaman yürütmenin de bu sürecin bir yerinde olması lazım. İşte, eğer biz buradaki komisyonlarımıza bu şekilde inisiyatif alıcı, resen hareket edebilecek şekilde bir yetki verirek o zaman işte, bakanların veya oradaki ilgili birimlerdeki arkadaşlarımızın, bürokratların da katılabileceği bir süreci o komisyonda oluşturabilmek mümkün olabilir diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, KİT Komisyonu ve benzeri, hesap sorulamıyor gibi hususlar dikkate getirildi. Şimdi, burada birkaç şey söyleyeyim yalnız geçmeden. Değerli arkadaşlar, kanun teklifleriyle ilgili Sayın Altay bahsetmişti, ben orada kısa bir cevap vermiştim kendisine ama şunu söyleyeyim: Prensip olarak, uygulama olarak -arkadaşlarımızın benimsediği prensip bu- bir Meclis Başkan Vekili arkadaşlarımız vekâleten görev yapıyorsa kanunların komisyona havalesini yapmıyor genelde. Çünkü komisyona havaleyle ilgili hangi komisyona havale olacağı, asıl komisyon, esas komisyon ve tali komisyon konusunda yani bazen bir takdir yetkisi kullanmak gerekebiliyor. Buradaki yasama uzmanı arkadaşlarımız önümüze bir seçenek sunuyor “Şunlar olabilir.” diye kanunun içeriğine göre. Orada bir takdir yetkisi kullanmak gerekebiliyor. Bunu yapmayı tercih etmiyor Başkan Vekili arkadaşlarımız çoğu zaman. Ama onların dışında, benim burada bulunduğum zamanlarda 27’nci Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılında 1 Ekim 2021-1 Temmuz 2022 tarihleri arasında işlemleri yapılan toplam 680 kanun teklifinin 624’ü yani yüzde 91,8’i Başkanlığa geldiği gün veya mesai bitimine yakın saatlerde verilmesi sebebiyle bir sonraki gün ilgili komisyonlara havale edilmiş. Yüzde 91,8’i aynı gün veya akşam saatlerinde verildiyse de ertesini gün havale edilmiş. Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekillerinin Başkanlığa sunduğu toplam 364 kanun teklifinin 336’sı yani yüzde 92,3’ü Başkanlığa geldiği gün veya mesai bitimine yakın saatlerde gelmişse ertesini gün ilgili komisyona havale edilmiş. Yani bu konuda hani “Olmuyor, partiler arasında farklı muamele yapılıyor kanunların

havalesi durumunda.” şeklindeki eleştirisi bir gerçek temele dayanmıyor. Bir tek konu, Uzak Doğu’da, G-20 toplantısı dolayısıyla Endonezya’da bulunduğumuz sırada verilen kanun tekliflerinden sadece 1 tanesinin, o da Komisyon Başkanlığının bir planlama yapacağına dair söylemiş olduğu sözler üzerine Başkan Vekili arkadaşlarımız tarafından havalesi yapılmış. Mesele bundan ibaret. Yani 1 tane var, bunun dışında yok.

Diğer husus: Yazılı soru önergelerinde iadeyle ilgili olarak... Bu iade konusuna ayrıca geleceğim ama yani “Şu kabul edilmiyor, bu kabul edilmiyor.” diye yapılan değerlendirmelerde arkadaşlar şunu söyleyeyim: Mesela Sayın Garo Paylan’ın vermiş olduğu bir soru önergesi “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ermeni halkının büyük felaketininin 104’üncü yıl dönümü olan 24 Nisan 2019 günü yaptığı konuşmada...” diye başlıyor. Bunu kabul etmişiz, göndermişiz soru önergesi olarak. Yine, Sayın Tuma Çelik araştırma önergesi vermiş, diyor ki: “Cumhuriyet tarihi boyunca Süryani toplumunun karşı karşıya kaldığı hak ihlallerinin araştırılması...” falan. Bunu kabul etmişiz, iade etmemişiz ve göndermişiz. Şimdi, iade ettiklerimiz de var. Mesela “soykırım” ifadesinin geçtiklerini iade ediyoruz. Bağlamı da önemli tabii. “Soykırım” iade edildiği için bazı arkadaşlarımız “pogrom” kelimesini kullanıyorlar. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne göre “pogrom” soykırım anlamına geliyor, “eşittir soykırım” diyor Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Yani bunu hani belki dikkatten kaçır, atlanır gibi düşünüyor olabilirler ama değil. Dolayısıyla, bakın, mesela 27’nci Dönem yazılı soru önergelerinde özetlerin içinde geçen ibarelere göre birçok şey var. Yani toplam 104 yazılı soru önergesinde arkadaşlarımız “Bunu dediğim için, mesela ‘1915 olayları’ dediğim için, ‘ırkçı’ dediğim için, ‘ana dil’ dediğim için iade edildi.” falan diyor. Bunların hepsinin mevcut olduğu soru önergeleri var. Yani böyle kelimelerden dolayı değil bu. Bir bağlam içerisinde yani itham edici bir mahiyet taşıyan bir durum söz konusuysa o zaman bunda farklı bir tutum izliyoruz. Bu da bizim şahsi bir tasarrufumuz değil, Anayasa’nın ve İç Tüzük’ün Meclis Başkanına vermiş olduğu bir görev.

Burada, evet, etki analizinden bahsettim.

Tabii “Cumhurbaşkanlığı kararnameyi yasamanın yetkisini zayıflatıyor mu?” gibi bir husus... Bunu doğru bulmuyorum ben, bu değerlendirmeyi. Şu bakımdan: Daha önce de kanun dışında bazı genel düzenleyici işlemler yapma yetkisi vardı Bakanlar Kurulunun. Bir tanesi, işte -yetki almak şartıyla tabii ki- kanun hükmünde kararname düzenleme yetkisi vardı ki o Cumhurbaşkanlığı kararnamesi gibi, hiyerarşide kanun altı bir norm değildi, kanuna eş değer normdu, kanunları değiştirebiliyordu Bakanlar Kurulu bir yetki almış olması üzerine. Ama onun dışında, tüzük düzenleme yetkisi vardı, Bakanlar Kurulu kararları vardı ayrıca, yönetmelik vardı bütün bakanlıkların düzenlediği falan. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, bir kere, çok açık bir şekilde ve çok ayrıntılı olarak sınırları belirlenmiş bir şekilde düzenlendi Anayasa’da. En basiti şudur: “Kanun ile Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çelişiyorsa kanun uygulanır, kararname uygulanmaz.” diyor Anayasa çok açık bir şekilde. Ve sonra Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin... Mecliste bir denetim mekanizması kurulmalı mı? Ben, doğrusu, bunu uygun bulmuyorum. Çünkü Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin denetleme yetkisi zaten Anayasa Mahkemesine verilmiş. Yani sonuç itibarıyla buna karar verecek olan Anayasa Mahkemesi. Yani varsayalım ki Mecliste böyle bir şey kurduk ve dedi ki: “Bu kanuna aykırı.” Ne ifade eder bu? Anayasa Mahkemesinin yetkisinde olan bir husus bu sonuç itibarıyla.

Şimdi, değerli arkadaşlar, yine, Sayıştay bağlamında söylenenler oldu, işte Sayıştay raporlarında belirtilen hususların uygulanmasıyla ilgili olarak Meclis Başkanlığının ne yaptığına dair şeyler söylendi. Tabii, buna Sayıştay Başkanımız da ayrıca cevap verebilir ama Sayıştayın denetim fonksiyonunun yanı sıra mahkeme olarak da düzenlenmiş bir hesap mahkemesi, yargı fonksiyonuna sahip bir yüksek yargı kurumu aynı zamanda. Sayıştay tarafından kamu idarelerinin hesap ve işlemlerinin denetimi sırasında

kamu zararına yol açan bir husus tespit edildiğinde ilgililerin savunmaları da alınarak yargılamaya esas bir rapor düzenlenmekte. Bu raporlar ilgili dairelerde görüşülerek karara bağlanmaktadır. Yani Sayıştay Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapıyor ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir birimi değil yani Meclisin talimat verdiği bir birim değil. Sayıştay Meclis adına denetim yapıyor, aynı zamanda bir yüksek yargı organı. Dolayısıyla denetimle ilgili kendi vermiş olduğu kararlar konusunda kendisi gerekirse bir yargılama yetkisine de sahip. Ayrıca gerek gördüğü hususlarla ilgili de suç duyurusunda bulunma, bir ceza yargılaması sürecini başlatma imkânı da var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Meclis Başkanının milletvekillerine yapılan muamelelere karşı çıkması, bu konularda açıklama yapmasına dair değerlendirmeler oldu. Önce Sayın Habip Eksik’le ilgili hususa değineyim. Önce şu bilgiyi vereyim: Yüksekova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından aynı gün bir soruşturma başlatıldı bu konuyla ilgili yani kendisine dair darp iddialarıyla ilgili. Ayrıca, Hakkâri Emniyet Müdürlüğü konuyu açıklığa kavuşturmaya yönelik olarak bir inceleme ve araştırma süreci başlatmış o tarih itibarıyla. Şimdi, şöyle bir şey var -onu bir başka konuyla ilgili de burada ifade edeceğim- değerli arkadaşlar, şimdi, hepimizin ayrı değerlendirmeleri var. Şüphesiz kendi değerlendirmemizin doğru olduğuna inanıyoruz hepimiz ama şu yanlış: “Benim değerlendirmem en doğrudur ve tek doğrudur. Siz de böyle düşünmediğiniz için böyle yapamazsınız.” veya “Siz de böyle düşünmek zorunda olduğunuz için sizin de tepki vermeniz lazım.” falan gibi bir yaklaşım. Bunu çok tuhaf buluyorum. Şimdi, siz bu konuyla ilgili veya başka konularla ilgili bir hikâye anlatıyorsunuz yani olayın oluş şekliyle ilgili bir şey anlatıyorsunuz ama bizim de...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Varsayalım ki hepsi yanlış...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bir dakika Rıdvan Bey, şimdi... Bakın, sabahtan beri dinliyorum, zaten dinleme şeyimi doldurdum müsaade ederseniz, ben konuşayım, siz dinleyin kısa bir süre.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim, insicamını bozmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, başka anlatımları da var konunun ve bize gelen bu konuyla ilgili değerlendirmeler de. Olayla ilgili ilk haber bana intikal ettiğinde ilgili kişileri, kurumları, bakan dâhil, arıyorum ben; daha lokalde de arıyorum bu kişileri. Oradan da aktarılan başka bilgi var. Siz diyorsunuz ki: “Bizim anlatımımızı esas alın ve ona göre siz reaksiyon gösterin.” Niye ben böyle yapayım, niye böyle yapayım ben yani?

RİDVAN TURAN (Mersin) – Anlatılanların hepsi mi yanlış?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, tamam, onu bakacağız şimdi. Bakın, bu soruşturma. Savcılık soruşturma da yürütüyor şimdi bu konuyla ilgili. Bu işin bir tarafı.

İkinci tarafı şu -bunu birçok defa ifade ettim- milletvekili dokunulmazlığı milletvekilinin şahsına sağlanmış bir imtiyaz değil, yasama faaliyetlerinin, Parlamento faaliyetlerinin doğru yürütmesi için milletvekiline sağlanmış bir imkândır. Onun için, milletvekillerinin dışarıdaki çalışmalarıyla ilgili bazı -yasama organındaki faaliyetleri gibi değil- sınırlamalar var. Mesela sorumsuzlukla ilgili olarak “Örnek vereyim.” dediniz, bir husustan bahsettiniz. Ben anladım sizin dediğinizi. Şu: Şimdi, yasama sorumsuzluğunun kapsamında önce, bir kere, eylemler yok yani fiiller yok, söz ve oylar var sadece sorumsuzluk kapsamında ve bu söz ve oyların Meclis çalışmalarına ilişkin olması gerekiyor, milletvekilinin kişisel faaliyetiyle ilgili olanlar sorumsuzluk kapsamında değil. Nedir kişisel faaliyet? Basın toplantısı. Milletvekilinin yaptığı basın toplantısı yasama sorumsuzluğu kapsamında değildir. Meclis çalışması nedir? Meclis çalışması; Genel Kurul çalışmasıdır, grup toplantısı çalışmasıdır,

komisyonların çalışmasıdır. Dolayısıyla sadece Meclis çatısı altında yapılan şeyler sorumsuzluk kapsamındadır diye düşünmek yanlış, Meclis dışında da olabilir. Mesela, bir Meclis araştırması komisyonu gidip farklı bir ilimizde bir çalışma yapıyorsa bu Meclis çalışması olarak sorumsuzluk kapsamında değerlendirilebilir bu husus. Sizin dediğiniz husus ise Mecliste dile getirilen bazı sözlerin ve firiklerin dışarıda tekrarlanması meselesi. Şimdi, siz bir empati yapın, kendinizi koyun savcının yerine. Bir konuyla ilgili -doğru / yanlış- bir soruşturma açıyor savcı sizin bir sözünüzle ilgili; şimdi, Meclisteki bir konuşmanızda bunu... Veya bizim yerimize koyun, eğer Genel Kurulda yapılan bir konuşma, grupta yapılan konuşma veya komisyonda yapılan bir konuşmayla ilgili olsa biz bunu tespit edebiliriz ama sizin Genel Kurulda üç sene önce yapmış olduğunuz bir konuşmayı daha sonra bir ilimizde diyelim ki tekrar ettiniz, bunu nasıl bulabiliriz? Siz söylerseniz ancak bunu bilebiliriz, öğrenebiliriz.

RIDVAN TURAN (Mersin) - Sayın Başkanım...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Savcı da ancak bunu öyle öğrenebilir. Tabii, orada yaptınız konuşma mıdır, değil midir; onun da etrafını, sınırlarını takdir etmek lazım.

RIDVAN TURAN (Mersin) - Sayın Başkan, emin olabilirsiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, o, sizin görüşünüz tabii.

Şimdi, Sayın Garo Paylan'la ilgili hususu söyleyeyim, kendisi de burada, kendisine de söyledim, daha önce de kendisiyle görüştük; buradaydı.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, saldırıya uğrayan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. Lütfen, tarafları dinleyelim, lütfen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Saldırıya uğrayan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Lütfen... Lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hatibe müdahale etmeyelim lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Birçok vekilimiz saldırıya uğradı, daha hâlâ bir şey yapmıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir usulümüz yok. Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, burada, arkadaşlar, başka bir hikâye o zaman. Bir milletvekili, dokunulmazlığı kaldırılan bir milletvekiliyle ilgili yurt dışına çıkışıyla ilgili bir şey var, göçmen kaçakçılıklarıyla irtibat dâhilinde, farklı bir kimlikle, sahte bir kimlikle çıkış konusunda bir soruşturma yapıldı, ondan dolayı bir gözaltı oldu, daha sonra tutuklama kararı verildi. Şimdi, hikâyelerin sadece sizin anlattığınız şekilde benimsenmesi, kamuoyu tarafından da bizim tarafımızdan da mümkün değil, başka anlatımlar da var, biz bunlara da bakıyoruz. Dolayısıyla bu, işin bir tarafı.

Sayın Paylan'la ilgili söyleyeceğim. Kendisi savcılığa bir şikâyetle bulunmuş.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yeneroğlu... Polis saldırısında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen... Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bak, geçen sefer de böyle yapıyorsunuz sen -Komisyon üyesi değilsin- kişiselleştirmek istiyorsun. Meclis bütçesini konuşuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, Komisyonumuzun düzenini bozmayalım lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap verilmiyor, cevap alamıyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Çok açıklama yaptım ama fikri sabit olunca, patolojik bir durum olunca açıklama... Bir kulağından giriyor öbüründen çıkıyor, böyle şey olur mu ya!

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap alamıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Verilen cevap hoşunuza gitmek zorunda değil, istediğiniz cevabı alacaksınız diye bir kural yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sabote ediyorsun burayı, terörize ediyorsun. Konuştuğun bitti işte, konuşma hakkını kullandın.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Siz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kendi, başkasına konuşma hakkı tanımıyor arkadaş, patolojik.

Sayın Başkan... (HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, bunu yapmayın lütfen. Sayın Gergerlioğlu, Komisyonumuzun düzenini bozuyorsunuz, böyle bir usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Komisyon üyesi olmayan arkadaş dışarı çıkaralım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bağırarak çağırarak fikir ifade edemezsiniz. Rica ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, görmüyor musunuz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hadi... Hadi... Hadi... Hadi, sen...

Arkadaşlar, şimdi, başka bir husus...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Böyle bir şey olabilir mi ya!

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Ne bağırıyorsun!

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Ne bağırıyorsun! Ne bağırıyorsun!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şov yapıyorsunuz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, devam edin siz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Değerli arkadaşlar, şimdi, konu şu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gösteri yapmak istiyorsanız başka yerlere gidin lütfen! Komisyon çalışmalarımızı engellemeyin lütfen! Burası gösteri yapılacak yer değil! Rica ediyorum...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap alamıyorum... Cevap alamıyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burası Plan ve Bütçe Komisyonu, gidip başka yerlerde yapın bunu. Rica ediyorum...

Buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başka yerlerde olmuyor.

Şimdi, şunu diyeceğim, bir başka husus, bakın, milletvekilleriyle ilgili o kısmı tamamlayayım. Dokunulmazlık, dediğim gibi, yasama faaliyetlerine ilişkin bir şey. Milletvekili dokunulmazlığını, milletvekillerini bazı illegal eylemlerin -Neyi?- teröristi ve terör örgütünü övücü eylemlerin önüne koyup polise karşı bir direniş unsuru olarak milletvekillerini kullanmak da aslında bence milletvekilinin itibarıyla ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarıyla bağdaşmayan bir husustur. Milletvekilleri bunun için -ben görüyorum- eylem eylem gezip polisin belirlemiş olduğu güvenlik tedbirlerini milletvekilleri aracılığıyla kırmak için milletvekilliği ve milletvekili dokunulmazlığı kullanılıyor, bizim de buna sahip çıkmamız isteniyor; asla böyle bir şey olamaz, biz Türkiye Büyük Millet Meclisine ve milletimizin buradaki iradesine sahip çıkıyoruz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Vah vah(!)

Sayın Yeneroğlu...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ha, “Nerenin Meclis Başkanı!” Sen nerenin milletvekilisin, sen! Sen nerenin milletvekilisin!

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Yeneroğlu da orada, sadece bizim parti vekillerimiz değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ömer Faruk Bey, görüşlerinizi ifade ettiniz, lütfen demokratik bir şekilde dinleyiniz. Hoşunuza gitmeyen fikirlere karşı böyle tepki göstermeniz hiç demokratik değil. Farklı fikirlere en küçük bir tahammül göstermiyorsunuz; bu, demokratik bir yaklaşım değil. Sizi sükûnete davet ediyorum! Komisyonumuzun düzenini bozmamaya davet ediyorum!

Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkan, Sayın Paylan bahsettiği konuyla ilgili savcılığa bir şikâyet dilekçesi vermiş, biz de bunun takibini yaptık.

(AK PARTİ ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi... Hadi...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yarın öbür gün saldırıya uğradığında ben seni savunacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkan, yani bu artık tıpla izah edilecek bir durum ya. Olmaz böyle şey ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

Sayın Başkan, buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, Sayın Paylan bir şikâyet dilekçesi vermiş, biz bunun takibini yaptık, fakat muhtemelen bir teknik hata sebebiyle, kayıtlı, UYAP sisteminde yanlış bir yere kaydetmekle ilgili -avukatı tarafından verilen bir dilekçe- bu biraz gecikti, geç bulundu. Meclisimiz olarak bu konuyla ilgili elimizde bulunan bütün bilgileri, belgeleri Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirdik.

Benzer bir şey, az önce söyledim, Sayın Cinisli de yaptı. İstanbul sözleşmesi konusunda benim niye tepki göstermediğimi söyledi. Sayın Cinisli, şu olamaz mı? Sizin gibi düşünmüyor olabilirim mesela, onun için tepki göstermemişimdir, değil mi? Ben size söyleyeyim, hukuki olarak izah edeyim; bir sözleşmeye nasıl girilir, sözleşmeden nasıl çıkılır ben size izah edeyim: Şimdi, arkadaşlar, bizim sistemimize göre 1961’den itibaren -24 Anayasası’nda farklı- üç aşamalıdır bir sözleşmenin onaylanması ve farklı yetkiler yasama ve yürütme arasında paylaştırılmıştır. Önce bir uluslararası sözleşmenin akdedilmesi, imzalanması aşaması vardır, bu yetki yürütmededir -bakanlar olabilir, Dışişleri Bakanı olabilir, Cumhurbaşkanı olabilir- önce bu imzalanıyor. Ondan sonra ikinci aşama, bu uluslararası sözleşmenin kanunla uygun bulunması aşaması, bu aşama yasama organındadır. Peki, bunu kanuna uygun buldunuz ve Resmî Gazete’de yayımlandı, yürürlüğe giriyor mu? Hayır. Üçüncü bir aşama daha var; onaylama aşaması. Bu onaylama aşaması da yürütme organındadır, eskinden Bakanlar Kurulu ve şimdi de Cumhurbaşkanı tarafından.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım, sadece bilgi için soruyorum: Yani yürütme organının inisiyatifi yasama organın üzerinde mi?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Onu nereden çıkardınız?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sizin bu dediğinizden yani...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Aşamalarından bahsediyorum ki ben.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Mecliste...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, toparlayabilirsek seviniriz, Genel Kurulda da bir ihtiyaç var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Tatlıoğlu, bu bir hiyerarşik sıralama değil. Buradaki şey şu: Bir; imzalanır, daha sonra kanunla uygun bulunur. Ondan sonra, bunun yürürlüğe konulması, onay aşaması yürütme organına verilmiş Anayasa tarafından ve yürütme organı Meclis tarafından kanunla uygun bulunan... Ne demektir kanunla uygun bulunan? Meclis diyor ki: Bu uygundur. Yasama organı buna karar veriyor fakat bunun yürürlüğe konulması yine yürütme organının onayıyla gerçekleşiyor. Yürütme organı onay verebilir veya vermeyebilir, böyle şeyler var; kanuna uygun bulunmuş ama şartlar değişmiş, o ülkeyle aramızda bazı sorunlar olmuş mesela, bunun onaylanması sürecini birkaç sene geciktirmiş, olabiliyor. Ama onay aşaması kanunla uygun bulduktan sonra... Kanunla uygun bulma, yürütmenin yani Cumhurbaşkanının bunu onaylamasını zaruri hâlde getiren bir unsur değil.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Onaylamayabilir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, normal sürenizi dört dakika aştınız, toparlarsanız sevinirim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

Onaylamayabilir, Sayın Tatlıoğlu, ayrıca konuşuyoruz bunu.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yürütmenin onaylamaması ayrı bir şey, ama bunu iptal etmesi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama ben sizin daha önceki aşamalarla ilgili sorduklarınıza cevap veriyorum, oraya gelmedim daha.

Onaylama yetkisi Cumhurbaşkanlığındaır şu anki yeni sistemde, eskiden Bakanlar Kurulunda ve Cumhurbaşkanındaydı; Kabinedeydi. Şimdi, bunu onaylayabilir, onaylamayabilir, onayladıktan sonra onayını geri çekebilir. Örnek mi? Size bir sürü örnek vereyim, 61'ten itibaren, burada, bakın -hepsini söylemeyeceğim, sadece sözleşme niteliğinde olanları- İhtira Beratlarının Milletlerarası Tasnifi Hakkında Avrupa Anlaşması mesela, bu, 1956'da kabul edilmiş, daha sonra 1997 yılında, kanunu onaylanmış, daha sonra 1997 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla çıkılmış buradan, tekrar Meclise kanun falan getirilmemiş. Yine, Berat Taleplerinde Aranan Formalitelere Mütâallik Avrupa Anlaşması; bu da aynı şekilde kanunla uygun bulunduğu hâlde, onaylandığı hâlde Bakanlar Kurulu kararıyla çıkılmış.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar karşılıklı konuşma usulümüz yok, böyle bir usulümüz yok. Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yine benzer bir şekilde Vatandaşlığın Kazanılması Konusunda Karşılıklı Bilgi Verilmesi Hakkında Sözleşme; 1964. 1968'de bunu onaylamışız, kanunla onaylamışız; 2008'de bundan çıkmışız. Yakın zaman, yakın zamanda da –söyleyeyim- 2 tane örnek var burada benim elimde sadece, hızlıca taradık bunları. Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi; bu sözleşme 1990 yılında kanunla onaylanmış, 2020 yılında Cumhurbaşkanlığı kararıyla bu sözleşmeden ayrılmışız. Kanun uygun bulmuş, Bakanlar Kurulu onaylamış ama daha sonra buradan Cumhurbaşkanlığı kararıyla

ayrılmışız yani tekrar ediyorum -başka ikili anlaşmalar da var burada, birçok var- imza aşaması var, yetki yürütmededir; kanunla onaylamanın uygun bulunması aşaması var, yasama organındadır fakat kanunla onaylamanın uygun bulunması bunun onaylanmasını zaruri hâle getirmiyor. Onay yetkisinin ayrıca takdiri hükümetteydi eskiden, şimdi Cumhurbaşkanında. Dolayısıyla onaylayabilir, onaylamayabilir, onayladıktan belli bir süre sonra onayını geri çekebilir. Ha, Meclisin uygun bulması var, daha sonra tekrar dönebilir mesela, çünkü Meclis uygun bulduğu için o aşama geçilmiş, üçüncü aşamadaki bir durumdan bahsediyoruz. İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili de durum aynıdır benim kanaatim, burada da aynı şekilde diğer uluslararası sözleşmelerle hukuki niteliği itibarıyla bir fark yok. Bazı arkadaşlarımız İstanbul Sözleşmesi'ne çok çok farklı bir anlam atfedebilirler ama bu, hukuken bir uluslararası sözleşmedir. Bununla ilgili olarak da durum aynı şekildedir; Cumhurbaşkanı buradan çıkabilir, Meclisin ayrıca kanunla bundan vazgeçmesine gerek yok. Ama Meclis kanunla uygun bulma aşamasında acaba birtakım tahditler getirebilir mi? Falan filan. Bu ayrı bir tartışma konusu ama bununla ilgili yok. Dolayısıyla, bu çıkışın Anayasa'daki düzenlemelere aykırı bir yönü yok. Birçok örneği de burada var bunun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Değerli Başkanım...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Buyurun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili konuşma usulümüz yok, rica ediyorum. Böyle bir usulümüz yok Sayın Cinsli. Daha sonra Başkanımıza giderseniz, teferruatlı konuşabilirsiniz.

Buyurun

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Konuşabiliriz, tamam.

Şimdi, bir başka husus, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bilgi vermeyle ilgili... Sayın Komisyon Başkanımız bunu açıkladı. Bir program dâhilinde bilgi vermesi gereken kurumlar buraya bilgi veriyor. Şimdi, geçen yaşanan hususla ilgili Başkanımız da açıklama yaptı, ben de Merkez Bankası Başkanıyla hemen akabinde haber aldıktan sonra bu konuyu gördüm. Şimdi, Merkez Bankası Başkanı... Ne zaman? 2 Aralıkta mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 2 Aralıkta.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 2 Aralıkta geliyor. Bu, tabii, bu konu üzerine ortaya çıkmış, bu yaşanan olay üzerine ortaya çıkmış bir planlama değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değil.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Geçen sene de olmuştu, bu sene de Merkez Bankası Başkanı bir bilgilendirme için buraya gelecek. Kendi mevzuatındaki zorunluluklar sebebiyle gelecek. Bu konuyla ilgili ani bir gelişme olmuş bu yani baştan haber verilmiş değil. Dolayısıyla buraya belki Merkez Bankasının Başkanının gelmesi gerekirdi ama başka bir toplantı dolayısıyla İstanbul'dan bir genel müdür arkadaşımız buraya gelmiş. Bunların hesaplamalarıyla ilgili de kesin bir şeyin anlık olarak tespit edilemediğini, belli bir dönemsel olarak tespit edildiğini söyledi bana. 2 Aralıkta gelecek, her türlü soruyu burada, Komisyonca cevaplayacak. Yani bunun o şekilde yorumlanmasını doğru bulmuyorum. Buraya gelen alt düzey bir bürokrat arkadaşımızın yetkisi dâhilinde olmayan bir husus, onu öyle değerlendirmek gerekir.

Şimdi bir başka husus, konu: “Atanmış kişi.” “Atanmış bakan.” Geçen yıl da açıklama yaptım arkadaşlar bu konuyla ilgili. Şimdi, burada da kullanıldı. Kısa, fazla detaya girmeden açıklayacağım. Peki, şimdi bakanlar atanmış, tamam. Parlamenter sistem döneminde bakanlar atanmış mıydı, değil miydi? Seçilmişti. Bakan olarak mı seçilmişti? Hayır. Milletvekili olarak seçilmişti. Milletvekili olarak seçilmişlerdi, onlar bakan olarak atandılar. Kim atadı?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Genel Kurul atadı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – İşte, Mecliste verilen güvenoyu sırasında atandı. Şüphesiz, Meclisin sorumluluğu. Niye? Çünkü milletvekillerine, Meclise yetki vermiş millet Bunu yapabilirsiniz diye, değil mi? İşte, aynı yetkiyi Cumhurbaşkanına da vermiş, demiş ki: “Sen bakanları atayabilirsin.” Ayrıca, dışarıdan atanan bakanlar vardı, milletvekili olmayan, eski dönemde. Atanmış mıydı? Şimdi yani bakanları 657 kapsamında bir devlet memuru gibi görmek yanlış. Ha, bunu bir küçültme ifadesi olarak kullanıyorsanız, olabilir, o, sizin siyasi üslubunuz, takdiriniz ama gerçek böyle değil. Yani eski sistem ile şimdiki sistem arasında bu atanmışlık bakımından bir fark yok çünkü eski sistemde de hükümet seçilmiyordu, bakanlar seçilmiyordu, bunlar atanıyordu, başbakan bile atanıyordu. Aslında hükümeti kurmakla görevlendirme böyle bir atamayı esasen.

Gelelim bir başka konuya. Burada Sayın Şener bahsetti, soruşturma süreciyle ilgili sayı ve oy oranlarıyla ilgili bahsetti. Şimdi bunu nasıl değerlendireceğiz? Dünya örneklerine bakacağız. Ben size çok hızlı...

Detaya girmiyorum. Amerika Birleşik Devletleri’nde suçlandırılması Temsilciler Meclisinde salt çoğunlukla ama Senatoda yargılanması üçte 2’yle oluyor. Arjantin’de suçlama üçte 2, karar Senatoda üçte 2. Brezilya’da oranlar üçte 2 Temsilciler Meclisinde, Senatoda yine üçte 2. Endonezya’da üçte 2, üçte 2. Filipinler’de üçte 1 suçlama ama karar üçte 2. Meksika’da salt çoğunlukla suçlanabiliyor ama karar, yargılama kararı üçte 2. Şili’de aynı şekilde salt çoğunlukla suçlama üçte 2, çoğunlukla karar verme. Avusturya’da ise çok daha ilginç, yarı başkanlık sistemi var; üçte 2 çoğunlukla suçluyorsunuz, referanduma gidiyor suçladığımız zaman Cumhurbaşkanı. Eğer referandum Cumhurbaşkanı aleyhine çıkarsa düşüyor, çıkmazsa Parlamento feshediliyor; çok değişik bir yöntem var. Yani dünya örneklerine baktığınızda gerek cumhurbaşkanlarının ve başkanlık sistemlerinde kabinelerin yani bakanların da aynı şekilde, aynı oranlarla suçlanması söz konusu. Dolayısıyla, bizim, hani, kendimiz icat edip Türkiye’deki işi zorlaştıralım diye bulduğumuz bir yöntem değil bu. Bu, tamamen başka ülke örneklerinde de rastlamış olduğumuz bir usul ve oradaki sayılar ve çoğunluklar üzerine kurulu bir usul.

Şimdi, önemli bir konu Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarıyla ilgili işten çıkarma vesaire... Arkadaşlar, Sayın Bekaroğlu bahsetti -burada mı bilmiyorum- dedi ki: “İşte aralık sonunda işten çıkarılıyormuş, sonra tekrar alınıyormuş.” Bu doğru değil, bu bilgi doğru değil. Geçen sefer de söylendi, geçen yıl da onu izah ettik. Buna gerek yok zaten. Yani kıdem tazminatı kanun gereği yok zaten milletvekili danışmanlarıyla ilgili. Ne diyor orada? “Milletvekili danışmanlarına maaş dışında başka bir ödeme yapılamaz.” diyor zaten. Şimdi, dolayısıyla buradaki uygulama şu: Bütçe yıllık olduğu için milletvekili danışmanlarının ödemeleri 1 Ocak-31 Aralık döneminde yapılıyor. Dolayısıyla, 15 Aralıkta tam aylık maaş almıyorlar, 15-31 Aralık maaşı alıyorlar. Maaşın geri kalanını ise 1-14 Ocak olarak alıyorlar. Dolayısıyla, işten çıkarma gibi bir durum söz konusu değil onlarla ilgili, kanun gereği. Şimdi, burada -Kim söyledi?- Süleyman Bey, Sayın Girgin söyledi; ben aynı kanaatheyim, fikir değiştirmedim. Milletvekili danışmanlarıyla ilgili kıdem tazminatı düzenlemesi yapılmalıdır, aynı kanaatheyim. Bununla ilgili girişimde bulunduk mu? Bulunduk. Bu bahsedilen düzenlemenin yapıldığı gün arkadaşlarımızla da bir araya geldik fakat onu metne koyamadık. Çünkü bazı arkadaşlarımız da şunu söylüyorlar, diyorlar ki... “İki husus: Bir; milletvekili danışmanlarına bir yüksek maaş planlaması o zaman yapılmıştı.” Bunu, hazırlayan arkadaşlar söylüyorlar. Bu yapıldığı için yani normalin üstünde bir maaş planlaması o gün itibarıyla yapıldığı için ayrıca bir kıdem tazminatı öngörülmemiştir. İkinci bir teknik engel de var; kıdem tazminatını hak edebilmek için asgari bir yıl çalışmış olmak lazım. Ben size söyleyeyim; 50’nin üzerinde, 60’ın üzerinde danışman değiştiren arkadaşlarımız var beş sene, altı sene içerisinde. E, dolayısıyla bunlara kıdem tazminatı ödenebilir mi? Teknik olarak kanunen de ödenemez. Bir başka husus burada arkadaşlar...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Bir yılı dolduranlar var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, bir dakika... İşte, burada dediğim gibi yani bu maaşlarla ilgili bir düzenlemeyle birlikte ele alınmalı gibi Maliye Bakanlığı tarafından bazı değerlendirmeler yapıldı. Bu konu yine, benim gündemimde ama olabilir/olamaz, buna bir garanti veremiyorum. Belki bir kanun teklifi bu konuda buna mahsus olarak verilebilir.

Bazı arkadaşlarımız dediler ki: “O arkadaşlarımızın talebi, tabii, bunların daimî kadroya alınmaları yönünde.” Bu, doğru olamaz. Neden olamaz? Çünkü milletvekillerimiz geliyor ve bir sonraki dönem değişim oluyor yani yarısı, üçte 1’i veya daha fazlası. Dolayısıyla görevleri sona eriyor danışman arkadaşlarımızın. Onların hepsini Meclis kadrosunda tutmaya başlarsak biz -zaten Meclisin kadroları aşırı dolu- bunu iyice artırmış oluruz ve birçok arkadaşımızın da iş yapmadan sadece maaş almasını burada sağlarız. Bir başka önemli husus... Sayın Bekaroğlu keşke burada olsaydı. Ne diyor? “Meclisin üst düzey yöneticileriyle ilgili bir düzenleme yapıldı, işte, yüksek maaş alacaklar emekli olduğunda.” Falan. Yüksek maaş almaları söz konusu değil, yeni bir düzenleme de değil. Bu düzenleme şudur: 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin ek 35’inci maddesi var, bu maddeye göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında bütün bakanlıkların, kurumların üst düzey yöneticileri için getirilmiş bir imkân var bu kanun hükmünde kararnameyle. Meclis bir tek bunun dışında, biz sadece Meclisteki personelin de buna dâhil olmasını sağladık. Hiçbir yerde olmayan bir düzenleme getirmedik, Meclisi dışlayan bu düzenlemeyi -unutulmuş yani bir kasıt yok- düzelttik, Meclis personelinin de oraya dâhil ettik. Ne yaptık? Kanun değişikliğiyle yaptık. Size çok ilginç bir şey söyleyeceğim: Bu yaptığımız kanun değişikliğine yani Sayın Bekaroğlu’nun “Böyle yaptınız, böyle şey olur mu?” falan dediği kanun değişikliğine Sayın Bekaroğlu da kabul oyu vermiş arkadaşlar. Şurada, ben çıkardım, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar da desteklemiş onu o zaman çünkü anlaşıldı gruplar arasında. Sayın Bekaroğlu da kabul oyu vermiş, herhâlde ya fikir değiştirdi ya kabul oyu verdiğini unuttu, burada bunu eleştiriyor.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarıyla ilgili, arkadaşlar, burada çok gündeme geldiği için yapılanlardan size bahsetmek istiyorum; Sayın Başkan müsaadenizle. Şimdi, bir kere, öğle yemeği yardımından yararlanamayan milletvekili personeli, sürekli işçi 4/D’li, 657, stajyer öğrenciler, geçici görevliler ve Koruma Daire Başkanlığı personeline biz öğle yemeği yardımı yaparak bütün personelin eşit şartlarda öğle yemeği yardımından yararlanmasını sağladık. Bundan yararlanamayan kişi kalmadı Meclis çalışanları arasında. Nöbete kalan personele nöbet yemeği uygulaması başlattık. 4/A kadrolu, 4/B sözleşmeli, 4/D sürekli işçi ve koruma personeli ile Meclis Devlet Hastanesi personeline 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren ilave ek ödeme ödenmeye başlanmıştır, bu miktarları burada söylemeyeyim. 4/A kadrolu ve 4/B sözleşmeli personele ödenen giyim yardımı 1/4/2020 tarihinden itibaren yüzde 100 artırılmış olup 2022 yılı için 8.536 Türk lirası ödeme yapılmıştır giyim yardımı için. 4/A statüsünde fazla çalışma ücreti alamayan kadrolu personele 1 Kasım 2021 tarihinden geçerli olmak üzere fazla çalışma ücreti ödenmeye başlanmıştır; bu konuda da bazı düzenlemeleri, mevcut düzenlemeleri yorumlamak suretiyle bir adım attık. 4/B’li sözleşmeli personelin eğitim durumlarına göre pozisyon değişikliği yapılmıştır, 344 personel bundan yararlanmıştır. Kullanılmayan yıllık izinlerini bir sonraki yıla devir hakkı verilmiştir. Sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin esaslara göre iş riski kapsamında yüzde 9 ile yüzde 15 arasında ödenen ilave ücret oranlarında benzer pozisyonlar itibarıyla farklılığın giderilmesi amacıyla düzenleme yapılmıştır. Yine, sürekli işçi personeli, “4/D’li” dediğimiz arkadaşlara sürekli işçilerin ücret dengesizliğini gidermek amacıyla 1/11/2020 tarihinden geçerli olmak üzere, Başkanlık makamının onayıyla, günlük yevmiyesi en düşük olan işçiden başlanılarak toplam 816 işçinin günlük yevmiyesine yüzde 54,9 ile yüzde 1,1 oranları arasında ücret artışı yapılarak 820 işçinin ücreti eşitlenmiştir. Bu neden böyle? Bunlar arasında ciddi maaş farklılıkları vardı, biz aynı işi yapanlar arasında düşük maaşlıları yüksek maaş alanlara yaklaştırmaya çalıştık. Tabii, şimdi ne oluyor? Bazı

milletvekillerimizden de geliyor... Fazla zam yapmadığımız için yüksek maaşlılara o arkadaşlarımız şimdi "Bize yapılmadı, onlara yapıldı." diyorlar. Bizim amacımız zaten burada mümkün olduğu kadar -eşitleyemiyoruz ama- maaş durumlarını birbirine yaklaştırmaktı. Yine, toplu iş sözleşmesi kapsamında, fiilen çalışılan günler için ödenen yemek, yol yardımına yönelik yapılan düzenlemeyle yıllık izin, doğum izni, ölüm izni, idari izin, bayram tatili gibi çalışılmayan günlerde de bu yardımdan faydalanmaları sağlanmıştır. Toplu iş sözleşmesi kapsamında sosyal yardım ödemelerinde artış yaptık.

Nihayet şunu söyleyeyim: İşçi ücreti hesap tablosuna göre yüzde 302,35 oranında bir artış oranı var maaşlarda. Bu, tabii, yeni bir kanun düzenlemesi yapmadan burada Başkanlık Divanının verdiği yetki ve Meclis Başkanının tasarrufuyla. Daha önce niye yapmadık? Bazı engeller vardı, özellikle taşerondan gelenlerle ilgili toplu iş sözleşmesi vardı ve kanun diyordu ki: "Toplu iş sözleşmesindeki hükümler dışında ilave bir ödeme yapılamaz." Biz bekledik toplu iş sözleşmesi süresi sona ersin, sona geldiği anda biz bu tasarrufu yaptık, bu konuda tabii Sayıştaydan da görüş aldık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, elli dakikayı aştık, toparlayabilirsek.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hemen bitiriyorum, birkaç şeye daha temas edeyim.

Bu RTÜK konusuna gelmem lazım, bu konuyla ilgili, değerli arkadaşlar çok kısa bir açıklama yapacağım. Şimdi, bakınız, daha önce benzer bir durumla karşılaşmamıştır çünkü bazı arkadaşlarımızın değerlendirmeleri "Önceki uygulamalar hep böyleydi, seçim günü esas alınıyordu." falan, yok öyle bir şey. Seçim günü ile sürecin başladığı gün, boşalmanın olduğu gün arasında bir dağılım farkı yok çünkü eskiden hiç olmamış, hiç yaşanmamış şimdiye kadar, ilk defa böyle bir şeyle karşılaşılıyor. Nedir o karşılaştığımız? Şu, bakın: Ne zaman? Çok geriye gitmeyeyim, şuradan başlayalım biz. 25 Mayıs 2022 tarihinden önce AK PARTİ'ye 5 üyelik düşüyor, İYİ Partiye düşüyor. 25 Mayıs 2022 tarihinde İsmail Konuk İYİ Partiye dönmüş, katılmış. O tarihten itibaren AK PARTİ'ye 4, İYİ Partiye 1 üyelik düşüyor. 28/6/2022, Aykut Erdoğan'ın CHP'den istifası sonucu oluşan durum, tekrar burada AK PARTİ'ye 5 düşüyor, İYİ Parti'ye üyelik düşüyor.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hangi tarih?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 28 Haziran 2022.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Islak imzalı dilekçe...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ne yazıyor dilekçede okudunuz mu?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – 5 Temmuz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Dilekçede ne yazdığını okudunuz mu? Şimdi, şöyle, bakın, arkadaşlar, Sayın Aykut Erdoğan Cumhuriyet Halk Partisine dilekçe vermiş 28 Haziran 2022'de "Cumhuriyet Halk Partisinden istifa ettim." diye. Bu dilekçeyi Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri buradaki Grup Başkanlığına göndermiş. Yani ne zaman göndermiş? 30 Haziranda göndermiş, 1 Temmuzda da Grup Başkanlığı bunu Meclis Başkanlığına vermiş. Ne zaman başlıyor istifa, ne zaman başlıyor?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Fakıbaba'nın müracaatını noterde bozduk diye kabul etmeyen bir sistem.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kim, hangi sistem? Olur mu? Mecliste öyle bir şey yok. Verdiği anda istifası burada işleme konuldu. Öyle şey olur mu?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Oluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, hayır, yalan.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hangisi?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yalan, bu. Meclis noterden bir şey istemedi, asla, kimseden. Partiye gönderiyor onu, o başka bir şey, beni ilgilendirmez o. Zaten onun partiye gönderdiği ayrı bir dilekçe, Meclise gönderdiği ayrı bir dilekçe. Gönderdiği anda işleme koyduk biz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Noteri demiyorum. Aykut Erdoğan’ın istifa işleminde kendisinden ıslak imza...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ya, İsmail Bey, siz, sizin arkadaşlarınız “İstifa verildiği anda tek taraflı irade beyanıyla hüküm ifade eden bir husustur.” demiyor musunuz? 28’inde vermiş istifa dilekçesini partiye, bizim haberdar olmamız 1 Temmuz itibarıyla.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Başkan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama yani bunu ben hakaret sayarım kendime. Niye, öyle sizin gibi düşünmüyorum diye kendime yonttuğumu söylüyorsunuz? Öyle şey olur mu yani?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım, estağfurullah.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yani iade ederim,

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Şimdi olay şu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir müzakere usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Tatlıoğlu, böyle olmaz yani ben anlatıyordum, siz başlıyorsunuz anlatmaya, anlatın başka zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz daha sonra başka bir zaman bir araya gelin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, değerli arkadaşlar, 28 Haziranda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Elli üç dakika oldu Başkanım, rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama bunu kapatalım, az kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 28 Haziranda Sayın Aykut Erdoğan istifa ediyor partisinden. Bu Meclise bir Grup Başkan Vekilinin imzasıyla 1 Temmuzda bildiriliyor ama hangi tarih itibarıyla istifa ettiği var orada, yazıyor yani 28. Biz, evet, 1 Temmuzda haberdar olduk, ondan sonra, kendisine, bunu geriye yönelik olarak 28 Haziran itibarıyla Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan bunun kaydının silinmesini burada yapıyoruz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Siz işleme hangi tarihte aldınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. İsmail Bey, Grup Başkanısınız, rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şöyle, şimdi başvuru yapılmış, evrakta bir eksiklik var. Şimdi, adaylık başvurularında da oluyor, Yüksek Seçim Kurulunda bile, veriyorsunuz “Şu eksik.” diyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka bir platformda konuşursanız sevinirim. Rica ediyorum... Zaten vaktimizi çok aştık.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Burada milletvekilinin iradesi, hangi tarihte partiden ayrılma iradesi var? 28 Haziran ve bunu yazılı olarak vermiş. Bize verdikleri fotokopisi, demişiz ki: “Aslını da verin bunun.” Vermişler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, siz izah ettiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bir dakika... 28 Haziran itibarıyla. RTÜK üyesinin istifası ise bak, burada da tersi bir durum var. Dilekçesini 29 Haziranda vermiş RTÜK üyesi ama 1 Temmuzdan itibaren geçerli olmak üzere vermiş dilekçesini, bu da ileriye yönelik olarak bir tarih belirlemiş istifasıyla ilgili olarak. E, biz bunların iradesine bakıyoruz. Dolayısıyla Aykut Erdoğan'ın...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, zaten çok aştık vaktimizi, rica ediyorum. Böyle bir usulümüz yok, başka platformlarda konuşursunuz, rica ediyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Daha sonra ne olmuş? 18 Temmuz 2022'de Mustafa Baki Ersoy MHP'ye geri dönmüş, bunun üzerine yine AK PARTİ 4'e düşmüş, İYİ Partiye 1 üyelik düşer hâle gelmiş. Daha sonra 11/10/2022'de İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi AK PARTİ'ye katılmış, AK PARTİ 5 olmuş, İYİ Parti yine üye alamıyor. Fakıbaba'nın istifası üzerine de tekrar AK PARTİ 4, İYİ Partiye 1 düşüyor.

Şimdi, bu şekilde bir durum daha önce yaşanmamış. Yani üç ay içerisinde, iki ay içerisinde üyelik dağılımının partiler arasında bu şekilde yer değiştirdiği bir süreç daha önce yaşanmamış, kanun da bunu öngörmemiş. Kanunda şu mesele... Üyelikte iki husus var, onu da burada belirtmem lazım. Normal üyeyi altı yıllığına seçiyoruz, biz seçiyoruz üyeyi ve o üyenin görev süresinin ne zaman biteceğini biz biliyoruz. Dolayısıyla normal olarak süresinde görevini tamamlayan bir üyenin yerine üye seçimiyle ilgili süreç iki ay önce başlar diyor. Bu süreç nettir, bunun için RTÜK'ün bize yazı yazmasına falan gerek yok, biz burada onu takip ediyoruz fakat üyelikte boşalma olması hâlinde -istifayla olabilir, ölümle olabilir, başka bir sebeple olabilir- bunu bizim resmen öğrenmemiz önemli. Bunu nasıl öğreniyoruz? Bize resmî bir yazı yazıldığı zaman öğreniyoruz. Ha, RTÜK Başkanı vaktinde yazdıydı, yazardı yazmazdı, ayrı mesele ama burada bir başka husus var "Eğer Meclis tatilidense Meclisin çalışmalarına, faaliyetine başladığı tarihten itibaren bir ay içerisinde yapılır seçim." diye bir ifade var.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Meclis tatilde değildi.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Meclis tatilde.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Değildi, 1 Temmuzda değildi.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 1 Temmuz'da tatile girdik işte.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hayır, değildi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yok, hayır...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, devam edersek sevinirim, çok aştık süremizi, yaklaşık bir saat oldu.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Dolayısıyla burada hangi tarihteki dağılım esas alınmalıdır? Bununla ilgili 3 husus ileri sürülebilir. Birisi seçimin yapıldığı gün, birisi sürecin Mecliste resmî olarak başlatıldığı tarih, bunların her birinin gerekçesi olması lazım, bir de üyelikte boşalmanın olduğu tarih.

Şimdi, bir kere seçimin yapıldığı gün alınabilir mi? Kanun buna engel. Çok açık, ne diyor? "Üye bildiriminden itibaren on gün içerisinde seçim yapılır." diyor.

Şimdi, üye bildirim, 12'sinde yazıyı yazmışım ben Meclis Başkanı olarak, 12 Ekimde yazıyı yazmışım ben. O hafta bildirilmemiş, işte, 20'sinde bildirilmiş üye bildirim ama süreci başlatmışız. Birine yazacağız yazıyı, kime yazacağız? O anki dağılıma göre yazıyoruz bunu ve "On gün içerisinde yapılır." diyor. Seçimin yapılacağı gün o saat üye dağılımı değişiyor. Ne yapacağız? İptal edeceğiz seçimi, yeniden yazı yazacağız, on günlük süreyi yeniden başlatacağız. E, bir de bir aylık süre var

kanunda “Toplam... içinde seçilmelidir.” diyor. Şimdi, burada dolayısıyla o gün içerisindeki oymaları, günlük milletvekili değişimlerini esas alarak bu işi yapabilmemiz mümkün değil. Biz, bunu, hepimiz diyoruz ya, RTÜK Başkanı yazı yazdı, ona mı bağlı, vesayet mi falan, kaldırıyoruz bu vesayeti, RTÜK Başkanının ne yazdığına, ne zaman yazdığına hiçbir önemi yok. Neyi esas alıyoruz? Sabit bir olguyu, olayı esas alıyoruz kimsenin değiştiremeyeceği, Meclis Başkanının da değiştiremeyeceği, RTÜK Başkanının da değiştiremeyeceği bir olgu. Adam öldü mü? Öldü. Belli mi tarih? Belli. Tamam, biz diyoruz ki boşalmanın olduğu tarih esas alınmalı. Boşalmanın olduğu tarih esas alınırsa ne RTÜK Başkanı ne zaman yazmış hiçbir kıymeti kalmaz ne Meclis Başkanının tasarrufu bir gün erteledi, iki gün erteledi bunun bir kıymeti kalmaz. Şimdi, biz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım geriye kalan hususları yazılı cevaplayabilirsiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

Böyle bir sabit, değiştirilemez, manipüle edilemez bir olguya dayandırılmı istiyoruz ve o tarihteki, bunu destekleyen ne var kanunda? Normal üye seçimi altı yıllığına yapılıyor yani seçtiğimiz üye altı yıl görev yapıyor. Peki, boşalma hâlinde ne oluyor? Boşalmanın yerine onun süresini tamamlamak üzere seçiyorsunuz. Demek ki kanun da esasen, zaten bir devamlılık, bir kesintisizlik öngörüyor. Yani temel fikir olarak, tatilin araya girmesi ayrı bir mesele ve bir de “boşalma tarihinden itibaren” dediği için boşalma tarihi, seçimin yapılabileceği ilk gün, seçim sürecinin başlatılabileceği ilk gün, kanuna göre, tatil vesaire olduğu için ayrı mesele.

Dolayısıyla, bu konuyu ben Başkanlık Divanında da arkadaşların da değerlendirmelerine açtım, bu konuda orada bir arkadaşımız dışında herkes bu yönde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ben önceden açıklama yapmadım, kendileri daha sonra benim açıklamamı dinlediler.

Şimdi, yalnız, bir iki şeyi burada belirtmem lazım, Sayın Cinisi'nin sorduğu bisiklet lastiği harcaması. Arkadaşlar Emniyet Genel Müdürlüğü adına kayıtlı olup Kurumumuza geçici tahsisli bulunan koruma polislerine ait motosikletler için Koruma Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği kapsamında lastik alımı yapılıyor zaman zaman. Söz konusu motosiklet lastiği alımlarının taşınır bilgi sisteminde taşınır motosiklet lastiği taşınır kodu bulunmadığından 150.14.05 bisiklet lastikleri koduna kaydedilmesi söz konusu, bu bir.

İkinci bir husus şu arkadaşlar: Bunu birkaç arkadaşımız söyledi aslında, bunu müteaddit defalar açıkladık, soru önergelerine cevap verdik, kamuoyuna da açıkladık ama ısrarla devam ediyor. Arkadaşlar, Genel Kurul tutanaklarında Kürtçe “bilinmeyen dil” olarak yazılmış. Hayır, “X”e bakıyor, “X” şu: Yani bir dipnot için bir işaret kullanırsınız ya... Ben onu da değiştirttim, böyle bir yorum suistimal edildiği için. Şimdi, yazıyorsunuz, orada Türkçe olmayan bir kelime kullanılmış, onun yanına “X” konuluyor. Bu “X” tutanaktaki sayfanın altına yine “X” yazılıyor, “Türkçe dışında başka bir dille konuşulmuştur.” yazıyor.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Niye başka dil?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bilinmeyen dil değil, Türkçe dışında bir dil. Yani Kürtçe değil, İngilizce de olsa, başka bir dil de olsa, Türkçe dışında bir dil olduğu takdirde bu yazılıyor. Oradaki “X” mademki böyle suistimal ediliyor, “X”i kaldırttım ben, oraya başka bir şey, yıldız koyduruyorum artık, bari “yıldız” dersiniz bundan sonra. Şimdi, o “X” sadece bir dipnot işaretiydi. “X” bilinmeyen anlamında yorumlanıyor. Bu...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yazılırsa soru işaretiydi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, eski dönemlerde -bayağı eski ama, yeni demiyorum- belki olmuş olabilir ama burada “bilinmeyen dil” dipnotu en son -var burada, evet-2008’de kullanılmış. Burada “X”i de değiştirdik, yıldız koyuyoruz bundan sonra oraya ama “Türkçe dışında bir dil” ifadesi kullanılıyor arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, yeterince açık, buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başka bir şey var mı? Benim atladığım herhangi bir şey yok herhâlde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka kaldıysa yazılı cevap verebiliriz Başkanım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Daha sonra inşallah...

Ha, bir tek Sayın Kaboğlu Hocamızın şeyi vardı, Anayasa Mahkemesi üyeliğiyle ilgili. Şimdi, o yapılan değişiklikte hocam Anayasa Mahkemesi üyesine... Üyeliği biliyorsunuz, 2010 değişikliğiyle on iki yıl süreyle sınırlı hâle geldi ve ilk defa şu anda Sayıştay kökenli bir arkadaşımızın on iki yıllık süresi doldu fakat emeklilik yaşı dolmadı, 65 yaşına gelmedi. Şimdi, bu arkadaşımızın durumu ne olacak? Anayasa diyor ki: “Kanunla düzenlenir.” Bugüne kadar da yapılamamış bir şekilde. Şimdi, burada aslında son hâlini şu anda bilmiyorum ne oldu Genel Kurulda ama bir kısım arkadaşlar Yargıtaydan geliyor, onların Yargıtaya dönmesi makuldür, Danıştaydan gelenler var, dönmesi makuldür, Sayıştaydan gelenler var, yine kurumuna dönmesi makuldür süresini tamamlayınca. Üniversitelerden gelenler var, yine kurumlarına dönmesi makuldür. Yüksek bürokrat ve avukatlar arasından gelenler var, bunlar nereye dönecek? Bunlar 65 yaşına kadar hâkim, azledilemez statüde. Şimdi, Yargıtaya bunları kanunla gönderemezsiniz, Danıştaya gönderemezsiniz, e, Sayıştaya göndermek de doğru değil, Meclis seçiyor Sayıştay üyelerini. Bir formül konuşuldu, böyle bir formül herhâlde düşünülmüş olabilirler, son hâlini bilmiyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Son hâli Meclisten Sayıştaya gönderiliyor, daha isabetli olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama o doğru olmaz, Kanun gereği gönderiyorsunuz, Sayıştay üyelerinin hepsini Meclis seçiyor, istisna getirmiş oluyorsunuz Meclisin seçmesine o zaman. Yani...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzdan geçti efendim, Genel Kurulun takdirinde olan bir husus.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tabii, evet.

Değerli arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum, bütün arkadaşlarımıza katkıları için de ayrıca teşekkür ediyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Tekrar 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nın 99’uncu yıl dönümünü de tebrik ediyorum. Hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederiz.

Meclis Başkanımız Sayın Şentop’a detaylı cevapları için teşekkür ediyoruz. Bizim üyelerimiz hep eleştiriyorlardı “Sorumuzla sözlü cevap verilmiyor.” Diye, bugün herhâlde pek yazılı cevap ihtiyacı kalmadı bu cevaplarla ama aynısını Sayıştay ve Kamu Denetçisi yapmasınlar bence, onar dakika çünkü söz vereceğim. Bir kısım cevapları yazılı olarak verebilirler.

Önce Sayıştay Başkanımıza söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkanım, süreniz on dakikadır.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Sayın Başkanım, Sayıştay tarafından denetlenen kurumların bütçeleriyle ilgili ve bütçe tutarlarıyla ilgili bir soru vardı. 2020 yılında denetlenen kamu idaresi 509, 2021’de 535, 2022’deyse bu sayı 640. Bütçe türleri itibarıyla veriyorum, genel bütçeli idarelerin yüzde 99,9’unu denetliyoruz. Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji üniversitelerinin yüzde 90,93’ünü, diğer özel bütçeli idarelerin yüzde 98,7’sini, sosyal güvenlik kurumlarının tamamını, büyükşehir belediyelerinin tamamını, büyükşehir bağlı idarelerinin yüzde 92,36’sını, il belediyelerinin yüzde 34,58’ini, ilçe belediyelerinin yüzde 30,35’ini denetliyoruz.

Diğer bir soru: Denetimlerde bilişim sistemlerinden yararlanıp yararlanmadığımızla ilgiliydi. Sayıştay bilişim sistemleri denetimleri, hazırlanmış olan Bilişim Sistemleri Denetim Rehberi’ne uygun olarak bu konuda yetkin, gerekli eğitimleri almış, özel bir denetim grubu tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca, tüm düzenlilik denetimleri sırasında ilgili denetim ekipleri tarafından temel düzeyde bilişim sistemleri kontrollerinin değerlendirilmesi çalışmaları da yürütülmektedir. 2015-2020 yılları arasında aşağıda belirtilen kurumlarda özel bilişim denetimleri yapılmıştır. Bu kurumlar: Türk Patent Enstitüsü...

BAŞKAN CEVDET YILAMZ – Mikrofonu biraz yaklaştırırsanız...

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sağlık Bakanlığı e-Nabız uygulaması, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği, Sosyal Güvenlik Kurumu, Çankaya Belediyesi, Ticaret Bakanlığı. Raporlama aşamasında olan bilişim denetimlerimiz: İçişleri Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Ayrıca, devam eden bilişim denetimlerimiz: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Taşınır Kayıt Kontrol ve Yönetim Sistemi’yle Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Merkezi Kontrol ve Veri Toplama Sistemi denetimidir.

Diğer bir soru: “Mahallî idarelerde ve üniversitelerde bulgu sayısı diğer kamu idarelerine göre neden fazladır?” 2021 Yılı Denetim Programı’nda toplam 535 kamu idaresi denetlenmiş. Bu idarelerin 226’sı mahallî idareler, 101’i ise üniversitelerdir. Denetlenen kamu idarelerinin yüzde 60’ı mahallî idare ve üniversitelerden oluşmaktadır. Üniversite ve mahallî idarelerin hepsi ayrı tüzel kişilikleri olduğundan mali yönetim ve iç kontrol süreçleri konusunda farklı uygulamalar olabilmektedir. Öte yandan, mahallî idarelerin mali yönetim ve kontrol sistemlerindeki gelişim ihtiyacı merkezî yönetim kapsamındaki idarelere kıyasla fazladır. Mahallî idarelerde merkezî muhasebe sistemlerinin olmaması da mali tabloya ilişkin hatalı işlem yapılma riskini artıran diğer bir faktördür. Ayrıca, idari kapasite ve insan kaynağı gibi sorunlar da mahallî idarelerde ve üniversitelerde bulgu sayısının fazlaşmasına neden olmaktadır.

Diğer bir soru: “Türkiye Varlık Fonu neden denetlenmiyor?” 6741 sayılı Kanun’un 2’nci maddesiyle kurulan Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile söz konusu kanunun 6’ncı maddesi uyarınca bu şirket tarafından kurulan ve kurulacak olan şirketler, 8’inci maddenin (5)’inci fıkrası uyarınca Sayıştay denetimine tabi değildir. Bu kapsamda Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Şirketi tarafından kurulan ve kurulacak olan şirketler de Sayıştay denetimine tabi değildir. Anılan fıkra hükmü sadece şirket ve bu şirket tarafından kurulacak olan alt şirketleri kapsamaktadır. Bunun dışında Vakıfbank, Ziraat Bankası, Halk Bankası, TÜRKSAT, PTT ve BOTAŞ gibi şirketler Sayıştay tarafından denetlenmekte ve denetim raporları Türkiye Büyük Millet Meclisi KİT Komisyonuna sunulmaktadır.

Diğer bir soru: “Raporlarda şirket ve kişi isimleri neden yer almıyor?” Sayıştay Kanunu’na göre, Sayıştay kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetlemekte ve sonucunda denetlenen kamu idareleri hakkında düzenlediği raporları Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmakta ve ilgili kamu idarelerine göndermektedir. Ayrıca, raporlar Sayıştayın internet

sitesinde yayınlanmaktadır. Söz konusu raporlarda ilgili mevzuat, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Bankacılık Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun gibi kanunlarda yer alan vergi mahremiyeti, ticari sır, müşteri sırrı, haksız rekabet, gizlilik gibi kurallara istinaden kişisel ve...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, sürenizi aştınız. Diğer sorulara yazılı cevap verirsiniz seviniriz.

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Son 2 soruya da cevap verip diğerlerine yazılı cevap vereyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hızlıca o zaman...

SAYIŞTAY BAŞKANI METİN YENER – Hızlıca...

Diğer bir soru da: “Denetimlerde, suç tetkiklerinde, fiiller tespit edilirse suç duyurusunda bulunuyor muyuz?” Hemen bu kapsamda bilgiyi vereyim. 2018 yılında 11, 2019 yılında 16, 2020 yılında 4, 2021 yılında da 11 adet dosya gereği yerine getirilmek üzere kamu idaresine veya suçun niteliğine göre cumhuriyet savcılıklarına bildirilmiştir.

Son bir iddia, mobbing iddiası. Sayıştay denetçileri başta Anayasa ve Sayıştay Kanunu olmak üzere mevzuattan aldıkları yetkilerini mevzuata uygun olarak hâkim teminatına sahip olarak yerine getirmektedir. Sayıştay denetim süreçlerinin her bir aşaması, görev, yetki ve sorumluluklar mevzuatta ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve denetimin bütün aşamaları Sayıştayın denetimlerini yürütürken kullandığı “SayCap” isimli bilgisayar programında yer almaktadır.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Kamu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç’a söz veriyorum.

Sayın Malkoç, aynı şekilde on dakikada toparlayabilirsiniz sevinirim.

Buyurun lütfen.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Teşekkür ediyorum efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın Başkanı, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Sayın Başkanı ve üyeleri, kurum ve kuruluşlarımızın değerli yöneticileri, basınımızın kıymetli mensupları; sizleri tekrar saygı ve hürmetle selamlıyorum. Cumhuriyet Bayramı’mız kutlu olsun.

Sayın Başkanım, “on dakika” dediniz, orada beş dakikayla başladı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu on dakika yapalım arkadaşlar, düzeltelim.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Düzeltirsek faydası olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kamu Başdenetçisi bizi de denetliyorlar bakın.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Estağfurullah efendim, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başdenetçinin fikirlerine göre işlem yapın...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Evet, Sayın Başkanımız diyor ki: “Başdenetçinin fikirlerine göre işlem yapın.”

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, buyurunuz.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, çok soru var, ben en son sorudan başlayacağım, arkasından o şekilde devam edeceğim.

Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Milletvekili Sayın Kaboğlu'nun “Birden fazla hak arama kurumunun olması önemli fakat bunların bağımsızlığı ve çalışmaları açısından sıkıntı var mı? sorusu. Değerli arkadaşlar, bilindiği gibi 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle Anayasa’da birçok hak ve imkânlar tanındı. Bunlardan bir tanesi Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı, diğeri Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması. Bunun yanı sıra Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Etik Kurulu, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, Açık Kapı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, CİMER gibi 15’e yakın kurum var. Bu kurumların her birinin ayrı görevi var, her birinin ayrı fonksiyonu var. Hani, mesela, bazı ülkelerde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu gibi ombudsmanlık kurumu tek çatı altında. Bunun faydası da var, mahzuru da var. Efendim, burada önemli olan şey: Kurumların koordinasyonu ve fonksiyonlarının iyi yerine getirilip getirilmediğinin denetlenmesi. Yani kurum başkanları kendi aralarında iyi koordine edilir ve nitelikli başvuru alırlarsa hiçbir problem olmaz. Şunu memnuniyetle belirteyim ki efendim, bu saydığım kurumlara 2021 yılında 8 milyona yakın şikâyet gitmiş, başvuru gitmiş. Bu, demokrasi kültürünün yerleşmesi açısından fevkalade önemli bir olay.

Sayın Kaboğlu ikinci sorusunda “Üniversitelerden faydalıyor musunuz?” diye sordu. Efendim, çok sayıda faydalıyoruz. Şöyle, bizim dört ayda bir çıkan bir akademik dergimiz var, üniversitelerle bu konuda iç içeyiz, eğitimlerden faydalıyoruz. Türkiye’de özellikle hukuk fakülteleri iki ilde toplanıyor: Ankara ve İstanbul’da. Biz düzenli olarak Ankara’daki ve İstanbul’daki hukuk fakültesi hocaları ve dekanlarıyla mutut şekilde bir araya geliyoruz. Türkiye’deki bütün barolardan faydalıyoruz ve ortak programlar yapıyoruz insan hakları, çocuk hakları, kadın hakları konusunda. Ayrıca, üniversitedeki milyonlarca çocuğumuza ulaşmak için, biraz önce ifade ettim, 150 üniversitede ombudsmanlık kurumu kurduk. Sadece 2022 yılında 22 üniversiteye gittik ve 8 bine yakın çocuğa hak arama yollarını aktardık.

Efendim, ifade ettim, kurumda çalışan arkadaşlar KPSS puanlarına göre... Alacağımız uzman yardımcılarının 4 katı kadar KPSS’den çağırıp o 4 katını alacağımız orana indiriyoruz. Memnuniyetle belirteyim, 94 puanda kapattık bu sene aldıklarımızı. Burada, geri kalıyor bunların iyi eğitimi. İfade ettim, hem kurumda Anayasa Mahkemesine, Yargıtay, Danıştay, Adalet Akademisine eğitim verdiğimiz gibi onları Avrupa -İnsan Hakları- Konseyine gönderiyoruz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine, Venedik Komisyonuna, Avrupa Adalet Divanına ve Avrupa’daki ombudsmanlara mutut aralıklarla gönderiyoruz bilgi ve tecrübelerini artırmak için.

Efendim, Sibel Özdemir Hanımefendi’nin sorusu: “Sizin döneminizde kurumun tanınırlık düzeyi”nden bahsetmiş. Efendim, gelen şikâyetler daha çok belli bölgelerden, İstanbul, Ankara’nın merkez olduğu bölgelerden. Bu şöyle normal: İstanbul ve çevresi, Ankara ve çevresi nüfus olarak zaten çok kalabalık, o açıdan normal. Hangi konular geliyor? Mesela, bu seneki konular belli. Türkiye’nin gündeminde hangi sıkıntılar varsa sıralama ona göre değişiyor.

Rıdvan Turan Bey, HDP Milletvekilinin sorusu: Rıdvan Bey, bir konudan bahsettiniz, şimdi, bizim kurum, Kamu Denetçiliği Kurumunun resen inceleme hakkı yok; dünyada bazı kurumlarda bu var, bazılarında yok. Bizde yasa düzenlenirken bu hak bize verilmemiş. Yazılı şikâyet üzerine biz inceleme yapıyoruz. Şunu memnuniyetle belirteyim: Türkiye’de sistematik olarak işkence yok ama kötü muamele var mı? Binlerce kamu görevlisi var, bunların bir kısmı cezaevinde, bir kısmı kollukta, bunlar oluyor. Eğer bize müracaat edilirse biz bu konularda çok titiziz, cezaevleri dâhil yerinde incelemeler yapıyoruz, bu konuda verdiğimiz onlarca karar var. Arzu ederseniz, kuruma gelerseniz bunları karşılıklı konuşur, karar örneklerini de size veririz. Size intikal eden konular olduğunda mutlaka bize yönlendirin, biz gerekli hassasiyeti gösteririz; bundan emin olun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Size yansıtırsak zaten...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, süremden gidiyor, sonra gelirsiniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha sonra detaylı konuşalım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Tamam, öyle yapalım efendim.

Efendim, Kamil Okyay Sındır, Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili: “Kamu Denetçiliği Kurumu, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu arasında görev bakımından bir çakışma oluyor mu?” Çakıştığımız alanlar var ama karşılıklı diyaloglarla bunu rahatlıkla çözüyoruz. Aramızda belli farklılıklar var. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ulusal işkenceyi önleme mekanizma yetkisi onlarda. Ayrımcılıkla mücadelede biz sadece kamuya bakıyoruz, onlar bütün sivil alana da ticari alanlara da bakıyor. Ayrıca, onlar para cezası verebiliyor ama onların da bakamadığı alanlar var.

İsmail Faruk Aksu, MHP İstanbul Milletvekilinin, İsmail Bey’in güzel dilek ve temennilerine teşekkür ediyorum. Efendim, bahsettiğiniz konuda çok haklısınız. Şimdi, biz özellikle mali konulara ilişkin tavsiye kararı verdiğimizde -hani kararların uygulanma oranı yüzde 79 ya- kamu görevlilerinde şöyle bir tereddüt oluşuyor: “Acaba yarın Sayıştay geldiğinde buradan bana bir sorumluluk çıkar mı?” Bunu düzeltmemiz mümkün. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bizim 6328 sayılı Kanun’la küçük bir ilave yapılarak bunun önüne geçmemiz mümkün efendim.

Verdiğimiz bir karar bazen milyonları ilgilendiriyor. SGK’yle ilgili kararlarımız var, ÖSYM’yle ilgili... Yani kararlarımız içtihat şeklinde kurumlarda uygulanıyor; bunu memnuniyetle belirtiyim.

Fikret Şahin Bey’in sorusu var: Sağlık Bakanlığına soru önergesi vermiş, on beş gün içerisinde cevap alamayınca bize gelmiş. Efendim, şimdi, şöyle, biz tabii “incelenemezlik” verdik mecburen, şundan dolayı: 6328 sayılı Kanun’un 5’nci maddesi çok açık, bizim görevimizi saymış “ancak” demiş, kanun çıktığında “(a)” bölümünde Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlem ve eylemlere karşı Kamu Denetçiliği Kurumu inceleme yapamıyordu; Başkanlık sistemine geçildi, Cumhurbaşkanının eylem ve işlemlerine karşı da inceleme yapıyoruz. “(b)”de de şöyle diyor: “Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler,” Fikret Bey, soru önergesi tam buraya giriyor, o açıdan size olumlu cevap veremedik. Bazı arkadaşlar şunu yapıyor, mesela, bize 40’a yakın milletvekilinin başvurusu var: Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında gidince cevap alamadığında bize geliyor, o şekilde olursa inceleyebiliriz. Ama sizin dediğiniz şekilde maalesef bakamıyoruz.

Ömer Faruk Gergerlioğlu burada yok, bahsettiği konuyu hemen ifade edeyim: Kurumumuzda – ceza- yani müracaat edilen konuyla ilgili, kurumumuza müracaat edilmiş, Kamu Denetçiliği Kurumu tavsiye kararı vermiş. Cezaevlerindeki doluluk sebebiyle, yer sıkıntısı sebebiyle bazen bu kararlara Adalet Bakanlığının uymasında gecikme oluyor, olmuyor değil ama uyguluyorlar; onu ifade edeyim.

Bahsettiği diğer bir konu, Şırnak Barosu tarafından Şırnak ilindeki orman alanlarının tahrip edilmesine yönelik bize müracaat edilmiş, kanunda diyor ki: “Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurmadan önce idari yolların tüketilmesi gerekir.” Bu yol tüketilmediği için biz idareye gönderme kararı vermişiz ama ardından tekrar bize gelmiş, yeni gelmiş, altı aylık süre dolmadan inşallah bunu inceleyip karar vereceğiz.

Şimdi, bir konuyu belirtmek istiyorum efendim, çok değinildi. Özellikle, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına ilişkin verdiğimiz kararlar var. Tabii, milletvekilleriyle bu bakanlıkların münasebetini Sayın Başkanımız ve sizler takdir edersiniz ama şunu ifade edeyim: 2022 yılında Adalet Bakanlığına 340 tavsiye kararı vermişiz, İçişleri Bakanlığına 51 tavsiye kararı vermişiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ilave veriyorum.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Tamam efendim.

Adalet Bakanlığının kararlarımıza uyma oranı yüzde 95, İçişleri Bakanlığının kararlarımıza uyma oranı yüzde 82. Bu karşılıklı diyalog ve çalışmayla biz bundan çok memnunuz.

Efendim, o zaman son cümlemi ifade edeyim. Sonuç olarak, bizim deneyimimiz şunu bize anlatıyor: Türkiye’de Anayasa ve kanunlardaki düzenlemeler itibarıyla hak ve özgürlükler açısından Avrupa’daki birçok ülkeden daha ileri durumdayız ancak uygulamada eksikliğimiz var. Eksikliğimiz, hak arama yollarını yeterince insanlarımız araştırıyor. Türkiye’de 75 baro Ankara’da yürüyüş yaptı, polisin muamelesini kendilerine şikâyet ettiler. Ben, o 75 baronun hepsine gidip Kamu Denetçiliği Kurumunu anlatmıştım, hiçbir baro başkanı bize müracaat etmedi; Cumhuriyet Halk Partisinden 1 milletvekili arkadaşımız müracaat etti bize. Her gittiğim yerde söylüyorum, “Ya, bu kadar anlatıyoruz size, siz gelmemişsiniz.” diyorum. Yani burada bir eksiklik var. Hukukun üstünlüğü kültürünü yaygınlaştırmamız gerekir. Şunu da memnuniyetle belirteyim: 100’üncü yıl 2023’te bitiyor, 2’nci yüzyıl Türkiye’si hukuk, hakkaniyet, insan hakları, adalet ve demokrasi üzerine yükselecektir, bunun şartı şu: Hak arama yolları konusunda daha titiz olacağız, hukukun üstünlüğü konusunda, 85 milyon, titizlik göstereceğiz. Ama yaşadığımız olaylar bize neyi gösteriyor? Sayın Vekilim, hiç elinizi hiç sallamayın, yaşadıklarımız var, bak, avukatlarla ilgili, baro başkanlarıyla ilgili örnek anlattım, problem şu: Avukatlık yapan arkadaşlar var, geliyor, “Şahitle ispat edilir bu.” diyorsun, şahidi getiriyor, şahide soruyorsun: “Bu konuda ne biliyorsun?” Davacı veya davalı şahitlere başlıyor anlatmaya “Olay şöyle oldu, şöyle oldu.” anlattıkça coşuyor, coştukça heyecanlanıyor, sonunu şöyle bağlıyor, diyor ki: “Bak, mahkeme sizi şahit olarak çağıracak ve yemin verdirecek size, Allah için doğrusunu söyleyeceksiniz, aynen benim dediğim gibi anlatacaksınız.” Türkiye’nin bir problemi de bu efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Eğer bunu aşarsak arzu ettiğimiz düzeye geliriz.

Saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun Başkanım.

Değerli arkadaşlar, kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Sorulara cevap veren başkanlarımıza da teşekkür ediyoruz.

Şimdi, sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

İlk olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesini okutuyorum.

(Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesi okundu.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 2 adet önerge vardır, 1’inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
60	1.5	01	01.01	500.000.000 TL

Rıdvan Turan

Garo Paylan

Dirayet Dilan Taşdemir

Mersin

Diyarbakır

Ağrı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İzah edecek misiniz?

RIDVAN TURAN (Mersin) – Gerekçe...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Tüm emekçilere eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanmalıdır. Çalışanların özlük hakları bakımından eşitsizliklere maruz bırakılması kabul edilemez.

HDP olarak, TBMM’de çalışma barışının sağlanması ve adaletsizliklerin giderilmesi amacıyla; TBMM’de çalışmakta olan tüm personelin ücretlerinin iyileştirilmesi, özlük haklarının ve sosyal haklarının genişletilmesi için TBMM bütçesinin 500 milyon TL artırılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
98	1.5	01	02.02	50.000.000 TL

Rıdvan Turan

Dirayet Dilan Taşdemir

Garo Paylan

Mersin

Ağrı

Diyarbakır

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

TBMM’de danışman olarak çalışmakta olan emekçilere, kıdem tazminatı hakkı verilmemesi kabul edilemez.

HDP olarak, TBMM’de çalışma barışının sağlanması ve adaletsizliklerin giderilmesi amacıyla; TBMM’de çalışmakta olan tüm danışmanların statü farkı gözetilmeksizin kıdem tazminatı ve diğer sosyal haklardan faydalanabilmelerinin sağlanması için TBMM bütçesinin 50 milyon TL artırılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2021 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayıştay Başkanlığının 2023 yılı bütçesini okutuyorum:

(Sayıştay Başkanlığının 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayıştay Başkanlığının 2021 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Sayıştay Başkanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 yılı bütçesini okutuyorum:

(Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kamu Denetçiliği Kurumunun 2021 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Kamu Denetçiliği Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli üyeler, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu, bereketli olsun.

Bütün katılımcılara çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 31 Ekim 2022 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.54

